

Boym, Michel / Cleyer, Andreas.
Specimen medicinae sinicae sive,
Opuscula medica ad mentem
sinensium, continens I. De pulsibus
libros quatuor è sinico translatos. II.
Tractatus de pulsibus ab erudito
europaeo collectos. III. Fragmentum
operis medici ibidem ab erudito
europaeo conscripti. IV. Excerpta
litteris eruditi europaei in China. V.
Schemata ad meliorem praecedentium
intelligentiam. VI. De indiciis
morborum ex linguae coloribus &
affectionibus cum figuris aeneis &
ligneis. Edidit Andreas Cleyer

Francfort sur le Main : Zubrodt, 1682.

Cote : 154971

154971

SPECIMEN
MEDICINÆ SINICÆ,
sive
OPUSCULA MEDICA
ad Mentem
SINENSIIUM,

Continens

- I. De Pulsibus Libros quatuor è Sinico translatos.
- II. Tractatus de Pulsibus ab erudito Europæo collectos.
- III. Fragmentum Operis Medici ibidem ab erudito Europæo conscripti.
- IV. Excerpta Literis eruditi Europæi in China.
- V. Schemata ad meliorem præcedentium Intelligentiam.
- VI. De Indiciis morborum ex Linguae coloribus & affectionibus.

Cum Figuris æneis & ligneis:

Edidit

ANDREAS CLEYER Hasso-Casselanus, U. M. Licent. Societ. Indiarum
in nova Batavia Archiater, Pharmacop. Director & Chirurg. Ephorus.

FRANCOFVRTI.

Sumptibus JOANNIS PETRI ZUBRODT.

ANNO M. DC. LXXXII,

NOBILISSIMIS & MAGNIFICIS,
Florentissimæ
Univerſo orbe celeberrimæ
SOCIETATIS INDIAE ORIENTALIS,
DOMINIS
PRÆFECTIS MAJORIBUS,
nec non
NOBILISSIMO AC STRENUISSIMO
DOMINO
GUBERNATORI GENERALI,
ut &
AMPLISSIMO
In India
SENATUI,
Opuscula hæc
MEDICINÆ SINICÆ
In grati animi humillimam testationem
L. M. D. C.
ANDREAS CLEYER.

In *Andrea Cleyeri*, Medici doctissimi,

De Indiciis Morborum

ex

Pulsibus & Linguâ, ad Mentem Sinensium,

Sagacissimum Tractatum.

G *Raculus* esuriens, Arcanum hoc *Roma* superba,
Aegyptus nescit subdola, nescit *Arabs*:

Haecenus hoc toti Terrarum Fata negarunt

Orbi: est Ars soli Mystica nota Jovi.

Sed jam *CLEYERUS* Motum scrutatus anhelus est

Cordis, & in Corpus detegit Imperium.

Mendacem *Linguam* & distantem à *Corde* frequenter

Indicium *Cordis* veridicum esse docet,

Stercora jam valeant! Valeatque *Urina* lucrosa!

Perfida nam *Meretrix* non modo Fata dabit.

At quamvis *Lucri* semper bonus est *Odor* ex *Re*

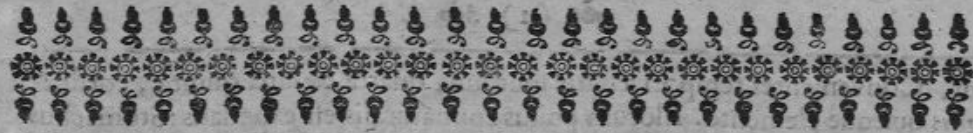
Quâlibet, An pateant an lateantve *doli*:

Opprobrium *Medicum* removens vocitabere nunquam

Urina Vates. *Cardiomantis* eris.

F. B. M. D.

DE
EXPLANATIONE PULSUUM
REGULÆ,
ET
DISCURSUUM VERORUM,

Liber Primus.

Regnante in Occidente Familiâ Cyn, Authore &
Commentatore Vâm Xó Hó.

Pulsuum explorandorum Regula.

Upis conijcere perfectè morbos, vitam & mortem, oportet singillatim pulsuum habere intelligentiam. In sinistra distingues cordis & hepatis rationem; In dextra examinabis stomachi & pulmonum naturam; Ista habent in manibus primum locum *Cui* seu articuli; hæc habent secundum locum *Quoan* seu limitis in manibus; vesica & porta vitæ sunt in utriusque manus cubiti tertio loco dicto *Chè*. Distinctis simul omnibus in hac & illa manu tribus locis, quinque membrorum faciliè est recordari; sed septem exploratorum pulsuum novem temporaria indicia difficillimum est clarè intelligere. Per diem & noctem insequitur unus alium circuitus commotorum spirituum & sanguinis; necesse etiam est habere eorum circuituum determinatum numerum; Mas & fœmina, procerus & brevis, magnus & parvus singuli habent differentem corporis figuram. Rursum habentur modi annuarum in aère mutationum non iidem. Necesse est scire ver, æstatem, autumnum, hyemem, & statuerè convenientes illis temporibus lunas, videlicet primam & secundam in anno lunari, verno tempore & arborum elemento, quod dominatur hepatis. Pulsus, qui indicant constitutionem illius canuralem, est extensæ chordæ similis & longus, quæ ambo simul se comitan-

A

tur.

tur. Convenientes tempori æstatis sunt luna quarta & luna quinta, cordi & ignis quæque elemento. Illorum pulsus connaturalis est exundans: Stomachus subicitur ex quatuor anni tempestatibus quintæ (tertiæ?) annuæ tempestatibus; pulsus, qui statum ejus indicat, tardus & remissus est, omnium aliorum pulsuum radix & fundamentum. Luna septima & luna octava est elementi metallorum, & ea propter pulmonum; pulsus, qui statum eorum indicat, parvum, natantem, brevem, rarò obtusum simul convenit occurrere. Luna descendens decima & undecima sunt pertinentes ad vesicæ domus prædominium; habet illa pulsus statum suum indicantem profundum & subtilem. Singuli dicti pulsus habent æqualium pulsuum formam & rationem, si videlicet illa æqualitas pulsuum non debilitetur, nam contrarii pulsus si videas malum, vita periclitatur: si filius insurgit in matrem, morbus est celer, si mater reprimit filium per pulsus subsistentem & tardum; si habeas uxoris pulsus non est horum omnium idem & unicum regimen & curatio.

De vita & morte oportet, sicut antea, tanquam de singulis diligentèr discurrere, exempli gratia: Veris tempus si habeat pulmonum viæ pulsus, habetur malum; si habeat cordis pulsus, ille pulsus est à hepate progenitus filius; si à via vesicæ, pulsus ille est matris pulsus; si à via stomachi, pulsus ille irrepens est ab uxore. Verno tempore nactus à via stomachi pulsus, etiam non medearis illi. Hyemis tempore apparet à cordis via pulsus etiam nequit curari. Æstatis tempore nactus à via pulmonum pulsus, etiam difficilis est infirmitas. Autumni tempore nactus à via hepatis pulsus, etiam quâ ratione dubitabis. Iste est discursus de quatuor temporum excellentis præ omni ratione, intellecto quinque elementorum mutua productionis & victoria modo. Si percepisti unum angulum & habes illius ordinem, sequitur, quod tres angulos quoque possis percipere & scire. Examinando porrò pulsuum æqualitatem, pulsus chordæ tensæ similis etiam est sicut pulsus intensus. Desideras nosse pulsus rarò obtusum, etiam videtur sicut pulsus parvus. Natans est sicut pulsus in extremis plenus, & in medio ruptus: Horum pulsuum figura est simillima, sed morbi differentes. Profundus & cadens pulsus differentes in figura occurrunt, sed ad eundem morbum reducuntur. Exundans cum pleno etiam figuræ sunt ejusdem & nodo assimilantur. Pulsus mollis, subtilis cum debili etiam naturam referunt vestis humidæ raræ. Primò distinguas istorum naturas, postea discurras de earum ratione, insuper redeas penetrare & intelligere in medicinis naturas & proprietates, ita deinde poteris usum habere medendi. Igitur posteaquam intellexeris illorum pulsuum tria distincta loca, oportet noscere morborum sedes & residentias: Si habet locus primus sic dictus pulsus celerrimum etiam indicat capitis dolorem; si habet tensæ chordæ

simi-

similem pulsum, esse indicat cordis in parte interiori defectum; si habet intensum, est indicans ventris dolorem, & morbum aggregationis spirituum; si habet remissum, est pellis stupentis & pilorum exhorrescentium indicium; si pulsus sint parvi, indicant frigus intrasse pectoris medullium; si sunt frequentes, indicant calorem residere in ventris orificio; crebro-acutus pulsus dominatur repletionibus multis; raro-obtusus indicat etiam spiritus esse paucos, & pectus simul cum lateribus esse obstructum; solummodò si habes exundantem, est absque malignitate, quod pectus mittat ad humeros dolorum originem, & causam esse in profundo pultuum, etiam non decipieris.

Amplius transiliendo locum secundum *Quoan* seu medium, pulsus natans & simul remissus indicat esse sine comestione; pulsus intensus & trahenti similis indicat spirituum repletionem & respirationem celerrimam difficillimæ curationis; debilitas in pulsu frequenti indicat ventris calorem; tensio in pulsu crebro-acuto ventris frigus indicat; pulsus parvus indicat cor infra esse pinguedinis plenitudinem; pulsus profundus indicat ad orificium pectoris ascendisse, quem deglutiisti, cibum acidum; raro-obtusus convenienter debet vacuus videri; si profundus pulsus tunc sit, oportet facere, ut plenus appareat infra. Duplicati vacui causa est pulsus mollis, acutus, subtilis, debilis. In mulieribus secretiorum morborum ex aggregatione spirituum vel ex dispersione, curatio consistit in pulsibus celerrimis; aquæ prælium indicatur ex pulsu cadente; pulsui, qui est trahenti similis, medicatur potio *Nien tam*, quæ evacuat & solvit ac purgat & statim affert quietem; si verò sit in tertio loco manus pulsus crebro-acutus, absolutè scias, mulierum vias esse perturbatas. Mas si incurrat istius mali tempus, omninò dominantur parvo ventri difficiles cursus; si cadens sit pulsus, alimenta indicat non digeri; pulsus parvus est indicans ventris dolorem sine remissione; debilis pulsus indicat causam, quod venter caleat, esse superiorum obstructionem; pulsus tardus indicat esse frigus in infima magna parte corporis; ventris frigori vomitum contrariantem pulsus raro-obtusus indicat. In ventriculo à humido radicali morbum indicat pulsus chordæ tensæ & trahenti per similes; pulsus intensus indicat dolorem residere in ægri ventriculo; profundus pulsus indicat esse morbi residentiam in ægri renibus; mollis & debilis, frequens, natans, in extremis plenus & in medio ruptus, omnes isti pulsus dominantur in urina rubeo colore raro; subtilis pulsus singillatim (sicut ista) habet secundum tempus indicia, quæ enim ratione poterunt effugere. Item si quæras in fœmina, quam ob causam in tertio loco pulsus non interrumpuntur, quia videlicet uterum gestantis pulsuum regula hæc certa est; Si locus, ubi est humidum radicale, in dextra manu pulsum habeat magnum exundantem, indicat esse fœminam conceptam; si locus ubi

residet calor primigenius habeat pulsum magnum semper exundantem, indicat esse masculinum conceptum; interdum si occurrant ambarum manuum pulsus exundantes, etiam indicant geminos, hoc est, marem & foeminam simul conceptum. Ex hac regula deducere alia poteris: Istis pulsibus effectus respondere videbis quasi admirabiles. Ex lunarum numero resolves conceptum quemlibet juxta pulsum in debitis locis repertum, exempli gratia: Intra si sit commotio spirituum & sanguinis, hoc est, si pulsum videas crebro-acutum, celerem, istud indicat esse conceptum quasi pervenire ad novies decem dies. Difficillimorum morborum vis nosse mortem, necesse est, sigillatim scire, qui pulsus in motu subsistunt & interpellat: Pulsus lapidis à brachio projecti celeriter, pulsus instar solutæ fasciæ aut funis dispersus & absque eo, quod figat &prehendatur; pulsus similis ictui, quem aves, dum carpunt grana, faciunt, qui venit & etiam moratur & sistit; pulsus similis stillicidii domus, qui quasi interrumpuntur & iterum redeunt; Elevati pulsus similes saltibus ranarum in aqua, & herbæ natanti & statim demersæ, etiam cum accedunt & recedunt, difficilè reperiuntur; pulsus similis saltanti pisci & natanti in aquis & tardanti, de cujus motu dubitatur, an moveat in illo caudam. Hos commemoratos monstruosos pulsus si reperieris occurrere in illo tempore, resolves, non posse ægrotum surgere & vivere. Adjungere habes ad superiores pulsus globulo terræ similem pulsum, quem qui habuerit, ex cœli decreto vitam etiam finit. Rursum si habeat æger molestissimum morbum & pulsum valdè profundum, vocem & sonum valdè demissum, primum & secundum locum in manibus sine pulsu, sed tertium habere pulsum quasi non interruptum, & qui recedat & accedat intervallo spirationum æqualiter & regulariter, & in cursus ac progressus medio non quiescat, in medium istum si pulsus decurrit, quomodo tristari poteris ex damno & morte. In libris continetur, arbores etiam sine foliis habent radices; malum in ægroto ejusmodi est, inclinare videtur ad mortem, sed accidit sæpè curari.

Explorandorum pulsum initiale Carmen.

IN manus sinistrae tribus locis sunt viæ cordis & parvorum intestinorum, hepatis & fellis. In dextræ manus tribus locis sunt viæ pulmonum & magnorum intestinorum, stomachi & ventris, portæ vitæ & tertiæ partis corporis. Singuli istorum sex locorum pulsus tam principia quam fines suos propagant in suis locis, ac proinde ante omnia statue in manus sinistrae primo loco *Cui* vias cordis & parvorum intestinorum, est enim ibi regnantis elementi ignis sedes: Postea statue in sinistrae manus secundo seu medio loco *Quoan*
id

id est, limite vias hepatis & fellis, ventorum & arborum elementi sedem; postea statue in sinistrae manus tertio loco dicto *Chē* vias vesicæ & ureterum; nam ibi est frigoris & aquæ sedes. Tum verò statue in manus dextræ primo loco *Cūn* vias pulmonum & magnorum intestinorum, rerum adustarum & metallorum elementi sedem. Deinde statue in manus dextræ secundo loco seu medio *Quoan* vias stomachi & ventris, humidorum & terræ sedem. Ad extremum statue in manus dextræ tertio loco dicto *Chē* vias portæ vitæ & tertiæ partis magnæ corporis auxiliatoris ignis sedem. Omnia volvuntur, cœlum etiam ad dextram movetur, ideò ista verba sunt dicta: morbus si est in sinistra regnat exterius morbus, scilicet convenit proinde elicere sudorem; morbus si est in dextra regnat interius, convenit proinde purgare infra; revolvitur cœlum ad sinistram, quod ex eo est, quia sequitur cursum duodecim horarum; finis earum est videlicet à temporis tepidi mutatione, ad temporis mutationem calidi; à mutatione temporis calidi ac humidi ad maturi seu mixti temporis mutationem; à mixti seu adusti temporis mutatione ad frigidi; à frigidi temporis mutatione ad ventosi; à ventosi temporis mutatione ad humidi temporis mutationem. Ideò dicitur cœlum motum & currens; à loco anteriori, quod venit, facit repletionis vitium, illud quod à parte & loco posteriori venit, facit vacui vitium, illa vitia propagant mutationis vias, sinistra omninò propagantur ad dextram; nam sudor in morbo propagari facit infra morbum, at infra morbus non propagat aliò; sudoris & morbi hæc ratio est, & à porta vitæ & à cordis involucro videlicet ab ambobus pendet auxilium ignis, ac proinde discurrendo de interioribus statim cordis involucrum submittit auxilium portæ vitæ, quod ideo est, quia cordis involucrum habet viam, & vitæ porta fit absque via, à qua ad aliam itur, quæ ambo movent pulsus & amborum viæ sunt in *Chē* tertio loco, idcirco hæc dicta sunt: Fœmina & mas contrariâ ratione istum locum tertium *Chē* habent; quod si fœminam viri pulsus habere ibi, & contra virum fœminæ videas habere tertii loci *Chē* pulsus, eodem modo resolves ægrotare. Viæ cordis cum parvis intestinis resident in sinistrae manus primo loco *Cūn*; viæ hepatis & fellis simul reducuntur ad sinistrae manus locum secundum *Quoan*; resolve vias vesicæ residere in tertio loco *Chē*. Pulsus quoque eodem modo se habent: Adhibe diligentiam, ut compositam & unitam habeas spirationem, & examines pulsus cum quiete & non perturbatus. Viæ pulmonum & magnorum intestinorum resident in dextræ manus primo loco *Cūn*; viæ stomachi & ventris atque pulsus statum illarum indicantes in secundi loci *Quoan* meditullio recognosce; vitæ portæ viæ pulsus reducitur ad viæ vesicæ pulsus, cum quo & idem est. Adhibere cordis attentionem subtilem necesse est, & ab inventis non recedere. Quando

explorabis alterius hominis pulsus, in averfa seu refupina manu illos percipies: Si velis tui ipsius videre pulsum, tunc elevabis manum ad percipiendum. Trium locorum oportet doctrinam & de digitorum applicatione benè intelligere, novem partium corporis pro tempore indicia optimè & certò ad intra exculperè. Magna intestina simul cum hepate propagant vias, per quas spiritus digeruntur & mittuntur. Cor cum parvis intestinis, quæ sunt recepta, perficiunt; stomachus & venter viis suis mutuò se penetrant & quinque alimentorum genera digerunt; Ureteres & vesica simul faciunt liquida, quæ digerunt. Tertia pars magna corporis non habet figuram, intestini vacuum habet nomen, sedes illius est in pectoris interioribus, orificio illius mutuò respondentibus. Hepar & fel simul reddunt humidorum liquores, & fel, serviens hepati, potest penetrare ad oculos, & efficit in illis perfectionem & integritatem. Quicumque noverit & poterit attemperare quinque membra & concordare inter se, clarum est, illum posse examinare & cognoscere omnium sedes morborum. Post palmam manus altum est & eminent os, cognomen habet limitis; infrà hoc os est limitis seu *Quoan* secundi loci pulsus; locus ille figuram habet obliquitatis cujusdam, seu potius cavitatis; per ordinem post hæc ordinabis & distingues ac nominabis sequentem terminum *Chè*. Tria hæc loca adhuc oportet, diligentè & subtilitèr videre; nam ante limitis seu *Quoan* secundum videlicet locum est *yam* seu calor primigenius; vocatur ille locus, in quo residet, primus seu *Cun*. Deinde post secundum locum *Quoan* est *yn* seu humidum radicale; in utroque loco manum infrà applicando illa duo habebis. Si in loco, in quo residet *yam* seu calor primigenius, pulsum chordæ tensæ similem reperies, capitis dolorem adesse resolvere ne dubites; si in loco, in quo residet *yn* seu humidum radicale, pulsum chordæ tensæ similem reperies, in ventriculo esse dolorem, quomodo regulam hoc effugiet? Si in loco, ubi residet *yam* seu calor primigenius, reperies pulsum frequentem, indicium est vomitus & capitis doloris; Si in loco *yn* seu humidi radicalis sit pulsus parvus, indicat alvi fluxum & intra ventrem murmura & sonitus. Locus, ubi residet *yam* seu calor primigenius, si habet pulsum plenum, respondere illi scias in facie ruborem & ventum. Locus, ubi residet *yn* seu humidum radicale, si habet pulsum parvum ex sublato seu frustrato sudore, afflictionem & molestiam etiam indicat habere. In loco in quo residet *yam* seu calor primigenius, si pulsus sit plenus, magnus & simul crebrò-acutus, responderet illi linguæ violenta garrulitas; In loco ubi residet *yn* seu humidum radicale, si pulsus sit frequens, indicat stomachum habere nimium calorem & os fætere. In loco ubi residet *yam* seu calor primigenius, si pulsus sit parvus, natans & simul debilis, resolves in corde esse frigus; In loco ubi residet *yn* seu humidum radicale, si pulsus sit acutò-creber, indi-

cat

eat cibos dispergi & stomachi domum defectum pati. In secundo loco *Quoan*, seu proximè ante locum *Quoan* secundum & proximè post locum secundum recognosce & distingue humidum radicale *yn*, & calorem primigenium *yam*, scrutare morborum radices & origines, nam quæ illis respondent signa non errabunt. In unius integræ spirationis intervallo fiunt quatuor ictus pulsum: vocantur illi pulsus æqualitatis & concordia seu sani hominis; amplius aucti in intervallo illo unius spirationis uno ictu etiam sine morbo est; si verò tres sint ictus in mora unius spirationis, pulsus est tardus: si duo solum, indicat destructionem oriri ex frigore, & venire periculum atque afflictionem; si in dicta mora sex sint ictus, illi pulsus sunt frequentes; si septem indicant nimios pulsus & celerrimos, unde calorem esse multum productum. Ingredientes & ab ossibus quasi repulsi ictus si sint novem, indicant moriturum; si decem sint, indicant subjici sepulturæ; si undecim vel duodecim, abrumpi & separari animam. Trium ictuum in mora unius integræ spirationis sunt tardi pulsus; in eadem mora unicus solummodo ictus vel duo indicant destructionem: In mora duarum spirationum unus ictus si fuerit, indicat mortem, quam nemo debet mirari. Pulsus tardi indicant frigus; pulsus frequentes indicant calorem: Olim & modo de hoc discursus idem est. In difficultatum libris subtilior mensura & distinctio clarior continetur. Porro calor si sit statim generat ventum; frigus generat aëreos spiritus. Adhibe cor, hoc est diligentiam, ut cum digitos ad explorandum demittes, intervalli spirationum recorderis. Præterea veris tempore esse connaturalem pulsus chordæ tensæ similem; æstatis tempore pulsus exundantem; Autumni tempore similis est natanti vel volanti plumæ; Hyemis tempore similis est lapidi projecto, hoc est, pulsus ille profundus est. Deinde conformando se doctrinæ librorum distingues modos annuarum mutationum in aëre, in quarum fine pulsus *hò hò* languidi & remissi sunt, sicut cum vere elevantur folia arboris *lien*: isti sunt pulsus in ventris domo & via demorantes quatuor temporum quintâ tempestate. Solitudine misâ ad cor scrutaberis subtilitèr, ut intelligas summum, & scias solvere illa, quæ se penetrant & profundorum recordari. Pulsus natans & in extremis plenus, ac in medio ruptus & crebrò-acutus & plenus & chordæ tensæ similis, & intensus & exundans septem sunt pulsus ad extrâ & in superficie, qui reducuntur & respondent radici & fundamento, hoc est, calori primigenio. Pulsus parvus & profundus & remissus & rarò-obtus & tardus & cadens & mollis subtilis & debilis, sumpti simul etiam sunt octo pulsus ad intra iidem. Cum sanguinis intra venas motus, & spirituum intra & extra sanguinem motus circuitum suum peragit, resolve, compleri spirationum numerum se-

mel decem & ter mille & quinque centum,
& pervadere.

DE

DE
 EXPLANATIONE PULSUUM
 REGULÆ,
 ET
 DISCURSUM VERORUM,

Liber Secundus.

Regnante in Occidente Familiâ Cyn, Authore &
 Commentatore Vâm Xó Hó.

De Cordis Membro.

Carmen Primum.

Cordis membrum corporis est perfectio ; parva intestina cum illo se habent sicut minor frater cum majore natu. Est sub imaginis cœlestis *Li* portione ; in æstate dominium habet ; subjicitur elemento ignis , respicit austrum & illa , quæ ibi nascuntur ; occupatus rebus , & idè non fit minor aut magnus , multa invenit , maximam habet intelligentiam , interius movetur in sanguinis æquore ; extra motui cordis respondet lingua , quæ data est , ut exprimat illud . Cor si habeat septem foramina , multa prudentiæ & ingenii hominem ; si præterea tres flexus capillorum , supremâ sapientiâ florentem indicat . Quod si via cordis contrarii sibi temporis pulsus habeat , tristitiam non solves . Connaturalis ac temporis debitus pulsus est exundans & quasi stupefacti ; liquor illi debitus est sudor penetrans , & pellem emolliens est humectans ; sonus & vox debita sunt verba lætitiæ & jocosa ; morbus dictus casus trabis in autumnno contigit ; aggregatio mali instar brachii est umbilicum circumcirca ; connaturalis est , si appareat in facie gallinæ cristarum color . Infortunii est , si videatur ejusmodi , qualis est in morbo ex aggregatione sanguinis densati aut congelati . Explorabis , quando pulsus oportet examinare & attendere subtilitèr & perscrutari , si respondeant intervallo expirationis & intrò spirationis ; si cor est plenum , somniat homo tristia , & quæ timo-

timorem gignunt & monstrosa; si cor est vacuum, somniat coruscantem repente flammam ignis & ejus fulgorem & claritatem. Pondus cordis est decem & duo scutorum magnum; parvum etiam ordinariè æqualiter ponderat.

Via Cordis pulsuum apparentium in tribus locis Carmen.

TRia loca si simul habeant pulsuum frequentem, indicant cordis domum calere, in linguæ superficie nascuntur pustulæ, labia finduntur, æger delirii verba loquitur, replentur oculi, & videtur sibi videre dæmones & spiritus, bibendo ex aqua centum calices, in fine non quiescit nec sibi satisfacit.

Via Cordis pulsus Carmen.

Via cordis si habeat pulsuum in extremis plenum, in medio ruptum, caloris primigenii spiritus faciunt murmura & sonitus in interioribus & interdum sanguineum fluxum, etiam vomitum sanguineum, quia omnia miscet transversim; & si ille pulsus exundet seu transiliat secundum locum *Quoan*, os eminens indicat dolorem cordis, molestiam & afflictionem ex siccitate, & præterea capitis ac faciei ruborem maximum. Si cor habeat pulsuum magnum & plenum, indicat inde venire in facie rubedinem & ventum & adurentem dolorem, faciei color cum cordis planè idem; si habeat pulsuum parvum, indicat frigus & vacuum ac timorem, vel cor simul habere frigus & calorem; si habeat pulsuum celerrimum, indicat esse in intestinis interius dolorem & non esse pervia; si pulsuum habeat plenum & magnum simul, & præterea crebrò-acutum, indicat linguam esse velocem, sed ob cordis timorem eloqui verba difficulter; si solummodò habeat pulsuum crebrò-acutum, indicat cor nimium calere & aliam non habere infirmitatem; si habeat pulsuum rarò-obtusum, indicat non habere cor vires, nec multa loqui; si habeat pulsuum profundum & intensum, indicat intra cor ob contrarium frigus esse dolorem; si habeat pulsuum chordæ tensæ similem, tum iudicat cordis celeritatem & etiam cordis suspensionem, hoc non affert damnum.

Hepatis membri Carmen.

Hepatis membro respondet temporis verni calor primigenius, conjungitur illi ramus fellis; ambo eandem incolunt domum, coloris sunt cærulei, figuram & imaginem habent elementi arborum & portionis cælorum *Xin* vel *Lie* sunt ad orientalem partem; complectitur interius sanguinem, &

B

florem

florem illius mittit ad oculos; eundem sanguinem attrahunt nervi & ungues, & ab illius communicatione omnia moventur; occurrit aliquando producere viam. Connaturalis & tempori debitus pulsus hepatis est longus, lachrymæ descendentes sunt illius liquor, vox gemitus est proprius ejus sonus, sapor acidus conveniens loco ubi nascitur; accipe semen lini, nam huic semini respondet & profequitur hoc alimentum. Si hepar sit plenum, somniat montes, sylvas, arbores; si vacuum, apparent in somnio subtiles herbæ & gramina; morbus aggregationis ex cumulo pinguium spirituum contingit instat calicis everfi in laterum angulo lateraliter; si sit color cæruleus, qualis in alis avium & corpore, promittit bonam fortunam; si color sit idem cum colore arentium herbarum, calamitatem. Hepar pondus habet quatuor *Kiñ* (scutorum 16. singula *Kiñ* sunt) & magis quatuor scutorum; habet etiam hepar septem alas seu folia, quæ duo distinguunt motum.

Via Hepatis pulsuum apparentium in tribus locis Carmen.

TRia loca si simul habeant pulsus chordæ tensæ similem, hepar laborat nimietate, oculi interius dolent, molestatur æger tertianæ vacuo, iracundi spiritus impleverunt pectus, semper vult vociferare, gemere, conqueri, oculorum lachrymæ instar gemmarum sunt.

Via Hepatis pulsus Carmen.

Via hepatis si habeat pulsus mollem & simul chordæ tensæ similem, proprium & connaturalem, est absque vitio & malo; si habeat pulsus intensum, indicat in nervis afflictionem esse parvam; si habeat subtilem, qui videatur esse simul natans, magnus, & præterea plenus, indicat ruborem oculorum & perturbatio videtur rerum esse; si excedat secundum locum *Quoan* & transfiliat primum locum *Cun*, *Keñ* & excessus illi mutuò respondeant, indicant oculorum obscuritatem, capitis gravedinem & nervorum dolorem; si habeat pulsus qui in extremis plenus & in medio ruptus est, tunc indicat oculorum obscuritatem aut vomitum sanguinis, quatuor partium pedum & manuum tumorem, & ob remissionem nervorum impotentiam ambulandi; si habeat raro-obtusum, indicat suam originem esse vacuum, & sanguinem dispersum, nervos atque alias proximas pingues partes cum lateribus oppletas ex se respondere sciet; si habeat crebro-acutum, indicat in hepate esse calorem & simul in capite & oculis; si habeat intensum plenum & chordæ tensæ similem aut pro-

fundum, indicat tertianæ morbum, & indigestionem ciborum & obstructionem; si habeat parvum, debilem, natantem, indicat dispersos spiritus causare afflictionem, oculorum obscuritatem, producere flores nebularum, quæ non sinunt videre; si habeat valdè natantem, indicat nervorum debilitatem & corpus esse absque viribus; si occurrant ista, redire oportet quatuor membrorum & partium corporis paralyfin.

Vesicæ membri Carmen.

Via vesicæ membri distinguere Ureteres, quæ simul junguntur, convenit: prædominium illius est in hyemis tempore: Ipsa subicitur elemento aquæ; sedem vesicæ ad boream resolve & non decipieris. Via vesicæ ad utramque aurem penetrat, quæ sunt illius quasi fenestræ. Tertia quoque pars corporis innixa est simul cum illa. Sapor illius salis reducitur potissimum ad magnarum fabarum & parvarum saporem. Perfectio & integritas in animositate, de se etiam portam vitæ juvat & sequitur. Pulsus profundus & crebrò-acutus viæ vesicæ conveniens est, & debitus, ac proprius tempori, quod illi dominatur. Si videas pulsum natantem, irrepentem, indicat periculum residere in stomacho. Color qui attribuitur vesicæ, idem est cum colore nigrarum alarum, & bonam fortunam promittit; si habeat figurarum apparentiam similem carbonibus (Leodiensibus,) periculum. Si vesica frigeat, multas facit sordes circa dentes esse, à siccitate affligitur, & aquæ facillimè damnum recipit. Morbus *Pueni tō* dictus umbilicum infra ex aggregatione spirituum oritur, examinando illius proprietates, omnibus impedimentum ponit in motu, & adimit potentiam ambulandi; si vesica est repleta, somnium est, renes afflictionem pati in excernendo; si autem vacua, somnium est, de transvadatione aquarum. Vesica pondus habet unius *Kin* & præterea duorum scutorum: latera infra & è regione illorum invicem inclinantur.

Via Vesicæ pulsuum apparentium in tribus locis Carmen.

Si via vesicæ habeat in tribus locis simul pulsum tardum, indicat vesicæ membrum frigere, & pellem atque carnes siccare. Si habeat raro-obtusum, indicat capillos capitis & pilos alios areferi; in somnio videntur videri dæmones vel spiritus, & aliquando ingredi vel cadere in aquas, & cum expergiscuntur, advenit de hoc sollicitudo, & postea sine metu sunt.

Via Vesicæ pulsus Carmen.

Vesica dispergit spiritus intra renes, idè emissio urinæ multæ, raræ, creberrimæ simul in illius medio, cum vis urinam spangere; cum jamjam spargenda est, non obedit voluntati. Si via vesicæ habeat pulsûm plenum, crebrò-acutum, indicat urinæ emissionem raram, stillicidia illius dolorem faciunt, & raritas illa ruborem multum defert. Si habeat pulsûm rarò-obtusum, indicat illius perfectionem defluere, timoris somnia & dæmoniorum multorum, parva intestina siccitatem à spiritibus patiuntur, in somniis videntur esse transvadantes flumina. Si habeat pulsûm plenum, magnum, indicat in Ureteribus esse calorem & urinandi difficultatem, quod non sit via pervia. Si habeat crebrò-acutum & chordæ tensæ similem, indicat renes & pedes gravescere. Si habeat profundum, intensum, indicat dolorem & redire idem quod supra. Si pulsus sit solum profundus, mollis & creber, æqualis, indicat nullum tunc esse morbum. Si habeat pulsûm natantem, intensum, in auribus indicat respondere surditatem.

Via Pulmonum membri Carmen.

Via pulmonum membri locus est valdè superior & præ aliis primus; magna intestina per viam suam penetrare illorum viam oportet. Portio cœlestis *quen' yus* pulmonibus dominatur, est octava fors & significat terram; elemento metallorum subjicitur quinto, adducit pellem cum pilis mutuò respondere, animam esse & corpus simul unita, facit nares audire odoris spiritus ac distinguere. Fundamento obstructo spiritus mutuò se adurunt. Ex garulitate præterita multa fit tussis, pustulæ natant ex vini nimia portione. Color si appareat porci ossium perlucidus; indicat bonam fortunam; si fit color arefactorum ossium; vita difficillimè integra esse potest. Proprius morbus ex aggregatione vocatur *hyè puen'*, malum contingit veris tempore in dextro latere. *Via* pulmonum connaturalis etiam secundum tempus debitus pulsus est natans, rarus & brevis. Contrarius illi est magnus, exundans & chordæ tensæ similis. Quando pulmones sunt pleni, somnia sunt de militibus & armis simul; quando vacui, de transvadatione in aquis agrorum. Ponderus pulmonum est trium *Kiñ* & trium scutorum, sex folia seu alas sparsas distinctè appendit.

De via Pulmonum pulsibus apparentibus in tribus locis Carmen.

Via pulmonum in tribus locis simul si habeat pulsûm natantem, indicat pulmonum membrum habere ventum, & in naribus multum de aqua sordida

dida mixta puræ, durare calorem & malignitatem frigoris, unde pellis & carnes affliguntur dolore, frontem etiam arefcere, ambos oculos lachrymas acidas profundere, & idè pati dolorem.

De viæ Pulmonum pulsibus Carmen.

Viæ pulmonum pulsus si sit natans & plenus, indicat gutturis portam siccitatem, etiam ipsum guttur læsum, alvum pati difficultatem ob raritatem excernendi, seu ob nimis rarum secessum, nares ad intra laborare & deficere in percipiendis odoribus. Si sit pulsus plenus, magnus simul & crebrò-acutus, indicat pilos sicari & aduri, mucum sordium areferi, præterea ubi jungitur guttur esse siccitatem. Autumni tempore est pleno solidus; verno tempore (ad finem videlicet) convenit diminui. Si sit pulsus profundus, intensus simul & crebrò-acutus, sicut antea, audies tussis strepitum. Si sit pulsus parvus, natans, & qui dispergitur, ad viæ pulmonum pulsuum propriam domum pertinet pulsus illius figura. Si exundans profiliat, indicat pectus ad intra oppletum, & idè spiritus causare fluxum alvi, & in magnis intestinis murmura. Si pulsus sit chordæ tensæ similis, indicat frigoris in medullis intestinorum esse densitatem. Si sit pulsus qui in extremis plenus & in medio est vacuus, indicat crudelem dolorem, qui non finit quidquam agere. Si sit pulsus profundus, subtilis & sicut antea etiam crebrò-acutus, ex hoc scies esse ossa frixa, pellis & capillorum meatus omnes obstrui, frigus & calorem utraque simul recipere.

Stomachi membri Carmen.

Stomachi membri imago & portio cœlestis sub *Chun' Ken'* residet, adjuncta illi è regione ventris porta. Dominium temporis, quod sequitur, est in quatuor annuarum tempestatum extremis mensibus; de se cum terra habet radicem, molit fruges & potest digerere cibos, irrigat corporis temperamentum naturale debito tempore, viæ illorum labia pervadunt & oris spiritus simul carnes mollefacit & pinguefecit. Figura stomachi in longum habet tres articulos digitales & in latum quinque; pinguedo seu adeps densus & grossus; extensus ponderis est medii *Kin'*. Connaturalis & tempori debitus pulsus viæ stomachi est remissus & languidus, & si stomachus perdat vires, tunc illius pulsus spiritus sunt similes continuatim deglutientibus grana avibus. Si sit plenus stomachus, somnia sunt de cantu & rebus lætis; si vacuus; somnia de rixis ob potus & ciborum divisionem. Si stomachus humidus multum, causa est quinque fluxuum alvi, in intestinis percutrens instar fulguris strepitus, morbus ex densitate spirituum hyemis tempore fit, vocatur aggregationis, facit

pellem flavescere, quatuor partes corporis manus & pedes turbat. Pondus stomachi est duorum *Kin* & quatuordecim scutorum, potest capere mensurarum tres *Teu* & quinque *Xim*; *Teu* continet decem *Xim*; & una mensura *Xim* complectitur decem pugillos manus.

De viæ stomachi pulsibus apparentibus in tribus locis Carmen.

Vix stomachi in tribus locis si simul sit pulsus remissus, indicat stomachi residentiam calere & os fætere, ventrem revolutum, & semper vomitus pati occurrentes, dentium tumere gingivas & diffluentibus spiritibus circumdari; frigus & calorem continuò advenire & parum esse in corde de vitibus.

Vix stomachi pulsuum Carmen.

In via stomachi si pulsus sit plenus & natans, indicat digeri intra calorem, sed stomachum & ventrem vacuum esse, os siccari, quamvis biberit de aqua, & quamvis multa comederit etiam carnes, vacuo tamen laborat. Si solum sit pulsus crebrò-acutus, indicat stomachi domum calere, os abundare spiritibus, & spiritibus multis ac grossis. Si sit pulsus rarò-obtus, tunc indicat, non multum posse comedere, & si comedit, non augere nec alere carnes. Si sit pulsus parvus & natans, indicat lædi ab irrepente, instar advenæ, calore, qui venit & abit, & facit parvum & remissum. Si sit intensus pulsus, indicat stomachi sedem dolere, & sicut prius etiam nervos affligi, desiderat vomere & non vomit, mediæ partis meditullium seu pectus non potest habere relaxationem. Si sit pulsus chordæ tensæ similis, indicat hepatis spiritibus impleri, sese procurat istis verè pristinam sanitatem. Si sit magnus & plenus, indicat cordis ad intra dolorem; statim ac malum evacua, non erit necesse afferre alias medicinas. Si pulsus illi transilient locum *Quoan*, indicant salivam profilire de ore; ventus ad intra si compareat, sistitur & retardat se ipse.

DE

DE
 EXPLANATIONE PULSUUM
 REGULÆ,
 ET
 DISCURSUUM VERORUM,

Liber Tertius.

Regnante in Occidente Familiâ Cyn', Authore &
 Commentatore Vâm Xó Hó.

*De septem ad extra, & de octo ad intra pulsibus universalis
 discursus. Hic discursus non est Hoam ty, neque Vâm Xó Hó;
 sed à Medicis ex illorum doctrina insertus &c.*

Septem ad extra sunt pulsus: Natans, plenus in extremis, in medio va-
 cuus, crebrò-acutus, plenus, chordæ tensæ similis, intensus & exundans.
 Octo ad intra pulsus sunt: parvus, profundus, remissus, rarò-obtusus,
 tardus, cadens, molli-subtilis, & debilis. Septem ad extra naturam ha-
 bent caloris primigenii; octo ad intra naturam habent humidi radicalis. Pul-
 sus illi ad extra multi apparent in sinistra instar hospitem, sequuntur dominia
 mutationum; porrò ad intra pulsus multi apparent in dextra, & dominia se-
 quuntur advenientium mutationum. In sinistra manu trium locorum residen-
 tiæ sunt: tepor, ventus & frigus; si ex tepore, vento vel frigore morbus acce-
 dat, est ad extra. In dextra manu trium locorum residentiæ sunt: siccitas, hu-
 miditas & æstus; si à siccitate, humiditate vel æstu morbus oriatur, est ad intra.
 Ista est pulsuum regulæ maxima pars, & illa tractat de mutua mutationum ap-
 parentia. Interdum exteriores pulsus apparent in dextra; interdum interiores
 pulsus apparent in sinistra; interdum humidum radicale & calor primigenius
 valdè & mutuò se opprimunt; interdum humidum radicale & calor primige-
 nius valdè se mutuò dejiciunt; interdum unus pulsus habet decem mutatio-
 nes.

nes. Pulsuum ratio perfectissima est & subtilis, nec uno verbo potest finiri. Igitur illius rationis præcipuum nonnè statuemus esse in humido radicali, calore primigenio & quinque elementis, hoc enim sufficit. Exteriores pulsus sunt septem, interiores pulsus sunt octo, simul omnes sumpti decem & quinque sunt pulsus. Si per quinque elementa illos repartiamur, quodlibet elementum habebit ad se pertinentes tres pulsus, ter enim quinque faciunt semel decem & quinque. Natans; raro obtusus & debilis subjiciuntur elemento metallorum; tensæ chordæ similis, intensus, cadens, subjiciuntur elemento arborum; crebro-acutus, profundus, molli-subtilis, subjiciuntur elemento aquæ; in extremis plenus, in medio vacuus, plenus exundans, subjiciuntur elemento ignis; parvus, remissus, tardus elemento terræ. Præterea quilibet locus ex tribus locis simul habet levitatis & gravitatis distinctionem. Quantum refert ad quinque elementa, convenit illa valde mutuo inter se conservare æqualitatem. Unum elementorum si habet inæqualitatem, morbum statim apparere necesse est. Interdum solet dici quod videlicet interiora se lædant, est bonum; quod exteriora se moveant, non aliquando est conveniens. Qui differentiam non scit inter cælum & terram, sex spirituum conformitatem cum quinque moventibus, ille ignorabit hominis corpus esse sicut parvum cælum & terram. Ad extra malum quod commovet, non sequitur suam speciem & apparet, exempli gratia: foris & extra commovet ventus humiditatem, igitur arbores & ignis abundant nimio, & terra ac metalla deficient; aqua non potest temperare seu reducere ad æqualitatem ignem extra commovet, sed extra à maligno loco movetur & pervenitur ad quinque elementorum inæqualitatem; ad intrâ fit læsio, sed quinque interius ex se læduntur. Quinque elementa ex se non possunt æqualitatem inducere. Primò itaque percipe metallorum, aquæ, arborum (seu aëris) ignis, terræ rationem; postea perscrutare vacui, repletionis, latrocini, exiguitatis & rectitudinis vitia & mala; præterea iterum recognosce illorum locorum distinctionem, quam habent singula, videlicet superficiei, mediæ & profundi puncta, & etiam oportet sigillatim examinare, qui dominantur, pulsus; si cum illis instar hospitem advenientes pulsus mutuo concordant, quomodo se habent, quoad locum, pulsus chordæ tensæ similis, exundans, raro-obtusus, remissus, profundus; quomodo sunt peregrini & hospitem instar pulsus; an proprius locus non respondeat, qui illi accidit pulsui; omnes peregrini & hospites pulsus possunt se habere eò modo; postea interius si lædunt, exterius si commovent regnantes peregrini & hospitem instar pulsus, naturæ & proprietatibus morborum, qui sic se habent, afferes, qui non se habent sic, negabis. Hæc quomodo errorem possunt habere?

De

De septem exteriorum pulsuum mutationibus brevis Discursus.

Hic discursus non est Hoam ty, neque Vâm Xó Hó, sed à Medicis ex illorum doctrina insertus.

Autor *Kië Kū* dicit: septem exteriores pulsus tunc à peregrino malo irrepentè læduntur in suo dominio, cum ab humido radicali opprimitur calor primigenius; hujus testimonium est, quando corpus calorem & malignum frigus habet; est enim extra calor primigenius, & intra humidum radicale apparens. Si verò septem exteriores pulsus solummodò calorem habeant & non malignum frigus, intra & extra est omnis calor primigenius. Septem exteriores pulsus prodit exortus ex se sudor & odium venti, absolutè habes octo interiores pulsus, oportet ubi potionem ex Medicina *má huam̄* & *quey' chī*, hujus & illius medietas potionem conficiet. Si verò sint ex octo interioribus pulsus, & illos attestatur ex se manans sudor & odium venti, & indicat, irrepisse ex septem exterioribus pulsus, etiam utere medicina *quey' chī* & *má huam̄*, medietas cujuslibet conficiet potionem; si æger habeat sudorem & non odium venti, Medicina erit potio ex *ym' Xi'* & *pě kien'* & *ym' kin'*; si careat sudore, & non oderit frigus, medicina erit potio ex *Hó chī*; si pulsus sit sicut natans, crebrò-acutus & longus, est, quia à triplici via caloris primigenii prohibetur, ne possit habere sudorem. Liber dicit: Calor primigenius si sit solidoplenus, & humidum radicale vacuum; si sudor profiliat etiam & mors. Autor *Chum Kim'* dicit: pulsus natans si adfit, convenit sudare vias tres caloris primigenii; quod ait: convenit sudare, vult dicere, cum intra calorem primigenium habetur humidum radicale, istos pulsus, qui sunt exteriores, calor primigenius distinguit; pulsus natans etiam à calore primigenio distinguitur; sed cum loco natantis pulsus peregrinus pulsus humidi radicalis apparet, ideò convenit curare sudorem, quia in calore primigenio habetur humidum radicale. Calor primigenius est, qui motum spirituum & motum sanguinis distinguit, irrepens & ingrediens peregrinum humidum radicale ex se ad extra moratur, ideò convenit abigere, ut exeat, & expedire ut abeat. Liber dicit: Existit supra causa etiam major illius. Ista locutio non significat in calore primigenio esse figuram vestigii humidi radicalis, sed quod intra calorem primigenium peregrinet malignitas humidi radicalis, & moretur in illius superficie. Ista triplicis viæ caloris primigenii exterior superficies est triplicis viæ caloris primigenii dominatio, caret figura, viæ & rivuli recipiunt peregrinum humidum radicale, & tunc est superficiem exterioris superficies; sed quia calor primigenius est intra calorem primigenium, hoc est, via intra viam distinctè, convenit abigere peregrini humidi radicalis malignitatem; ideò antè dictum est,

C

intra

intra calorem primigenium haberi humidum radicale, convenit sudare, si est triplicis viæ calor primigenius interius, nam sudor ille triplici illi viæ proprius est, & cum dominatur habet hoc signum: Receptit malignitatem intestinum Ureterum cum ventre, si jam recepit, habet indicii locum; solum oportet, ut decurrat celeriter urina & alvus solvatur, nam statim fit curatio; & quia in medio caloris primigenii est humidum radicale, istud modò appellavimus nomine dominii, & illud antea appellavimus verbo hospitis & peregrini. Si non penetraverit aliquis dominantis & peregrinantis mali veram rationem, omninò ille lædet hominum vitam. Viæ triplicis humidum radicale convenit infra solvere. Istius viæ triplicis humidi radicalis membra si extra habent locum & intra carent loco, in quo recipiantur, locus est pellis, pili, sanguis venarum, carnes, nervi, ossa; & si non habent, à quo recipiantur & carent loco, qui recipiat, repletio est. Igitur est in tribus humidi radicalis viis & rivulis ac illorum meditullio malum, & illud tunc est sine figura & indicio, quia est in medio humidi radicalis calor primigenius, potes sudare & sufficit. Viæ & rivuli sine figura & signo recepere peregrinum malum, convenit curare sudorem, qui illud ejiciat & abigat, eò quod via triplex humidi radicalis dominetur morbo. Triplicis viæ humidi radicalis radix est in membris. Si sit repletio ad extremum reducit ad ventrem, ille habet figuram & signum morbi; oportet à qualibet via rivulo interius per medicinæ ingressum in ventrem morbum illum abigere; ista est triplicis viæ humidi radicalis conveniens infra solutio, sic quia humidum radicale intra humidum radicale potest solvi & curari, & hoc idè, quia dominantis humidi radicalis malum est peregrinæ malignitatis calor primigenius istorum duorum, videlicet peregrini & dominii simul. Discursus est, quomodo intra humidum radicale habeatur calor primigenius, quem convenit intra abigere: intra humidum radicale si habet dominium, est caloris primigenii peregrinum malum. Verba illa: in humidi radicalis via receptum caloris primigenii malum infecisse interius res, quæ habent figuram, & quod non potest egredi, de his poterimus infra breviter dicere, ubi de octo interioribus pulsibus agimus. Si quando calor primigenius opprimit humidum radicale, hoc testatur corporis tepor, quatuor partium corporis, pedum videlicet & manuum defectus & odium caloris, est enim extra humidum radicale, & est calor primigenius, & si solummodò frigus sine calore, sine siti est, quia intrà & extrà totum est humidum radicale. Autor *Chum' Kim* dicit: Deficiens profundè calor etiam est profundus; si deficiat parvum, calor etiam parvus, facies læditur, putrefit & rubet. Si idè cures sudorem, illa consequeris istis septem exterioribus & octo interioribus pulsibus; si procures sudorem, vomitum & solutionem, medeberis malignæ febrì. Absolutè convenit diligenter discernere

de

de septem exterioribus & octo interioribus pulsibus & mutuâ eorum mutatione; præterea de destructionis testimoniis advenientibus. In ratione pulsuum solet dici; sex pulsus patiuntur mutationem: pulsus natans, crebrò-acutus, longus habet triplicem calorem primigenium, & in calore primigenio habet humidum radicale. Pulsus profundus, rarò-obtusus, brevis habet triplex humidum radicale & in humido radicali habet calorem primigenium. Oportet examinare, scrutari exteriorum & interiorum pulsuum destructionem, & in illorum interius & exterius, ut cognitio haberi possit vacui & répletionis. Curatio sequens ad superficiem ad extra & radicem & interiorum plurima, statue & plurima convenientia illi naturæ exteriori & propria radici. Via magni humidi radicalis habet superficiem extra; propria qualitas radicis interioris est digerere. Via diminuti humidi radicalis etiam similiter. Via magni caloris primigenii est superficialiter calida & radicaliter frigida, sequendo ista producit septem exteriores pulsus. Via magni humidi radicalis superficialiter est frigida & radicaliter calida; sequendo hoc producit octo interiores pulsus. Via magni humidi radicalis habet superficiem pro radice, & omnis humidi radicalis ac diminuti caloris primigenii superficies & radix omnis est à calore primigenio; solummodò caloris primigenii lucidi via cum defectuosi humidi non sequitur superficiem & radicem, sed sequitur inter ista medium. Hæc adjuncta de sex spirituum superficie & indice Author *Xo Ho'* complexus est, quod sunt septem exteriores & octo interiores pulsus, & novem viarum pulsus, unde bis decem quatuor viarum pulsuum sunt superficies & radices. Habent verò omnes vel sequi superficiem, vel sequi radicem, vel sequi medium, exempli gratia: Viæ & pulsus magni caloris primigenii & diminuti humidi radicalis singuli pulsus habent superficiem & radicis opus. Magni caloris primigenii pulsus est natans, diminuti humidi pulsus est profundus, isti enim natans & profundus videlicet transversim ad intrâ fluunt. Liber dicit; si de consecutione superficiæ & radicis discursus fiat, illi pulsus, quorum alter longus, alter brevis, transversim agunt; longus est, ut curet sudorem; brevis, ut deprimat; longus dicitur viæ caloris primigenii lucidi pulsus; brevis dicitur viæ magni humidi radicalis: pulsus longum viæ caloris primigenii lucidi convenit solvere superficiem per fluxum urinæ; brevem pulsus viæ magni humidi radicalis convenit deprimere infra ad terram seu ventrem. Malum sic auferes, ordinando id, quod non habet fundamentum, destrues, ideò longo pulsui expediens est sudor, nam brevis illum deprimat pulsus infra. Sic pulsus crebrò-acutus cum pulsu rarò-obtuso transversim invicem, crebrò-acutus moratur in loco primo *Cun'* & est à calore; rarò-obtusus moratur in tertio loco *Chè* & est à frigore; & si pulsus crebrò-acutus moretur in tertio loco *Chè* & etiam calor, & si rarò-obtusus in

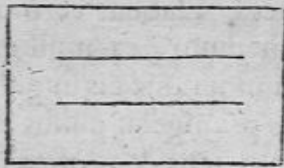

tertio loco *Chē* & in primo *Cunī* & etiam trigus; pulsus rarò-obtusus morans in *Chē* tertio loco & *Cunī* primo loco, utrobique indicat deficere spiritus; pulsus crebrò-acutus morans in *Chē* tertio loco & in *Cunī* primo loco, utrobique indicat humidum radicale & calorem primigenium interiozem. Liber dicit: Pulsus crebrò-acutus dicitur esse vitæ pulsus, rarò-obtusus dicitur mortalis. Hæc sunt triplicis viæ humidi radicalis, & triplicis viæ caloris primigenii mutationum extra & intra breviter adducta aliquot capita; sequere de pulsibus paragraphos infra, procura percipere & penetrare illorum rationum, erunt, quæ non penetrabis, de quolibet loco pulsuum sermonem intende, sigillatim perquire.

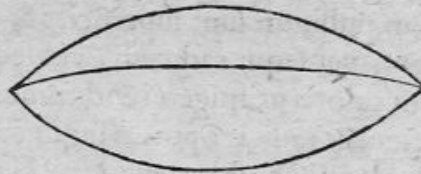
Septem exteriores pulsus.

Primus pulsus est natans, naturam habet caloris primigenii, digitus infra reperit illum non sufficere; sed cum elevatur habet nimium, iterum atque iterum perquisitus est sicut pulsus multum excedens: Vocatur *feū* sive natans; dominatur tussis spiritibus accelerantibus. Indicat frigidum ex se prosilire; humeros esse fatigatos, noctu dormientem non quiescere.

Imago pulsus *feū* ex antiquissimo Codice,

Ejusdem ex modernis Secunda.

Tertia,

Carmen loquitur.

Perquisitus hic pulsus non est sufficiens; cum elevatur, est nimius, iterum atque iterum perquisitus, digitum infra natat; membra interius habent aggregationem frigoris commoventem ad intra calorem, vis consequi naturalem perfectionem, cura restaurare vacuum.

Etiam loquitur Carmen.

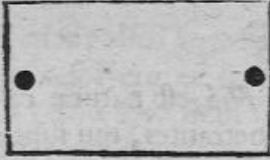
Si in primo loco *Cunī* sit pulsus natans, indicat ad intra esse ventum, caput sub calorem dolere. Si sit in secundo loco *Quoanī* natans pulsus indicat lumborum interiorum & ventris vacuum. Si sit in tertio loco *Chē* & ibi appareat,

reat, indicat ventum intrasse in pulmones, magna intestina ficcari & rarefcere, & ideò difficile pervadere.

Secundus pulsus *Keú* est naturæ calor primigenii, digitus infra perquirens illum reperit in utroque extremo plenum, in medio vacuum. Vocatur *Keú*; dominatur profluvio sanguinis & indicat perdi sanguinem.

Keú pulsus ex antiquiss.
Codice Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

Pulsus *Keú* figura est sicut pulsus natantis & magni arque mollis, sicut si ce-
parum folium palpes; ad latera habetur, in medietate vacuum; ignis con-
trariatur calor primigenii viæ; sanguis sursum exundat, calor invasit humidi
radicalis rivulos; infra decurrit rubens liquor; digitus infra illum investigans
in medio reperit vacuum, indicat malignum ventum penetrasse & intrasse in
parvorum intestinorum residentiam; morbus aliquando laborat profluvio
urinæ & dolore, mederi poteris per potiones & pillulas, & malum absolutè
ex se auferetur.

Etiam Carmen loquitur.

IN primo loco *Cun* pulsus *Keú* indicat aggregationem sanguinis esse in pe-
toris medio. Si sit in secundo loco *Quoan* intra & pulsus *Keú* occurret
loco, in quo est *yan* seu calor primigenius, indicat tumorem & paralyfin. Si
in *Chè* loco tertio appareat, indicat vacuum esse in vesica & rubeum proflu-
vium urinæ ac rubeum fluxum, & destrui interiora.

Tertius pulsus *Hié* crebrò-acutus est naturæ calor primigenii; digitus
infra explorans reperit in tribus locis sicut gemmæ rotundæ motum; exa-
minando illum statim cadit nec ingreditur nec egreditur. Vocatur *Hié* id est,
crebrò-acutus; indicat quatuor partium corporis pedum & manuum afflictio-
nem, & in pedibus & manibus vehementer dolorem atque urinæ rubrum
profluvium.

C 3

Hié

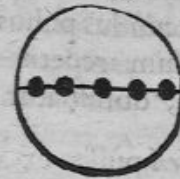
Hié pulsus ex antiq. Codice,
Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

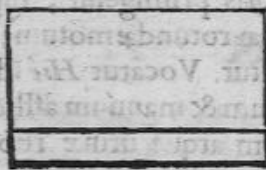
Pulsus crebrò - acutus est instar gemmæ. Vocatur *Hié*, est naturæ calorís primigenii; indicat intra renes produci spiritus penetrantes, qui sunt ante intestina & etiam furas pedum, & solummodo producere frigus & calorem. Oportet purgare & solvere tertiam partem corporis, tunc enim absolutè consequitur quietem.

Etiam Carmen loquitur.

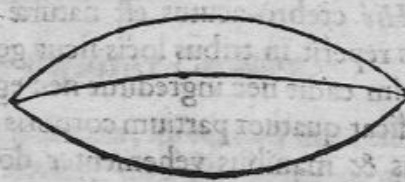
Crebrò - acutus pulsus si movetur in primo loco *Cui*, indicat multo vomitus venienti contrarietatem. Si in secundo loco *Quoan* sit crebrò - acutus pulsus, indicat ventris frigus, & ideò non descendere infra cibos. Si in tertio loco *Chè* appareat, umbilicus videtur congelati instar, cumque bibitur aqua, descendit ad infimam partem corporis, sonum & murmur habet profluvii.

Quartus pulsus *Xè* seu plenus est naturæ *yamè* seu calorís primigenii, digitus infra explorans illum non abrumpit, cum elevatur est nimius, vocatur *Xè* seu plenus; dominatur cadenti calore primigenio, qui est interius, indicat stomachi vacuum & quod sit sine cibo, & quatuor partium corporis fatigationem.

Xè pulsus ex antiq. Codice.
Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Car-

Carmen loquitur.

PLenum pulsum X^o si explores, elevatus habet nimis intercadens; calor primigenius urit interius & pervenit ad stomachi vacuum, indicat come-
stionem modicam, quæ causa est, ut gignatur in ventre obstructio per tepo-
rem conjunctum, Potionibus & medicinis morbum auferes.

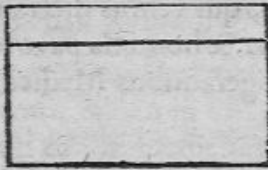
Etiam Carmen loquitur.

PLenus pulsus ante secundum locum indicat pectus calere valdè, inde oportet resolvere ex loco secundo esse dolorem in media parte corporis. Et si fit in tertio loco sicut funis respondens digito, cum venit, indicat ventriculum & interiora & urinam laxari.

Quintus pulsus *Hien* chordæ tensæ similis est naturæ *yam* seu caloris primigenii; digitus inferius explorans reperit non sufficere, sed cum elevatur est nimius; est instar hastæ, hic pulsus interdum est sæpè frequens. Vocatur *Hien* seu chordæ tensæ pulsus; dominatur labori & fatigationi; indicat defectum virium & etiam sudorem multum, gigni manuum & pedum dolorem, pellis ac pilorum arefactionem.

Pulsus *Hien* ex antiquo Codice.

Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

Pulsus chordæ similis habet calorem primigenium; similis est extensæ chordæ; indicat quatuor partes corporis valdè à spiritibus ab & invicem veluti frixas. Si trium locorum solveris molestiam, regula medicamenti est extra. Ordinariè oportet restaurare umbilicum infra locum dictum *tas* *tiem* qui est caloris primigenii porta.

Etiam Carmen loquitur.

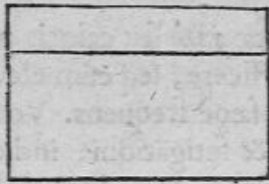
In primo loco *Cun* pulsus intensus, qui habet unam partem de pulsu, qui est chordæ tensæ similis, indicat in pectoris medio magnum esse laborem, & affimi-

assimilatur funi qui trahitur. Si in secundo loco *Quoan* sit pulsus chordæ tensæ similis, indicat frigus esse in ventre infimæ corporis partis, aquam repleffe locum qui vocatur *tan tien*.

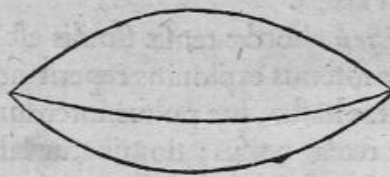
Sextus pulsus intensus *Kien* est naturæ *yan*, seu caloris primigenii, digitus infra perquirens illum tria loca pervadentem colliget; examinando inveniet esse nimium, & elevando digitum valdè frequentem, assimilari potest exundanti chordæ extensæ. Vocatur *Kien* seu intensus; dominatur vento & spiritibus deprimentibus calorem primigenium, quem & sursum transvertit, indicat & oriri delirii morbum.

Kien pulsus ex antiquissimo Codice.

Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertiã.

Carmen loquitur.

Intensus pulsus in tribus locis frequens & etiam simul, chordæ tensæ similis indicat ad partem supremam corporis venire ventum, qui ventus dicti pulsus vera est radix & origo. Indicat repentinum delirii verba, & hominis pavorem & metum. Si non occurras tepidis & moderatè refrigerantibus Medicinis, non potest curari morbus.

Etiam Carmen loquitur.

Si sit pulsus intensus ante locum secundum *Quoan* indicat capitis interiorum dolorem. Si perveniat ad secundum locum *Quoan*, resolves esse dolorem, eò quod non possit moveri. Pulsus occultatus in digito, indicat vacuum, cum videlicet egreditur de loco *Chè*, & venit ad manum, vehementem dolorem indicat esse & moveri circa umbilicum, ad quem sedandum ordinariè manus accurrit.

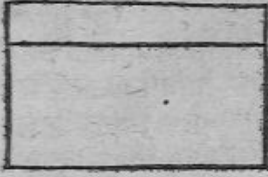
Septimus pulsus *Hum* seu exundans est naturæ *yan* seu caloris primigenii, digitus infra explorans illum invenit valdè magnum, cum elevatur est nimius. Vocatur *Hum* seu exundans; dominatur capitis dolori, & in quatuor partibus corporis natanti calori; indicat magna intestina non penetrari ob siccitatem, fæces densari & minui, os succari, extremas partes corporis dolore.

Hum

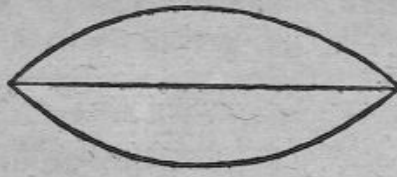

Huius pulsus ex antiquissimo Codice.

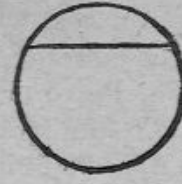
Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

Pulsus exundantis radix, origo & fundamentum est *yan* seu calor primigenius. Si occurrat illi quinta tempestas æstatis, manifestum est, quod ille pulsus floreat; si verò occurrat autumnii quinta tempestas, vel hyemis quinta tempestas, indicat curationem institui debere per sudorem, ut intestina pervia sint & medicamenta temperatè frigida.

Etiam Carmen loquitur.

Si pulsus sit exundans ante locum secundum *Quoan*, indicat calorem esse in pectore; si pervenit ad locum *Quoan*, indicat omnia revolvi in ventre per vomitum etiamsi essent mille pondera. Præterea si respiciat ille pulsus tertium locum *Chë*, & si mutetur ibi, indicat urinæ ruborem, pedum dolorem. Isti supra memorati septem exteriores pulsus, quamvis omnes subjiciantur calori primigenio, tamen in caloris primigenii medio habent humidum radicale: debes uti calidis medicinis, nequis capere unum nec penetras, poteris errare in morbum.

*De octo interiorum Pulsuum mutationibus,
brevis Discursus.*

Discursus hic non est factus ab ipso Hoam Ty, vel à Vára Xó Hó; sed à Medicis ex doctrina illorum est formatus.

Autor *Kië Kú* dicit: Octo interiores pulsus in dextræ manus tribus locis, primo loco *Cun*, secundo *Quoan*, tertio *Chë* recipiunt malignitatem à calore primigenio, & opprimitur humidum radicale. Pulsus parvus, profundus, remissus, rard-obtusus, tardus, cadens, molli-subtilis, debilis, sunt interiores;

D

res;

res; habent in interiori exterius, quia triplices humidi radicalis viæ & rivuli multò magis habent exterioris & superficialis domini nomen; habent quoque interioris interius, quia triplicis humidi radicalis sunt radix & stomachus, vesica ac hepar generalitèr vocantur hoc nomine. Quare triplicis viæ humidi radicalis dominans superficies habet intra humidum radicale, calorem primigenium. Porro radix est in medio humidi radicalis; humidum radicale si repleatur, statim reducit ad ventrem & terram, quia malignitas, quæ infecit, habet figuram & indicium. Ideò interioris exterius est in humido radicali calor primigenius; convenit proinde signum & figuram esse per sudorem; convenit illum profundi, & dominari oportet pulsus remissum. Verùm interioris interius est in humido radicali humidum radicale ac illius distractio; tunc infra accelerantem peregrinum convenit accelerare. Ista scire omnibus est nosse peregrinorum malignitatem; illa acceleratio omnibus dominatur ex se morbis; verùm tunc oportet curare pulsus remissum. Antea locuti sumus de septem exterioribus pulsibus, videlicet de veris, æstatis, simul triplicis viæ caloris primigenii; postea loquemur de octo interioribus pulsibus, videlicet de autumnii, hyemis, simul triplicis viæ humidi radicalis, &c.

De Viis.

SI discurras oppositâ & contrariâ ratione, errabis & produces morbos. Affectus radicis sedem per ordinariam regulam medendi interius, tractabis etiam simul de morbo, sed oportet colligere diversa loca dominantis peregrini, mutuò concordare pulsus cum indiciis & testimoniis, & conformare (remittendi vel accelerandi) medicandi regulam, exempli gratia: malignum frigus in interiori est exterius, oportet cum potione *Mâ suanî fû sî* subtiliare seu extenuare molestiam. Potio illa remissionem causabit, & tunc quietis signum habebis sudorem, & si non odit venti frigus & contrariâ ratione cupit abjicere vestes, corpus temperatè frigefieri, faciem, oculos rubere, quatuor partes corporis contradicere, aliquot diebus non evacuare alvum, urina rubra rarefascens, expediens potum, corpus quiescens gravefcere instar montis, rixari verbis, turbari ventrem. Pulsus profundus, subtilis & celer est pedum diminuti humidi radicalis viæ. Contraria ratione, si recipiat ignis malignitatem, est interius intra interius, & morbus tunc est humidum radicale in medio humidi radicalis, quod habeat coloris primigenii malignitatem. Istam peregrinam malignitatem oportet citò & celeritèr infra abigere per medicinæ *tâ chîm* & potionem, auferendo illam modò. Pro septem exterioribus pulsibus habes solutionem infra; pro octo interioribus pulsibus habes sudorem. Septem ex-

terio-

teriores pulsus habent purgationes inferius, isti quatuor discursus sunt olim & modò. Porrò cum septem exterioribus pulsibus discursu, & octo interiorum pulsuum discursu ad intra, in transversum mutuò sermocinando, multò ampliùs debent pulsus cum indiciis seu testimoniis mutuò examinari. Regulam convenit accipere Autoris *Chun Kinè* interius & per medicinam *quey' chī* (id est Cinnamomi) pulsus consequeris, cujus efficit *má huanm̄* medicina indicium seu testimonium. Interdum per medicinam *má huanm̄* pulsus consequeris, cujus medicina *quey' chī* efficit indicium. Medicinis istis utere *má huanm̄* & *quey' chī* de qualibet medicina mediam potionem. Sic si ex medicina *quey' chī* testimonium & indicium sit à duabus corporis partibus, & ex medicina *má huanm̄* pulsus sit ab una parte, tunc utere ex *quey' chī* duarum potionum, & ex *má huanm̄* unius potionis. Regula: Vel si ex medicina *má huanm̄* testimonia & indicia sunt à duabus partibus corporis, & ex medicina *quey' chī* pulsus sit unius partis, oportet uti *má huanm̄* potionum duarum, & ex medicina *quey' chī* unius potionis. Regula: Præterea si habet ex medicina *má huanm̄* pulsus de medicina *quey' chī* testimonium seu indicium, accipe pulsuum, fac dominantem pulsuum statim esse à duabus partibus corporis, & testimonium seu indicium ab una parte, utere medicina *má huanm̄* & duplica *quey' chī*, & per unam potionem medeberis vel ex medicina *quey' chī* pulsus, & ex medicina *má huanm̄* testimonium & indicium; & si pulsus sit à duabus partibus, indicium procura ab una parte, utere medicina *quey' chī* & duplica *má huanm̄* & per unam potionem medeberis. Præcipuum hoc est sapientis hominis, quod loquitur de pulsibus, qui regunt hominum vitam, idèd pulsuum habent regimen; multi sequuntur pulsus & pauci, sequuntur testimonia & indicia; statue in mundo pulsus & indicia attestantia habere mutuæ penetrationis duas regulas, si ista non concordant integrè, sequere pulsus; si neque tunc concordare videbis, ne sequaris indicia attestantia. Si concordant indicia attestantia, oportet ambo accipere, sicut si indicium attestatum est in transversæ mutationis regulæ meditullio, solum concordia pulsus sequenda est, & non sequendum indicium attestans. Ita etiam non refert, imò convenit, descendere aliquando & diminuere spirationis dilatatæ receptionem. Accipe & sequere aliam originem; si verò interea testimonium venit, ratio est, quæ illud abigit, nec cæli tempus mandat nec permittit. Quare septem exteriores pulsus debent purgari inferius, si habent intra & extra omnia calorem primigenium, relaxa inferius. At octo interiores pulsus debent habere sudorem, nam habent intra & extra omnia humidum radicale, relaxanda per sudorem. Si septem exteriores pulsus habent sudorem, tunc est extrà calor primigenius & intrà humidum radicale, isti celeritèr debent sudare; octo interiores pulsus,

C 2

ubi

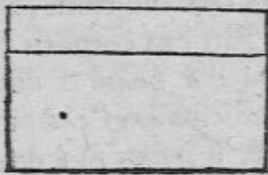
ubi sunt infra, sunt abigendi. Nam intra calor primigenius & extra humidum radicale celeriter descendunt, ideo Autor *Sē Ven* loquitur : Superficie & radicis conversio constituit quatuor causarum regulas, & esse videtur unicus sermo. De exterioribus & interioribus pulsibus, de dominantis superficie & radicis conversione in septem exteriorum pulsuum discursu inferiori declarabimus.

Octo interiores Pulsus.

Primus pulsus *Vi* seu parvus naturæ est humidæ radicalis; digitus infra perquirens illum reperit recedere & accedere valde, parum : iterum ac iterum perquirendo videtur modò esse, modò non, vocatur *Vi* seu parvus, dominatur destructioni sanguinis non sistentis, faciei color non est lucidus.

Pulsus *Vi* ex antiq. Codice.

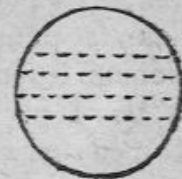
Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

Cum digitus infra vestigat, modò est & modò non, indicat in gyrum destrui sanguinem in parvorum intestinorum sede, destruitur vesica intra diem; diu habet album fluxum & multo tempore ossium radix arefacta est,

Etiam Carmen loquitur.

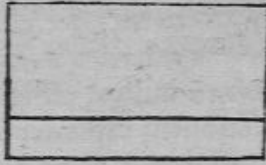
Parvus pulsus si ante secundum locum *Quoan* sit, spiritus indicat superiora petere; oportet locorum inferiorum densatos spiritus ordinare ad cor. In tertio loco *Chē* si appareat, indicat infra umbilicum esse malum aggregationis, corpus frigere ob potionem aquæ singultum.

Secundus pulsus *Chin* profundus est naturæ humidæ radicalis, digidus infra explorans videtur assequi & habere, cum elevatur, absolute non est, remisse explorando tria loca videtur esse, sicut cum quis palpat putridum gossypium. Vocatur *Chin* seu profundus; dominatur spiritibus internis & adipis; indicat ambo latera, pedes & manus tunc frigere.

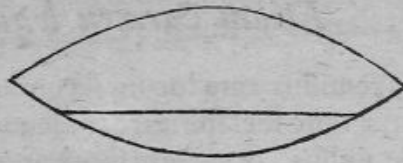
Pul-

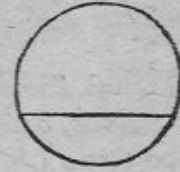
Pulsus *Chiñ* ex antiq. Codice.
Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

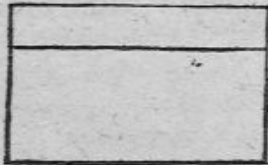
EXplorando illum videtur habere elevationem & iterum nihil est, indicat spiritibus oppleri tertiam partem corporis; membra & intestina vacuá, frigus & spiritus non esse attemperatos; tria loca obstructa si pervia feceris, intestinum restauraveris & ventrem. Incipias & poteris auferre malum.

Etiam Carmen loquitur.

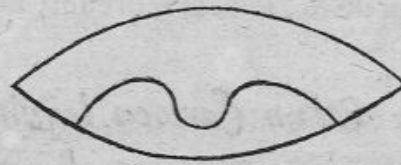
IN primo loco *Cun'* si videas pulsum *Chiñ* sive profundum, indicat pectus morbum habere ab aqua, oportet loci limitis spiritus esse leves dolore, qui difficultè suffertur; si ille pulsus est in tertio loco *Chě*, indicat renes & pedes gravescere, urinam temperatam multis coloribus instar puris.

Tertius pulsus *Huon'* seu remissus est naturæ *yñ* seu humidi radicalis, digitus infra perquirens illum invenit redire & venire tardè & remissè; parvus cum tardo pulsus vocatur remissus; dominatur quatuor partibus, afflictio ex repletione; spiritus celeres non quiescunt.

Pulsus *Huon'* ex antiquo Codice.
Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

Pulsus veniens & rediens cum mora, cum exploras illum, similis est tardo, indicat intra vesicam produci spiritus, aures tinnire, interdum malignitatem

tem venti, aggregationem spirituum venire & penetrare humores cerebri, post ad spectrum trium acuum dolores accedere & recedere.

Etiam Carmen loquitur.

Pulsus *Huon* seu remissus ante locum secundum *Quoan* indicat affligi dorfi nervos, densantur tunc loci spiritus & redeunt afflictionem extendentes. In loco tertio *Chë* ille pulsus, occurrere morbos in ventre densati frigoris, noctem intra semper somnia habet dæmonum insequentium homines.

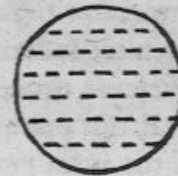
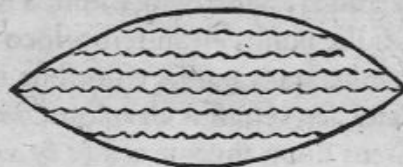
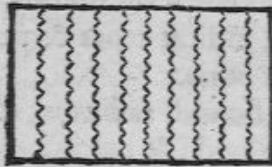
Quartus pulsus *Cy'* seu raro-obtusus est naturæ *yn* seu humidi radicalis, digitus explorat illum, videtur esse, sed in elevatione absolute non est, antè vacuus est, retrò plenus, neque redit sequenti vice; vocatur *Cy'* seu raro-obtusus, dominatur extremis corporis partibus, quæ dolore affliguntur. Mulier habens conceptum in utero dolore laborat, sine conceptu indicat destrui sanguinem & inde morbum.

Pulsus *Cy'* ex antiquissimo Codice

Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

Pulsus raro-obtusus est sicut si quis cultro abradat cannas: vir habens illum pulsum indicat lædi integritatem; mulier habens hunc pulsum, & habens conceptum in utero, indicat morbum; sine conceptu iterum oportet destrui sanguinem.

Etiam Carmen loquitur.

Rarò-obtusus pulsus si sit ante secundum locum *Quoan*, indicat ventris spiritus simul esse; si sit in secundo loco, indicat dispergi sanguinem nec posse ad æqualitatem adduci. Si in tertio loco eodem modo sit, indicat occurrere contrarians frigus, & corporis frigus umbilicum infra facere instar tonitruum sonitum.

Quin-

Quintus pulsus *Chi* seu tardus est naturæ *yn* seu humidi radicalis; digitus infra explorans illum non nisi graviter manu appressâ consequitur; occultatur valdè; vocatur *Chi* seu tardus; dominatur vesicæ, indicat vacuum & inquietem.

Pulsus *Chi* ex antiquissimo Codice,

Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

Pulsus *Chi* seu tardus homini occurrens, ejus figura indicat afflictionem; si occurrat hic pulsus quintæ tempestatis æstivo tempore, non potest morbus curari. Subtilissimi operis est, ut, cum exploras, assequaris pulsum scire ad hanc horam, à via stomachi venit & indicat aquam absolutè siccarei.

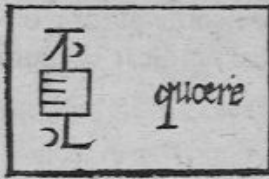
Etiam Carmen loquitur.

IN primo loco *Cui* pulsus tardus indicat cor laborare malignâ febrî. Si tunc sit in secundo loco *Quoan*, indicat ventriculum dolere & ob potum affligi. Si decurrens ingrediatur tertium locum *Chë*, indicat renes & pedes gravescere; videri vestes grossas & ponderosas ob frigus cooperiendo non sufficere, videri subductas esse simpliciter.

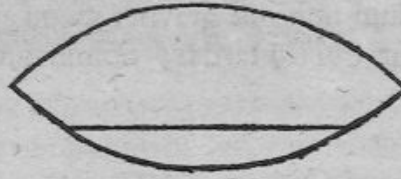
Sextus pulsus *Fö* seu cadens est naturæ *yn* seu humidi radicalis; digitus infra explorans illum videtur habere, exspiratio & introspiratio est una spiratio, in spirationis intervallo absolutè non apparet; iterum ac iterum explorando illum, non longè à tribus locis reperitur manere; vocatur *fö* seu cadens; dominatur venenosis spiritibus, qui occludunt & obstruunt tria loca; quatuor partes corporis profundè ponderant, manus & pedes interdum frigent,

Pul-

Pulsus *Fō* ex antiquissimo Codice,
Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

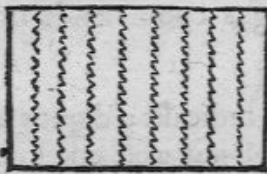
HUmidi radicalis venenum demergit & deprimit spiritus & quasi abrum-
pit, tertia pars corporis non penetratur; motus & sedes spirituum non
habet concordiam & temperiem; non quæras tempus sitnè veris, autumnii aut
hyemis vel æstatis. Paulatim procura sudorem & poteris malum minuere.

Etiam Carmen loquitur.

Indicat aggregationem spirituum in pectore in primo loco *Cui* pulsus ca-
dens. Si tunc sit in loco *Quoan* indicatur morbus ex indigestione & semper
perturbati oculi. Si in *Chè* tertio loco appareat, indicat ciborum indigestio-
nem, cum sedet dormiendo nec quiescit, iterum fracti videntur lumbi.

Septimus pulsus *yu* seu molli-subtilis est naturæ *yn* seu humidi radicalis;
digitus infra perquirens videtur habere; iterum & iterum redeundo venit,
examinando illum sicut antè verè deprehenditur recepissè; vocatur *yu* seu
molli-subtilis; dominatur paucitati spirituum, unde quinque oriuntur; vide-
licet cor affligitur calore, cerebrum mittit ad aures duas sonitum seu tinnitum,
& infima origo valdè frigescit.

Pulsus *yu* ex antiquissimo Codice,
Imago Prima,

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

EXaminando illum videtur esse, cum elevatur non est, sequitur mare loci
vari terti. Resolve, areferi quatuor partes corporis & ossa frigere seu torreri;
mo-

molestus calor valdè intestina affligit; ad extremum ubi se dilataverit, vitam necesse est finire.

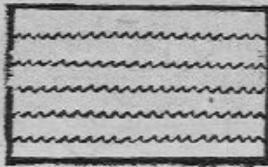
Etiam Carmen loquitur.

Molli-subtilis seu *γ̄* pulsus ante secundum locum *Quoan̄* si fit, indicat hominis pedes sudare; si tunc sit in secundo loco *Quoan̄* indicat spirituum paucitatem & perfectionem animi dispergi; si sit pulsus in *Chē* tertio loco instar gossypii, indicat malignum frigus in ossibus & in carne manere, & omnia non regi.

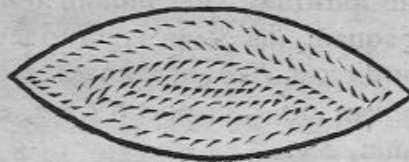
Octavus pulsus *Niē* debilis est naturæ *γ̄* seu humidi radicalis; digitus infra explorans illum reperit, sicut putridum gossypium videtur; levi manu percipi potest, pressione in manus facta alteratur, minuitur & non est, nititur ingredi & non ingreditur; vocatur *Niē* seu debilis; dominatur spiritibus, qui morantur ad extra post partium irrepentem seu peregrinum ventum, indicat faciem tumesceri.

Pulsus *Niē* ex antiquissimo Codice.

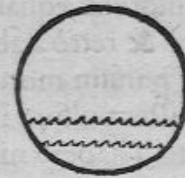
Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

In tribus locis si curet ingredi, nec possit ulterius, indicat esse venti malignitatem cum spiritibus colligatam, paucorum annorum hominibus accidit; in senibus pulsus debilis occurrens indicat morbum posse curari.

Etiam Carmen loquitur.

Antè secundum locum *Quoan̄* debilis pulsus indicat caloris primigenii viam vacuo laborare. Si fit in secundo loco *Quoan̄* indicat spirituum multitudinem. Si autem sit in *Chē* loco tertio, indicat humidi spiritus spirationem destitui, dolorem dirigi ad alterationem superioris pellis & carnum, &c.

E

De

De novem viarum pulsuum Regula Discursus.

Discursus hic non est factus ab ipso Hoam ty vel Vâm Xó Hó; sed à Medicis ex doctrina illorum est insertus.

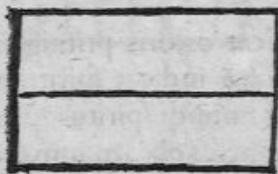
Autor *yum k'i* dicit: Novem viarum pulsus sequuntur cœlorum & terræ novenarii numeri rationem. Libri ajunt: quod attinet ad verbum cœli, oportet habere symmetriam cum homine; sic videmus in cœlo esse novem stellas & planetas; in terra esse novem magnas earum partes; homo habet novem membra; etiam sunt novem famolissima deserta. Ob has & alias rationes inventi sunt novem viarum pulsus, ut respondeant cœlorum & terræ, humidi radicalis & caloris primigenii Regulis. Per pulsus longum indicatur esse portio cœlestis dicta *kan* seu talis perfectio, cujus calor primigenius producit rationem. Per pulsus brevem indicatur portio *Ken* fœculentum humidi radicalis, reducit ad sex intestina. Per pulsus vacuum indicatur portio *Li*, cor videlicet intra habere timorem, unde sanguinem debilitari. Per pulsus celerem indicatur portio *Kien*, pulsus hic si ingreditur, mortem nuntiat, si egreditur, vitam. Per pulsus quasi ligatum & densatum portio *quen* est totum in umbilici lateribus. Per pulsus vicarium indicatur media terra, quæ dominatur supremæ, mediæ & infimæ partis corporis tribus originibus ac illorum æqualibus spiritibus. Per pulsus trahentis indicatur portio *Xin*, antè & retrò habet aquam, illa & ignis mutuò se opprimunt per suos spiritus. Per pulsus motus indicatur *Keu*, dominatur sanguinis monti, quem debilitat. Per pulsus subtilem indicatur portio *Cyen*, dominatur autumnò, indicat metalli habere nimium, &c.

De novem viarum pulsibus.

Primus pulsus *Cham* seu longus est naturæ *yam* seu caloris primigenii, digitus infrà perquirens reperit in tribus locis instar hastæ, cui quis innititur, cum elevatur est nimius; vocatur longus, transfiliendo etiam propriam sedem etiam appellatur longus; dominatur perturbationi corporis, est calidus; noctu æger dormiens non quiescit.

Pulsus *Cham* ex antiquissimo Codice.

Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Car-

Carmen loquitur.

Longus pulsus si videatur in tribus locis digitus infra percipit illum, & adveniente vere redit; indicat caloris primigenii venenum esse in membris, tertiam partem corporis calere. Paulatim procura sudorem, incipiet posse quiescere.

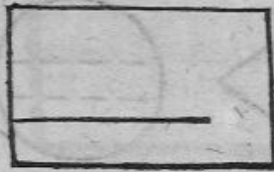
Secundus pulsus *Tuoñ* seu brevis est naturæ *yn* seu humidi radicalis, digitus infra perquirens reperit illum non pervenire ad propriam sedem & locum; vocatur brevis; dominatur quatuor partibus corporis, indicat malignum sudorem intra ventriculum producere spiritus, & sumptum cibum non digeri.

Pulsus *Tuoñ* ex antiquissimo Codice.

Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

Pulsus *Tuoñ* seu brevis humidum radicale intra habet cadentem & depressum calorem primigenium; spirituum fundamentum tertiæ partis corporis nequit florere, intestina intra est frigus, cibus producit frigidos spiritus, si magnus fluxus alvi pervadit intestina, hinc consequitur quies.

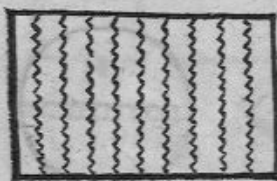
Tertius pulsus *Hiñ* seu vacuus naturæ est *yn* seu humidi radicalis; digitus infra perquirens reperit non sufficere, cum elevatur etiam ita est; vocatur vacuus; dominatur paucis viribus & multo timori; cor intra magnus est metus; parvulus puer metuit ventum.

Pulsus *Hiñ* ex antiq. Codice.

Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

E 2

Car-

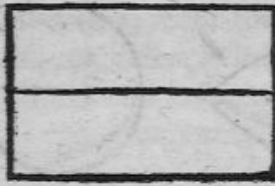
Carmen loquitur.

T Error intra cor incutit multum metum, in tribus locis determinare moram & intervallum. Illum pulsum difficilè est explorare. Sanguinis vacuitas in membris ac intestinis producit molestiam caloris. Restaura amplius tertiam partem corporis & statim assequeris quietem.

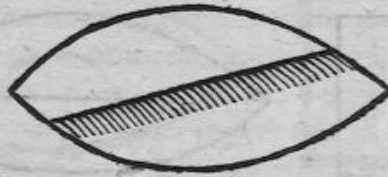
Quartus pulsus *Sō* seu celer est naturæ *yan* seu caloris primigenii; digitus inferius percipit illum valdè frequentem & simul morari in primo loco; vocatur *Sō* seu celer, qui si paulatim augeatur, nuntiat mortem, si verò paulatim ingreditur, vitam.

Pulsus *Sō* ex antiquissimo Codice.

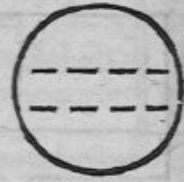
Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

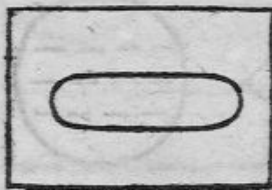
Carmen loquitur.

Sō seu celer pulsus si sit, primò accedit & postea egreditur locum *Quoan*. Si ordinariè & semper resideat in loco primo *Cun*, indicat sanguinem facere puncta picta seu stellas, & si repentè paulatim ingrediantur in corpus, homo ille vivit; si interdum augeantur, vita dependet à cælo.

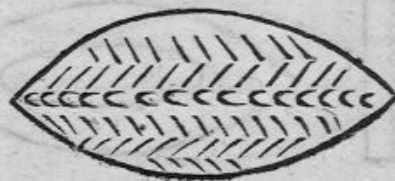
Quintus pulsus *Kiē* seu ligatus est naturæ *yan* seu humidi radicalis; digitus infra reperit illum interdum accedere, & exploratus verè redire comperitur; vocatur *Kiē* seu alligatus; dominatur quatuor partibus corporis, indicat spiritus tristes conjunctos dolori interdum advenire.

Pulsus *Kiē* ex antiquissimo Codice.

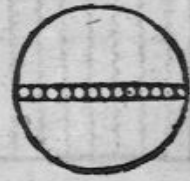
Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

CAY-

Carmen loquitur.

MOrbus aggregationis spirituum nascitur in stomachi membri lateribus, magna intestina dolorem patiuntur difficilis curationis, solum illi convenit diminutio, quæ per purgationem in tertia parte corporis ignis fieri debet. Non decipit multum Regula, tene & statue in memoria fortiter.

Sextus pulsus *Tay'* seu vicarius est naturæ yñ seu humidi radicalis; digitus infra reperit moveri illum & iterum se erigere, sed iterum ac iterum nequit ex se redire; vocatur *tay'* seu vicarius; dominatur figuræ & vultui macilenti & deficientis, os illius non potest loqui.

Pulsus *Tay'* ex antiquissimo Codice.

Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

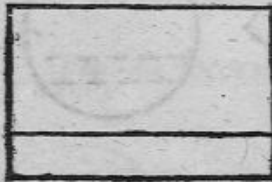
Carmen loquitur.

Pulsus *Tay'* seu vicarius interdum movetur sicut natans, iterum redit se erigere, sed cum videtur rediisse, non est. Indicat tres origines veri spiritus infecutos ventum abiisse, anima & corpus convenire.

Septimus pulsus *Kien'* seu trahentis naturæ est yñ, digitus infra reperit illum & statim non est, sed cum examinatur, verè est; vocatur *Kien'* seu trahentis; dominatur ossium interno dolori & spiritibus demorantibus in superficie.

Pulsus *Kien'* ex antiquissimo Codice.

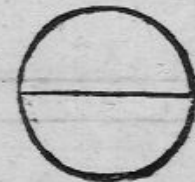
Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

Pulsus si ingrediens pellem & carnes sit, discurras quietem esse difficilem; semper spirituum celeritas & motus est ante pectus, sed causa est, quod aqua & ignis mutuò se superent. Cupis mederi morbo, remedium quare à celo.

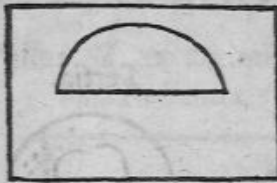
E 3

Octa-

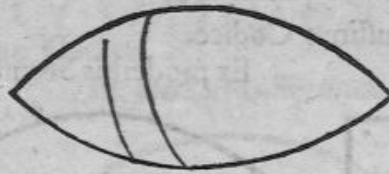
Octavus pulsus *Tum* seu motus est naturæ $\gamma\bar{n}$ seu humidi radicalis; digitus infra reperit illum, videtur esse, sed cum elevatur & redit, non est; iterum atque iterum perquirendo illum non elongatur à suo loco, non recedit, non venit; vocatur *Tum* seu motus; dominatur quatuor partibus corporis. Ex vacuo exortâ defatigatione indicat destructa esse intrâ omnia & sanguinis profluvium.

Pulsus *Tum* ex antiquissimo Codice.

Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

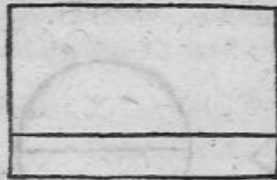
Carmen loquitur.

Motus pulsus radix & origo sunt spiritus dominantes humido radicali; Min tribus locis digitus infra reperit profundissimum, indicat sanguinem montis unius instar decidere & perdi in illo anno & Luna. Animosus vir & magni nominis Medicus solus poterit invenire.

Nonus pulsus *Sy* seu subtilis est naturæ $\gamma\bar{n}$ seu humidi radicalis; digitus infra reperit illum subtilissimum; videtur instar gossypii, accedit & recedit valdè parvus; vocatur *Sy* seu subtilis; dominatur suris, dolorem indicat medullarum ob frigus; defectum virium & diminutionem perfectionis.

Pulsus *Sy* ex antiquissimo Codice.

Imago Prima.

Ex modernis Secunda.

Tertia.

Carmen loquitur.

Defectus virium, carentia integritatis, surarum interior dolor, figura & facies adusta, capilli & pili arefacti cum occurrunt in autumnio quinta tempestatis via *Cyam*, sic vocata à pruina Lunæ, ne, quæso, cures morbum, absolute enim de se solvetur, &c.

DE

DE
 EXPLANATIONE PULSUUM
 REGULÆ,
 ET
 DISCURSUUM VERORUM,

Liber Quartus.

Regnante in Occidente Familiâ Cyn', Authore &
 Commentatore Vâm Xó Hó.

*In sinistra & dextra manu explorandorum pulsuum
 Carmen.*

IN sinistra & dextra manu necesse est juxta tempus quatuor tempestatum
 anni nosse pulsus. Præterea si alicubi in numero 45. pulsuum vel una vice
 quiescit & subsistit pulsus, digitus explorans infra pulsus chordæ similem,
 celerrimum, exundantem, intensum, si juxta tempora debitos reperiet, in-
 dicant esse ventum & calorem magnum. Si accidat esse pulsum debilem, lan-
 guidum, profundum, subtilem, indicat frigoris morbum occupasse corpus &
 affligi à spiritibus. Deinde notare debes, si pulsus se invicem vincant, perquire
 quinque elementa; item pulsum stillicidio domus & avium carpentium grana
 similem, cui nunquam mederi poteris.

*De sex locorum pulsuum numero, qui illa perpendit
 Discursus.*

*Sequens Discursus non est Autoris Vâm Xó Hó;
 sed est insertus à Medicis, &c.*

Autor Kië kú dicit: In sinistra & dextra manu qualibet distingue mem-
 brorum & lex intestinorum & viarum, quæ ab illis sunt, sedes. Interdum
 habent

dum habent pulsuum ictus celeres & multos, & vocantur calidi; interdum habent ictus paucos, & vocantur frigidi; quilibet pulsus sequitur loca distincta; collige, quomodo illi dilatantur, mutantur, contrariantur vel adjuvant & obsequuntur; istis cognitis non negligas, quod celer faciat calorem, & tardus pulsus faciat frigidum. Dicti pulsus habent quinque elementorum numerum; singuli habent naturalem operationem & mutui praelii & victoriæ numerum. Sic ab arboribus vincitur metallum & occupatur; ignem vincit aqua & extinguit; metallum superat ignis & liquefacit; terra superat arbores & damnificat; aqua superat terram & destruit; quinque membra respondent quinque elementis singula &c. (Nota 19. verba Sinica hîc carere suâ explicatione.) Quinque videlicet elementa pervadunt membra, & immutant ac mutuò dilatantur; etiam mala vacui & repletionis. Contradictio & obsequium naturale nonne procedit & ingreditur supra dictam rationem.

*De sinistrae manus loco primo (un' & de cordis
via pulsu Carmen.*

Sinistræ manus capitis digitus, hoc est index, ignis filius dicitur, ac quia Signis statum, hoc est, cordis explorat pulsum, si pulsus sint quadraginta quinque ictuum, nihil est alterius negotii. Si post triginta & unum ictum connaturalis pulsus cordis est, repentè pulsus appareat profundus & in momenti intervallo deglutitur; ubi veris tempore venit & redit iterum, connaturalis cordis pulsus est. Ille pulsus in vere deprehensus, ubi venerit ad ætatem, indicat luctum; si in ætate occurrat ejusmodi pulsus, indicat in autumno destructum iri corpus. In autumno pulsus si sit ejusmodi, etiam videre oportet, an æqualitèr antè fuerit numerus; & si in hyeme pulsus naturalis profundus post triginta unum ictum habuerit natantem pulsum, omninò moritur (hoc est tertio mense.)

*In sinistra manu exploratoris digiti via hepatis
pulsuum Carmen.*

In sinistra manu digitus explorans locum medium *Quoan* etiam explorat arborum pulsum conjunctum; si pulsus pro tempore debitus redeat oportet, si veniat unâ viâ subsistens, hoc est, post triginta sex ictus; si appareat profundus vere veniens, indicat hepatis membrum habere ventum & calorem magnum. Si post viginti novem ictus debitus pulsus appareat rarus, debilis, indicat proprium membrum, indicat venisse nervis finem & destrui fundamentum.

rum. Si post novendecim ictus naturalis pulsus statim appareat profundus, indicat hepar destrui. Nunquam homo ille liberari poterit à morte,

*In manus sinistrae loco tertio (hæ à vesicæ via
pulsuum Carmen.*

IN sinistrae manus loco tertio viæ vesicæ pulsus si reperiatur à digito habere triginta vel quadraginta quinque ictus, indicat esse sine morbi defectu. Digitus infra si inveniatur celerimos ictus, vel pulsuum chordæ similem verni temporis indicat esse illuc calorem, hinc ventum. Pulsus temporaneus repente accedat recedatque languido-tardus, valde indicat vesicam destrui & tunc necesse est citò accurrere. Iste morbus sæpè sequitur frigoris mutationem, quæ venit; qui morbum curaverit, meretur mille scuta. Si post viginti quinque ictus naturalis pulsus profundus superveniat, indicat vesicam destrui. Medicus non gaudet ad pulsuum illius manus; nam instar balistæ vires sunt, & flavedinis fons est ante oculos & etiam transversim, indicant finem non longè abesse.

*In dextra manus primo loco Cui de via pul-
monum pulsu Carmen.*

IN dextra manu index locum explorans simul viæ pulmonum conjunctæ loco pulsuum explorat, qui si connaturalis 45. sit ictuum, non habes cur tristeris. Si sit valde celer, intellige esse interius ventum. Præterea si videas post viginti & amplius septem naturales pulsus sentire repente infra digitum venire languido-tardum indicat pulmones frigere, non dicas nihil magni esse; nam uno modo pulmones destruuntur. Si sit irrepens pulsus profundus indicat infectum morbo somnolentiæ. Considera quæso ista verba: Si post 12. ictus debiti pulsus & etiam non venit, sed subsistit, indicat tussim, ejectionem puris difficillimæ curationis, capillorum ejectionem instar stuppæ, solum durat aliquo tempore. Autor Pieù kó libro ait; difficillimè liberari potest.

*De manus dextra medio loco Quoan 5º digito
exploratore via stomachi pulsu Carmen.*

IN manu dextra per alterum digitum (ab indice) explorabis loco medio viam adjunctam stomachi. Si 45. ictus pulsus debiti sint, nihil dubites. Si sint celeres ictus, dic esse stomachum calidum valde, & quod cibos non possit

F

fit

fit digerere. Resolve sic, cupis scire morbos qui multi sunt à frigore: digitus infra reperiat si languidum valdè & tardum pulsum, vomitus contradicit, nec habet resolutum iter per decem dies & ventris spiritus in medio cordis illud lædunt, & solum vitam alicujus temporis tribuunt.

*De dextra manus tertio loco Chæ & portæ
vita via pulsibus Carmen.*

IN dextra manu viam portæ vitæ tertius digitus ab indice explorans infra, si 45. quinque ictus reperiat, non oportet timere. Si post novendecim ictus quasi intra meditandum appareat profundus, centum sunt mortui nec unus evasit, vita destruitur.

*Explorando morbos vitæ vel mortis indicia
explicans Carmen.*

QUINQUAGINTA ictibus pulsum & nullo subsistente, dic corpus esse sine morbo. Si intra numerum sit interpellatio & quies, omnia noveris resolvere. Post 40. & unum ictum semel subsistens pulsus, indicat membrum unum destrui & certò post quatuor annos mortem. Post triginta & unum ictum si subsistat, indicat mortem post tres annos. Post 20. & semel ictum si subsistat, indicat post duos annos mortem. Post 15. ictus si semel subsistat, post unum annum mortem. Porro in numero minori si contingat interpellatio, de hoc vide crudeles morbos.

*Explorandorum atrocium morborum
Carmen.*

DUABUS vicibus pulsus veniens & semel subsistens interdum post tres vel quatuor ictus. Si post tres ictus semel subsistat, indicat post sex vel septem dies mortem. Si post quatuor ictus semel subsistat, indicat post octo dies, & eodem modo deduces, sed conformitèr ad ordinem & numerum interpellationum.

De Figura seu statu atque morbo sibi invicem contradicentibus Carmen.

VAGABUNDI hominis si pulsus sit ægrotantis, dic ambulare cadaver. Ægroti hominis pulsus varii, etiam idem judicium habent hominis proceri; si pul-

pulsus sint hominis brevis & macilenti; si pulsus sint hominis pinguis similiter judica & subtili diligentia cordis explora hæc indicia, & conforma judicium.

De explorandis quatuor morbis quinque elementorum mutua pugna & victoria pulsibus.

Verno tempore si autumnus pulsus habeas, resolve te nosse mortem; mors accidit in cyclo sexagenario inter diem *Kem* & *Syn* & inter *Xin* & *yeu*. Tempore æstatis si habes hyemis pulsus, etiam eodem modo redeundo in cyclo sexagenario dies *Syn* & *Kem* est tempus determinatum mortis. Tempore hyemis explorando si habeas quintæ tempestatis pulsus Lunæ *Sio* vel Lunæ *Su*, vel Lunæ *Xiu*, vel Lunæ *Sis*, redit idem periculum mortis. Autumnus tempore si habeas æstatis pulsus, etiam idem quod antè est causa, quod diebus *pini* & *tym* mutuo præliantium victoria acciderit. Quintæ tempestatis Luna, quæ est in æstate, si habeat veris pulsus, victoria accidit in die *kiá ym* cycli sexagenarii; morbus respondet magnus. Directè occurrendo tempus *ye* & *mao* etiam nulla est concordia; nam est quinque elementorum mutuo cum spiritu præliantium tempus.

De explorando in quatuor temporibus vacuo & repletionem Carmen.

In vere si habeas hyemis pulsus solummodo est vacuus, etiam restaurabis, & vesicæ morbus ex se aufertur. Si habeas æstatis pulsus, ille est causa in corde repletionis, ut redeat pristinus pulsus, solve seu purga filium, de se nil mali est. In æstate, autumno, hyeme pulsus omnes si ita sint, si irrepant ex anteriori loco, indicant vitium repletionis; si ex posteriori sunt à vitio vacui; in vere si habeas quintæ tempestatis pulsus, non medearis valdè morbo, nam ex se tollitur.

De maligna Febri Carmen.

In maligna febre & caloris morbo iidem apparent pulsus; implent manum, pervadunt loca, sunt exundantes & celeres, exeunt & perveniunt ad locum *sum men*, transeunt locum magni caloris; intra unum diem si appareant, à periculo liberant. Renum si limitem transeant, & sit parvus & languidè ascendat, directèque deveniat esse cadens interdum, & qui tempore duplicato quærat intra palmam; si videas languidum & tardum pulsus, à siccitate mor-

bos multos non esse magnos. Scias magnos omnes de die convenit perquirere, iterum & crescere, sed tardos, celeres, exundantes parvos amplius diminui.

Etiam Carmen loquitur.

CAlidus morbus oportet ut habeat pulsum natantem, exundantem; nam si sit subtilis, parvus, inaniter consumis operam. Post sudorem pulsum quietum statim convenit esse in morbo. Si spiratio calida & pulsus perturbatus sit, scito, vitæ respondere finem.

Morbi à caloris primigenii veneno causati, Carmen.

CAloris primigenii malignitas si causat crescere perturbationem & quatuor partium molestiam, faciei ruborem, oriri in illa flores & prodire maculas seu puncta, delirii verba & temerarium sermonem, quasi si videat spiritus & sanguinis fluxum, motum nimium faciens gutturis sine quiete, sudor prodicens ad extrema corporis respondens magno malo, piscis instar os apertum, iridicia sunt vitæ velle finem accipere & destructionem; habeat quamvis medicinam, solum non proficit. Si potest in malo transigere septem dies, tunc poterit quiescere & evadere.

Morbi ab humidi radicalis veneno exorti Carmen.

Humidi radicalis maligna febris causat in corpore gravitatem, humerorum oppressionem, oculorum dolorem, qui non potest sufferri; ventriculi vehementem dolorem, os habet cæruleum vel nigrum colorem, venenosi spiritus pervadunt cor, & dilatatur absque obstaculo in quatuor partibus defectuosum frigus: Solum est cura de vomitu, non est pervium guttur; pulsus est subtilis & profundus; si potes citò mederi umbilici residentia infra & sex diebus videas transigere, apparebit lætitia magna.

Ex omnium perscrutatione morborum vitæ & mortis Carmen.

SI in morbo ventris & interioris adipis appareat pulsus magnus, evasisti periculum; si vacuus & parvus, vita perit; oportet esse balistæ intensæ vires.

III

In profluvio sanguinis pulsus parvus & exiguus certam esse vitam, sed pulsus magnus, natans & exundans, non errat dies mortis. Perturbationis morbum resolve amentiae & delirii habere pulsus, qui si sint pleni trahentis instar conservant quietem, & bene sperare jubent; sed si primus *Cui*, secundus *Quoan*, & tertius *Chè* locus habeant profundum, subtilem interdum pulsum, ideo non quaeras, si homo ille potest liberari. Maximae sitis pulsus, celer, magnus, vita vacuus, parvus, mali profundi periculum, quod difficultè auferri poterit. Morbus ex aquae spiritibus, si habeat pulsum natantem, magnum, vitam; si profundus, subtilis respondere illi morbo distingue. Morbi perturbationis indicium est pulsus parvus, tardus, quia spiritus sunt pauci, etiam non loquitur. Si pulsus sit magnus, difficultè curari potest. Si in tribus locis sit natans, exundans, absolutè curari poterit olim & modò, vera est resolutio, & amplius non dubitatur. In sanguineo fluxu ex naribus & vomitu sanguineo, si pulsum esse convenit profundum, subtilem, repentè si sit natans, magnus, statim mortis est periculum. Aegroti hominis pulsus varius & vagabundus, non est quod curetur. Vagabundi hominis pulsus si sit æger, vocatur ambulans cadaver. In morbo ex cordis & ventris dolore si pulsus sit profundus, subtilis, est conveniens; si natans, magnus, chordæ tensæ similis vel longus, vitam indicat absolutè finiri. In morbo ex capitis dolore pulsus brevis, rarus si respondeat, oportet mori; si sit natans, creber, indicat à vento exorsum morbi malum, & facilitè tolli potest. In morbo, qui ob interiorem ventum os mutum reddit, pulsus tardus & natans bonam fortunam, celer & plentis, magnus & frequens indicat mortem. Si videas piscis instar os aërem grossum captare, difficultè curari potest. Facies rubra sicut herba *Muy* non diu moraturum indicat. Si in morbo interioris ventris videas capillos erigi, os salivam despumare, & evomare medicinas, tristitiâ perturbari, quomodo poterit iterum resurgere. In morbo, quo guttur vocem exilem & raucam, & aquæ, quam gallina sorbet, similem sono habet, commovendo caput erigit & ejicit longum suspirium, ægri hominis caput & facies cærulea, nigra, obscura, sudor penetrans pilos, aggregatus videtur esse similis gemmis, oculi parvi & videre reprimuntur, non est quod curare possis. Falsus sudor instar olei nequit dare vitam. Interius plenus pulsus indicat ventriculi & interiorum dolorem & repletionem & cor deorsum trahi violentè, sicut vomitus venit, manus & pedes affligit calor. Pulsus profundus, debilis, indicat alvi & urinæ officinas extenuatas, & inde mortuos multos certò. Si extrâ sit repletio & intrâ calor atque vomitus mutuo conjuncti, infra demitti alimenta ac recipi impediunt cum quiete, repentè explorando si sit pulsus exundans, magnus, ne quæso frustra labores; resolve, non posse curari. Si intrâ & extra simul vacuum sit, corpus indicat frigere, sudor prodiens instar gemmarum,

parvus vomitus fatigatur, repentè manuum & pedum pulsus deficit ob frigus contrarium, corpus sine quiete oportet mori, induere faciem cadaveris & sanguinem ingrassari & macilenti figuram habere. Pulsus celeres & magni si sint, absolutè difficillimæ est curationis. Si in superficie sit malignitas spirituum & tumor atque humeri decidant, si pulsus sit natans, celer, potest malum curari; repentè si pulsus subtilis adsit, indicat difficilem curationem, excellentissimos medicinas nihil proficere nec daturæ vitam. In morbo malignitatis, quam venter & interiora habent, si pulsus sit subtilis, vitam promittit; si sit natans, magnus, vitæ circulum absolvit. Morbus aurearum macularum seu punctorum indicat sanguinis plenitudinem; si pulsus sit vacuus & subtilis, vitam; si celerrimus, magnus vel frequens, omninò periculum corpori promittit. Omnes pulsus in tertio *Chè* & primo loco *Cui* intensi, frequentes etiam videntur vincientibus funiculis similes, vomitus augeri indicant. Ista afflictio est ex vermium veneno, celeritè oportet juvare, celeritè juvans excellentissima medicina vitam difficillimè promittit. Si intra sit venenum pulsus exundans, magnus, promittit vitam; subtilis parvus pulsus absolutè periculum mortis; si evomas sanguinem, sed prodiens nequeat subsistere, vita difficilè redit, & iterum si redeat, non est morbus curabilis; plerumque omnes oportet videre vitæ & mortis portam. Si in *tay' gney'* loco pulsus sunt, est id quod cupis; si ibi motus est, spiritualement animam & corpus esse adhuc unitam; si non sit vel quiescit, ex mille vitam non conservant. Istud unum Carmen Autor *Xô Hô* locutus est de examinandâ morborum vitæ & mortis Regula, aperuit iterum discipulis, illius verba sunt interrupta, illius ratio facilis & clara, modo jam subsistit vera explicatio neque redit omnia explanare.

*Ex Examine colorum apparentium de morbis
vitæ & mortis indicis Carmen.*

SI cupis sanare morbum, oculi si ambo flavescant, verum si palpebræ repentè concidant interius, resolve, quod scias mortem. Si in auribus, oculis, ore & naribus niger color esse reperitur, qui etiam ingrediatur os, ex decem nullus evadit mortem, quæ septimo die accidit. Facies flava, oculi cærulei indicant ex vino perturbationem, malignitas venti est in ventre & debilitatur corpus. Si facies sit nigra, oculi albi, indicant portam vitæ destrui, afflictionem maximam & octavo die mortem advenire. Facies colorem repetere si videatur & cæruleum, & ingredi sicut nigredo, ad extremum mors. Si facies rubescat, oculi sint albi, tristitia est de fine spirituum, transactis decem diebus resolve mortem, Facies rubra, oculi cærulei, cogita, omnia à malignitate spiri.

rituum & sanguinis lædi, non est matura penetratio, statue necessitatem moriendi. Flavus, niger, albus color ingrediens oculos, præterea etiam os, nares, est calamitosus interitus. Facies cærulea, oculi flavi, meridie mors; præterea indicium oportet videri post duos dies. Oculi sine naturali claritate, dentium gingivæ nigræ, facies alba, oculi nigri etiam indicant calamitosum interitum. Os instar piscis oris, quod non potest claudere, aër ex illo exiens & non rediens indicat vitæ celerem recessum. Humeri dejecti, obliquus intuitus & labia adusta, facies tumens, pustulæ nigræ malum augurium. Temeraria verba & turbatio & etiam amissio loquelæ, cadaveris factor, vitam noveris non esse longam hominis. Media pars repleta & labra cærulea, tertio die oportet, ut scias, vitam certò accidere. Ambas genas faciei si accidat esse rubras hominis ægrotantis, diu & os apertum obliquè aërem recipiat vel mittat, vita finitur. Pedum suras & digitos tumescere & genua instar vasis magni, similiter decimo die oportet scire difficilè vitam conservare. Relaxari nervos & remitti ac dejici labia, resolve, te scire mortem. Palmam intra nullas habere lineas, non diu victurum. Si labia cærulea, corpus frigidum & sordēs evacuet, & maculet humeros, faciem & cibos, post quatuor dies tempus mortis. Manuum & pedum ungues omnes cærulei, nigri, si potest peragere octo dies, resolve, difficillimè posse curari. In vere dolor renum & gravedo, vel contrario modo se resolvant ista, afflictio indicat ossa destitui & quinto die apparere mortem. Corpus grave & fluxus urinæ solutus nec aliquando sistens, indicat carnes destrui, ad sextum diem vel non multum longam vitam resolves duraturam. Manuum & pedum ungues cærulei & gemitus seu singultus multi indicant nervos destrui, nonum diem resolve afflictionem peracturam. Capilli erecti instar stuppæ indicant post medium diem mortem. Si quærat æger testes, loquatur de morte ex decem omnes mortuos noveris, &c.

In quinque membris examinatum colorum

Carmen.

De Hepatis membro Carmen.

Facies tumida cum pustulis nigris, linguæ tumor cæruleus, quatuor partes corporis sine viribus, oculi quasi cæci, à quibus lachrimæ decurrentes non subsistunt, indicant hepatis destructionem, post octo dies respondet vitæ certò interitus.

De

De cordis membro Carmen.

Facies nigra, humeri dejecti, obliquus intuitus videndi, & etiam in palma tumefacta nulla compositio linearum, delirii verba, perturbatio in loquendo, & corpus frigere & calere, indicat, unum diem intra pervenire ad mortem.

De stomachi membro Carmen.

Umbilicus & suræ tumefactæ, in plena facie natans flavus color, profluvium absque eo, quod sentiatur sordes egredi, voluntas se vestiendi, carnes ingrossatæ & labia obliquè contorta, indicant post unum diem vel duodecim calamitosam mortem.

De Pulmonum membro Carmen.

Ex ore, naribus aër egrediens nec rediens, labia obliqua, transversa, sine lineis nigra & similia bubonibus, pellis & pili arefacti, ungues sicci & defluentes, post tres dies resolvere scias calamitatem.

De vesicæ membro Carmen.

Facies nigra, dentium dolor, oculi sicut cæcorum, ex se sudor profluens instar aquæ, & renes quasi abrupti, pellis & carniū mollities densata, capilli sine vigore, post quatuor dies respondentem vitam non poteris conservare.

F I N I S.

AUCTORIS

Vani Xõ Hö

PULSIBUS EXPLANATIS
MEDENDI
REGULA.

Et primo,

De septem Exterioribus Pulsibus medendi Regula.
Pro Pulsu natante.

Rec. *Medicinalem Sraõ Chai hũ potionem,*
id est:

R. *Chay hũ Medicamentum,*
Huãm kin, medic. ejecto prius carne,
U' ni cũ medic.
Puon hiã medic. ana Scudum unum Romanum.

Hac omnia concide & adde:

Pẽ xõ yõ medic.
Gin. Cam medic.
Saõ pẽ pí medic. ana v. Julios Romanos.

Ex Medicinis supra mixtis qualibet vice sumes pondus v. Juliorum, quod injicies aquæ duorum calicum, & addes recentis Zingiberis 7. frusta. Per ignem decoques aquam ad remanentiam septem partium ex decem; postea colabis; fœces abjicies, & post sumtum cibum tepidam sumendam medicinam propinabis.

Alia Medicina.

Rec. *Ty kõ pí sam medic.*
Gin Cam medic.

(A)

Ty

Ty' kō pi medic.
 Chay hū medic.
 Huām xi medic.
 Sem̄ ty' huām medic. ana Scud. j. Sem,
 Radicis Sinensis Julios v.
 Chi nui med. Scud. j.
 Xē Kao med. Scud. ij.

Ex supra mixtis, pro qualibet vice sumes pondus v. Juliorum, & in aquam duorum calicum cum recentis Zingiberis 7. frustis injicies; coques ut supra colabis, & ejectis fœcibus, tepidam noctu lumendam porriges.

Alia Medicina.

Pilulæ ex Ty' huām Medicamento paratæ, producunt sanitatis perfectionem, & restaurant vesicam.

Pro Pulsu natante invento in primo loco Medicinalis potio.

Habenti sudorem, & pulsum natantem remissum conficitur Medicinalis potio.

Ex Cinamomo =

Xē xō yō medic.
 Quey' chi med. ana Julios vj.
 Kan cao med. ana Julios iiij.

De supra mixtis, pro qualibet vice, accipe pondus quinque Juliorum, & cum recentis Zingiberis tribus frustis, ac duobus Caó (sunt fructus similes prunis) ut supra coques, & decoctum sumes.

Alia Medicina.

Non habenti sudorem, cum pulsu natante intenso, præbe portionem Mā huām dictam, quæ sequenti conficitur modo :

Rec. Mā huām med.
 Cinamomi ana Scud. j.
 Kan cao med. Jul. v.
 Hin gin med. grand. xv.

Ex superioribus mixtis, pro qualibet vice, v. Julios ut supra in aqua decoques, & sumendum dabis; atque ad sudandum æger se parat; nam prohibet magnus sudor.

Pro

Pro Pulsu natante loci secundi Medicinalis potio,
quæ magnam mediam partem corporis
componit,

Rec. *Heú pō med.*
Chín pí med.
Puón hiá med. ana Scud. j.
Pě mō med. Scud. ij. Sem.
Gín Cañ med. Julios v.
Kań cao' med. Julios iij.

Ex supra mixtis pro qualibet vice sumes v. Juliorum pondus, in aqua duorum calicum, cum recentis Zingiberis 7. frustis injicies, & decoques, ut que quo ex decocti x. partibus, 7. maneant. Ejicies fœces, & potionem tepide ante cibum bibere dabis.

Pro Pulsu natante loci tertii,
Excellentissimæ Pilulæ, ex septem ingredientibus
paratæ,

Quæ usurpari possunt, si sint status in infima magna parte corporis,
Rec. *Areka med. (est fructus Indicus.)*
Mō hiám med.
Kem Kō med.
Chúen Xō med.
Cinamomi ana Jul. v.
Rhabarbari.
Tū lí gín. med. ana Scud. j.

Hæc pulverizata coques cum melle, & fac pilulas, instar fructus à tum dicti magnas. Qualibet vice sume triginta pilulas paulatim, & adde *Chī*, ut celerius purgent. Antequam vero sumas *Chī*, prius decoctum recentis Zingiberis bibendum est, & postea *Chī* sumendum.

Pro Pulsu Keú

Augebis vel diminues medicinalem portionem, ut tibi visum fuerit.

Pro Pulsu Keú, in suprema parte corporis.

Rec. *Chī cù gín med. gran. iij.*
Hiám Kú med. Jul. v.

Primo coques *Chī cù gín* in aqua duorum calicum donec ex decem partibus septem remaneant; postea huic aquæ injicies *Hiám Kú* medicinam, & ter vel quinquies fervere sines. Deinde ejice fœces, & potionem tepidè sumendam dabis. Nam vomitum sistet ex tempore.

(A) 2

Pro

Pro Pulsu Keú, in media magna parte corporis,
Alia Medicina,

Si huám san dicta.

- Rec. *Huõ hiam yē. med.*
Chi cù giñ med.
Kan' cao' med. ana Jul. V.
Fam' fum' med. Scud. ij.
Xě Kao' med. Scud. j.

Ex supra dictis commixtis pondus V. Juliorum in aqua duorum calicum decoques, & colatum, ac subtilisatum quocunque tempore tepidè fumes.

Pro Pulsu Keú in infima parte corporis, Medicinalis
potio,

Cay' lim dicta.

- Rec. *Cay' lim med.*
Cě sě med.
Hiě xě med.
Hõ lieú med.

Ex singulis torre decimam partem Julii Romani, & pro qualibet vice in duobus aquæ calicibus decoque usque quo unus calix remaneat. Abjectis fæcibus impone in digestionem: & ubi prius usus fueris *Cien' san' nũ* aperi, & ante cibum fume.

Pro Pulsu Keú loci primi.

Si sanguinis fluxus sit, in suprema parte corporis, usurpanda est potio ex Cornu Rhinocerotis, & *ty' huan*, hoc modo.

- Rec. *Sem' ty' med. Scud. ij.*
Huám Kin' med. Scud. ij. Sem.
Huám lieú med. Scud. j.
Cornu Rhinocerotis Julios vj.
Rhabbari Julios v.

Ex supra mixtis pro qualibet vice, pondus unius Scudi in aqua duorum calicum decoques, usque quo maneat unus calix; ejicies fæces, & post cibum fumes.

Pro Pulsu Keú, loci secundi profunt

Ty' tam pilulæ.

- Rec. *Rhabbari,*
Chuy' chí. Ex singulis concide v. Julios.
Vám Chũm Julios iij.

Omnia subtiliter conteres, & torrebis cum melle, ac facies pilulas, sicut fructus à tum magnas. Qualibet vice sumes viginti pilulas, post cibum; tepidam superbibe aquam, & purgabis: Si non; iterum aliquot sume pilulas.

Pro Pulsu Keú loci tertii prodest

Tao' giñ Chím Kí potio,

Rec. *Carnis Nucleorum Persicorum Jul. v.*

Rhabarbari Scud. j.

Kan' cao' Julios ij.

Cinnamomi Julios iij.

Ex supra mixtis pro qualibet vice sumes pondus quinque Juliorum in aqua duorum calicum, Adde recentis Zingiberis 7. frustra, decoques usque quo medietas maneat. ejicies fœces. Hujus decocti tres Julios impone in digestionem, aperi, post cibum sume, & purgabis: Si non purges, iterum sume.

Dicitur etiam, si sit sanguis in suprema parte, quod tunc primo fiat fluxus excrementi, & postea sanguis prodeat; & tunc medicina yō post cibum sumenda est. Et si sit sanguis in media parte corporis, quod tunc excrementa & sanguis mixtim prodeant. Tuncque medicina yō longe post cibum tepide sumenda est. Et si sit sanguis in infima parte corporis, tunc primo sanguis, & postea excrementa prodeant: & tunc medicina yō ante cibum sumenda est.

Pro Pulsu crebro - acuto

Utere *Tú Chay' hù* potionem; hujus dosim auge vel diminue, ut tibi videbitur.

Ejus descriptio hæc est:

Rec. *Chay' hù med.*

Xě xõ yõ med. ana Scud. j:

Chě Xě med.

Rhabarbari ana Julios v.

Huâm Kĩn med. Jul. v.

Kan' Cao' med. Jul. ij.

Pro qualibet vice sume pondus 5. Juliorum & Zingiberis 7. frustra, decoques ad medietatem, ejicies fœces & tepidum sumes: ibis dormitum & purgabis, si non purgabis, iterum sumes.

(A) 3

Alia

Alia Medicinalis potio

Ta' chinâ kî' dicta.

Rec. Chi' heú pö med. Scud. j.

Chě xě tei' med.

Rhabarbari tostana ful. v.

Uám siaó fulios iij.

Ad superiora mixta, pro qualibet vice, utere uno magno aquæ calice, & recentis Zingiberis decem frustis. In ista aqua primo coques dictum Zingiber, deinde anjunge Chi' heú pö med. Chě xě tei' med. & Rhabarbaram tostam, cum additione unius parvi calicis & medii aquæ, & decoque ad remanentiam unius calicis, postea ejice fæces, & liquori adde Uám siaó' med. impone in digestionem, deinde aperi, & post cibum sume; si non purgat, altero die tarde post cibum iterum sume.

Pro Pulsu crebro-acuto primi loci Medicinalis

Puon hiá potio.

Rec. Chi' puon hiá Scud. iij.

Radici Sinensis Scud. ij.

Ex supra mixtis pro qualibet vice sumes pondus medii Scudi, & aquæ duos calices, ac recentis Zingiberis 7. frusta. Decoque ad medietatis consumptionem, ejectis fæcibus liquorem serò post cibum sume, & non amplius vomes; si verò non cessat vomitus, iterum sume.

Pro Pulsu crebro-acuto secundi loci,

Siaó Chay' hû potio.

Hujus dosin auge, vel diminue.

Rec. Chay' kû huâm kîñ med.

Xě Xě yó med. ana Scud. j.

Gîn Cam ful. v.

Kán Cáo ful. iij.

Cinamomi ful. iij.

Ex supra mixtis pro qualibet vice sume medium Scudi; aquæ duos calices; & recentis Zingiberis 7. frusta: decoque ad remanentiam unius calicis; abjice fæces, & liquorem repide sume.

Pro Pulsu crebro-acuto tertii loci,

Utere Fú cú sù niè potione.

Rec. Sicci Zingiberis.

Fú cú med, ana ful. v.

Pao'

Pao' pē mō Scud. j.

Kán cáo med. Jul. ij.

Cinamomi Julios vij.

Ex supra mixtis, pro qualibet vice, fumes medium Scudi, aquæ duos calices; coques omnia ad remanentiam unius calicis. Ejicies fœces, & liquorem ante cibum tepidum fumes.

Pro Pulsu pleno.

Rec. *Huõ hiam̄.*

Puon̄ hiá' sañ.

Huõ hiam̄ cay'.

Puon̄ hui' ana Scud. j.

Tym̄ hiam̄ Jul. v.

Ex supra mixtis ac pulverifatis, fumes pro qualibet vice Julios iij. & aquæ unum calicem & medium, & recentis Zingiberis 7. frusta: coques omnia ad remanentiam unius calicis, abjice fœces, & calidum ante cibum fume.

Pro Pulsu pleno primi loci.

Rec. *Leam̄ kē sañ.*

Xañ fí gín ana Scud. j.

Lien̄ yú.

Huám kíd' ana Scud. ij.

Rhabarbari Jul. v.

Pō kō Scud. ij. Sem.

Pō Siao' Julios vj.

Supra dictum pulveriza, & pro qualibet vice fumes medium Scudum. De aqua duos calices, & simul cum *Cho' yē fīe piēñ*: coques ad remanentiam unius calicis, abjice fœces, & impones in digestionem; postea liquori parum mellis adde, & post cibum fume.

Pro Pulsu pleno secundi loci,

Tiao' quey' chim' kē' potio.

Rec. *Kań Cao' Julios v.*

Van̄ siao' pond. nona partis unius Julii.

Rhabarbari in vino humectati Scud. j.

Ex supra mixtis, pro qualibet vice fumes medium Scudum, & de aqua unum calicem, Primo coques supra dicta, ad remanentiam septem partium; ejicies fœces, & iterum impones, ut ferveat semel, vel bis: Deinde tepidum fumes & purgabit te,

Pro

Pro Pulsu pleno tertii loci,

Mô fũ potio.

Rec. Pě mỗ Scud. j.
Fú cú pao Julios v.
Kán cào Jul. iij.

Ex supra mixtis, pro qualibet vice fumes medium Scudum de aqua unum magnum calicem, & medium; decoques ad remanentiam unius calicis. Ejicies fœces, & ante cibum tepidum fumes,

Pro Pulsu tensæ chordæ simili,
pá uí pilulæ (cum locus durus est.)

Rec. Tiêm meú táu pí,
Pě fũ lim' c'ẽ siẽ ana Scud. iij.
Chõ ty huâm Scud. viij.
Xān cay kem,
Xān yõ ana Scud. iij.
Fú cú pao' (abjice pellem:)
Cinamomi (abjice duram pellem) ana Scud. ij.

Ex superioribus fac pulverem, & finge in melle, fac pilulas, sicut fructum útum magnas: qualibet vice fumes quindecim, usque ad viginti quinque, cum vino tepido: & jejunes ante cibum. Mane duas fumes, & diu sumendo originalem calorem primigenium augebis, ac perfectionem in medullis, vivacitatem in sanguine, calorem atque animum, & levitatem corporis tibi comparabis.

Pro Pulsu tensæ chordæ simili in primo loco

Srao chay hũ potio.

Rec. Chay hũ Scud. ij.
Puon' hiá Jul. viij.
Huâm kin kán cào
Gin cãn ana Jul. vij. Sem.

Superiora fumes quinquies; qualibet vice addes Zingiberis 3. frusta, & cao fructus N. 2. in aquam coques & tepidum fumes.

Pro Pulsu tensæ chordæ simili in secundo loco

Fú cú lí chum pilulæ.

Rec. Fú cú pao. (abjice pellem:)
Cý gin cãn (abjice carnem:)

Kan

Ka'i kiam.

Pao' pē mō.

Kán cào' chē ana Scud. iij.

Superiora pulverizabis, & finges in melle, de quolibet Scudi pondere facies decem pilulas : Qualibet vice fumes unam pilulam & unum calicem aquæ : impones in digestionem, & coques ad remanentiam septem partium, & jejunos fumes.

Pro Pulsu tensæ chordæ simili in tertio loco,

Mō fū potio.

Vide Regulam in pulsū pleno, ad pulsū tertii loci, quæ eadem cum hac est.

Pro Pulsu intenso.

Huâm liēi sē purgans potio.

Rec. *Huâm liēi.*

Sēm ty huâm.

Chī mū ana Scud. j.

Huâm kin Scud. ij.

Kán cào' fulios v.

Ex supra mixtis pro qualibet vice Scud. Sem. & de aqua unum calicem, & decoques ad medium usque, & fumes.

Alia Medicina,

Siaò chīm kī potio.

Rec. *Sēm ty huâm Scud. j. & fulios v.*

Huâm kin.

Xaī fī giñ ana Scud. j.

Rhabarbari fulios v.

Ex superioribus unum Scudum coques in aqua, & purges bene.

Pro Pulsu intenso primi loci,

Tá chái kin potio.

Rec. *Chái hū Scud. ij.*

Huâm kin ful. vij. Sem.

Xō yō ful. iij.

Puón hiá ful. vj. Sem.

Chí xē quatuor ramos.

Tá huâm ful. v.

(B)

Ex

Ex superioribus fac per tres vices, & singulis vicibus adde Zingiber, & fructum Cáo, in aqua coques, & tepidum fumes.

Pro Pulsu intenso secundi loci,

Xõ yõ potio.

Rec. Xẽ xõ yõ Scud. ij.

Kan cáo' Jul. v.

Cinamomi Jul. iij.

Ex superioribus in aqua coques pondus unius Scudi; addes recentis Zingiberis 7. frusta, & tepidum fumes. Si adsit pulsus plenus, simul & dolor, addes Rhabarbarum.

Pro Pulsu intenso tertii loci,

Quey chí xõ yõ potio.

Rec. Quey med. Scud. j.

Chõ yõ.

Kan cáo ana Scud. j.

Ex supra mixtis pro qualibet vice fumes pondus unius Scudi; addes Zingiber & fructum Cáo, decoques & fumes.

Pro Pulsu exundante,

Tá chím kè potio.

Rec. Rhabarbari Jul. v.

Heú põ Scud. j.

Chí xẽ Jul. v.

Vám siao' Jul. v.

Ad supra dicta accipies aquæ duos calices & mediúm, & medicinas Heú põ, Chí xẽ, Vám siao', primo coques ad remanentiam unius calicis: Postea impones Rhabarbarum, & iterum coques ad remanentiam septem partium; abjice fœces, & iterum impone, ut semel aut bis ferveat; tepidum fumes & purgabis; si non iterum fumes.

Pro Pulsu exundante primi loci,

Liení chí potio.

Rec. Liení chí Scud. j.

Chai hí.

Tam quey.

Sem ty huâm.

Xẽ xõ yõ ana Jul. v.

Hiam

Huam kin Scud. j.
Rhabarbari Jul. iij.

Ex supra mixtis pro qualibet vice unius Scudi pondus in aqua coques, ac fumes, si exundans pulsus sit in suprema parte corporis.

Pro Pulsu exundante secundi loci,
Tiao' Chum potio.

Rec. *Tay' huam duas partes.*

Hõ ken.

Huam kia.

Xõ yõ kie ken.

Rad. Sinica.

Kao puen.

Pẽ mõ.

Kan' Cao ana partem unam.

Ex supra mixtis, pro qualibet vice, pondus unius Scudi in aqua decoques, & fumes. Nihil refert quacunque hora sumas. Si exundans pulsus sit in tertia parte corporis, bis vel ter in die sumendum est.

Quando in autumnno & hieme frigus est in ventre, non potes sumere, sed in vere & æstate potes sumere, quando intra in ventre est calor nimius.

Pro Pulsu exundante tertii loci.

Rec. *Cẽ siẽ san.*

Cẽ siẽ xẽ.

Rad. Chinica ana Scud. Sem.

Xan' fi' gin.

San' pẽ pi ana Scud. j.

Ex superioribus unius Scudi pondus in aqua coques, fumes & benè poteris urinare.

Si hæc potio non auferat pulsum istum, signum est, vesicam infra dolore affici, quare uteris *sũ chan' hu* potione, addes Rhabarbarum & fumes.

OCTO INTERIORIBVS PVLISIBVS
 MEDICANDI
 REGULA.

Pro Pulsu parvo,

Hiam kum potio, si sanguinem non sistat,

Rec. *Hiam fú* Scud. j.

Tam quey.

Pè xò yò ana Scud. j.

Chuém Kum Scud. Sem.

Ex superioribus medicamentis pondus unius Scudi in aqua decoques, & ante cibum fumes.

Alia Medicina.

Rec. *Tam quey*.

Pè xò yò.

Gè ty huàm ana Scud. ij.

Sicci Zingiberis (hic pondus Zingiberis deest.)

Ex supra dictis pondus unius Scudi in aqua decoques, & ante cibum fumes.

Pro Pulsu parvo primi loci.

Rec. *Pú fú san*.

Geú chí lao' Kien.

O lieu ana Scud. j. Sem.

Kan' cao' ful. iij.

Tum chim c'ú ful. ij. & quinque partes unius *fulis*.

Má' teú Kin tosti Scud. j. Sem.

Kin gin abjice pellem.

Et accipe 7. superiorum pulverum Scud. Sem. in aqua decoques, & post cibum tepidum fumes, & addes *gin mí*, in quo decoctum est *Xao*.

Pro Pulsu parvo secundi loci,

Cum spirituum æqualitas dispergitur, utere sequenti.

Rec. *Tim' hiam*.

Tan hiam.

Mō hiam̄.

Pě teñ quōdam ana Scud. ij.

Huō hiam̄.

Kān c aó, ana Scud. viij.

Xá gín Scud. iiij.

Superiora pulveriza, & pro qualibet vice pondus unius Julii impone in salem exiguum. Utere ferventi potionem, & guttatim sumere non permittes ullo tempore,

Pro Pulsu parvo tertii loci.

Rec. *U' ll K' taú.*

Leú huám.

Sy' pim.

Geó quey' abjice pellem & sume de singulis pondus unius,
partis Julii.

Sicci Zingiberis fascem unum.

Chú fá.

Guey y' ana Jul. ij.

Fú cú unum magnum fascem. Abjice pellem.

Et pulveriza superiora valde subtiliter, & cum jusculo grossissimo ex farina fac pilulas, sicut sunt fructus ù tùm magnas, qualibet vice sume triginta pilulas, decoctas & calidas.

Alia Medicina.

Neǎi yen' potionem tepidam jejunus sumes.

Pro Pulsu profundo,

Augebis vel diminues potionem,

Rec. *Tam' quey'.*

Pě mó.

Gin' sán.

Kán Kiam̄ ana Scud. j.

Fú cú páo. (abjice pellem & interiis.)

Pě xó yó.

Quey' ana Scud. Sem.

Tim' huám Jul. iiij.

Superiorum in aqua coques pondus unius Scudi, nihil refert, quacunque hora sumes.

Pro Pulsu profundo primi loci,

Puon hia' pilulae.

Rec. *Puon hia' Scud. j. lavabis primo.*

Hua' huam ful. iij.

Pe fau pondus unius fulii tosti.

Superiora pulveriza, & ex Zingibere, & jusculo grosso pilulas cum pulvere facies, sicut fructus u tumi magnas: qualibet vice sumes triginta, usque ad quinquaginta pilulas, & cum Zingiberis portione post cibum bibes.

Pro Pulsu profundo secundi loci,

Kia' i'u yueni pi' puon hia' potio.

Rec. *Chin pi' abjecto albo Scud. iij.*

Puon hia', concisi.

Chi ko xao ana Scud. j.

Pe mo.

Fo kin.

Cinamomi ana Scud. Sem.

Ex superioribus pro qualibet vice pondus unius Scudi, & Zingiberis 7. frusta in aqua decoques, & ante cibum sumes.

Pro Pulsu profundo tertii loci,

Huam xi' pilulae.

Rec. *Tu cye li', tosti, & spinis orbati.*

Chuemi hu.

Hoey' hiam xao'.

Chuemi u, tosti, pelle & interius orbati.

Xe siao teu.

Ty' lum', abjecta terra tosta.

Fam' funi ana Scud. j.

U' yo Scud. ij.

Superiora pulverizabis, & cum vino, ac jusculo ex farina grossa fac pilulas, sicut fructus u tumi magnas. Qualibet vice quindecim pilulas tepide sumes, jejanus & ante cibum vespertinum. Viri cum salis portione sument, sed mulieri aceti potionem jejuna dabis sumendam.

Pro Pulsu remisso,

Chi mo' potio.

Rec. *Pe mo Scud. j.*

Chi xe me xao'.

Kan

Kán càò ana Jul. v.

Ex superioribus Scud. Sem. cum recentis Zingiberis 7. frustis impones, & in aqua decoques, ac post cibum tepidum fumes.

Pro Pulsu remisso primi loci,

Kia' iú kiení hò potio.

Rec. *Kiení hò,*

Ximí má.

Huàm kímí.

Hò kén.

Xě kao' ana Scud. j.

Fam' fum' má' nodis suis orbatí, loti & siccati.

Kaó' puen.

Moá' hím c'ú.

Sy' lyn' ana Julios v.

Ex supra dictis pro qualibet vice pondus unius Scudi, cum Zingiberis 7. frustis, in aqua coques, & quocumque tempore tepidum fumes.

Pro Pulsu remisso secundi loci,

Ciè k'í potio.

Rec. *Puon' hiá' concisi Scud. j.*

Gín cam.

Kuem' quey.

Kaó' c'áo' chě ana Jul. v.

Ex supra mixtis pro qualibet vice pondus unius Scudi & recentis Zingiberis 7. frusta, in aqua, ut supra, coques, & quocumque tempore fumes. Et si non proficias, iteratò fumes.

Alia Medicina,

Uen' pè pilulæ.

Hæ pilulæ medentur dolori umbilici & conficiuntur hoc modo:

Rec. *Chuen' ú abjectâ pelle Scud. ij. Sem.*

Chay' hú abjectis spinis.

Kiè kemí.

U' chú seú, septies loti & tosti.

Cham' pí.

Cú nemí (abjice herbas usque ad terram.)

Yni' liem' kiú fá.

Kan' kiam' páo.

Gio

Giõ quey' (abjice grossam pellem.)

Fõ lim (abjice pellem.)

Chõ hú (abjice pellem & vase occluso torre.)

Giñ c'ám (abjice folia & virgulas & pro liquore
Zingiber concide.)

Heñ pö.

Pá teú (abjice pellem & oleum cape ejus.)

Caó Cẽ (abjice pellem) ana Scud. Sem.

Ex supra mixtis fac subtilem pulverem, & adde pá teú : pondus omnium supra dictorum, & torre cum melle, & fac pilulas, sicut fructum ù tím magnas, qualibet vice tres pilulas post cibum fumes. Interdum cum recentis Zingiberis potione 7. pilulas fumete licet.

Pro Pulsu remisso tertii loci,

Quey' chi potio.

Rec. Kiá kán kiam

Quey' chi ana Scud. j.

Tẽ xõ yõ.

Kan kiam ana Scud. Sem.

Kai cao' chẽ Scud. iij.

Supra dicta cum Zingibere, & fructum Caó in aqua decoques & fumes.

Pro Pulsu raro obtuso,

Cú yñ tá pũ pilulæ.

Rec. Meú sic in vino loti.

Xan yõ ana Scud. j. Sem.

Tú chum vinum junge, & liquorem Zingiberis, & ejice
stamina illius.

Pá cheñ (abjice meditullium)

Xam say' seú, abjectis corticibus.

Carnis caparum in vino lota, tosta, & siccata.

U' ùi cù in vino loti.

Rad. Sinica abjecta pelle.

Tuém chí.

Kan cao' abjecto medio, ana Scud. j.

Xẽ cham pí.

Kieñ fĩ cù ana ful. v.

Xõ ty huám Scud. ij.

Cum

Cum supra dictis pulverizatis, accipe rubros fructus Caó, coque, accipe carnem & contrunde, ac torre, cum melle fac pilulas, sicut ù tùm fructum magnas. Qualibet vice fumes octoginta: in falicis potione vel tepido vino idque jejuno stomacho.

Pro Pulsu raro - obtuso primi loci,

Kiā ní kiē kemí potio.

Rec. *Kiē kemí Scud. j.*
Puon hú Scud. Sem.
Chú pí Scud. iij.
Heú pō Scud. j.
Chí xě xaō Scud. Sem.

Ex supra dictis pro qualibet vice fumes pondus medii Scudi, & cum recenti Zingibere decoctum post cibum fumes.

Pro Pulsu raro - obtuso, secundi loci,

Uenì kim potio.

Rec. *Hō heú xaō.*
Tam quey.
Chuení kum.
Gin cañ.
Geó quey.
Kán cao.
Xō yō.
Meñ tam pí ana Scud. iij.
Puon hiá Scud. ij. Sem.
Mě mēm tùm Scud. Sem.
U chú seù Scud. iij.

Ex supra mixtis, pro qualibet vice pondus medii Scudi ex aqua unius calicis & medii, cum Zingiberis 7. frustis, ad remanentiam 7. partium decoques, & interdiu, jejunos ante cibum calide fumes.

Pro Pulsu raro - obtuso tertii loci,

U pí pilulæ,

Rec. *Ty kō pí.*
Pě fō limí (abjice pellem.)

(C)

Ncñ

Neñ siē (abjice herbas, & stet in vino unā nocte.)

Xõ ty' huâm.

Gin cam ana Scud. iij.

Ex supra mixtis fac pulverem, & torre cum melle, & fac pilulas sicut ù tùm fructum magnas; qualibet vice triginta pilulas, jejunus ante prandium, cum tepido vino fumes.

Alia Medicina.

Rec. *Piē tem' kiam sam.*

Piē tem' kiā.

Hõ lí chiní pi.

Sí syn ana Scud. j.

Gin Can (abjice stipulas.)

Cáo teú quem (abjice pellem.)

Him sam lim quej.

Mõ hiam.

Puon hia (concides)

U' nũ cù.

Kaó leam kiam.

Cymí pi' kiú pē.

Kan' Cao' ana Jul. v.

Pē mō.

Tá fõ pi' ana Jul. iij.

Ex supra mixtis pro qualibet vice pondus trium Juliorum coques, ex aqua unius calicis, cum media parte recentis Zingiberis, & uno ramo fructus Cao, ad remanentiam sex partium: ejice fœces & liquorem quocunque tempore fumes.

Pro Pulſu tardo.

Rec. *Tao' xē sam (hoc sanat intestina plena & calida.)*

Sem ty' huâm.

Mõ tím.

Kan' cao' tem' fuem.

Supra dicta cum cannarum foliis coques, & addes.

Lõ nũ ty' huâm pilulas.

Xan

X ñ yō.

Xan Cáy seú ana ʒul. iiij.

Cě siē.

Meú tam' pi'.

Radic. Sinica ana ʒul. iiij.

Xō ty' huàm ʒul. viij.

Ex his pulverizatis, & cum melle tostis, finges pilulas sicut fructus ù túm magnas. Pro qualibet vice quinquaginta pilulas cum jusculo jejunos fumes.

Pro Pulsu tardo primi loci,

Mō fú potio.

Rec. *Pě mō.*

Fú cù pao' (abjice pellem.)

Kan kiam.

Paó quoy' ana Scud. j.

Ex supra dictis secundum regulam coques pondus unius Scudi & post cibum fumes.

Pro Pulsu tardo secundi loci,

Quey' chí kiū fú cù potio.

Rec. *Quey' chí.*

Fú cù pao' ana Scud. j.

Kán cào' ʒul. ij. Sem.

Superiora pro vomitu juxta regulam coques & fumes.

Pro Pulsu tardo tertii loci,

Fú cù lé chum pilulæ.

Rec. *Fú cù pao' (abjice pellem.)*

Gin cān.

Kan kiam pao'.

Pě mō.

Kan cào' ana Scud. iiij.

Superiora subtiliter pulverizata torre cum melle, qualibet vice fumes pondus unius Scudi, & facies exinde decem pilulas: qualibet vice fumes unam

(C) 2

pilu-

pilulam, & utere cum uno calice aquæ; prius impone in digestionem, & coque ad remanentiam 7. partium. Jejunus fumes.

Pro Pulsu cadente,

Xim' má potio, (Cyeú tam' yun'.

- Rec. *Xim' má Scud. j.*
- Kí siem Scud. iiij.*
- Ty' kō pí Scud. viij.*
- Fum' fam.*
- Kan' sum (abjice terram.)*
- Sy' Syn.*
- Fam' fam.*
- Kan' c'ao' ana Scud. ij.*

Ex supra dictis pro qualibet vice pondus trium Juliorum ex aqua calicis decoques, ad remanentiam 7. partium. Ejice fœces, & cum potione má huâm, in vere & æstate, calidum bibes.

Pro Pulsu cadente primi loci,

Chim' hiam' pilulæ.

- Rec. *Chim' hiam'.*
- Mō hiam'.*
- Chē kō xao'.*
- Raparum tostarum ana Jul. ij.*

Ex supra mixtis, pro qualibet vice, in aquæ duobus calicibus, cum Zingiberis tribus frustis, ad remanentiam unius calicis decoques, & quocunque tempore fumes.

Pro Pulsu cadente secundi loci,

Sam' kē quoam' chuá san' potio.

- Rec. *Pě teñ quoam' Scud. j.*
- Xā gín.*
- Cym' pí.*
- Chia pí (abjice album.)*
- Tim' hiam' ana Scud. ij.*
- Mō hiam'.*
- Kan' c'ao' ana Scud. j. Sem.*

Hiam'

Hiam fū concisi.

Heu pō concisi ana Scud. viij.

Ex supra dictis subtiliter pulverifatis, pro potionē qualibet vice fumes tres Julios, quos quolibet tempore bibes.

Pro Pulsu cadente tertii loci,

Sū pē potio.

Rec. *Pē mō Scud. ij.*

Rad. Sinca.

Pē xō yō.

Huām chi' ana Jul. v.

Ex supra dictis pulveratis, pro qualibet vice sume pondus medii Scudi, adde Zingiber, & fructum Caó, decoque & fume.

Pro Pulsu molli - subtili,

Ki ym ki' quey' kú pú liē fām.

Pro Pulsu molli - subtili primi loci,

Quey' chō potio.

Vide Regulam de Pulsu natante in primo loco.

Pro Pulsu molli - subtili secundi loci,

Kiā ni' sū kiam' c'ú potio.

Rec. *Gin cañ Scud. Sem.*

Pē mō.

Xō lim ana Scud. j.

Kań caó' Jul. iiij.

Fō xim Jul. viij.

Ex supra dictis, pro qualibet vice pondus quatuor aut quinque Juliorum, in aqua coque & fume.

Pro Pulsu molli - subtili tertii loci.

Qui ob ossa contracta non possunt erigi de lecto, quia est quinti generis deficientium, vel excedentium malorum in ossibus, ideo non curabis,

Pro Pulsu debili ex senectute.

Qui hoc malum habet, ex se convalescet, quia rari sunt quibus accidit, & periculum est malæ partis ultimæ, ideo non est Regula medicandi.

Pro Pulsu debili primi loci,

Sū niē potio.

Rec. *Kań caó Scud. j.*

Sicci Zingiberis Jul. viij.

Fú c'ù (à recenti detrahe pellem) Jul. vj.

Huâm liem' Jul. v.

Ex superioribus pro qualibet vice, coques tres Julios ex aqua unius calicis & medii, ad remanentiam unius calicis; abjice fœces & quocunque tempore tepidum bibe.

Pro Pulsu debili secundi loci,

Pim' quey' san' potio.

Rec. *Cani' mō Jul. viij.*

Chim' pi.

Heu' pō concisi ana Jul. v.

Kan' cao' tosti Scud. iij.

Ex supra dictis pulveratis, pro qualibet vice, pondus trium vel quatuor Juliorum cum Zingibere, & fructu Cao decoques, & falis potione attemperabis & sumes.

Pro Pulsu debili tertii loci.

Cum humidi radicalis spiritus perierunt, non habet medicinam, Ideo non ponetur novem viarum pulsuum medicandi Regula.

Pro Pulsu longo,

Ty' kō pi san' potio.

Rec. *Ty' kō pi.*

Fō lim' ana Scud. Sem.

Chay' hū.

Huâm kin.

Sem' ty' huâm.

Chī mū ana Scud. j.

Xě kao' Scud. ij.

Supra dicta cum Zingibere coques. Si sudaveris multum, adde *Chī mū*, sicut regula est in quinque membrorum superficiei dominio: pelle & pilis, sanguine & venis, carnibus *giō* nervis *kō*, & exilibus meatibus *kū* paulatim prodit, & sudor remissus est.

Pro Pulsu brevi,

Uem' pē pilulæ, Fam' kien' huâm yč.

Pro Pulsu vacuo,

Siao' Chay' hū potio,

Hu-

Hujus dosim auge vel diminue, ut tibi videtur. Descriptio ejus hæc est:

Rec. *Chay hú* (abjice herbam.)

Huâm kin ana Scud. j.

Ty' kô pí.

Giñ cañ.

Chī mñ.

Puon hiá chí.

Fõ limi ana Scud. Sem.

Kan cáo 7ul. iij.

Pě xõ yõ 7ul. viij.

Superiora cum Zingiberis aqua pro qualibet vice Scud. j. coques & fumes.

Pro Pulsu celerrimo.

Si hic augeatur mors venit. Si recedit vita est, ideo non datur regula medicandi,

Pro alligato & densato Pulsu.

Convenit purgare tertiam partem corporis; & ignem ferum impedire, ad quod magnopere frigidis medicinis utendum est.

Pro vicario Pulsu,

Giñ sañ huâm xi potio. Regit ferum defectum,

Rec. *Giñ Cañ.*

Rad. Sinica.

Xõ ty' huâm.

Kan Cáo.

Ty' kô pí ana 7ul. v.

Huâm xi.

Kiẽ kem.

Pě xõ yõ.

Tiẽm mẽm tum.

Puon hiá chí.

Tam quej ana Scud. j.

Chim pí (abjectò albo) Scud. iij.

Ad superiora adde recentis Zingiberis 7. frusta, & recipe ex his pondus unius Scudi, & coques in aqua, ejice fœces & ante cibum fume. Hoc mitigat & alit sanguinem & spiritus temperat, ac unit vires illorum. Pulsus parvus est naturalis tertiæ parti corporis, penetrans sanguinem & venas. Si hi (scilicet

cet sanguis & venæ) lædantur à frigore, pulsus est vicarius: Tunc *Kań Cáo* potionem addes.

Pro Pulsu trahenti simili.

Ab hoc pendet periculum ultimi gradus, ideò non ponetur Regula medicandi.

Pro Pulsu motus,

Pá nẽ potio.

Rec. *Tam' quey'.*

Pě xõ yõ.

Xõ ty huãm.

Pě mõ ana Scud. j.

Gin cãn.

Kań kiam' pao'.

Fõ lim'.

Quey' ana Scud. j.

Superiora qualibet vice fumes ad pondus unius Scudi: recentis Zingiberis 7. frustra; in aqua omnia coques, & ante cibum fumes,

Pro Pulsu subtili.

Hoey' hiam' pilulæ.

Rec. *Quey' lim' cyem' (abjice terram.)*

Chuemi ú (pao' kiú kiẽ cy'.)

Chim' pi' (kiú pẽ.)

Fam' fum' (abjice herbas.)

Chuemi liem' c'ú rosti.

Cao' kiai' ana Scud. iij.

U' yõ Scud. v.

Chuemi hú (abjice medium & occluso vase torreto pondus duorum Scud.)

Xẽ siao' teú.

Hoey' hiam', (torreto ana pondus viij. Scudor.)

Ty' lim' (abjice terram, & torre pondus vij. Scudor.)

Superiora subtiliter pulverizabis, & cum vino coques, cumque farina grossa facies pilulas, ad magnitudinem fructus ú tím pro qualibet vice xxij. pilulas, jejunus & ante cœnam, cum vino tepido, & Salis potione fumes.

F I N I S.

MEDICAMENTA SIMPLICIA, Quæ à Chinensibus ad usum Medi- cum adhibentur.

1. *Hoàm Cjĩm.*

Est radix Japonis, dulcis temperata. Ingreditur vias pulmonis & stomachi, & vim illos restaurandi habet. Solvit flatulentias & humiditates. Detrahitur cortex illius; deinde novies ad aquæ bullientis vaporem concoquitur, & toties iterum ad Solem exsiccat. Fructus illius nocivus est.

2. *Cham pũ.*

Hæc Radix videtur Acorus dici. Ex acris saporis, tepida seu subcalida. Ingreditur cor & pulmonem; inveteratis oppilationibus medetur, quia vim aperitivam habet.

3. *Cãn cjo hoã.*

Est flos subamaro-dulcis, temperatus, ingreditur pulmonem, hepar, stomachum & renes. Restaurat humidum, oculos serenat, & aures purgat.

4. *Gĩn sũ.*

Videtur Radix esse Mandragoræ, est dulcis & tepida & magni pretii. Ingreditur pulmonem, restaurat spiritus & sanguinem: bibitur subinde instar portionis *Chá*, vulgo The dictæ. Cum hac radice ne utare herbâ, seu radice *lĩũ* dictâ, de qua N. 32.

5. *Tien mũen tũm.*

Est radix amaro-dulcis, frigida, ingreditur pulmonem & renes, sitim sedat. Eximitur ei nucleus seu cor.

6. *Cãn Cjød.*

Est Glycyrrhiza, dulcis, temperata; ingreditur cor & stomachum, Medicamentorum venena sopit; corroborat. Cum hac radice non uteris *lĩ lũ*,
(D) de

de quo N. 32. nec tá kiě de quo N. 33. nec yuén hoã de quo N. 131. nec c an sñ, de quo N. nec hai c aò de quo N. 260.

7. *Sem ty' hoãm.*

Est radix terrena amaro-dulcis & frigida, ingreditur cor, pulmonem, hepar, stomachum. Coleram purgat. Novies ad vaporem aquæ bullientis concoquitur, & toties iterum ad Solem siccatur. Ne utaris ad hoc lebetes seu cacabò ferreò: sic decocta & siccata vocatur xõ is, id est matura; & tunc est qualitatis tepidæ, renes ingreditur & restaurat sanguinem.

8. *Pě xõ.*

Est radix amaro-duleis, tepida, ingreditur stomachum, quem coroborat; in maligna feбри, ne utaris illâ.

9. *Tũ sũ cũ.*

Est semen acro-dulce, temperatum, intrat renes, & restaurat vacuitatem.

10. *Nicũ sũ.*

Radix ejus est acido-dulcis, temperata, intrat renes, restaurat sanguinem, genua, nervos, & ossa corroborat.

11. *Chum yõ cũ.*

Est semen ut puto, seu nucleus pomi auriaci, acro-dulcis, temperatus, confortat renes, & humiditatem tollit.

12. *Jũ giñ.*

Est arboris semen, seu glans, dulcis, temperata, ventos dissipat, & calorem inde ortum,

13. *Chai hũ.*

Est radix amara, subfrigida, ut cichoreum, intrat hepar, fel, cor pericardicum, stomachum & intestina majora, indigestionem tollit, & contra malignam febrim præservat, eandemque curat.

14. *Mě muen tum.*

Lusitanicè dicitur Scorsionera. Est radix dulcis, temperata, subfrigida, intrat cor & pulmonem, cujus calorem mitigat, sitim sedat. Restaurativam vim habet.

15. *Hian hõ.*

Est radix amaro-dulcis, temperata, subtepida, intrat intestina minora, & ureteres, ventos & frigiditates interiores dissipat.

16. *Xim*

16. *Xim mǎ.*

Est semen amaro-dulce, subfrigidum, intrat pulmonem, intestina majora, lienem & stomachum, contra catarrhos servit.

17. *Chē cieh cū.*

Est semen dulce, frigidum, intrat hepar, ureteres, & intestina parva. Aperitivum est.

18. *Mō hiam.*

Est radix acro-dulcis, subtepida, intrat cor, pulmonem, hepar, lienem, stomachum, ureteres, cordis dolorem sedat: Restaurativam vim habet, & sistit vomitum, & ventris fluxum.

19. *U' yū.*

Est semen dulce, temperate calidum; Ingreditur intestina majora. Restaurativam vim habet.

20. *I' y' gin.*

Est orizæ species quædam, dulcis, subfrigida, intrat pulmonem, hepar, stomachum, intestina majora, & etiam restaurativum est.

21. *C' ē s' ē.*

Est radix domestica, salso-dulcis, frigida, ingreditur ureteres, renes & intestina gracilia, aperitiva est.

22. *Tuen Chi.*

Est radix amara, subtepida, ingreditur cor & renes. Est restaurativum sanguinis. Eximitur illi cor seu medulla.

23. *Lūm tam cào.*

Est herba amara, frigida; ingreditur hepar, fel, renes, ureteres; temperat calorem; pedum tumorem tollit.

24. *Sí' s' in.*

Est Radix acris, tepida; ingreditur cor, hepar, fel, lienem, tollit frigus, & digerit phlegmata.

25. *Xě hō.*

Est radix extra terram nascens, dulcis, temperata & restaurativa ꝑ. membrorum interiorum, & tollit frigiditatem excedentem.

26. *Pā k' ē.*

Est radix acro-dulcis, subtepida, tollit malum à vento repentino ortum, confortat debiles phthysicos &c.

(D) 2

27. *Hoàn*

27. *Hoàng liên.*

Est radix pretiosa, amara, frigida; ingreditur cor, cujus calorem tollit. Os stomachi componit.

28. *Pề Cễ li.*

Est semen amarum & acre, tepidum. Ingreditur pulmones, & renes: tollit sanguinem corruptum.

29. *Ỗ Cầm yâm.*

In vere nascitur, quid sit nescio; est dulce, acidum sale mox conditur, subtepidum est. Ingreditur portam vitæ quæ renibus adjacet. Restaurativum est.

30. *Pủ hoâm.*

Ad arbores spectat, est dulce, temperatum. Ingreditur hepar. Sanguinis meatum & cursum juvat. Eo mulieres utuntur quibus menstruus sanguis obstipatur.

31. *Xõ thơn.*

Est radix acro-dulcis, tepida, ingreditur hepar, & renes. Malignæ febrî medetur, deprimat tumores & stranguriæ medelam præbet.

32. *Lĩ lữ.*

Est radix falso-amara frigida, medetur pruritu & pustulis è calore nascentibus.

33. *Cạo kinẽ mĩm.*

Est semen falso-amaram, dulce, temperate-frigidum, medetur oculorum nebulis.

34. *Tan sên.*

Est radix amara, subfrigida, ingreditur cor, deprimat tumores, creat sanguinem novum, tollit corruptum; non coquatur in vase æneo aut ferreo.

35. *Ỗ nĩ cừ.*

Est semen, cujus caro & cortex, seu pellis acido-dulcis, at medulla amarum & acre quid est. Est tepidum, ingreditur pulmonem & renes. Restaurativum virium est.

36. *Tõ hõ.*

Est radix amara, acris, & dulcis, subtepidum; ingreditur cor & renes, medetur doloribus à vento ortis &c.

37. *Xẽ chõâm cừ.*

Est semen amarum, acro-dulce, temperatum; habet modicum veneni, ingreditur pulmonem & renes, dissipat ventum & frigus; vulnera & ulcera curat.

Xā sen.

Ad prius pertinet, est radix amara, subfrigida, pulmone medetur, & doloribus cordis & stomachi. Cum hac ne utare *lî lû* de qua N. 32. Nec Glycyrrhiza, de qua N. 6. dictum est.

38. *Sien hoā fueri.*

Est radix oblonga, fere instar raphani, amara, frigida, ingreditur pulmonem, cor, intestina gracilia, lienem, stomachum, dispellit calorem, & solvit phlegmata.

39. *Tam̄ quē.*

Hæc radix valde usitata est, acridulcis, tepida; ingreditur cor, hepar, lienem; sanguinem restaurat hujus radice caput. Truncus autem nutrit sanguinem. Capillares rami radice dispellunt corruptum sanguinem. Forte idem est quod Elleborus.

40. *Cy sen.*

Est radix amara, frigida, ingreditur stomachum, intestina majora, hepar, renes. Dissolvit oppilationes, aqueos humores dissipat. Tumores applanat, necat vermes ventriculi &c. Ne cum hac radice utare *lî lû* de qua N. 32. nec Glycyrrhiza de qua N. 6. dictum.

41. *Tum̄ Cào.*

Est instar trunci, seu radice, quæ in medio magnam vacuitatem habet. Est insipidum & frigidum, ingreditur pulmonem & intestina omnia. Dispellit calorem, & sanguinis viam perviam facit.

42. *Mâ hoām.*

Est radix amaro-dulcis, tepida, ingreditur pulmonem, cor, intestina, ureteres. Expellit malignitatem febrium, & aperit omnes meatus.

43. *Pě xõ.*

Est radix alba, acido-amara, subfrigida, habet aliquid veneni, ingreditur pulmonem, & temperat sanguinem.

Chẽ xõ.

Est eadem radix, sed rubra, ejusdem caloris, saporis & qualitatis. Ingreditur hepar. Radix *lî lû* utrique contraria est, ideoque cum hac non uteris.

44. *Hinên sen.*

Est radix falso-amara, subfrigida, ingreditur pulmonem, cor, renes. Restaurat spiritus, dissipat tumorum malignitatem. Ne utare hæc radice, cum *lî lû*, nec cum Glycyrrhiza, nec coquatur in ferreo vase.

(D)

45. *Pẽ*

45. *Pě pú.*

Est radix amaro-dulcis, subfrigida, habet modicum veneni, ingreditur pulmonem, cujus calorem dispellit, & tussim. Necat vermes. Medulla ejus eximenda est.

46. *Ciñ kiñ.*

Est radix amaro-acris, subtepida, ingreditur stomachum & intestina omnia. In ossibus latentem calorem expellit, ut & venti humiditatem & malignitatem.

47. *Poi mu.*

Est semen amaro-acre, subfrigidum, ingreditur cor & pulmonem quae duo attemperat, tussim sedat. Radix huic contraria dicitur à teû.

48. *Chi mi.*

Est radix amara, frigida, ingreditur renes; restaurat & corroborat vires, solvit renum calorem non naturalem, ossium calorem dispellit. Non coquatur in vase ferreo. Pili radici adhaerentes auferendi sunt.

49. *Pě Chi.*

Est radix acris, tepida, ingreditur pulmonem, lienem, stomachum, caput feremat, dispellit ventositates, aperit meatus.

50. *Hoâm kiñ.*

Est radix moderate amara, frigida, ingreditur pulmonem, intestina magna, ureteres & fel, venenum dissipat, solvit calorem intestinorum.

51. *Ci yuen.*

Est radix amara, tepida. Ingreditur pulmonem & cor, medetur tussi, & restaurat vires.

52. *Ciñ hñ.*

Est radix amaro-dulcis, amara, subtepida. Ingreditur pulmonem, hepar, lienem, ureteres, malignæ febris medetur. Calorem obstipatum solvit & aperit stomachum.

53. *Cào puen.*

Est radix acro-amara, subtepida, ingreditur intestina gracilia, & ureteres, frigidus humores solvit.

54. *Pě sien pî.*

Est cortex falso-amarus, frigidus. Ingreditur pulmonem & intestina gracilia, catarrhos & tussim solvit, aperit meatus.

55. *Pos*

55. *Pōi hiāi vel Pī hiāi.*

Est radix amaro-dulcis, temperata, ingreditur lienem, renes, ureteres; medetur frigidis & humidis vaporibus, aperit meatus inferiores.

56. *Pě uī.*

Est radix falso-amara, restaurat humidum, aufert è catarrho orta phlegmata.

57. *Xī ngāi vel ngāi yě.*

Est Absinthiacum folium, acro-amarum, subtepidum, ingreditur pulmonem, lienem, stomachum, renes; prægnantibus est proficuum, sanguinis vias aperit, pruritus sedat.

58. *Tī yū.*

Est radix amaro- & acido-dulcis, subfrigida; ingreditur hepar & intestina majora, temperat sanguinem ex calore aggregatum in tertia parte corporis. Sistit fluxum menstruum inordinatum.

59. *Quēn pī.*

Est radix salsa, frigida, hydropi & tumoribus aqueis medetur.

60. *Tien mā.*

Est radix acris, temperata, ingreditur hepar & ureteres, & est aperitiva meatuum.

61. *Fam kē.*

Est radix acri-amara, temperate calida, ingreditur duodecim vias, sed omnes. Solvit calorem, aperit meatus inferiores, catarrhos solvit. Aufertur ei cortex.

O quē.

Ad præcedentem plantam pertinet, est acre & subcalidum, ingreditur stomachum, dolores ventris sedat, purgat humores malignos. Nescio proprie quid sit. Dicunt esse excrementa animalculi cujusdam arboris. Ex provincia Leão tūm prodit hæc medicina.

62. *Quon tūm hōa.*

Est flos acro-dulcis, tepidus, ingreditur cor & pulmonem, catarrhos pellit, sitim sedat, & solvit phlegmata.

63. *Tān pī.*

Est arboris cortex, acris, amarus, subtepidus, ingreditur hepar, aperitivum est, tollit sanguinem corruptum &c.

64. *Kiam hoām.*

Est radix acri-amara, valde frigida, oppilationes menstrui sanguinis solvit.

65. *Tõ kin.*

Est radix acri-amara, tepida, cum præcedenti ejusdem generis, nisi quod sit minor, ingreditur cor & pulmonem, noxium sanguinem dissipat.

66. *Cim rai.*

Est herba amaro-dulcis, frigida, ingreditur lienem & hepar, calorem solvit, necat vermes, & sistit alvi fluxum.

67. *Cũ hœi, seu Aloë.*

Amarum & frigidum est. Ingreditur cor & renes, oculos purgat, solvit calorem.

68. *Tõ kên.*

Est nux Malacensis, acro-amara, acerba, tepida, ingreditur lienem, stomachum, intestina majora, sedat viscerum dolorem, juvat digestionem, debilem stomachum confortat &c.

69. *Huên hũ jũ.*

Est radix acri-amara, tepida, ingreditur cor, pulmonem, lienem, stomachum, juvat partum.

70. *Hũ hoãm liên.*

Est radix amara frigida, ingreditur hepar, fel, stomachum. Restaurativa est. Dysenteriam sistit.

71. *Siaò hoãi hiam seu Meum.*

Est semen acri-dulce, tepidum. Ingreditur stomachum & renes, medetur viscerum dolori, Aperitivum est.

72. *Pẽ kên.*

Est fructus acris, tepidus, ingreditur pulmonem, lienem, stomachum, digerit phlegmata, & sistit vomitum.

73. *Tã fũ cũ.*

Est radix rotunda, in speciem conii, acri-dulcis, valde calida, multum veneni continet, ingreditur omnes vias, multum restaurativa est virium, & extreme debilitatis; moribundis datur. Hęc radix ita corrigitur; per 7. vel 8. dies relinquitur in urina puerili, indies renovata (alii dicunt in aqua sufficere.) Deinde in frusta 7. vel 8. delicata scinditur, & inter singula ponunt frustum Zingiberis, multâ papyro involvunt, & intra cineres ignitos reponunt, donec papyrus illa fere exusta sit. Ita credunt sublatum radicis venenum, & innoxie sumi posse. Dum autem sumunt, cavent sibi à Zingibere illo sumendo. Prægnantes ne utantur eâ. Si non omnino ejus venenum sublatum sit, judicant hoc pustulas in toto corpore erumpere.

74. *Phôn*

74. *Puon hiá.*

Est radix acris, causativa frigoris & caloris, habet venenum, ingreditur pulmonem, lienem, stomachum. Corroborativa seu restaurativa est, sistit vomitum, digerit phlegmata. Hâc radice non uteris cum præcedenti: nec comes carnem ovillam.

Correctio ejus hac est.

Cum Zingibere contuso excoquitur, post cœctionem scinditur, & si appareat albicans quid, signum est nondum satis percoctum, adeoque adhuc venenum ei inesse. Nota; quæ in capsula sunt, esse adhuc cruda, adeoque venenum suum continere.

75. *Tá hoâm.*

Est radix amara, valde frigida, caret veneno, ingreditur lienem, stomachum, intestina, cor, hepar, cruda aufert, seu dissipat tumores venenosos, vel à sanguine corrupto ortos, solvit sanguinem coagulatum. Septies cocta ad vaporem aquæ ferventis, & toties iterum ad Solem siccata, restaurat sanguinem.

76. *Kië kêm.*

Est radix acra, subtepida, continet modicum veneni, ingreditur pulmonem, cujus calorem nimium dissipat; utuntur cum hac, ut & cum aliis nonnihil venenatis, Glycyrrhizâ, quam dicunt auferre omnium ferè medicamentorum venena, exceptis quibusdam, cum quibus vetant sumere Glycyrrhizam.

77. *Ngô xõ.*

Est radix acri-amara, tepida, oppilationes solvit & aperit.

78. *Tim lië.*

Est radix acro-dulcis, frigida, continet modicum veneni, ingreditur pulmonem, cor, lienem, ureteres. Sedat ureterum dolores, ex ventositatibus & noxiis vaporibus ortas. Aqueos tumores solvit.

79. *Can sui.*

Est radix amaro-dulcis, valde frigida, habet venenum. Medetur Asthmatici; corruptum sanguinem frangit; oppilationes à cibo solvit, tumorem genarum tollit. Ne cum hac utare Glycyrrhizâ. Per triduum imponunt aquæ cum Glycyrrhiza, & cum *Cin kieu* radice, de qua N. 46. Aqua illa nigrescit tota, & aufert venenum ab hac radice quam dein usurpare licet, uti alias.

80. *Pë kië.*

Est radix acro-amara, subfrigida, temperata, tumores pestilentes dissipat, fœtum mortuum in utero moyet, & vermes necat.

(E)

81. *Pë*

81. *Pě lień.*

Est radix alba, amaro - dulcis, temperata, subfrigida, tumores pestilentes dissipat, oeculorum calorem sedat.

82. *Cim siam cù.*

Est semen amarum subfrigidum, ingreditur cor & hepar. Pruritus & calorem à cute dispellit. Vocatur Almoremas, (semen videtur Lusitanis dictum Bredobajam.)

83. *Tá kiě*

Est radix amaro - dulcis, valde frigida, habet venenum, ingreditur duodecim vias. Hydropi medetur, aperit meatus intestinorum & iliorum. Menstruum faciliat. Ne utare cum hac Glycyrrhizâ, nec *yuen hoã* de qua N. neque *hai cao*.

84. *Hõ xeu ù.*

Est radix magna, amaro - dulcis, subtepidâ. Ingreditur duodecim vias, restaurat humidum radicale, & spiritus, ulceribus & pustulis medetur, ad capillos & barbâ nigro colore tingendam apposita est, & in usu.

85. *Xam lõ.*

Est radix acro - acida, frigida, habet venenum, ingreditur lienem, ureteres, intestina minora. Hydropi & tumoribus aqueis medetur. Cum radice *Tá kiě*, de qua N. 83. eodem fere effectus habet. Coquitur per sex horas, cum foliis fabarum, ut tollatur venenum.

86. *Guei lin siem.*

Est radix amara, tepida, ingreditur duodecim vias, ventositates omnes dispellit, sedat dolores lumborum, genutum & pedum.

87. *Poi mã cù.*

Est semen acro - dulce temperatum, habet modicum veneni, aqueos humores dispellit.

88. *Nan sim.*

Est radix acro - amara, temperata, habet venenum, ingreditur lienem & pulmones, medetur malo apoplectico, ex vento repentino & phlegmatibus orto. Ulcerum interiorum & exteriorum venenum tollit. Morsibus venenarum medetur. Tollitur ejus venenum, coquendo cum Zingibere contuso, & *puon hiã*, etiam prius cocto, de qua N. 74. dictum est.

89. *Pě kiěń nień.*

Est semen album amarum, frigidum, habet venenum, dimittit noxios vapores.

vapores, aqueos tumores solvit, pedum morbos tollit. Tollitur venenum, coquendo ad vaporem vini bullientis per 6. horas.

Hě kiēn niē.

Est ejusdem generis semen, nigri coloris.

90. *Siēn mào.*

Est radix acris, tepida, habet venenum. Ingrederur hepar & renes, medetur frigiditatibus cordis & viscerum, obstructionem membrorum aperit, & vires restaurat. Venenum ei eximitur, una nocte relinquendo in aqua fabarum, deinde vini bullientis vapore per medium diem excoquitur. Non uteris vase ferreo, nec comedes carnem bovinam, vel lac.

91. *Lien kiào.*

Est semen amarum, subfrigidum. Ingrederur cor, hepar, fel, stomachum, intestina majora, & cæteras partes corporis. Calorem nimium sanguinis dissipat, humores ulcerosos purgat, necat vermes, menstruum juvat.

92. *Teū līm.*

Est radix amaro-fridida, ingreditur pulmonem, quem purgat, tussim, sedat.

93. *Cõ súi pì.*

Est radix amara, tepida, ingreditur renes, ossium rupturis medetur, dentes fortificat, aufert venenum, necat vermes. Auferuntur ejus capillares fibræ seu pili.

94. *Pě fú cù.*

Est radix dulcis, tepida. Ingrederur pulmones & lienem; Catarrhis, raucedini, & frigiditatibus à vento ortis medetur.

95. *Xam teú kēn.*

Est radix dulcis, frigida, ingreditur cor & pulmones, solvit omnium medicamentorum venena. Gutturis doloribus medetur. Calorem dissipat.

96. *Hũ lú pã.*

Est radix amara, tepida. Ingrederur renes, & ureteres, restaurat facultates.

97. *Xam cù cū.*

Est radix, aliquid veneni continet, ulcerosis tumoribus medetur, nasi pustulas è vino ortas tollit.

98. *Tem cào.*

Est herba instar arundinis Cannæ, nullius saporis, subfrigida, ingreditur cor, cùjus calorem solvit, uti & oculorum. *Tiem sìn* est cor, seu medulla ejusdem Cannæ, & eosdem effectus habet.

(E) 2

99. *Kiú*

99. *Kiú k' cù.*

Est semen dulce, temperatum. Ingreditur pulmonem & renes, corroborat humidum radicale. Restaurativum est, pacificat spiritus; sitim sedat, aperit intestina ac ilia.

100. *Xan yó.*

Est radix dulcis temperata, ingreditur pulmonem, lienem, renes, restau-
rat, & corroborat humidum radicale, calorem dispellit, alvi fluxum sistit, spi-
ritus pacificat. Radix alba est optima, Lusitani vocant Inhame.

101. *Quā leú.*

Est semen, ingreditur pulmonem, digerit phlegmata dissipat calorem, aufertur ejus cortex; qui fluxu alvi laborant, non utentur ea.

102. *Sū cù.*

Est semen, ingreditur pulmonem, spiritus tristes dispellit, digerit phlegma-
ta, tussim sedat, & aperitivum est.

103. *Chuen riuñ.*

Est radix acris, tepida, ingreditur hepar, medetur doloribus capitis &
catarrhis, albi coloris est optima.

104. *Fan fum.*

Est radix acro-dulcis, tepida, intrat pulmonem. Calorem pulmonis sol-
vit, & ventosos spiritus discutit.

105. *Hiam fú cù.*

Est radix amara subtepida, ingreditur pulmonem & hepar, digerit phleg-
mata, laterum dolori medetur. (An sit quod Italice Trafi?)

106. *Cú chí.*

Est semen tepidum. Ingreditur renes. Est restaurativum & corrobora-
tivum renum, laterum & genuum.

107. *Châm xan.*

Est radix acro-amara, frigida, habet venenum, ingreditur hepar, sol-
vit phlegmata. Febribus utilis est. In vino una nocte relinquitur, dein in par-
tes minutas scinditur, ac coquitur.

108. *Sò yám.*

Est radix tepida, valde restaurativa est, emollit alvi duritiem,

109. *Miě mým hoã.*

Est flos dulcis, frigidus, ocutorum morbos seu nebulas dispellit, intra
hepar.

110. *Xã gín.*

Est semen acre- tepidum, intrat pulmones, lienem intestina omnia, renes, ureteres, stomachum; sistit vomitum & dolores viscerum, digerit cibos. Eximitur ei cortex, (videtur species Cardamomi esse.)

111. *Cào quò.*

Est fructus acris, tepidus, ingreditur stomachum, digerit comestionem, & phlegmata, malignitatem dissipat. In tertianis febribus utile.

112. *Nieũ pãm cũ.*

Est semen acre, tepidum, ulcerum tumores deprimit, gutturis dolores sedat.

113. *Põ hõ.*

Est herba pulegium, acris tepida, ingreditur pulmonem & hepar. Est aperitiva, juvat digestionem, calorem à vento ortum tollit.

114. *Cam'lh cũ.*

Est semen dulce, tepidum, vomitum & catarrhos ex frigiditate dissipat.

115. *Kĩn ìn hoã.*

Est flos dulcis, ulcera sanat, dissipat humores ne ulcera excitent.

116. *Sũ kinũ cũ.*

Est semen dulce, tepidum, intrat lienem & stomachum, aperit meatus urinæ, & necat vermes.

117. *Leãm kiam v. cãn kiam.*

Est radix subcalida, calefacit interiora læsa à frigiditate: forte est Galanga, de hac radice sicca,

118. *Lẽ liẽn cũ.*

Est semen amarum, frigidum, aperit stomachum, calorem dissipat. Eximitur ei nucleus, seu medulla, seu cor.

119. *Kieĩ xẽ.*

Est radix dulcis, temperata, ingreditur lienem & renes, quos corroborat, uti & intestina.

120. *Saũ nãt.*

Est amarum & frigidum.

121. *Hò mã gĩn.*

Nisi fallor, est nucleus aut fructus arboris, dulcis, temperatus, intrat lienem, & stomachum, aperitivum est.

122. *O kiào.*

Est ex lapillo, (certi putei in Provincia *xan tum* qui alibi non reperitur.) contuso, cum aliis ingredientibus confectum. Digerit phlegmata, & temperat sanguinem. Post partum eo utuntur mulieres.

123. *Cõ ken.*

Est radix dulcis, temperata, ingreditur stomachum & intestina magna. Febris malignitatem dispellit, sitim sedat & vini malignitatem dissipat.

124. *Pě hõ.*

Est radix subamaro - dulcis, temperata, ingreditur cor & pulmones, restaurativum est, tussim sedat, & malignitatem dissolvit.

125. *Fen puen cù.*

Est semen dulce, temperatum, pulmonis vacuitatem restaurat, & corroborat humidum radicale.

126. *Xã yuen ciẽ li.*

Quid sit nescio.

127. *Im sõ cõ.*

Quid sit nondum comperi.

128. *Hũ mã.*

Est dulcis, temperata, ingreditur lienem & pulmonem, restaurat & corroborat ossa & nervos, pustulas sanat, in febribus hujus usus est.

129. *Cãm xõ.*

Est radix acro - dulcis, tepida, intrat lienem & stomachum, confortativa est, & restaurans. Humiditates noxias tollit. Ne hác urare cum radice *pẽ xõ* de qua N. 8. Intestinorum meatus etiam aperit.

130. *Cien kin cù.*

Est semen, quid amplius nescio.

131. *Huen hoã, vel yuen hoã.*

Est flos, non inveni illum.

132. *Hũm hoã.*

Est flos rubei coloris, acris saporis, tepidus, intrat cor & hepar, sanguinem corruptum solvit.

133. *Chuen san cĩ.*

Quid sit nescio, in Provincia *Fú chuen* nascitur.

134. *Mẽ yã.*

Quod è tritico enascitur seu prorumpit. Est falso - dulce, temperatum, intrat lienem & stomachum, digestiones juvat, digerit phlegmata, (frumentum herbescens & floridum videtur.)

135. *Ngũn*

135. *Ngeñ cje.*

Lusitanice dicitur Golfac. Sunt nodi seu articuli aut etiam radix. Fructus illius dulcis & temperatus est. Intrat renes & cor. Est restaurativum; sistit dysenteriam & vomitum. Flos sanguinem sistit & serenat cor.

136. *Cin fum tem.*

Sunt rami uti uvarum. Frigiditates nervorum & ossium a vento ortas tollunt.

137. *Tu fo lim.*

Pao de China uti vocant Lusitani rubei coloris fere est, restaurat stomachum, corroborat ossa & nervos. Est & aliud præstantius, coloris albi, *Pè fo lim* dictum, de quo N. 189. dicetur.

138. *Pè pien teñ.*

Est fabæ genus, dulcis saporis, subtepidæ qualitatis, intrat stomachum & lienem, quos restaurat, sitim sedat, humiditates tollit, calores mitigat, venenum dissipat.

139. *Lò pè cù.*

Est semen Raphani, acre, tepidum. Digestionem juvat, est aperitivum, sitim sedat.

140. *Pè kiái cù.*

Est semen acre, tepidum, intrat pulmonem, sudores exprimit, digerit phlegmata. Stomachi os componit.

141. *Cò cim cào.*

Est herba acris, tepida, Gutturi affecto & dentium dolori medetur.

142. *Kien cai cù.*

Est semen acre, tepidum. Restaurat nativos spiritus (genus est Allii Sinici in cibis usitatissimi.)

143. *Pie pò.*

Est herba per sese semper movens; acris, subcalida, intrat pulmonem, lienem, stomachum, & ureteres. Infra pellit ventositates. Digerit comestionem, sistit vomitum & phlegmata solvit. (Alii dicunt esse folium Bethe, quod cum Areca sumitur.)

144. *Lim hiam.*

Folia, seu herba, dulcis, temperata, malignos spiritus pellit. Dolori viscerum medetur. Dispulsiva est.

145. *Sañ leñ.*

Est radix amara, temperata, intrat pulmonem & hepar. Oppilationes solvit. Aperitivum est.

146. *Pai*

146. *Pài Cào.*

Sanguinem temperat, sistit dolores, (nescio an Angelica sit.)

147. *Cañ kiam.*

Est eadem radix de qua N. 117. dictum. Nisi quod sit hæc sicca. Est valde calidâ; moribundis datur, quibus calor fere omnis abscessit, Robusti homines ne utantur illâ.

148. *Cào puen.*

Est radix amara, subtepida, intrat ureteres, purgat flatulentias. In maligna febre hujus usus est, ad capitis & temporum dolores solvendo.

149. *Cañ sum.*

Sunt folia seu herba, dulcis, temperata, dissipat malignos humores, dolores cordis & pectoris.

150. *Xě quei.*

Est amaro-dulcis, temperata, intrat ureteres & pulmonem, laterum dolorem solvit. Restaurativum est.

151. *Xě Cañ.*

Est amara subtepida, continet venenum, intrat pulmonem, hepar, lienem, tussim sedat, & vapores noxios ascendentes. Est aperitiva stomachi, clarificat oculos, sanguinem corruptum & menstruum solvit. Tollitur venenum ejus, coquendo cum Zingibere contuso.

152. *Sinèn fõ hoã.*

Est flos falso-dulcis, tepidus; aliquid veneni continet, ingreditur pulmonem, hepar, intestina magna, & ureteres, humores quosvis dispellit, solvit phlegmata. Debiliores parce illô utentur.

153. *Pum xã.*

Ut puto est Chryfocolla, tepida, sistit tussim, phlegmata digerit, aperit guttur obstipatum.

154. *Cim mùm xě.*

Est lapis acro-dulcis, temperatus, habet venenum, intrat pulmonem, stomachum, magna intestina. Digerit phlegmata & cibos.

155. *Cim yèn.*

Est frigidum, oculos clarificat, restaurat renes, oppilationes solvit. Videtur esse salis genus

156. *Hoã*

156. *Hoá xě.*

Est lapis albus, instar cretæ, dulcis, frigidus, intrat stomachum & ureteres, provocat urinam, aperitivus est meatuum inferiorum. Venenum dissipat.

157. *Lieú hoám.*

Est sulphur acidum, valde calidum, habet venenum, intrat portam vitæ, quæ est inter renes. Restaurat inferiorem corporis partem, frigus tollit, necat vermes. Difficile est explicatu, qui venena tollat.

158. *Tum cim.*

Videtur esse ærugo rasilis. Est amaro-acerbum, sistit sanguinem, oculos clarificat, necat vermes.

159. *Cú xě.*

Est marinus lapis, acro-salsus, frigidus, intrat renes, & humiditates & dolores totius corporis dissipat: restaurat vires. Si quis puer ferrum deglutivit, facit illud evomeere.

160. *Haá xiú xě.*

Est frigidum, vivum calorem temperat, oppilationes solvit,

161. *Xě yèn.*

Est sal petræ refrigerans, calculum solvit; Hæmorrhoides mitigat. Dicunt, quod si mulier difficulter pariat, si utraque manu petram illam teneat, facilitari partum & enixuram sine difficultate.

162. *Xúi fuen vel hú fuen.*

Est frigidum, tollit venenum, necat vermes.

163. *Pě fañ.*

Est Alumen, acidum, frigidum, intrat pulmonem & hepar. Febrim calorem dissipat, sistit fluxum album ventris. Intestinum rectum extra prolapsum reprimit.

164. *Tañ fañ.*

Est frigidum, temperat calorem, necat vermes. Videtur Chalcanthum esse.

165. *Pě siào.*

Est nitri genus, amaro-acre, valde frigidum, caret veneno. Calorem à veno ortum tollit. Oppilationes interiores dissipat; digerit phlegmata.

166. *Xě Cão.*

Est gypsus, acro-dulcis, frigidus, intrat lienem & stomachum, exprimit sudorem, stomachum restaurat, sitim sedat, phlegmata solvit.

(F)

167. *Chum*

167. *Chum jū fuen.*

Est lapis dulcis, tepidus, habet venenum, intrat pulmonem & renes. Valde restaurativus est, & aperitivus meatuum omnium & articularum.

168. *Mie tō jen.*

Est falso-acris; temperatus, habet venenum, sistit vomitum, cordis palpitationes sedat. Vulneribus omnis generis medetur, tertianas dispellit; caute eò utendum. Videtur esse Scoria auri & argenti æris.

169. *E kim fuen.*

Est acre frigidum; ulcerum venenum dissipat. Forte est aliquid ex argento vivo residuum, seu terra & pulvis, ubi nascitur. Alii putant esse nitri Moscomtini fæces, seu nitrum pulveratum. (NB. Argentum vivum dicunt esse acre, frigidum.)

170. *Chē xě chī.*

Est lapis ruber, dulcis, temperatus, intrat cor, cujus calidos spiritus alit. Oculorum nebulis medetur, sistit viscerum dolores, & dissipat ulcerum venena.

171. *Cú gen tum.*

Est genus æris, saporis acris, temperatum est, intrat cor, caret veneno. Oppilationes solvit, contusos nervos & ossa consolidat, dissipat sanguinem ulcerum, creat pus.

172. *Xě kině mim.*

Est falsum, nebulas oculorum tollit. Calorem à vento ortum dissipat, ossium calorem tollit, (Est perlarum involucrum.)

173. *Hài kin xā.*

Est in arbore nascens arena, parva intestina aperit, & pervia facit omnia, ardenti feбри medetur.

174. *Xān há.*

Est corallium rubrum, dulce temperatum. Sanguinem exteriorem & nebulas oculorum tollit; sanat polypum narium, seu carnem illam, quæ naso innascitur.

175. *Hoām tām.*

Est acre, amentia medetur & vomitui, dolores sistit, creat carnem.

176. *Hiúm hoām.*

Est terra seu lapis, amaro-dulcis, habet venenum, necat vermes, venena ulcerum tollit. Ex hac & sequenti, simul & cancro Insulæ Haynanō, fit præstans cordiale de quo infra.

177 *Chū*

177. *Chū xā vel Tān xā.*

Est arena rubra instar minii, saporis dulcis, cruda, nondum cocta, est subfrigida; (in igne quasi tosta, est valde calida & habet venenum, ideoque non utendum:) intrat cor, pacificat interiora, Sanguinis cursum pervium facit.

178. *Quei pi.*

Est cinamomi cortex.

179. *Huē kiē.*

Videtur sanguis Draconis esse.

180. *Chueñ cǎo.*

Est piper Sinicum, ex provincia *Sū chueñ*. Est calidum, oppilationes ex frigore tollit.

181. *Hoài kiō.*

Est arboris fructus, nondum maturus, amaro-acidus, salsus & frigidus. Intrat cor, hepar, intestina magna, membrorum calorem veneniferum dissipat, piuritum sedat.

182. *Pien pē.*

Est cypressus, quæ habet frondes non rotundas, sed incurvas aut potius, baccina Sabina.

183. *Cañ ciē.*

Est bituminis Sinici genus, acre, tepidum, habet venenum, intrat stomachum & omnia intestina; veteres humorum oppilationes, & radicata solvit. Cordis dolores mitigat, corruptum sanguinem dissipat, necat vermes; modice utendum quia renibus nocet.

184. *Hai tum pī.*

Est arboris cortex, amarus, temperatus, sistit vomitum & Dysenteriam.

Xañ chā.

Est prioris arboris fructus, acidus, temperatus, intrat lienem, & stomachum; foras exeret variolas; digerit aut solvit potius nimietatem cibi & carnis.

185. *Cū kiñ pi.*

Est arboris cortex.

186. *Náo yām hoā.*

Est flos.

187. *Tá fūm cū.*

Est semen.

188. *Mō pē cū.*

Est semen, an forte nux vomica.

(F) 2

189. *Pē*

189. *Pě fō lim.*

Est radix insipida subdulcis, temperata, intrat pulmonem, lienem, intestina gracilia; Restaurativa est: Sedat sitim, provocat urinam. Est idem quod Lusitanice dicitur Pao de China, nisi quod album & multo melius sit rubeo illo, & etiam carius multo.

190. *Sum hiam.*

Est cypressi pix vel resina: amaro-dulcis, tepida, ulceribus medetur.

191. *Hū pē.*

Est cypressi liquor vel resina, qui ad radicem defluit & post centum annos corallium albicans producit, uti dicunt. Est dulcis, temperatus. Intrat cor, lienem, intestina gracilia; solvit dolorem cordis, pacificat interiora, corruptum sanguinem tollit.

192. *Pě c'ū giñ.*

Est cypressi fructus, seu glans, saporis acro-dulcis, temperatae qualitatis. Ingreditur pulmonem, lienem & renes. Restaurativum est.

193. *Fō xiñ.*

Est radix confortans, & restaurans cor, memoriam juvat, detrahitur cortex.

194. *Xañ chū yū.*

Est semen acidum, temperatum, intrat pulmonem & renes. Restaurativum est.

195. *M-âm vel Muoñ kim c'ū.*

Est semen arboris acre, subfrigidum, tollit ossium frigus, meatus omnes aperit, tussim sedat, dentes corroborat, necat vermes, clarificat oculos, aures &c.

196. *Ū yō.*

Est radix acro-amara, tepida, intrat pulmonem & lienem, dolores pectoris sistit: peste laborantes juvat.

197. *Tú chum.*

Est cortex arboris, acro-dulcis, tepidus, intrat hepar & renes. Restaurat humidum radicale.

198. *Chi c'ū.*

Est semen amarum, frigidum, intrat pulmonem, cujus calorem mitigat, urinam provocat.

199. *Hoâm pē.*

Est cypressi cortex, amarus, frigidus, demittit ignem, nervorum & ossium calorem solvit.

200. *Heñ*

200. *Heú pǎ.*

Est arboris cortex, amarus, frigidus, acris, tepidus, intrat lienem & stomachum. Orem aperit.

201. *Cim mǎ hiam.*

Est radix amara, frigida, flatulentias deprimit.

202. *Tí cǎ pí.*

Est radix seu cortex radice amarus, frigidus, dispellit calorem interio-rem, refrigerat sanguinem, & restaurat humidum radicale.

203. *Yé chí.*

Est semen acre, tepidum; restaurat spiritus.

204. *Pín lám.*

Est fructus (Areca Lusitanice dicitur) acris, tepidus, oppilationes solvit, digestionem juvat, ingreditur stomachum & intestina pingua.

205. *Tá fǎ pí.*

Est fructus *pín lám* cortex exterior, acris, tepidus, ingreditur pulmonem & hepar, aperitivum est: debiles non utentur eo.

206. *Pim píen.*

Est Lusitanice Camphora, acris saporis, & amari. Est aperitiva meatuum gutturis, necat vermes.

207. *Chū lím.*

Est radix insipida, temperata, aperitiva, meatuum aqueorum tumores solvit, ingreditur ureteres.

208. *Chín hiam.*

Est arbor (à Lusitanis Aquila dicta:) Latinis Agallochum, stomachum calefacit, phlegmata solvit & oppilationes. Est saporis acris, subtepidus, intrat renes & hepar, aperitivum est.

209. *Cū mǎ.*

Est arbor (Lusitanice Sapaoc) falso-dulcis sanguinem noxium tollit, menstruum juvat.

210. *ŕú hiam.*

Est thus, acro-dulce, ulceribus medetur, creat carnem, sistit dolores, eximitur illi oleum.

211. *Mǎ yǎ.*

Est myrrha acro-amara, tepida, ulceribus medetur, dolores sistit, intrat duodecim vias.

212. *Tiēn chǎ hoám.*

Est dulce-frigidum, ingreditur cor, infantum catarrhos phlegmata & calorem solvit.

(F) 3

213. *Mǎ*

213. *Mō quā.*

Est mali cotoneæ radix, acida, tepida, intrat hepar, ossium & nervorum dolores mitigat.

214. *Chō yě.*

Sunt arundinum folia, amaro-dulcia, frigida. Intrat cor & stomachum, cordis noxium calorem mitigant & tollunt.

215. *Kiñ im cū.*

Est semen acido-dulce, temperatum, intrat hepar, & renes, restaurativum est.

216. *ŷō quei.*

Est cortex grossior cinamomi, acro-dulcis, calida, aliquid veneni continet. Intrat renes & hepar, restaurativum est, corroborat ossa & nervos. Menses juvat.

217. *ŷō li giñ.*

Est nucleus prunorum, acidus, temperatus, intrat intestina magna; membrorum tumorem solvit. Detrahe corticem.

218. *Ů kiā pi.*

Est cortex frigidus, fortificat stomachum, ventositates abigit.

219. *Ů ū ŷ.*

Est radix acris, tepida, hæmorrhoides sanat, vermes necat.

220. *Chū xě.*

Est semen dulce, restaurat humidum radicale.

221. *Siñ ŷ.*

Est seminis instar, acre, tepidum, solvit calorem, frigus & ventositates.

222. *Cin pi.*

Est arboris cortex, amarus, frigidus, intrat hepar & renes: calorem resolvit.

223. *Ŷā Cáo.*

Nascitur in arbore. Est salso-acre, tepidum, habet modicum veneni. Intrat hepar & stomachum. Catarrhos solvit. Aperitivum est meatuum. Tumores complanat. Multo molimine eximitur ei venenum. Hic superse-
deo explicationi.

224. *Pā teñ.*

Italice Ricinus. Est fabarum genus, saporis acris, tepidum est. Alii dicunt esse frigidum, alii esse calidum; continet magnum venenum. Intrat li-
nem,

nem, stomachum, magna intestina. Purgans est medicina, necat vermes. Eximitur ei expressum oleum, quod est venenatum. Debilibus eò uti non licet.

225. *Ư' pôi c'ự.*

Est semen acido-amarum, temperatum. Intrat intestina magna seu pingua, pruritus tollit, purgat sanguinem dentium corruptum, Hæmorrhoides sanat.

226. *Kiñ lim.*

Est frigida, cordis dolorem sedat, aperit meatus aqueos.

227. *Lúi uôn.*

Est amaro-salsum, frigidum, aliquid veneni continet. Intrat pulmonem, lienem, stomachum. Calorem solvit, necat vermes, amentia medetur.

228. *Ư' múy.*

Est fructus instar pruni, acidus, temperatus, ingreditur pulmonem & lienem, sistit tussim, sitim sedat, fluxum sistit, solvit phlegmata.

229. *Xiñ kiõ.*

Ex farina fit, est amaro-dulce, tepidum, ingreditur lienem & stomachum, quos fortificat, & ad digestionem juvat.

230. *Cào giñ.*

Est nucleus arboris mali Sinici, dulcis, temperatus, intrat cor, hepar, fel. Est restaurativum hepatis. Cordis melancholiam solvit. Corroborat nervos & ossa.

231. *Xế liú pí.*

Est cortex pomorum punicorum. Sapor acido-acerbus, tepidus, intrat renes & magna intestina. Medetur pedum genuum & nervorum doloribus. Necat vermes, sitim sedat, ad tingendum capillum est appositus. Ejus flos calorem cordis mitigat. Sputo sanguinis medetur pulverizatus, & intra nares assumitur.

232. *Lh^o chá.*

Est instar lapilli compositi ex variis rebus, & certo *chá* stomachum composit, sanguinem corruptum dissipat, Sedat dolores.

233. *Hoái hoã.*

Lusitanice dicitur Cacho. Est flos amarus, temperatus, Hæmorrhoides sanat; dispulivus caloris est.

234. *Chi*

234. *Chi' xě.*

Est fructus arboris parvæ, amaro - acidus, subfrigidus, intrat lienem & cor, juvat digestionem, flatulentias solvit, tussim sistit.

235. *Kiö hūm.*

Est genus fructus, instar pomi auriaci, rubei coloris, sistit tussim.

236. *Him' giñ.*

Est nucleus mali armeniaci, amarus, tepidus, habet aliquid veneni, intrat pulmonem & intestina magna, quæ mollificat; medetur superiori parti corporis, ut calori, tussi, asthmati. Exime illi corticem, & exprime illi oleum, veluti noxium.

237. *Chi' cō.*

Est arboris cortex, acro - amarus, olidus, subfrigidus, intrat pulmonem, hepar, stomachum, intestina magna: Pectoris & ventris flatulentias solvit; juvat ad digestionem.

238. *Cim' pi.*

Est cortex auriaci pomi, acido - amarus, tepidus. Intrat hepar & lienem, dolores viscerum interiorum solvit. Promovet omnes medicinas, juvat ad concoctionem.

239. *Chiñ pi.*

Est cortex pomorum aurantiorum, acro - amarus, tepidus; intrat pulmonem, hepar, lienem, stomachum, juvat ad concoctionem. Phlegmata digerit. Sistit ructum & vomitum, urinam promovet.

240. *Tao' giñ.*

Est nucleus mali Persici, amaro - dulcis, temperatus. Intrat hepar & magna intestina, quæ levigat. Malignitatem tollit, & sanguinem noxium. Aufer illi corticem & oleaginis quod habet, & tum utere tostò.

241. *U' curm.*

Lusitanicè dicitur Centopea. Est saporis acris, tepidus, habet venenum; pueris datur, quibus usus linguæ ob ventum præclusus est. Necat vermes; venenatos morsus sanat.

242. *Ciuñ hiě.*

Est scorpio, acro - dulcis, temperatus, habet venenum, Apoplexiæ medetur.

243. *U' linè chi.*

Est saporis dulcis, tepidus. Intrat cor & hepar, cordis & laterum dolores sedat: Mulierum post partum deliquiis medetur. Venenum dissipat.

244. *Piě*

244. *Pië kiä.*

Est Caneri genus, Salsum, frigidum. Intrat hepar, phtisicorum calorem sedat, qui in ossibus later, & Hæmorrhoides placat.

245. *Cheñ sū.*

Non inveni in parvo herbario.

246. *Lõ kiõ xoam.*

Est è cervino cornu, falsum, tepidum, restaurat renes, & corroborat calorem naturalem.

247. *Kiam Cã.*

Quid sit nescio.

248. *Cañ xã.*

Est vermis genus falsum frigidum, habet venenum. Calculos arenosorum purgat.

249. *Hoã xê.*

Est anguis verficolor, dulco-falsus, tepidus, habet venenum. Intrat pulmonem & hepar, à quibus flatulentias aufert. Narium oppilationem aperit, pedum ossiumque dolorem mitigat.

250. *U xê.*

Est anguis nigri coloris. Ventositates tollit. Dicunt carere veneno.

251. *Hium giñ tan.*

Est fel urfi, amarum, frigidum. caret veneno, intrat fel, pestiferum calorem tollit. Puerorum phlegmata & ventos tollit. Necat vermes. Dissipat venenum.

252. *Lúm cõ.*

Est Draconis os, dulce, temperatum, caret veneno. Intrat hepar & renes. Restaurat humidum radicale. Sanguineam urinam, seminis fluxum, menstruum & sudorem sistit. Ne utare pilce cum eo, nec lebe te ferreo.

253. *Chueñ xam kiä.*

Est dulce-falsum, subfrigidum: habet venenum, pruritem & ventos tollit. Ad Hæmorrhoides adhibent.

254. *Pañ maõ.*

Est acro-falsum, frigidum, habet magnum venenum. Ventris duritiem tollit,

(G)

rollit. Omnium ulcerum venenum dissipat, & sanguinem corruptum. Mulier ne utatur illo. Italicè videtur esse Cantharelli seu Cantharides.

255. *Mei li.*

Sunt ostreae uti puto, salae, subfrigidae. Renes intrant. Debilitatem valde restaurant, Inveterata phlegmata digerunt. Subito frigore correpti medentur.

256. *Lõ kiõ kião.*

Est compositio quaedam è cornu cervino, instar Gummi.

257. *Chèn tui.*

Est falso - dulce, frigidum, caret veneno. A vento malignitatem tollit, Sedat infantum nocturnos ploratus. Sitim sistit, faciliat partum.

258. *Hũ chà m cõ.*

Est os pedum anteriorum Tigridis, acre, tepidum. Caret veneno. Intrat hepar & renes, corroborat nervos & ossa. Omnia fere in Tigride ajunt esse medica, & quidem parti affectae applicant illam partem, quae ei correspondent. Si infra sit dolor, utuntur ossè inferiori, Si in capite, capitis ossa usurpant.

259. *Nieú hoàm.*

Lusitani Macaan de Vaca vocant. Est amaro - dulce, temperatum. Habet aliquid veneni. Intrat cor, lienem, hepar. Tollit ventos & phlegmata, & puerorum pavores repentinos. Prægnans ne utatur. *Giñ sen N.* 4. cum eo utuntur passim.

260. *Hè cjeñ cạo.*

Est herba.

261. *Cẽ lañ.*

Est herba amara, subtepida, intrat hepar & lienem, alit sanguinem no-

vum, corruptum purgat, ulcerosa solvit. Morbis mulierum ante & post partum exortis medetur.

262. *Pá cum ym.*

Est herba dulcis, temperata. Mulieribus lac creat.

263. *Lum yè.*

Est fructus Cantonienfis, dulcis temperatus, intrat lienem & cor, quod restaurat, stomachum componit & confortat.

264. *Liè chī.*

Est etiam fructus Cantonienfis.

265. *Yā chiñ.*

Est ramus cum foliis, amarus, subfrigidus, intrat ureteres, aperit intestina parva, frigiditates dispellit, flavam bilem.

266. *Āè hī.*

Est cancer marinus, salus & frigidus, ex Insula Hai nân, qui extra aquam mox lapidescit. Calori è febribus & oculis medetur, pesti saluber est. Ex hoc & *Chū xā*, vel *Tān xā*, de quo N. 176. fit cordiale excellentissimum. Verbi gratia. *Rec.* duas Uncias *Chū xā*; Unciam unam cancri hujus, & unicam *Hīem hoām*: ad compositionem adhibe; cui si velis modicum adde ex *Almīscar* illo odorifero.

267. *Sī kiō.*

Est Rhinocerotis cornu. Amaro-acidum, salsum, frigidum, intrat cor & hepar, venena solvit; in febris maligna temperat calorem.

268. *Cào kên.*

Est acris, calidus, frigiditatem pellit, & sistit vomitum.

269. *Hiam jû.*

Est herbæ genus, acre, tepidum. Intrat pulmonem & stomachum, frigiditates dissipat. Urinas provocat, viscerum dolores sedat.

270. *Hĩ cù cào.*

Est herba acro-amara, frigida. Ingreditur hepar, tumores ulcerosos, & pustulas sanat.

271. *Yẽ mù cào.*

Est herba dulcis, tollit superflua, creat nova, ante & post partum usui est. Ne coquatur in cacabo ferreo.

272. *Lim yam Riö.*

Est certi generis ovis Cornu, amaro-salsum, frigidum, exteriores febrium calores sedat. Componit cor, & nocturna somnia molesta mitigat. Mulierum post partum sanguinem noxium sursum ascendentem renovat & deprimit.

273. *Quẽ kiã.*

Est testudinis species, salis saporis, frigida, habet venenum. Intrat cor & renes. Abraditur ei nigredo, quam habet. Est restaurativum, sanguinem noxium tollit, Colligat nervos & ossa, sistit Dysenteriam & Hæmorrhoides.

274. *Lieũ kí nũ.*

Est herba in arbore nascens, amara, tepida, intrat cor, & lienem; Sanguinem & spiritus noxios ejicit, sistit vomitum & fluxum.

275. *Xẽ nãn tem.*

Sunt rami, acris saporis, tepidæ qualitatis, pruritus tollunt, Restaurant debilitatem.

276. *Hoãm xĩ, alii kí.*

Sunt ramuli seu frutices, subtepidi, intrant pulmonem & lienem, Restaurativi & confortativi sunt.

277. *Kim kiãi.*

Est herba acris, tepida, intrat hepar, calorem à vento ortum tollit.

278. *Maõ*

278. *Mao kên:*

Est radix dulcis, frigida, sistit sanguinem, aperitiva est meatuum, solvit calculum arenosum.

279. *Kiñ mē.*

Est herba triticea, acro-amara, frigida, provocat urinam, oculis claritatem restituit. Oppilationes solvit.

280. *Sam pē pi.*

Est cortex radice arboris Mori, dulcis, frigidus. Intrat pulmonem à quo malignos spiritus repellit. Digerit phlegmata. Folia hujus arboris sudores sistunt. Fructus restaurant humidum radicale. Rami dispellunt flatulentias, & corroborant nervos.

281. *Hō hiam.*

Sunt folia seu herba, acris saporis, tepida, intrat pulmonem & lienem, aperit stomachum, sistit vomitum, & dolores interiores.

282. *Mē cē cào.*

Est herba videtur Equisetum dici. Est subamara - dulcis, temperata, intrat hepar, oculorum doloribus & nebulis medetur.

283. *Pi pà yē.*

Est folium amarum, solvit phlegmata, sistit tussim, & sitim, componit stomachum, Melancholiam sedat.

284. *Mō ium.*

Sunt rami seu frutices, saporis acro-dulcis, temperati. Intran cor, hepar, & intestina minora. Aperitivi sunt, necant vermes.

285. *Quei chī.*

Est Cinnamomi ramus sistit, sudorem manuum pedumque obstipationem, lentitudinemque tollit.

286. *Zinziber recens.*

Est saporis acris, tepidum, intrat pulmonem & stomachum; Spiritus suscit, tollit malignitatem, vomitum sistit, ad digestionem juvat, orexin aperit, dissipat flatulentias & venenum, necat vermes. Si lumbi caleant, detrahe corticem. Manu ducit omnes alias Medicinas, & pervias facit. Hujus sæpe in suis potionibus addunt aliquid. Sudorem provocat.

(G) 3

287. *Zinz-*

287. *Zinziber ficcum.*

Est eadem ficci virtus, quæ recentis, restaurativum est &c.

288. *Caryophyllum.*

Est acre, tepidum, intrat pulmonem, stomachum, renes, frigori interiori medetur, ut & stomacho perturbato, & dolori pectoris,

289. *Xē hiam̄ seu Almiscar.*

Est acris saporis omnia pervadens. Necat vermes, tollit phlegmata, venenum &c. Mulieres ne utantur eo,

F I N I S.

TRACTATUS
DE
PULSIBUS,
AB
ERUDITO EUROPÆO
COLLECTUS.

TRACTATUS

DE

PULSIBUS,

*Quo declaratur Doctrina Sinarum Philosophica ex
principiis ac placitis Philosophiæ ipsorum Medicæ, quæ contine-
tur Codice vetustissimo Nuy' kim dicto, qui constat
capitibus 162.*

QUandoquidem ego exponenda suscepi prima quæque principia præcipuaque dogmata Philosophiæ Sinicæ, necessarium videtur explanare etiam hæc ipsa paulò copiosius, & Symmetriam totam Physices adeò vetustæ declarare principiis aliis haud minus antiquæ Philosophiæ Medicæ Sinarum, quoniam ad naturam & ordinem quinque elementorum suorum explicandam maximè apposita & dilucida videtur; Sic tamen, ut haudquaquam suscipiam principia ista principiis deinde nostratibus probanda, sed imitabor hîc Sinas ipsos, qui solâ ferè subnixi autoritate Magistræ suæ Antiquitatis, artem illam tuentur, item longâ eorum, qui artis periti fuerunt, experienciâ.

Ad rem igitur ut veniamus: duo illa, quæ à nostratibus Medicis vulgò dicuntur calor & humor natus seu calidum & humidum radicale, Sinenfes *yam* & *yñ* vocant, suntque ex sententia ipsorum duo illa principia rebus omnibus intrinseca, & quibus singulæ res suæ quæque modo velut animantur. Porro nativi caloris vehiculum sunt spiritus (ut ajunt,) humidi verò vehiculum sanguis est. Quemadmodum ergò ex mutua duarum harum qualitatum (sic eas claritatis saltem gratia vocare liceat,) generatione, temperie, excessu, defectu, conjunctione, dissociatione, nec non alteratione, corruptione nascuntur eæ, quas cernimus, affectiones & vicissitudines elementorum rerumque omnium cælum inter & terram diversis anni temporibus diversæ; ad eundem planè

nè modum usu venire docent humano corpori, prout scilicet duæ qualitates illæ cum membrorum singulis, pro natura cujusque & exigentia magis minusvè communicantur, sicut asserunt, constitutionem vel bonam vel malam totius corporis, vitam quoque & interitum pendere ex temperamento debito nativi caloris & humoris, quorum si defectu vel excessu peccari contingat, tum eam qualitatem quæ deficit, primo loco restaurandum esse; mox inde excessum alterius castigandum, quoad ambæ ad æqualitatem primam & nativam concordiam reducantur. Quandam etiam causalitatem mutuam hinc inveniunt, quâ calor, cum summus est, producat frigus, & hoc vicissim calorem, estque persimilis ei, quâ dicunt ab æstate autumnum, ab hyeme ver, quod ea sibi succedant, quodammodo produci. Effectus item varios assignant, qui à duobus illis causis procedant, sibi que mutuo opponantur, exempli gratia: quod calor natus seu primigenius naturâ suâ petat superiora, quod diffundatur, quod semper in motu sit, quod dilatet, rarefaciat, aperiat &c. E contrario quod humidum radicale gravitate suâ petat ima, quod introrsum colligat sese, quod in quiete sit, quod restringat, condensetur, operiat &c. adeoque pulsuum qui effectuum jam dictorum indices sunt, alios adscribunt calori, suntque exundantes, intensi, celeres, natantes, magni, pleni, crebriusculi, solidi, longi, chordæ extensæ similes; alios ad humidum radicale referunt, profundos scilicet, cadentes, varios, remissos, languidos, raros, obtusos, breves, tardos, interruptos, angustos, tenues, molles, &c. quorum singulos suis etiam figuris ac similibus quadantenus depingunt.

Rursus quemadmodum in hoc universo tria constituunt longè præcipua *Sanz cã* dicta, seu tres excellentias substantiales longè præcipuas; supra videlicet cælum, infra terram, in medio autem ipsum hominem, qui cæli terræque sit participes; ita corpus ipsum hominis in tres partes & quasi regiones dividunt: supremam, quæ pertineat à capite usque ad orificium ventriculi, & contineat pulmonem & pectus, seu quidquid est super diaphragma, cor item & pericardium, seu uti vocant, cordis involucrum; mediam verò, quæ pertingit ad umbilicum, complectatur diaphragma, stomachum seu ventriculum & quidquid eum ambit, lienem, item hepar & fel; infimam denique quæ prope ab umbilico ad pedes usque decurrit, includatque renes, vesicam, ureteres, intestina & gracilia. Aliter etiam dictas tres regiones, sed per metaphoram explicant; sic ut in suprema constituentur velut varias quasdam nebulas, in media pluviam, in ima lacum & stagna, quæ ex dicta pluvia confluerint.

Porrò tribus hujuscemodi regionibus humani corporis eodem profus ordine ternos manus utriusque pulsus respondere contendunt: atque ita primo & supremo pulsui (quem etiam cæli nomine significant, quod supremæ

corporis regioni respondeat,) dominari calorem primigenium, qui adeo pulsus naturâ suâ sit exundans, supernatans, magnus. Tertio seu infimo pulsui (quem terræ nomine significant, quod infimæ corporis regioni respondeat,) dominari humidum radicale, eâque de causa profundum esse, & comparatione quidem pulsus medii ac supremi esse radicis instar, quæ cum trunco ramisque & foliis arboris comparetur. Infimum hunc pulsum robustiorem volunt esse in fœminis, propterea quod in eis prædominetur humidum radicale & sanguis, supremum verò pulsuum seu primæ regionis in eodem sexu debiliorem esse; contrarium verò maribus accidere. Jam verò pulsus medius (quem hominis nomine significant, qui medius cum sit cœlum inter & terram, mediæ item corporis regioni respondet,) neque exundans est, neque profundus, sed remissus inquit, id est, temperatus ac verè medius, ut qui pari cum portione fiat particips tam caloris qui versus primum locum effert sese, quam humidi radicalis, quod suoapte quasi pondere ad terram infimumque locum descendit: item limes dicitur, ut qui duo, quæ diximus, extrema limitet medius, non secus, ac truncus arboris radicem ejusdem & ramos.

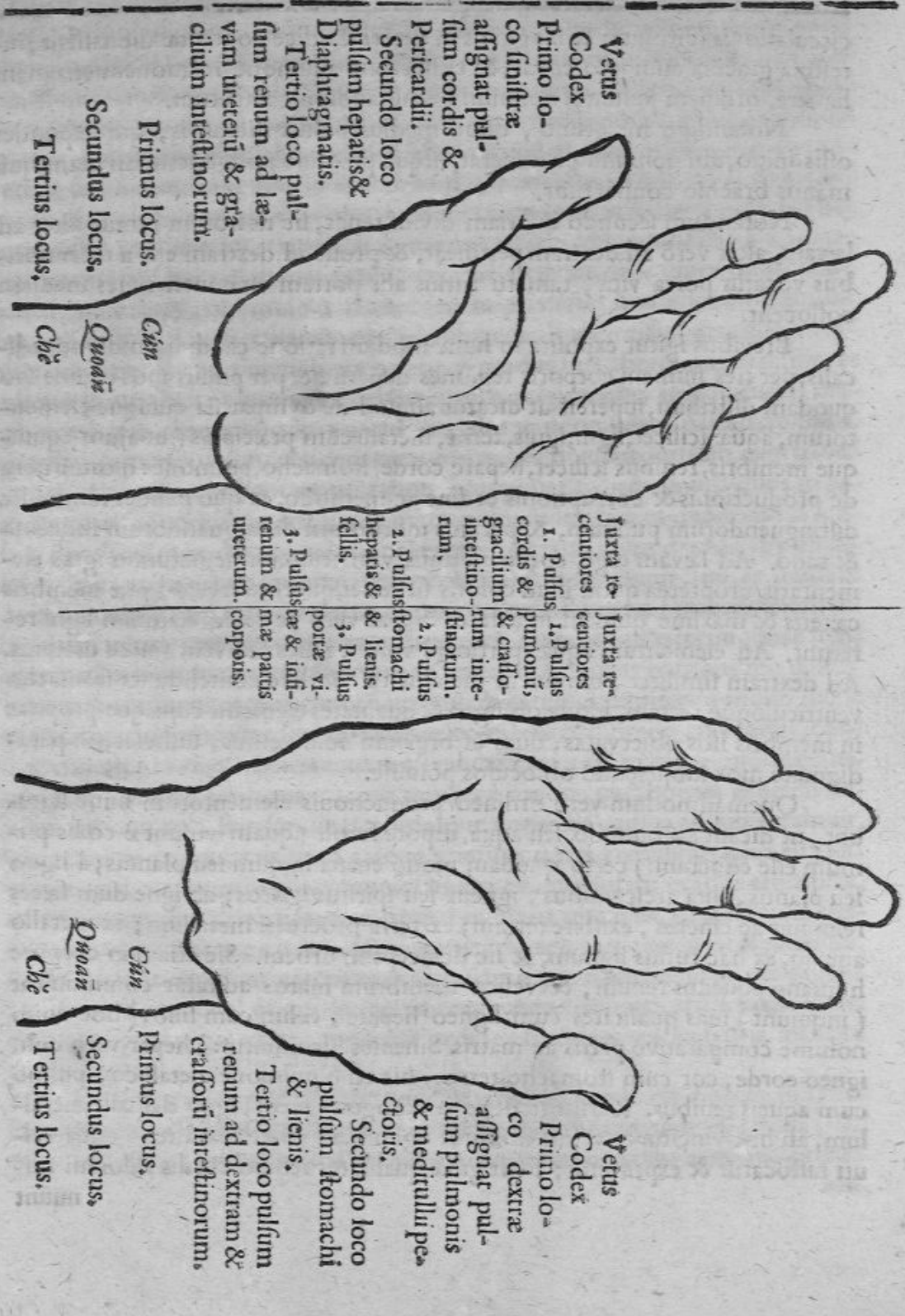
Nec observant tantum pulsuum ordinem jam dictum, sed horum singulos tripliciter item explorant, atque ita ad cujusque superficiem applicant primo digitum, sic ut cutem leviter stringant duntaxat; ad medium verò dum exploraturi procedunt, arteriam digitis utcunque deprimunt; infimam denique ejusdem pulsus regionem & quasi fundum seu radicem exploraturi, ad nervos ipsos & ossa validiore contactu pertingunt; atque hoc modo conjiciunt, an idem pulsus ubique sibi constet, & consequenter, an morbus tantummodo superficialis sit, aut ab extrinseco adveniens, an contrà occupatis jam interioribus radicem fixerit. Unde si fundum aut radicem exploraturi pulsuum abesse comperiunt, fidenter pronuntiant, actum esse de vita; quia (inquiunt) pulsus caret radice. Et quoniam denique membrorum alia collocata sunt ad sinistram partem humani corporis, ad dextram partem alia; idcirco etiam docent, hæc quidem membra pertinere ad ternos pulsus manus dextræ, illa verò ad pulsus sinistræ. De quibus omnibus cum ipsi diligenter & copiose scribant; Ego, quò brevitati consulam, hanc, quam subjicio proximè figura, & sequenti mox paradigmatè tam ea quæ modo dicta sunt, quam quæ proximè dicenda, Synopticè declarabo.

Figura qua declaratur Ordo Pulsuum,

In manu sinistra & manu dextra.

Juxta veterum Codicem, & juxta posteriorum temporum Medicos, qui Auctore *Vàm Xó Hó* (floruit is mille circiter ab hinc annis:) cum ex ordine circu-

Vetus Codex
 Primo loco sinistræ assignat pulsam cordis & Pericardii.
 Secundo loco pulsam hepatis & Diaphragmatis.
 Tertio loco pulsam renum ad laevam ureteru & gracilium intestinorum.

Primus locus,
 Secundus locus,
 Tertius locus,

Cin
 Quoad
 Chē

Juxta re- cenniores
 1. Pulsus cordis & gracilium intestinum.
 2. Pulsus stomachi hepatis & felis.
 3. Pulsus renum & mæ partis uterum, corpus.

Juxta re- cenniores
 1. Pulsus pulmonu, & crassofoꝝu inter- stinorum.
 2. Pulsus stomachi hepatis & lienis.
 3. Pulsus portæ vi- renum & inf- partis

Vetus Codex
 Primo loco dextrae assignat pulsam pulmonis & medullæ pectoris.
 Secundo loco pulsam stomachi & lienis.
 Tertio loco pulsam renum ad dextram & crassofoꝝu intestinorum.

Primus locus,
 Secundus locus,
 Tertius locus,

Cin
 Quoad
 Chē

circulationis spirituum & sanguinis in veteri Codice contentæ didicissent, intestina gracilia cum ipso corde, & crassa cum pulmone relationem magnam habere, ordinem pulsum nonnihil immutandum censuerunt.

Notandum hîc primo, quod medius pulsus dicitur is, qui respondet ossis initio, ubi nonnihil protuberat, estque proxime post juncturam illam, quâ manus brachio connectitur.

Notandum secundo bifariam dividi renes, sic ut horum ramus alter ad lævam, alter verò ad dextram pertineat, & prout ad dextram est, à recentioribus vocatur porta vitæ, tametsi rursus alii portam vitæ inter renes mediam collocent.

Brevibus igitur exposita in hunc modam ratione calidi humidique radicalis, per tres humani corporis regiones dispersi, & per pulsus suos ordine suo quodam distributi, superest ut dicatur aliquid de Sympathia quinque elementorum, aquæ scilicet, ligni, ignis, terræ, metalli cum præcipuis (ut ajunt) quinque membris, renibus scilicet, hepate, corde, stomacho, pulmone: dicatur itera de productionis & corruptionis ordine ac methodo, ex quo pendet omnis illa distinguendorum pulsum, & per hos morborum distinguendorum industria & ratio. Ad lævam ergò cordi imprimis vim tribuunt ac naturam ignis elementarii, propterea quod illud coloris sit rubei, quod effervescat præ membris cæteris & maximè quidem in æstate. Hepar verò ac fel ad naturam ligni referunt. Ad elementum aquæ pertinere volunt renes seu vesicam & ureteres. Ad dextram similiter pulmonem metallis respondere contendunt: stomacho ventriculoque terram, idque ob signa & qualitates elementi cujusque proprias in membris istis observatas, quas ut brevitati consulamus, sufficiet, in paradigmatemox subjiciendo ob oculos posuisse.

Quemadmodum verò ordinem productionis elementorum hunc statuunt, ut dicant ab humido seu aqua, utpote fertili (quam volunt è cælis primum esse eductam:) certo quodam modo enasci lignum seu plantas; à ligno seu plantis, puta arescentibus, ignem seu spiritus igneos; ab igne dum fæces relinquit ac cineres, existere terram; ex terra procreari metallum; ex metallo aquam, ex hac rursus lignum, & sic deinceps in orbem. Sic etiam in corpore humano aqueum renum, & vesicæ membrum matris adinstar communicat (inquiunt) suas qualitates cum ligneo hepate, veluti cum filio: (hoc enim nomine comparativo patris ac matris Sinenses hic utuntur:) hepar vero cum igneo corde, cor cum stomacho terreo, hic cum pulmone metallico, pulmo cum aqueis renibus. Rursus sicut aqua extinguit ignem, ignis destruit metallum, ab hoc vincitur & veluti obruitur lignum, à ligno terra, à terra aqua veluti suffocatur & exprimitur; sic frigidæ qualitates renum cordis calorem minuunt

auunt vel extinguunt; cordis calor & ignis resolvit pulmonem metallicum, metallicâ verò pulmonis virtute subtile temperamentum hepatis læditur, ab hepate stomachus, à stomacho terreo renum, vesicæ, ureterum temperamentum quodammodo suffocatur. Quemadmodum rursus nec à ligno vinci potest seu destrui metallum, nec à terra lignum, nec ab aqua tellus, nec ab igne aqua, nec à metallo ignis: sic nec vinci posse membra, cum dictis elementis sympathica; sed perquam similem esse tam horum quam aliorum rationem (sive productio consideretur, sive destructio & alteratio) contendunt Medici Sineses omnes, qui hunc ordinem qualemcumque elementarem unicè & accuratè observari volunt, & juxta eundem de recta pravaque hominis constitutione ferri judicium, & artem suam medendi adhiberi. Porro dictis quinque membris, uti & quinque elementis sui quòque gradus intensiores aut remissiores caloris primigenii & humidi radicalis (prout exigit natura singulorum,) magis minusque communicantur, quò fit, ut quandoquidem tria ad sinistram membra principalia cum totidem minoribus; tria item ad dextram cum tribus minoribus indicio pulsuum explorentur, (suppositâ scilicet renum duos in ramos distinctione:) fit inquam, ut existant origines seu fontes duodecim, à quibus duodecim viæ partim coloris primigenii, partim humidi radicalis dimanant, quæ viæ per suos quæque flexus & mæandros sic fluunt, ut sex quidem supernè deorsum, sex verò inferne sursum perenni quodam fluxu deferantur. Ad has jungunt præterea semitas obliquiores omnino quindecim, vias item majores, easque transversim cursum tenentes octo, quas pluribus hîc describere instituta brevitatis haut finit. Cum autem origines duodecim modo dictæ pro natura cujusque membri diversimodè à calido & humido afficiantur, consequens est, ut singulæ viarum, quæ ab eis existunt, diversas quoque affectiones & temperamenta sortiantur: Simili ferè modo, quo fluentia eandem habent naturam cum suis fontibus, eorumque tam vitia, quam virtutes trahunt. Hanc porro diversitatem cum caloris primigenii, cujus gradus triplex est, scilicet magni, exigui, puri: tum humidi radicalis, cujus item gradus est triplex, magni, exigui, defectivi, non alio certiùs indicio, quam per diversitatem pulsuum manus utriusque explorari & cognosci docent; ad quæ indicia pulsuum, si alia quoque accedant exteriora indicia, quæ per aliorum sensuum organa perspicuè se produnt, & ipsi longo usu comperta habent, tum verò in sua de morbi genere gravitate, medendi ordine, facilitate vel sententia miuificè confirmantur.

Cæterum non membra tantum corporis, uti modo est dictum, subiecta sunt quinque elementis, horumque naturam & efficacitatem imitantur; sed quemadmodum ipsa elementa propriis quæque subjiuntur anni tempestati-
 bus.

bus, quibus vim suam magis exerunt ac manifestant; similiter & membra suis quæque tempestatibus annuis subjecta sunt, pro quarum adeò varietate cum alia atque alia necesse fit decreta vel incrementa existere caloris & humiditatis, consequenter & pulsum existere necesse est; tantam verò quatuor anni temporum (qua ipsa in 24. minora tempora singula dierum 15. subdividunt:) cum membris humani corporis consociationem & sympathiam esse docent, ut in morbis lethalibus tam hujus quam illius membri destructionem & interitum, quam ipsum mortis diem fidenter pronuntiant, à quo si forte aberraverint, suæ ignorantiae vitio id tribuunt, non ejus regulæ, quæ veluti erroris expers vetustissimo Codice *Nuy' kim* continetur.

Ver inquit, uti dominatur ligno, plantis & ventis; sic etiam hepatis æstas cordi, autumnus pulmone, hyems renibus; terræ autem seu stomacho terreo dominatur tempus extremum singularum quatuor anni tempestatum, sive 18. dies extremi quatuor mensuum lunarium, scilicet tertii, sexti, noni, duodecimi. Quo deinde fit ut singulæ anni tempestates, quæ hîc ad quinque numero à Sinis reducuntur consistant 72. diebus, qui numerus quinquies multiplicatus conficit dies 360. quibus Medici lunarem annum concludunt.

Cum igitur suis anni temporibus subjecta sint quæque membra, fit, ut eo in morbo, quod obtinet annuæ tempestatis nomen, quamdiu viget hæc ipsa tempestatas, magis exerat sese pulsus proprius ipsius tempestatas, sic tamen ut pulsus indices reliquorum etiam membrorum, præter motum sibi connaturalem ac debitum, in partem aliquam veniant motus ac pulsus illius, qui tempestatas tunc decurrentis subjectique membri maximè est proprius.

Atque hæc est idea quædam synoptica Philosophiæ Medicæ, secundum cujus regulas & principia morbos explorant, & exploratis medentur. Cognito quippe consensu & Sympathiâ quinque elementorum ac tempestatum anni cum membris humanis, generatione, item alteratione & destructione, quæ elementis accidit, pari ratione tam de membris, quam pulsibus horum indicibus philosophantur: quod ut planius fiat exempli gratia: de corde differemus, eique applicabimur, juxta dicta sunt, à quo deinde non erit curioso Europæo difficile ad alia quæque membra gradum facere.

Cor itaque subjectum est igni elementari & æstivo tempori, adeoque respicit plagam meridionalem, ipsum continet calorem (ut ajunt) intra calorem,

rem, ac proinde cum summum calorem primigenium proximè consequatur humidum seu frigidum radicale, sicut summum calorem æstivum consequitur frigus autumnale, fit ut à cordis origine derivetur via exigui humidi radicalis ad manus; atque ita cordis pulsus connaturalis est aquæ instar exundantis atque adedò in accessu suo, & dum tumidus assurgit, plenus est, largeque afficit digitum, ut in accessu suo languidus & quasi qui dispergitur, defugit. Igitur si in locum cordis, id est, si in primum sinistrae locum, qui pulsus cordis proprius est, subintret ex loco proximè sequenti connaturalis pulsus hepatis, qui extensæ chordæ similis est, cum lignum generet ignem, sive via hepatis viam cordis dicitur subintrasse in cor, vitium vacuitatis; & à matre, quod est hepar, invadi filius, quod est cor, morbum in corde à vento nasci dicunt, quare restaurant matrem seu hepar, ut solvant filium seu cor. Si vero in locum cordis subintrat remissus pulsus stomachi, quia ignis generat terram, seu via cordis viam stomachi, pulsus ille indicabit vitium repletionis, quâ cor laborat, & filius stomachus invasit matrem seu cor: purgandus itaque cordis filius, seu stomachus, ut matrem seu cor ipsum sublevet. Rursus, si in locum cordis subintrat pulmonis pulsus natans & raro obtusus, cum metallum obruat ignem, indicat vitium exilitatis, sive tenuitatis in corde, quod à frigore scilicet læsum sit: quia verò metallum vinci potest ab igne seu hoste suo, & frigida pulmonum vis à nativo calore cordis, ideo hoc vitium, uti etiam duo præcedentia, curatu faciliora sunt. Quod si in cordis locum subintret è loco hostili seu contrario renum pulsus profundus, cum aqua sit inimica igni, seu renum via viæ cordis, indicatur vitium Patrocinii (ut loquuntur) quo invaditur cor vinciturque ab aqueis renibus, estque vitium vere immedicabile, ortum à frigore & humiditate immodica, quæ prius evacuanda, ut ignis seu cor ad naturalem suum statum reducatur. Quod si denique ipsiusmet cordis pulsus connaturalis intensior aut remissior sit, quam ejus natura & temporis ratio postulat, indicat vitium rectitudinis, quia à medio seu temperie suâ recedit, servatâ interim pulsus sibi proprii substantiâ, quo fit, ut cum sit morbus illius cordis, nullo adhibito remedio per se facile curetur.

Ad extremum siquidem, inquit, morbi irrepant in vias naturali ordine sibi succedentes, sic ut ab una via ad alteram mittantur, aut ex se natam, aut à qua nascatur ipsa, aut ad viam, à qua vinci nequeat, exempli gratia: si malum suum cor transmittat ad stomachum seu filium, aut ad hepar seu matrem, aut si cor à pulmone seu hospite, & à quo vinci nequeat, malum re-

b

cipiat,

cipiat, fit ut ex mutua illa, nec violenta, sed naturali, communicatione facilius curentur dicti morbi, quia nondum radicati: secus verò, si malum suum exonerent in via, quam vincere queunt ac destruere, exempli gratia: si cor ad pulmonem, hic ad hepar, hepar ad stomachum, hic ad renes, renes ad cor malum suum transmittant, cor rursus tentat illud transmittere ad pulmonem; sed cum, ut inquit, nullum membrum patiat se lædi à suo contrario, duabus vicibus hinc fit, ut morbi illi (quippe altius radicati) lethales evadant, aut certè diuturni & quibus difficillimè medearis.

Quæ autem de membrorum cum elementis concordia discordiaque modò sunt dicta, intelligi quoque volunt de pulsuum per quatuor seu quinque potius anni tempestates regnantium inter se consonantiâ aut dissonantiâ & communicatione violentâ & magis minusve naturali, quin & de signorum indiciorumque externorum, quæ internam singulorum membrorum constitutionem produunt, similitudine inter se aut dissimilitudine; quæ omnia Europæus Medicus satis per se assequetur, si modo in Paradigmata, quæ hîc subijcimus, oculos mentemque intendere libuerit.

Hic inserantur sequentia Paradigmata.

Para-

Paradigmata, quibus declaratur Symmetria & Sympathia quinque membrorum principalium humani corporis, cum quinque elementis Sinicis. Item natura singulorum & affectiones, harumque indicia secundum placita Philosophiæ Medicæ Sinensium, quæ vetustissimo Codice, Nuy' kim dicto, continentur.

Paradigma I.	II.	III.
Cui elemento quodq; membrum humani corporis respondeat.	Cui Planetæ tempestati annuæ, parti diei astronomici, mûdi regioni unumquodque membrum respondeat.	Quæ cujusque membri causa, effectus, contrarium, non contrarium, seu uti loquuntur, quæ mater, filius, hostis, hospes seu talis à quo vinci nequeat.
Aquæ Elemento respondent Renes.	Renes respondent Planetæ Mercurio hyemali tempestati, nocturno tempori, boreali regioni.	Renum mater est pulmo uti aquæ metallum, filius hepar uti lignum est aquæ; hostis est lien & stomachus, uti aquæ est terra, non hostis seu hospes est cor uti ignis est aquæ, & sic de reliquis.
Ligni Elemēto respondet Hepar.	Hepar respondet Jovi, vernæ tempestati, matutino tempori, orientali regioni.	Hepatis mater sunt renes, filius cor, hostis pulmo, hospes lien & stomachus.
Ignis Elemēto respondet Cor.	Cor respondet Marti æstivo tempestati, meridiano tempori, australi regioni.	Cordis mater est hepar, filius lien & stomachus, hostis sunt renes, hospes pulmo.
Terræ Elemēto respondet Lien & stomachus.	Lien cum stomacho respondet Saturno postremis 18. diebus singularum anni tempestatum, Vernæ æstivæ, autumnali, brumali regioni mediæ inter quatu.	Lienis & stomachi mater est cor, filius pulmo, hostis hepar, hospites sunt renes.
Metalli Elemēto respondet Pulmo.	Pulmo respondet Veneri autumnali tempestati, vespertino tempori, occidentali regioni.	Pulmonis mater sunt lien & stomachus, filii sunt renes, hostis est cor, hospes hepar.

b 2

IV. Quæ

IV.	V.	
Quæ membra minus principalia sociantur magis principalibus, seu cum iisdem relationem habeant.	Quis ordo circulationis sanguinis & spirituum per duodecim membra magis & minus principalia.	6. Gracilium intestinorū via magni caloris incipit à manuum parvo digito & terminat ad caput circa oculos, ubi excipitur à viâ ureterum.
Juxta Veteres renum alteri ad levam sociant ureteres & intestina gracilia, renum alteri ad dexteram crassa sociant intestina. Juxta modernos renum alteri ad levam sociantur ureteres, renum alteri ad dextram, quæ vocatur porta vitæ, sociatur tertia seu infima pars corporis.	1. Pulmonis via magni humidi incipit à media regione corporis, terminat ad manuum indicem, ubi excipitur à via crassorum intestinorum.	7. Ureterum via magni caloris incipit à capite circa oculos, & terminat in pedum parvo digito, ubi excipitur à renum via.
Juxta Veteres hepatis sociatur diaphragma. Juxta recentiores hepatis sociatur folliculus fellis.	2. Crassorum intestinorum via puri caloris incipit à manuum indice, & terminat ad caput circa nares, ubi excipitur à via stomachi.	8. Renum via exigui humidi incipit à pedum parvo digito, & terminat in pectoris medio, ubi excipitur à via pericardii.
Juxta Veteres cordi sociatur pericardium seu ut vocatur cordis involucrium. Juxta recentiores cordi sociantur intestina gracilia.	3. Stomachi via puri caloris incipit à capite circa nares, & terminat ad pedum pollicem, ubi excipitur à via lienis.	9. Pericardii via defectivi humidi incipit à pectoris medio, & terminat ad manuum locum inter digitum parvum & annularem, ubi excipitur à tertia parte corporis.
Juxta Veteres & recentiores stomacho seu ventriculo sociatur lien.	4. Lienis via magni humidi incipit à pedum pollice & terminat ad cor, ubi ab ejusdem via excipitur.	10. Tertiæ partis corporis via exigui caloris incipit à manuum loco inter parvum digitum & annularem, & terminat ad caput circa oculos ubi à fellis via excipitur.
Juxta Veteres pulmōni sociatur pectoris medium. Juxta recentiores pulmōni sociantur crassa intestina.	5. Cordis via exigui humidi incipit ab ipso corde & terminat ad manuum parvum digitum, ubi excipitur à via gracilium intestinorum.	11. Fellis via exigui caloris incipit à capite circa oculos & terminat ad pedum pollicem ubi excipitur ab hepatis via. 12. Hepatis via defectivi humidi incipit à pedum pollice, & terminat ad pulmōnem, ubi ab ejusdem via excipitur.

VI. Qui-

VI.

VII.

VIII.

Quibus manuum locis per pulsum se prodat affectio membrorum singulorum.

Juxta Veteres renum pulsus se prodit in tertio loco manus utriusque, & ad sinistram insuper ureterum & gracilium intestinorum; ad dextram crassi. intest. Juxta recentiores in 3. loco sinistra pulsus est renum & ureterum. In 3. loco dextræ pulsus portæ vitæ, quæ circa renes statuitur & tertiæ partis corporis.

Juxta Veteres cordis pulsus & pericardii in primo sinistra loco statuitur. Juxta recentiores ibi statuitur pulsus chordis & gracilium intestinorum.

Juxta Veteres & recentiores stomachi & lienis pulsus statuitur in loco secundo manus dextræ.

Juxta Veteres pulmonis pulsus & medullæ pectoris statuitur in primo loco manus dextræ.

Juxta Recentiores ibi statuitur pulsus Pulmonis & crassioris intestinorum.

Qui pulsus connaturales qui contrarii singulorum membrorum in manuum sex locis se prodant.

Renum pulsus connaturalis est profundus, comparatur capillo in aqua immerso, levi digito exploratus apparet, pressius exploratus videtur excedere.

Renum pulsus contrarius sive peccatis, remissus & languidus est.

Hepatis pulsus naturalis est chordæ extensæ similis dicitur item longus.

Pulsus contrarius est natans, raro - obtusus.

Cordis pulsus naturalis est exundans aquæ instar tumescens: levi digito exploratus videtur magnus & excedens; pressius exploratus quasi fugit & debilius apparet, cordis pulsus contrarius est profundus

Stomachi pulsus naturalis est remissus & languidiusculus, comparatur foliis salicis levi Zephyro motis, aliquid ex sua remissione volunt communicari reliquis pulsibus.

Stomachi pulsus contrarius est chordæ extensæ similis.

Pulmonis pulsus naturalis est natans ligni instar fluctuantis; item raro obtusus pluvie instar in arenam cadentis.

Pulmonis pulsus contrarius est exundans magnus.

Qui præterea pulsus singulorum membrorum per singulas anni tempestates.

Renum pulsus præter sibi connaturalem in vere similis etiam est chordæ tensæ, in æstate etiam exundans, in autumno natans parvus, in hyeme profundus & cerebro-acutus.

Hepatis pulsus in vere chordæ tensæ similis & longus, in æstate etiam exundans, in autumno natans, subtilis in hyeme, item profundus.

Cordis pulsus in vere item chordæ tensæ similis; in æstate exundans magnus. In autumno item natans. In hyeme autem profundus nonnihil.

Stomachi pulsus in fine ejusque tempestatis annuæ est remissior, de hac remissione participant reliqui pulsus; in vere item chordæ tensæ similis, in æstate item exundans, tardus, in autumno item natans, in hyeme item profundus.

Pulmonis pulsus in vere item est chordæ tensæ similis; in æstate item exundans; in autumno natans, raro-obtusius, brevis, in hyeme item profundus.

IX.	X.	XI.	XII.
<p>Quibus partibus corporis tam externis quam internis singula membra correspondant sive prædominentur</p> <p>Renes correspondent seu prædominantur omnibus dētibus, auribus, barbæ, pilis</p>	<p>Quæ cuilibet membro correspondeat qualitas, quis color, odor, sapor, liquor.</p> <p>Renibus correspondent liquores, color nigricans, sonus singultientis, odor carnis putrescentis, sapor saluginosus liquor uinæ.</p>	<p>Quibus maximè lædatur quodlibet membrum.</p> <p>Renes & ossa læduntur à timore nimio, frigore, humiditate, actione violentia diuturna, statione à falsis.</p>	<p>Quæ indicia destructionem indicent cujusque membri,</p> <p>Renum destructionem indicant dentes arefacti & aures, facies nigricans, in medio oculi color flavus, renes quasi evulsi sudor continue manans aquæ instar, pulsus instar lapidis manu excussi seu projecti.</p>
<p>Hepar prædominatur musculis, nervis, venis, unguibus, oculis genarū sinistra.</p>	<p>Hepati correspondent colores, color cæruleus subobscurus, sonus gementis, odor hircinus, sapor acidus, liquor lachrymarum.</p>	<p>Hepar & nervi læduntur ab iracundia, à multa ac diuturna ambulatione, ab acidis.</p>	<p>Hepatis destructionem indicant facies cærulea, oculi introacti, sudor continuus, oculi aperti neminem videntes, supercilia introacta, pulsus instar chordæ recens extensæ.</p>
<p>Cor prædominatur sanguini, fronti, linguæ, palmis manuum,</p>	<p>Correspondent odores, color, rubeus cristæ instar gallinæ, sonus ridens, odor rei adustæ seu nidor, sapor amarus, liquor sudoris.</p>	<p>Cor & sanguis læditur à lætitia immodica, calore, multa cogitatione, diuturna rei contemplatione, ab amaris.</p>	<p>Cordis destructionem indicat lingua nigra & quæ extra os produci nequit, palma tumescens sine signis suis conaturalibus, si oculos ad tergum quasi convertat pulsus instar fasciæ volantis.</p>
<p>Stomachus prædominatur carnibus, ori & labiis, brachiis & pedibus.</p>	<p>Stomacho correspondent sapor, color flavescens, sonus cantillans, odor suavis & fragrans, sapor dulcis, liquor saliva.</p>	<p>Stomachus & carnes læduntur à nimio cibo & potu, diuturna defatigatione, sessione, curis immodicis, à dulciariis.</p>	<p>Stomachi destructionem indicat oris frigus, pedum tumor, lumborum calor, fluxus alvi continuus ægro non percipiente, labiorum obliqua contorsio, pulsus instar stillicidii domus vel gallinæ carpentis grana.</p>
<p>Pulmo prædominatur cuti, poris, capillis, genarū dextræ, naribus, humeris, spiritibus.</p>	<p>Pulmoni correspondent soni & voces, color clarè albicās, sonus flentis, odor carnis recentis, sapor acris, liquor naris seu mucus.</p>	<p>Pulmo & spiritus læduntur à tristitia, esu & potu frigidorum, diuturno decubitu & somno, ab auribus.</p>	<p>Pulmonis destructionem indicant ariditas cutis & corporis; defluxus capillorum vel erectio, os apertum, anhelitus egredi vel ingredi non perceptus, pulsus instar plumæ in aere fluctuantis.</p>

Expli-

Explicatâ breviter membrorum humani corporis, nec non pulsuum cum
 5. elementis & anni tempestatibus sympathia & relatione; superest ut coronî-
 dem huic Philosophiæ Medicæ imponamus, paucis exponendo quam tempo-
 ris mensuram pulsibus assignaverint, & quam deinde de hominis totius con-
 stitutione bona aut mala iudicium & sententiam ferant.

Vitæ igitur humanæ cursum cum cœli cursu & conversione commensu-
 ratum ab omni ævo Sineses voluerunt, adeoque circuitum quendam (verum-
 tamen phantasticum viderint Medici Europæi,) ad invenerunt sanguinis & spiri-
 tum devehentium calorem primigenium & humidum rad. per vias 12 mem-
 bror. interiorum (de quibus supra:) qui quidem circuitus horâ tertiâ matutinâ
 (quâ hominem masculum primo conditum censent, uti mulierem horâ ter-
 tiâ vespertinâ:) initium ducet à pulmone, & post fluxum horarum Sinicarum
 12. (nostrarum 24.) tandem desinit ac terminatur in ipso hepate horâ ex-
 eunte secundâ matutinâ diei sequentis. Cur autem à pulmone initium fieri
 velint circulationi suæ, rationem hanc afferunt, quia vita pendet à respiratione
 sive aëris receptione, quæ subjacet humido, & ejusdem emissionem, quæ subja-
 cet calido: respirationum verò uti & spirituum officina est pulmo. Et hunc
 quidem 24. horarum fluxum seu circuitum respondere contendunt cœlorum
 per domos 50. conversioni, ad cujus normam fiunt item in corpore humano
 circuitus integri seu conversiones 50. Porro volunt ad totalem illam cœlorum
 conversionem perfectè commensurari ipsum tempus respirationum naturali-
 um, quæ toto illo tempore in homine sano ab ipsis numerantur 13000. & 500.
 Singulis autem respirationibus calor primigenius sive spiritus & humidum ra-
 dicale, sive sanguis promoventur in corpore humano ad spatium sex mensu-
 rarum digitalium, ex quo concludunt, quod 24. horarum nostrarum spatio
 (quo 13500. respirationes fiunt,) quod inquam sanguinis & spirituum circui-
 tus omnes ad spatium 810. mensurarum *chanî* (*chanî* mensura continet 10.
 cubitos sinicos; cubitus vero 10. mensuras digitales) peragi & absolvi necesse
 sit. Quemadmodum autem spatio unius respirationis sanguis ac spiritus ad spa-
 tium 6. mensurarum digitalium promoventur: ita etiam eodem respirationis
 tempore in quovis homine sano quatuor tantum pulsus aut quinque etiam (per
 modum augmenti cujusdam intercalaris,) in venis deprehendi longo usu didi-
 cerunt. Ex quo item concludunt, quod spatio diei astronomici seu 24. hora-
 rum, uti respirationes numerantur 13500. ita pulsus non plures sint 67500, nec
 pauciores 54000, quo numero adæquari censent inter se pulsuum motum ac
 circuitum vitalem cum motu ac circuitu locorum per 50. domos suas, ac pro-
 inde omnia rectè se habere in homine arbitrantur. Quod si circularis pul-
 suum motus & numerus aut deficit à prædicto regulari numero, aut illum ex-
 cedit,

cedit, id est, si tardi aut pauciores sint, aut celeres, & plures assignato numero, male habere hominem affirmant, & membra ad pulsuum & circumvolutionum cum cœlorum motibus ac circumvolutionibus dissensum & irregularitatem pravè affecta esse fidentèr pronunciant.

Cum itaque secundum illos respirationis tempus sit mensura pulsuum sani vel ægroti hominis, clare deducitur, quod cum quadrante unico respirationes in homine sano sint 140. & dimidia; pulsus quoque non pauciores 562. nec plures 703. numerentur: quo quidem tempore vitalis rota promoveretur octo mensuris Cham' & cubitis quatuor, & insuper tribus mensuris digitalibus, & paulo amplius; nam & fractionum minutias hic Sinæ computant, Rotam hanc vitalem seu circuitum sanguinis & spirituum, quem per singula membra tam magis quam minus principalia, mediantibus ramis suis, quos singulorum item membrorum viis assignant, non interrupto cursu fluere docent, habes breviter descriptam in nostro, quod supra posuimus, paradigmate, & in Sinico, (hoc infra inter excerpta repeties;) quod ipsi, de Anatomia parum solliciti, & solâ antiquitati auctoritate nixi, rudi suo modo expresserunt.

Et hæc quidem de circulatione sua Sinarum doctrina ex antiquissimo Nuy kim' Codice deprompta est, cujus Auctores feruntur Lipe & ipsemet Hoâm ti, tertius Monarchiæ Imperator, qui cœpit regnare anno ante Christum 2. 6. 8. 9. Hanc doctrinam tota deinde posteritas constanter secuta est. Ex hac Medici omnes eam petiverunt temporis mensuram, quam in explorandis pulsibus inviolabiliter observant, sic ut pro suo quisque numero conaturalium respirationum (servatâ semper proportione) metiatur numerum pulsuum, & ex hujus deinde numeri vel excessu vel defectu, celeritate vel tarditate sententiam ferat de constitutione corporis vel recta vel prava; quæ ut feratur certius, volunt in primis Medicum ipsum sanum esse vegetumque, à curis item gravioribus liberum; ad hæc jejunum, si fieri potest, & benè manè ad ægotantem accedere. Hic consideratâ primum hominis ætate, sexu, corporis staturâ, & constitutione naturali, nec non ipsius anni tempestate, aliisque indicibus externis, post moram aliquam & quietem ægroti manu in pulvinari collocatâ, ipse dextræ suæ manus tribus digitis, tria sinistræ illius primum loca contingit, sic ut applicato prius medio digito infra os brachii nonnihil eminens, deinde applicet indicem primo loco & annularem digitum tertio & infimo; mox simili ratione dextræ pulsus manu sua sinistrâ explorat. Singulos autem pulsus tam dextræ, quam sinistræ tripliciter explorat, hoc est, uti supra notavimus, ad superficiem, medium & profundum; adeoque novem in quolibet manu pulsus seu ternos tripliciter indagar, singulosque pulsus per spatium novem respirationum suarum, quo videlicet spatio 49. pulsuum ictus in homine sano numerantur; observat igitur & quantum aberrant pulsus ab isto numero, ut judicet calorisne an humiditatis excessu defectuque peccetur. Observat item an consistat hæreatve pulsus alibi, & ad quorum numerum sic hæreat: an & unde seu ex quo loco pulsus vitiat & præternaturalis irreat; an à primo & superiori loco, ubi dominatur calor, descendat ad inferiorem, ubi dominatur humidum; an contrâ ab inferiori sursum feratur: an item & quomodo in uno eodemque loco pulsus ab infimo circa ossa loco ascendat ad pellis superficiem, & ab hac rursus recedat ad nervos & ossa, & recedens quiescat, nec ne, aliudve hujuscemodi, in quibus minutim observandis longanimitatem patientiam multique temporis usum & experientiam, & vel maximè perspicacis ingenii subtilitatem in dignoscenda varietate & vicissitudine pulsuum (quibus etiam, quod mirete, tam gravitatis quam levitatis mensuram quandam assignant:) jure meritò requirunt Medici

Sinenses, qui ea, quæ hic obiter perstrinximus, copia librorum & varietate propè incredibili tumentur & explicant

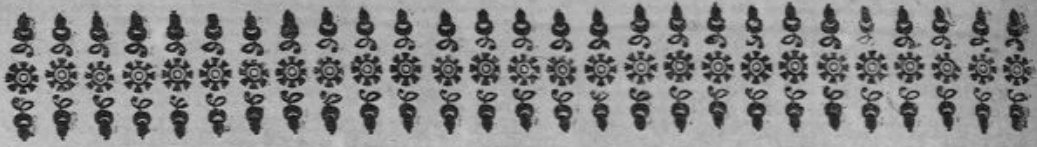
F I N I S.

FRAGMENTUM
OPERIS MEDICI,

AB

ERUDITO EUROPÆO
CONSCRIPTI.

FRAGMENTUM OPERIS MEDICI.

Colligitur spiritus pro varietate caloris & humidi variari, atque adeo & pulsus, nam calor crescit vel decrefcit, fimiliter etiam & humidum. Sic primâ & secundâ Lunâ spiritus caloris incipiunt augeri & habent tepidum veris tempus. Postea tertîâ & quartâ magni fiunt & perfecti, & habent calidum tempus æstatis. Tum verò quinta & sextâ Lunâ incipit humidum radicale & illius spiritus dominari & obtinent tempus humidum autumnî. Deinde septimâ & octavâ spiritus humidi pleniorez fiunt & tempus frigidius nanciscuntur. Posthâc nonâ & decimâ Lunâ humidi spiritus *kie chim* i. e. perfectissimi & solidi apparent & obtinent tempus frigidissimum hyemis; sed undecimâ & duodecimâ Lunâ *jan ki* caloris spiritus naturales parvi videntur, & tempus frigidum habent & sic deinceps augentur &c.

Ex quo sequitur, quod pulsus, quorum causa sunt spiritus, non persistent iidem toto anno; sed pro diversitate temporis annui ac spirituum caloris primigenii & humidi radicalis, quorum sanguis est vehiculum, variantur. Cum ergo clarum sit, variari tempora anni, & diversis temporibus diversa dominari elementa, recte infertur, fontes vitæ, membra videlicet & intestina ac vias illarum, quæ deferunt calorem & humidum, cum subsint temporibus annuis, & in se contineant elementorum prædominia, vicissitudines quoque subire, ex quibus pro spirituum diversitate, diversitatem quoque oriri pulsuum. Quare primo quinque temporum anni pulsuum varietatem declarabis, eò quod notabiliores mutationes quinque habeant; postea 24: mutationes minus notabiles varietates.

Dico 1. fontes vitæ viæque illorum, quia obtinent qualitates elementorum præcipuas, nec non anni stationem, tam horum quam illorum vocabulis notantur. Sic hepar nomen habet arborum & veris; Cor ignis & æstatis; Stomachus terræ & quintæ tempestatis; Pulmones metallorum & autumnî; Vesica denique aquæ & hyemis, ex quo patet, quod pulsus connaturales non solum habeant de prædominio elementorum, sed etiam de tempore annuo, cuius naturam obtinere, & hos ipsos pulsus maximè videas in illo membro ac inte-

intestino dominari, quod membrum tempestatum annuæ obtinuit appellationem, Sic in veris primi anni tempestate in qua regnat *Veu tepidum* tribus mensibus, hoc est, Lunâ primâ secundâ tertiâ hepatis, aëreæ seu arboreæ qualitates dominantur 72. diebus. Hanc tempestatem & statum hepatis pulsus *hien chordæ* extensæ similes indicant; nam reliquis octodecim diebus, qui complent 90. terra seu stomachus & quinta statio, in qua ille dominatur, *haon* i. e. remissi pulsus sunt: Hoc est (ut clarius loquamur,) *lie chin* veris inchoatæ mutationis tempus, quod durat 15. diebus, & sequens *Xii i fu* aqueæ pluviae mutationis tempus 15. item dierum; & *kim chi* mutationis 15. dierum tempus, cœlorum aerem facit frigidior, unde spiritus hominis aucti efficiunt in via hepatis pulsus *hien & chan* i. e. chordæ extensæ similem & præterea longum. Deinde *Chim fuen* medii veris mutatio 15. dierum; & *cim num* claritatis superioris mutatio 15. dierum; *koru* fructum pluviae mutatio 15. dierum facit spiritus calorem humidos augeri, qui spiritus hominis in via fellis multiplicantur, unde chordæ extensæ similes sunt, sed valdè subtiles, ac in toto *ko ju* mutationis tempore remissi.

Per æstatem, quæ est secunda anni tempestatum, regnat calor tribus mensibus, hoc est, Lunâ quartâ, quintâ, sextâ; nimirum qualitas cordis ignei dominatur 72. diebus, & pulsus illam indicans est *kum* i. e. exundans; reliquis verò 18. diebus, per quos complentur 90. stomachus seu terra quintam stationem peragit, cujus pulsus sunt remissi, hoc est, ut clarius loquamur, *lie hia* æstatis inchoatæ mutationis tempus 15. dierum & sequens *Crao fu* parvæ pluviae mutationis tempus 15. dierum, & *Vam chin* herbæ nascentis seminum mutationis tempus 15. dierum habent cœlorum spiritus humidi radicalis diminutos ob calorem auctum, ideo in via cordis apparet pulsus *kum ta* i. e. magnus, exundans. Deinde *Kia Si* solstitii æstivi mutationis tempus 15. dierum, & *Siao Xu* minoris caloris mutationis sequens tempus 15. dierum & *Ta Xá* magni caloris mutationis tempus 15. dierum habent calorem spiritus perfectos, unde in homine spiritus exsicasse humidum censentur. Pulsus proinde in via parvorum intestinorum apparent exundantes, licet ad finem sint remissiores, in toto scilicet tempore *ta xa* in quo calor magnus generat humidum radicale. Per autumnum tertiam anni tempestatem regnat *Lean* calor medius seu temperatus tribus mensibus, septimâ Lunâ, octavâ & nonâ, & in illo, hoc est, pulmonum metallica qualitas 72. diebus dominatur, ac pulsus illam indicans *Maó* seu *feó* i. e. natans seu instar plumæ: reliquis verò 18. diebus per quos complentur 90. stomachus seu terra quintæ tempestatum stationis tempus pulsus remissum indicat, hoc est, ut clarius loquamur, *lieú cien* inchoati autumnal mutationis 15. dierum tempus, & sequens tempus *chu chu*

divisi caloris 15 dierum, & aliud sequens *pe lu* roris seu pruinae albicantis mutationis tempus item 15. dierum, habent spiritus calorem resolventes siccum & augentes humidum, ideo in via pulmonis apparent *feu* vel *mao* pulsus natantes instar pennarum. Deinde *ci iem fuem* medii autumnii mutationis tempus 15. dierum; & sequens *ciam kiam* descendentes pruinae mutationis tempus 15. dierum habent spiritus caelorum reconditos; unde etiam in via magnorum intestinorum pulsus apparent *di ci* parvi & crebro-obtusi natantes. Verum in toto tempore *vam kiam* mutationis remissiores sunt pulsus; & tempus illud est quintae tempestatis, in qua stomachus 18. diebus dominatur.

Per hyemem quartam anni tempestatem regnat frigus tribus mensibus, Luna decima, undecima, duodecima, Vesicae aquea natura 72. diebus tunc dominatur. Pulsus illius jam indicans est *chin* vel *xe* lapidis vel profundus; reliquis vero 18. diebus, qui complent 90. numerum terra seu stomachus cum remisso pulsu quintae tempestatis obtinet tempus, h. e. ut clarius loquamur, *Lie tum* inchoatae hyemis mutationis tempus 15. dierum, & sequens *ciao cioo* parvarum nivium seu pluviarum mutationis tempus 15. dierum; & sequens *ta ciné* magnarum nivium seu pluviarum tempus 15. dierum facit caelorum spiritus abscondere sub terra, unde etiam in homine se recolligunt, ex quo viae vesicae pulsus apparent *xin* vel *xe* profundi, vel qui lapidis deorsum dejecti casum imitantur. Deinde *cum xi* hyberni solstitii mutationis tempus 15. dierum, & sequens *ciao kan* parvi frigoris mutationis tempus 15. dierum, & sequens *ta kan* magni frigoris mutationis 15. dierum tempus, magis recondi faciunt caelorum spiritus, unde etiam in via ureterum apparent pulsus *ch m taoh* i. e. profundi & breves; atque toto tempore *ta kan* i. e. magi frigoris pulsus remissi, qui spectant ad quintam stationem, in qua terra seu stomachus dominatur.

Ex his colligere potes, quomodo singulorum membrorum & intestinorum viae in praecipuis mutationibus singulis temporum, quae accidunt, per annum, diversos pulsus dominantes habeant, & quam ob causam modò assignare oportet praecipuarum seu magis notabilium mutationum per quinque anni tempestatis pulsus, & non solum pro illis membris & intestinis, quae naturam earundem habent, verum universaliter, quae omnibus membris ac intestinis earumque viis congruunt in singulis anni tempestatibus, ut inde pateat, quomodo per dictos pulsus constitutio connaturalis & sani hominis singulorum & omnium membrorum intestinorum & viarum, quae ab illis veniunt, colligi possit.

Dico 2. Quilibet fons vitae, (membrum inquam & intestinum,) & viae illius habent pulsum connaturalem, qui indicat praedominium elementi, atque etiam

etiam tempus annuæ tempestatis, cui subijciuntur, & idem ipse pulsus suos prædominantes spiritus & qualitates, à quibus oritur, aliis membris & intestinis seu fontibus vitæ ac viis illarum communicat, eâ plane ratione, ut reliqui quoque reliquarum viarum pulsus, præter pulsum suum connaturalem ac ordinarium sibi debitum in tempore illo annuæ tempestatis, illius quoque pulsus habeant qualitatem & spiritus: Sic v. g. hepat & fel ac viæ illorum elemento aëris seu arborum subjecta sunt, & veris primæ annuæ tempestatis pulsum connaturalem habent *hien* vel *Chun* chordæ extensæ similem & longum, illius spiritus & qualitates communicant aliis pulsibus connaturalibus, qui reperiuntur in viis cordis vesicæ, pulmonum, ventris, unde fit ut relatorum membrorum singulæ viæ præter suum connaturalem pulsum sibi debitum, habere debeant tempore veris qualitates & spiritus viæ hepatis, hoc est, ex longitudine & extensione illius.

Colligitur pulsus quinque anni tempestatum relatos in locis utriusque manus observare mensuram spirationum supra assignatam: Sic pulsus veris *hien* extensæ chordæ similis in sinistra manus medio loco, hepatis indicans viam, (quod de reliquis pulsibus ac locis explorandis intellige) observat mensuram datam; similiter in eodem veris tempore pulsus *hien ta vie* vel *ci* arcui extenso similis, crebro-acutus assimilatur motui, quem verno tempore ventus perflans folia salicium excitat, & dicitur pulsus moderatus, quod videlicet in viis defectuosi humidi ab hepate & calor lucidi à magnis intestinis per spiritus stomachi attemperetur. Idem quoque pulsus uniformiter apparere debent in superficie, (ad pellem & carnes & in medio, (ad nervos) & in profundo, (ad ossa) in dicto hepatis viæ pulsum loco, (quod velim intelligas de aliis variorum pulsum locis:) nam ejusmodi pulsus sanum hominem manifestè indicant. Quod si *hien to* & *quei hi xao* pulsus prædicti de intensione multum, & de remissis spiritibus parum habeant, & si sint *xe kiam* i. e. vehementer pleni h. e. si facto tactu fortiori ad carnes minus & in tactu ad pedis superficiem duplo plus de magnitudine, vigore ac violentia intensione habeant, pulsus illi erunt *taihno* excedentes, & assimulantur *siun chan han* hastæ longæ violenter motæ, indicant calorem exundare, unde facies ad colorem caruleum magis declinat, & æger faciliè irascitur: spiritus enim magni ex stomacho furentium instar ad viæ *hine* in defectuosi humidi limites decurrentes pulsum nervos pulsant, ex quo *hien* chordæ similis extensæ pulsus fit magnus, & agrotare hominem graviter indicat. Si verò sit maximè plenus & celerrimus, (puta si ter in eodem loco exploratus videlicet ad pellem, & pellis carnem, nervos & ossa sive in superficie medio & profundo:) nullos habere spiritus stomachi remissos deprehendatur, sed magnus & natans ubique exundet; sic ut

in superficiei pulsus ille attribuatur recto intestino, est mortalis; ictus intervallo unius spirationis 7. vel 8. finit.

Similiter *yo i. e.* obliquus seu extuberans, *Kum i. e.* exundans æstatis pulsus, qui celeriter venit, sed languide recedit in sinistra manus primo loco viam cordis indicans (intellige cum pulsus æstatis in cordis loco assignatos exploras,) observare debet mensuram spirationum; simulantur motui gemmæ vel lapidis rotundi; qui si ter in eodem loco explorati (in superficie, medio & profundo,) iidem spiritus appareant, sanum hominem quoad cor indicant, verum si pulsus veniant solidi, & recedant etiam solidi celerius & multi violenter sunt pulsus *Tai Kuo i. e.* excedentes, unde morbus ad extra prodiens faciem rubedine tingit, os sitim patitur, æger pronus in risum, quia sanguis descendens diffunditur & reliquum corpus dolet & calet, eò quod habeant pulsus multum de obliquitate & exundantia & parum de spiritibus ventris, qui illam attemperant, quod si nil de spiritibus ventris sit reliquum, & solus pulsus cordis exundans regnare appareat, mortalis est & assimilatur exploso lapidi currenti seu volanti celeriter: porro si spiritus ventris pauci, parvi, & tardi & vacui adveniant, & parum habeant de exundantia, pulsus illi deficientes sunt & morbum intra esse indicant, genarum malas quoque dolore & reliquum corpus.

Item *mau i. e.* plumæ similis pulsus natantis autumnii in manus dextræ primo loco viam pulmonum indicans servare debet mensuram spirationum. Similiter pulsus *mao kin kin seu* lenis, vacuus & ut pluma natans, qui venit celeriter, sed cum abit, mox dispergitur, assimilatur currus velo superno, est magnus, nec ascendens nec descendens, sed moderatus, verum si pulsus isti sunt fortes, duri, ad latera vacui aut violenter magni sunt *tai kuo i. e.* excedentes, & si sunt raro obtusi assimilantur motui illo, quem gallus excitat cum alas concutit, indicant morbum esse ad intra & ægrum lugere ac plorare, facies etiam albescit, quod si nihil de spiritibus ventris comperias & videantur similes plumæ à vento raptæ, vel fasciæ solutæ volanti, mortales sunt pulsus, (si inquam in superficie, medio & profundo ejusdem loci nil deprehendas in pulsu, de spiritibus ventris:) porro si valdè parum sit de pulsu plumæ natanti persimili, & multum de spiritibus ventris remittentibus, illi pulsus sunt deficientes, indicant morbum esse ad intra, singultus crebri fiunt, & corpus friget.

Item *xe i. e.* lapidis seu *chin i. e.* profundus pulsus hyemis & subtiles spiritus mensuram spirationum observare debet; similiter pulsus sursum magni & infra acuti, debiles ac celeres, similes cum gallina celeriter grana carpit, fanum indicant hominem, & vesicæ viam bene habere, nam in medio illorum spiritus stomachi apparent. Quod si evadant *tam xe i. e.* pulsus similes lapidis violenter projecti motui, sunt *Tai Kuo i. e.* excedentes & morbum annuntiant

tiant esse ad extra, metu laborare hominem & faciem subnigrescere, parum habere de spiritibus. Quod si absolutè spiritus deficient in pulsibus, neque inter illos continuatio appareat, plane, si quis solvit vinculum vel gallina paulatim carpit grana, ut guttæ stillant per intervalla, indicant spirituum defectiōnem & pulsus hujusmodi sunt mortales. Porro si pulsus abscedit frequenter & redit parvus, intra significat morbum lumborum ac renum dolorem & fluxum ex frigore.

CAPUT XVIII.

Qui pulsus vitiosi quinque annuis stationibus in loco connaturalium pulsuum irrepere soleant, & quos morbos indicent.

Pulsus anni quinque stationum habent interdum irrepentiā vitia, unde morbi oriuntur, qui à pulsibus subintrantibus in locum naturalem indicantur. Porro sciendum est, quod sicut elementa se mutuò invadunt, alterant, generant, ac ea, quæ sibi sunt contraria, destruunt: ita quoque in pulsibus fieri, vias & origines indicantibus, sic arbores, ignis, terra, metalla, aqua se invicem producant, (puta hepar, cor, stomachus, pulmones, vesica:) rursus arbores seu aër, terra, aqua, ignis & metalla se invicem superant & destruunt, ut, quia veri & arboribus hepar subjicitur, si in loco viæ hepatis excluso pulsu connaturaliter illi debito subintret viæ pulmonum pulsus, clarum est, à metallis vinci arbores seu aërem, h. e. à pulmonibus, hepar; nam ex contrario loco pulsus ille advenit hepatis viæ; si verò hepatis viæ locus cordis pulsus obtineat, arbores generant ignem & mater filium, ut ipsi loquuntur; igitur à gnato damnum patitur mater h. e. à corde hepar; si idem hepatis locus viæ vesicæ pulsus habeat, quia aqua generat arbores, h. e. à vesica producit hepar, tanquam à matre filius, clarum est, invadi à matre filium h. e. à vesica aquea hepar arborum: si autem pulsus stomachi subintret, tunc, (sicut Sineses loquuntur;) maritus invaditur ab uxore h. e. à terræ arbores, sed hæc melius ex textu intelliguntur.

Textus: Quidam morbi sunt *hin sie* id est ex vitio vacui; quidam *Xé sie* id est, ex vitio repletionis; quidam *Cé sie* id est à latrocinii vitio; quidam *vá sie* i. e. ab exiguitatis vitio; quidam à *chum sie* i. e. rectitudinis vitio; sed quomodo hæc possunt cognosci? sequenti videlicet ratione: Locus pulsuum connaturalium si habet aliquem pulsus irrepentem ex loco, qui proxime post
illum

illum est, vitium vacui enuntiat. Si habeat pulsum, qui in anteriori loco esse solet vitium repletionis indicat; si habeat pulsum contrarium ex loco contrarii sui, quem vincere nequit, vitium latrocinii; si habeat ex loco tertio, quem vincere pulsus connaturalis potest, vitium exiguitatis; & denique si habeat pulsum connaturalem ei sibi debitum, sed vel summe intensum vel summe remissum, vitium rectitudinis indicat, qui ut ex se facile venit, ita ex se facile solvitur.

Comment. Singula membra & illorum vias interdum contingit laborare quinque vitiis & inde exortis morbis; sed ut res clarior sit, proponemus in exemplum cordis viam. Si in cordis viæ loco, in quo pulsus illius connaturalis exundans esse debet, si in locum illius subintret viæ hepatis arborei seu aërei, & veris magnus & longus pulsus ex loco proximè sequenti & posterior, cum arbores generent ignem, hoc est, via hepatis viam cordis dicitur subintrasse, vitium vacui est, quia per arborem seu aëris copiam evacuatur ignis, & à matre damnus habet filius. Si verò pulsus subintret remissus & lentus stomachi terrei ex anteriori loco proximo, quia ignis generat cineres seu terram, & via cordis viam stomachi, pulsus ille nuntiat vitium repletionis; nam oppletum est cor, & ignis illius à terreo stomacho, & filius invasit matrem; quod si ex contrario loco *Chin* profundus pulsus subintret, quia aqua est inimica igni, & via vesicæ viæ cordis, indicat vitium latrocinii, & cor invadi & vinci à vesica. Quod si viæ pulmonum supernatans brevis pulsus appareat, ex tertio loco quem pulsum pulsus connaturalis cordis vincere potest, cum metallorum copia obruat ignem, vitium exiguitatis indicat, quod videlicet possit superari metallum ab igne. Si denique ipsius viæ cordis pulsus connaturalis per intensiōnis excessum, vel remissionis defectum laboret, conservando tamen suam substantiam, indicat vitium rectitudinis quia à medio recedit.

Hæc quinque vitia & morbos ex illis exortos meditari oportet; nam ex vitio vacui morbus nascitur in corde ob ventum; & si sit vitium repletionis, quod à cibo labore & defatigatione oneratur, hic morbus inde provenit; & si sit vitium exiguitatis, cor inficitur frigore, unde maligna febris. Si sit vitium latrocinii, morbus est ex humore & frigore mortalis aut certè periculosissimus. Si sit vitium rectitudinis, morbus est ipsius cordis qui sine alio remedio à se ipso curatur. Ex quibus colligitur, si intra tempus veris (qui hepatis dominatur) viæ hepatis locus habeat pulsum *Su Ki* i. e. quintæ tempestatis annuæ, (est pulsus qui 18. diebus ultimus ad finem cujuslibet ex quatuor annuis tempestatibus regnat:) h. e. pulsum stomachi remissum, ne labores, ut ejusmodi pulsum Medicinis cures, quia per se morbus, quem indicat, solvitur, & causa illius *vi se* i. e. exiguitatis vitium facillimè curatur: quare cum dicitur,

tur, quod hepar habens pulsus stomachi curari nequit, non est intelligendum, quod habeat pulsus ex vitio exiguitatis exortum, sed quod solus tantummodo pulsus stomachi in loco viæ hepatis appareat, & nil prorsus de pulsu viæ hepatis (vitii enim exiguitatis pulsus irrepens sive sit à stomacho sive ab alio membro non tollit omninò pulsus in cuius locum subintrat) unde cum terra copiâ suâ opprimat arbores latrocinii vitium inducit. Porro aliter se habet in vitio exiguitatis, nam terra opprimens debilitat aquam, venter videlicet vesicam, & terra generat metalla, stomachus pulmones, & si metalla invadunt arbores, h. e. si à pulmonibus hepar invaditur hepatis viæ veris pulsus intensi si fiant moderati, h. e. à terreo stomacho remittantur aliquantisper, habent vitium exiguitatis, quod non est magnoperè curandum. Secus est, si remissus solus pulsus stomachi appareat in hepatis viæ loco, nam tunc terra vincit & destruit arbores, & si pulsus hoc indicantes constanter perseverent, à nullo prorsus curari possunt; similiter discurrendum est de aliis membrorum viis & pulsibus. Nota verò diligenter sex loca pulsuum, (tria dextræ & tria sinistra) habere duodecim viarum & originum (membrorum inquam & intestinorum) pulsus unicum connaturalem, quia non solum membrorum optimum statum, verum etiam illis coherentem intestinorum significat, unde quaestio oriri potest, cum subinde in loca connaturalium pulsuum irrepant pulsus præternaturales, qui consequenter expellunt connaturales, quælibet vero loca sunt duabus viis à membro videlicet & intestino promanantibus assignata, quomodo ex pulsu illo subintrante cognosci potest, an manifestet ipse membrum malum, an verò intestini? Ad hanc quaestionem Medici Sinenses hanc dant responsionem, quæ sedulò annotanda; nam ex illa erit manifestum, quomodo in eodem loco, in quo unicus pulsus contranaturalis deprehenditur, ex illo cognosci potest an membrum an verò intestinum malè habeat.

Textus. Si in loco assignato pulsus *Su hé* i. e. celer appareat, indicat membrum; Si *Sí hé* i. e. tardus, indicat intestini morbum. Celeritatem enim causat calor, tarditatem frigus. Ex quo cognosci & distingui potest membrum an intestina male se habeant.

Comment. *Xam bam* i. est. maligna febris est in *taí jam* i. e. magni caloris, in *mum jam* i. e. lucidi caloris, in *Xoá jam* i. e. diminuti caloris viis. Tres dictæ viæ & origines illarum recipiunt morbum h. e. intestina, quibus dominatur *jam* calor primigenius, & causat calorem extrinsecum. Porro *taí yn* magni humidus, *kiné yn* defectuosi humidus, *xaó yn* diminuti humidus radicalis viæ tres morbum etiam recipiunt & origines illarum, membra videlicet quibus *yn* i. e. humidum radicale dominatur, quod causat frigus extrinsecum; unde colligere potes omnes vias *yám* i. e. caloris primigenii producere calorem,

d

rem,

rem & omnes vias *yn* i. e. humidi radicalis producere frigus, frigus verò est causa pulsuum *Su* i. e. frequentium; quare frequentia in pulsibus reperta ægrotare intestina in eodem loco assignato manifestant. Quæres, cum singula loca per pulsus connaturales membrorum ac cohærentium intestinorum constitutionem congenitam indicent, si pro illis subintrent *ü sê* i. e. quinque vitiorum pulsus, quomodo ex illis cognosci possit, membrumne infirmetur ac intestinum illi cohærens; & an tarditas vel frequentia in pulsibus supra animadversa sufficiat? Resp. Membra sunt quinque ac intestina totidem, sed mutationes quinque vitiorum bis quinquies esse possunt, unde decem diversi morbi; quod Sinenses sequenti ratione explicant.

Textus. Pulsus connaturalis unius loci quomodo potest subire decem mutationes, quia nimirum quinque vitiosos pulsus interdum *Kan* i. e. duros & magnos, interdum *quen* i. e. molle & parvos inveniri contingit.

Comment. Pulsus vitiosi sunt *hin* i. e. vacuus; *Xé* i. e. plenus; *Vi* i. e. exiguus; *Ce* i. e. latro; *Chim* i. e. rectus, deficiens vel illud excedens; porro *Kan* & *hiu en* i. e. durities & mollities sunt à calore primigenio & humido radicali; inde fit, ut durities quam operatur calor, efficiat pulsus *tai* seu *xin* i. e. magnum, & mollities pulsus *Vi* exiguum, unde fit, ut ista duo (h. e. modo unum, modo alterum) in pulsù contranaturali ex quinque vitiosis reperta interdum membrum, interdum intestinum ægrotare patefaciant; ac proinde primo intelligere debes quinque vitiosos pulsus, qui pro connaturalibus irrepunt in sex locis assignatis pulsuum, postea in singulis vitiosis pulsibus distinguere, an illis sit annexa mollities (hoc est parvitas seu subtilitas,) an vero durities, (h. e. grossities seu magnitudo.) Nam cum sint quinque vitiosi pulsus & durities quinquies accidere possit, similiter iisdem quinque advenire mollities totidem quinque vicibus, manifestum est decem vitiosis mutationem cuilibet loco pulsuum assignato contingere posse, h. e. unum locum ex assignatis decem pulsus successivè habere posse. Exemplum sit viæ cordis loco, quod ad alia loca pulsuum applicare poteris, & ex irrepentibus pulsibus vitiosis ibi repertis dignoscere, utrum membrum an intestinum ægrotare indicent.

Textus. Locus viæ cordis connaturalem pulsuum habet *Kum* i. e. exundantem, si excluso illo invenias pulsuum *hien kie xun* i. e. chordæ extensæ similem, valde longum & magnum & præterea durum, patet cordis membrum laborare *kan kin sie* ab hepatis membro h. e. vacui vitio cum duritie. Si verò idem pulsus *hien cham* i. e. extensæ chordæ similis & longus, præterea sit *kie vi vien* i. e. parvus & mollis, vitium est *men kin hye* i. e. vacui cum mollitie à felle in parvis intestinis, quæ adhærent membro cordis. At si in eodem loco viæ cordis sit connaturalis eidem pulsus *Kuin* i. e. exundans, sed sit *kam tai*

ai xim i. e. durus & magnus excessivè, cordis membrum laborare vitio rectitudinis intelligitur ob excessum; si verò idem pulsus exundans sit subtilis & parvus, parva intestina in seipsis habere vitium rectitudinis. Si deinde in loco viæ cordis sit pulsus *huom Xin* vel *Can* remissus sed durus & magnus, manifestum est, irreplisse vitium *re* repletionis à stomacho in membrum cordis, sed si ille remissus pulsus appareat *vi juen* mollis ac subtilis seu parvus, signum est, vitium repletionis à ventre irreplisse in parva intestina.

Si in loco viæ cordis pro connaturali subintret *Ci* i. e. pulsus rarus, & *Xin* seu *Can* i. e. magnus seu durus, manifestum est vitium *vi cie* exiguitatis à pulmonibus irreplisse in cordis membra; si autem idem pulsus rarus sit *vi* vel *juen* parvus vel mollis, signum est vitium exiguitatis à magnis intestinis irreplisse in parva intestina.

Si denique in loco viæ cordis pro connaturali subintret pulsus *Chin* i. e. profundus, sed *Xin* vel *Can* i. e. magnus & durus, manifestum est à vesica vitium latrocinii *Cé sie* irreplisse in cor; si autem idem pulsus profundus sit *Vien* vel *Vi* i. e. mollis ac parvus, indicium est ab ureteribus vitium latrocinii irreplisse in parva intestina. Quare cum ex quinque membris singula habere possint quinque pulsum vitia seu quinque vitiosos pulsus, quos postea contingit habere quinque vicibus mollitiem, & quinquies duritiem, bis verò quinque efficiant decem, sequitur cujuslibet loci pulsum decem mutationes fieri posse. Hoc quod de corde & loco illius & illi adhærentibus parvis intestinis ac viis assignavi, considerare oportebit.

Adverte primò progressum, morbos & mortem in quinque tempestatibus annuis ex pulsibus, qui habent naturam quinque elementorum, certò haberi posse. Sic ver (puta locus viæ hepatis elemento arborum seu aëris subditi, qui habere debet connaturalem pulsum *hien* i. e. chordæ extensæ similem;) si autumnii pulsum habeat irreptitium, (puta pulmonis metallici viæ pulsum *Ci* i. e. rarò-obtusum,) scias mortem advenire quia à metallis superantur arbores; mors contingit in *Kia Su* i. e. cyclo sexagenario incipiendo illum numerare à veris principio inter diem *Kem Xin* 57. & *Sin ien* i. e. 58. quæ dies sunt subditæ arborum seu aëris elemento.

Eodem modo æstas, (puta in loco viæ cordis ignei, qui debet habere naturalem pulsum *Kum* i. e. grossum seu exundantem,) si hyemis habeat pulsum, (puta vesicæ aqueæ viæ pulsum *Chin* profundum,) scias mortem advenire, nam aqua superat ignem, mors contingit in cyclo sexagenario numerando illum à principio æstatis intra diem *gia im* 29. & diem *kan fu* 30am. Item hyemis puta in loco viæ vesicæ aqueæ, in quo debet esse pulsus connaturalis *Chin* profundus; si quintæ tempestatibus annuæ (quæ incidit in finem

d 2

cujus-

cujuslibet ex quatuor temporibus) pulsum habeat, puta viæ stomachi terrei, pulsum *huòm* i. e. tardum & languidum, scias mortem advenire; nam à ventre vesica superatur seu à terra aqua, mors contingit in cyclo sexagenario, numerando à principio hyemis inter diem *xio xim* 44. & *sui ie* 46. in quibus terra regnat.

Autumnus (puta in viæ pulmonum subditorum metallis, qui debet habere pulsum *Ci* obtuso-rarum,) si æstatis habeat pulsum, puta cordis ignei viæ pulsum *kum* exundantem, scito mortem venire, nam metalla superantur ab igne, contingit mors, in cyclo sexagenario, numerando illum à principio autumnus, inter diem *piú xim* 33. & *tim ieu* 34. in quibus diebus ignis regnat.

Quinta tempestas, quæ diebus 18 durat in fine cujuslibet ex quatuor annuis temporibus (puta in tertia Luna, in sexta, nona & duodecima, in loco viæ stomachi subditi terræ pulsus debet esse remissus,) si veris pulsum habeat, (puta hepatis, qui dominatur arboribus) pulsum *hien* i. e. extensæ chordæ similem, scias mortem advenire, nam ab arboribus seu aere superatur terra, mors accidit in cyclo sexagenario inter diem *tin* & *ie mau* 53. & *kiá im* 54.

Adverte 2. si veris tempore seu in loco viæ hepatis videas pulsum viæ vesicæ, hepar laborat vacui vitio. Proinde si vis medicari malo, restaura matrem. Mater hepatis arborei est vesica, sicut arborum aqua, & si hepatis viæ locus habeat pulsum plenum, seu cordis exundantem, signum est hepar laborare vitio repletionis; ideo debes filium purgare, h. e. cor solvere aut evacuare per purgationem. Similiter de reliquis membris & viarum loco discurre per singula; si in medio veris locus viæ hepatis pulsum tempestatis obtineat, stomachus terreus invasit hepar arboreum, uxor videlicet virum, estque vitium exiguitatis, sed si idem locus viæ hepatis crescat vel minuatur in pulsu, scito vitium ex se solvi seu curari.

Adverte 3. ut bene percipias *re* & *hin* i. e. vitium repletionis & vacui, & Medicinam, quam illis adhibere debes, si quidem quos pulsus vacuos esse repereris, restaurare necesse est illorum matrem seu originem, quod si pleni sint, evacuare oportet vel purgare filium. Inprimis autem notare oportet, quod sicut frigus est tardum, ita quoque calor est celer, qui subjicitur ignis elemento; ventus autem ex frigore ortus, arborum elemento. Igitur si arborum elementum puta hepar, invadat sedem ignis, puta viæ cordis locum, cum intra arboris elementum ignis tanquam in sua materia recondatur (puta in hepatis via, viæ cordis) & ignem non ferant metalla, utpote quæ ab illo resolvuntur, (hec est, viæ pulmonum non ferat viam cordis,) ideo metalla non possunt in de elemento arborum (h. e. viæ pulmonum viæ hepatis) unde elementum arborum (puta hepar) evadit vehementius plenius & calidius, ex quo generat

nerat

nerat ventum frigidum. Porro frigus subditum est aquæ & aër metallis, unde aqua adveniens metallis (puta pulsus viæ vesicæ loco viæ pulmonum) intendit metalla, quæ frigent & per frigus generant aërem, ex quo ventus gignitur. Quare si ad orientem spectans hepar sit plenum, & si ad occidentem spectantes pulmones sint vacui, necesse est ut evacues seu solvas cor ignem ad austrum pertinens, (nam cor est filius hepatis sicut ignis arborum) & restaures ad boream pertinentem vesicam (nam vesica est mater hepatis sicut aqua arborum:) sic enim evacuato & exinanito igneo corde, pulmo metallicus assequetur aëris connaturalem plenitudinem & temperiem, & arboreum hepar vacuum ventum ex se ipso faciet sistere. Deinde cum frigus generet aerem & boream unde vesica repletur, & auster, hoc est cor, vacuum est, regula medendi est, ut evacues borealem aquam vesicæ, & restaures austri igneum cor. Etenim aquâ diminutâ, h. e. vesicâ in suum statum connaturalem reductâ, ignis, puta cor, assequitur connaturalem suam temperiem, & metallici pulmones, ex se vacui, temperiem connaturalem suæ naturæ aëreæ vel arboreæ assequuntur. Oportet itaque duo speculari, plenum videlicet & vacuum; nam illud prius non aliam Medicinam habere potest quam evacuationis adhibitam in filiis; hoc posterius non aliam Medicinam habere debet, quam repletionis in matre. Porro ex tarditate pulsuum intelliges vacuum, & ex velocitate plenum; similiter ex velocitate calorem, qui gignit ventum, & ex tarditate frigidum qui gignit frigidus spiritus.

His annotatis, illa membra & intestina, quæ laborant vitio vacui, habent pulsuum ex posteriori loco, seu à sua matre invaduntur. Debet autem solvi filius seu purgari, & nisi solvatur, curari non potest ille pulsus; Mater item illius loci vacui debet restaurari. Quæ autem membra & intestina laborant vitio repletionis, habent pulsuum ex anteriori loco, seu à suo filio invaduntur. Debet autem repleri mater, & solvi filius, ut, v. g. si hepar aëreum invaditur à corde igneo, filius invadit matrem, est vitium vacui in hepate aëreo; ideo matrem hepatis restaura, i. e. aqueam vesicam & solves filium, hoc est igneum pulsuum cordis. At si hepar invaditur à vesicæ pulsu aqueo, mater invasit filium, hoc est, aqua arbores, & est vitium repletionis in hepate; idèd hinc matrem hepatis evacua seu vesicam; & filium hepatis h. e. cor solves: nam si hepate arboreo vacuo velis mederi per pulmones metallicos, inducendo pulsuum illorum, cum hepar habeat intus aquam, & ex hepate fiat ignis, qui solvit metalla, unde arbores non ferunt metalla, ac proinde sic morbos non curabis sed augebis; & sic de reliquis intelligitur locis membrorum aut intestinorum, quæ laborant vacuo vel re-

pletione, quæ nequeunt Medicinam habere à membris & intestinis à se tertio loco distantibus.

Textus. Si fuerit oriens repletus, & occidentens evacuatus, necesse erit, restaurare boream & evacuare austrum; quam ob causam metalla, arbores, aquam, ignem, terram oportet inter se æqualiter servare: porro arbores ad orientem, metalla ad occidentem spectant. Si igitur vis esse connaturalem plenitudinem in metallis, fac æqualitatem in igne; si vis ignis habere æqualitatem, fac conservari æqualitatem in terra; si vis arbores retinere suam plenitudinem connaturalem, fac servent metalla suam æqualitatem; si vis ignem retinere suam connaturalem plenitudinem, fac aquam observare suam æqualitatem.

Ad Orientem spectat hepar; quod si hoc videas esse repletum ab alio, scito ob eam causam pulmones seu metalla, quæ ad occidentem spectant, esse vacua quare evacuare necesse est, seu solvere per purgationem austri ignem, seu cor, & restaurare boream i. e. aqueam vesicam, quia austri ignis & arborum orientalium filius, h. e. cor filius hepatis, & boreæ aqua est mater arborum, h. e. vesica est mater hepatis: quod si verò aqua vincat ignem, cum filius non possit matri dare plenitudinem, verum mater possit filio dare exinanitionem, ideo evacua ignem & restaura aquam; nam si velis adhibere metalla, cum hæc non possint arborum æqualitatem assequi, sequitur, quod nec possit medicari vacuitati.

Comment. Æquale est illud, quod medium neque excedit, neque ab eo deficit. Quinque elementorum malum, eò quod vincant vel vincantur elementa, est & vocatur vel excessus *tai kuo*, vel defectus *pu kie* v. g. Orientis repletio est arborei hepatis repletio, quia ad orientem pertinet hepar propter elementum arboreum, quod in hepar dominatur. Occidentis vacuitas est metallici pulmonis vacuitas, quia pulmo spectat ad occidentem ob metallorum elementum, quod dominatur pulmonibus. Cum igitur metalla habeant defectum, non possunt ad medium seu æqualitatem reducere arborum excessum, oportet igitur exinanire seu solvere austri ignem, & restaurare boreæ aquam; ignis enim est filius arborum, unde si subtrahas filii spiritus, fiet ut & filius habeat, quo pascatur, & mater non deficiat, per quod etiam excessus *tai kuo* tollitur. Rursum aqua est filius metallorum, si filii sint spiritus abundantes, facies, ut non amplius absument illud, quod mater consumere debet, ex quo fiet, ut metalla non habeant *pu kie* defectum, & assequantur æqualitatem, arbores quoque ad nullam partem declinantes, medium obtineant. Nota verò hæc diligenter, ne in hoc artificio medendi erres, siquidem si ea quæ evacuanda sunt, restaures, & ea, quæ restauranda sunt, evacues, morbos potius augebis, & mortem potius, quam valetudinem accerises.

Colli-

Colligitur 1. *yā* humidum radicale & *yām* calorem primigenium cum vincunt & vincuntur, habere etiam vitium vacui & repletionis, ut si v. g. loci *Cum Keu* i. e. primi (cujus natura & pulsus est natate & magnum esse,) sit contrarius pulsus, parvus videlicet ac deficiens, & si loci tertii *Chē* (cujus natura & pulsus est profundus,) contrarius sit plenus aut magnus, sequitur, quod in priori loco *yām* i. e. calor primigenius deficiat & vitium vacui habeat, & humidum radicale in pulsus suo excedente vitium habeat repletionis, unde necesse est primi loci pulsus seu naturam caloris primigenii replere; nam sic recedet ille pulsus parvus deficiens, & hinc ex pulsibus deficientibus fiunt connaturales; & in tertio loco vel evacuare illum pulsus magnum & excedentem vel replere humidum radicale, ut pulsus illi profundi naturales redeant & abeant excedentes. Sed memineris, quod quando caloris primigenii spiritus sunt deficientes, & humidi radicalis spiritus excedentes, ut primo restaures calorem primigenii, & postea evacues spiritus humidi radicalis; sic enim unumquoqueque reducetur ad suam æqualitatem naturalem. Rursum si spiritus humidi radicalis deficiunt seu sunt vacui, & caloris primigenii excedentes seu repleti, primo restaura humidum radicale & postea evacua calorem primigenium; sic enim reducentur ad connaturalem æqualitatem, & spiritus ac sanguis componentur in sui motus harmonia & illam continuabunt.

Colligitur 2. Quomodo sit intelligendum quod sæpissime dicunt Medici Sineses: Pulsus habent vacuum vel plenum, item quæ explorantur (puta membra) habent vacuum vel plenum; cum videlicet membra carent spiritibus ad intra, quibus spoliantur ad extra dicuntur habere vacuum: cum verò intra habent fundamentum sed extra à malignis spiritibus læditur homo, membra dicuntur habere plenum, quæ duo vitia pleni & vacui, & ab illis morbis, is, qui explorat, poterit cognoscere.

Pulsus vacui sunt debiles, subtiles, molles, & tardi: pulsus pleni sunt intensi & trahentis instar: ubi priores reperiuntur, indicant vires parvas cordis, afflictionem cerebri, ventum, in auribus sonitum, partem denique infimam corporis frigere: ubi verò posteriores percipiuntur, statim in tribus locis excessum habere deprehenduntur, nam sunt frequentes, exundantes & magni, & indicant ventum frigoris, & suffocari calorem, & ingrediuntur ab extra ad intra, & valde pleni videntur: quare morbus, cum de extra ingreditur, ad intra facit vacuum, & cum de intra egreditur ad extra, facit plenum; tunc enim venti frigus & caloris humidum *fum san xu xe* de extra intrant lædere hominem.

Pulsus remissi, vacui, ab intra egredientes tarditatem & languorem inducunt: pulsus pleni & frequentes malum ad extra causant, h. e. venti frigus & calo-

caloris humidum, ex quo vitæ vel mortis sententiam ferre poteris : nam explorans vacui pulsus, comperies sanguinis defectum, & mollescere carnes & pellem. Explorans plenipulsus, inuenies plenitudinem sanguinis, quæ dolorem causat, ob interceptum motum. Unde si vel leniter tangas, morbum doloris ex repletionem colliges & esse malum spirituum extra & non intus, idè extra dolorem & intra defectum habet, h. e. extra est plenus & intra vacuus: at si exploras fortius & morbus est intra ac profundè, malum spirituum est intra, quod non apparet extra; idè dolorem intra & defectum habet extra. Ex quo intellige, cur dicatur intra esse plenitudinem & extra vacuum. Quæres, quare dicatur, quod via ordinaria ex se habeat morbum seu vitium rectitudinis? & quare dicatur, quod *U se* i. e. quinque vitia lædant alia? Respond. Sciendum est, cordis alimentum esse purissimum, & à tristitia, sollicitudine atque curis lædi, humidum dominari pelli & pilis, ventris frigus & ciborum lædere pulmones; itam (quæ avocatur spiritus sursum, & sanguinem ex hoc facit non progredi) dominari hepatis, cibos & potum ac defatigationem stomacho, moram in humido vel aqua & contentionem dominari vesicæ. Ista sunt quæ morbum membris afferunt, & illorum viis ordinariis, & quæ dicimus absque Medicina curari à seipsis.

At verò *U se* quinque vitia, quare alia lædere dicuntur? quia videlicet læsionem causant, vel per *chun sum* i. e. interiorem ventum (puta cum hic ingreditur corporis vacuum, & apparet in hepatis sede) vel à *Xu* caloris æstu, (æstate enim calor vehemens excitat odii passionem, à qua ignis cordis læditur, & à calore illâ passione, cui dominatur, infecto) vel à cibis ac potu & defatigatione (puta cum sunt nimia & pectus ac lumbos, nec non stomachum replent) vel à *xam ham* i. e. maligna febris, cum mensibus hyemis malum frigoris movendo, à pelle & carnibus ad pulmones serpit, quod dominatur pelli & pilis, unde pulmo est sedes malignæ febris. Vel à *Chin Xe*, i. e. humido interiori (hoc est à pulmonum & ventorum humiditate & montium ac vallium, unde vesica, quæ subditur aquæ, recipit ab illa malum & malignos spiritus.) Ista sunt quinque mala, quæ lædunt, & videri possunt clarè in exemplo cordis. Etenim si cor ægrotet malo *Chun sum* i. e. interioris venti, scire hoc poteris ex colore *xe* rubeo, quia enim hepar dominatur omnibus coloribus, in se efficit colorem *Cim* i. e. cæruleum, & cum via hepatis ingreditur, cor efficit rubeum; cum ingreditur stomachum, efficit colorem *huam* i. e. flavum; cum ingreditur pulmones, efficit *pe* i. e. colorem album; & cum vesicam efficit, colorem *he* i. e. nigrum. Idè cum malum hepar inferat cordi, seu vitiet cor, hoc vitium non aliunde esse intelliges, nisi ex hepate, & hoc ex colore rubeo, si adsit, nam omnium colorum Dominus est & productor hepar,

par, morbusque ille dici potest *hwi sye* i. e. à vitio vacui, facit in corpore calorem, qui à corde est in lateribus, & ex oppletione dolorem; pulsus illum indicans est *feu ta chi hien* i. e. natans, magnus, chordæ extensæ similis, hepar enim venti morbum causat in corde,

Si verò æger lædatur *Xu* i. e. à calore, ille odit odorem & fœtores; quinque intestina habent quinque odores, omnibus autem fœtoribus & odoribus cor dominatur, unde in se facit odorem seu fœtorem *Cráo* i. e. adustum, & via cordis ingrediens stomachum ibi efficit *hián* i. e. odorem suavem; ingrediens autem hepar ibi facit odorem *Cao* i. e. carnis; ingrediens pulmones facit fœtorem *Cim* i. e. carnis putridæ. Ideo si odores & fœtores odio habere ægrotum videas, intelligas morbum esse in corde, à cordis magno calore, qui ipsum affligit, pulsus illud indicans est *fan ta* vel *fan* exundans, magnus, qui mox dispergitur, sed intensus: malum hoc per æstivum tempus accidit estque à vitio rectitudinis *Xin eye*: si verò æger sit ex cibi ac potus nimietate & defatigatione nimia, appetit amarum saporem & eo gaudet, (nam stomachus nequit digerere, quo fit, ut careat Orefi sive appetitu comedendi, plenus namque stomachus benè digerens famet & appetit comedere:) & tunc morbus est calidus à corde quod dominatur calori, & à ciborum gravedine, ex qua obdormiscit corpus, sed non benè quatuor partes, pedes scilicet & manus habent pulsus qui hunc morbum indicant, reperti in loco viæ cordis *huon* i. e. remissi & languidi, malum stomachi seu *Xe sie* i. e. vitium repletionis significant: nam cum stomachus dominetur saporibus, si via ejus ingreditur hepar facit ibi *Suón* i. e. acidum saporem; si ingreditur cor, facit ibi amarum saporem qui *Ku* dicitur; si ingreditur pulmones facit ibi saporem *sin* qui adurit; si ingreditur vesicam facit saporem salis, ipse verò stomachus in se habet saporem dulcem. Ideò si morbum scire vis in corde h. e. in homine, qui laborat cordis morbo, hic si appetit saporem amarum aut quemcunque alium, scito cor ægrotare & pati malum à stomacho, qui omnibus saporibus dominatur & appetitum ac desiderium amari induxit. Si æger lædatur à *Xam han* malignâ febris, & multum garrat, & quæ ad rem non pertinent; non aliter scire poteris morbum nisi advertas, quod quinque intestina habeant quinque sonos, & quod pulmones dominantur vocibus & sonis. Nam si via pulmonis ingreditur hepar, sonum *hu* i. e. gemitum in eo efficit; si ingreditur cor, *yeu ciao* i. e. loquacitatis vel risus est causa; si stomachum, *Ko* i. e. cantus; si vesicam *Xin* i. e. singultum: in seipsis verò pulmones *Kó* i. e. fletum efficiunt. Ideò morbum malignæ febris in corde à pulmonibus exortum, seu vitium exigui *vi sye* ex eo conjicies, quod videlicet æger corde loquax sit & garrulus, quam garrulitatem non haberet, nisi pulmones invaderent cor, qui sunt Domini quinque vocum

e

& fo-

& sonorum, quare à pulmonibus vitium est, in corde & morbus frigido-caldus cor irrigat & corpus ac pellem & pilos: pulsus indicans in loco viæ cordis apparet seu vel *ci* i. e. natans magnus & rarus. Si lædatur æger à *huja xe* i. e. humiditate interna, ille gaudet se sudare semper, & inde intelliges, quod vitium à vesica occupavit cor: Vesica dominatur humoribus & liquoribus quos quinque habent intestina. Cum via vesicæ ingreditur hepar, lachrymarum aquam producit; cum ingreditur cor, sudorem, qui non sistit; cum ingreditur stomachum, salivam nimiam; cum ingreditur pulmones, mucum narium multum; in se verò urinæ aquam. Ideò animadvertes in corde esse morbum à vesica, seu *ce se* i. e. vitium latrocinii, si sudorem nimium reperias, (aut aliquem ex prædictis humoribus, nam illis omnibus vesica dominatur,) nam vesica humorem cordi communicat, unde cor per calorem commovet lumbos & frigus vesicæ accurrens, quod ibi residet, reprimat contrarium & exprimit sudorem. Pulsus hoc indicantes sunt *Chin tá* i. e. profundi, magni, molles. Hæc sunt quinque vitia & causæ illorum.

Adverte autem, quicumque æger in dictis morbis desideret frigus, vel irridere homines, & cum illis conversari, quia dicti morbi causantur exterius à *yam* i. e. calore primigenio, ideo apparent extra & sunt in intestinis: at quicumque æger desiderat humida & non gaudet ridere homines, & potius mavult manere solus occluso ostio, oditque voces & loquelas, quia morbi supra memorati causantur ab *yn* i. e. humido radicali, ideo palam est, illos morbos esse ad intra & in membris. Inde fit, ut radix morborum, qui sunt in intestinis h. e. calore primigenio, nulla planè sit, quod videlicet ipsi morbi sursum deorsum moveantur & quasi natent, neque enim habent locum statum aut ordinarium, ideoque facilis sunt curationis. At verò radix morborum in membris, qui sunt ab *yn* humido radicali, est profunda, nam dicti morbi in determinato loco sistunt, nec ab illo recedunt & hærent ordinariè, ideoque difficilis sunt curationis. Horum autem ratio sequens est. Morbi illi qui irrepunt in vias currentes, connaturaliter ab una ad aliam mittuntur v. g. si morbus irrepit in cor, cor illum remittit ad suum filium stomachum, (ignis videlicet ad terram quam generat, stomachus seu terra ad pulmones seu metalla, pulmones ad vesicam seu aquam, vesica ad hepar seu arbores, & hepar vel arbores ad cor sive ad ignem,) unde ex illa mutua communicatione circulationis naturalis quæ fit sine interruptione, fit, ut vitium irrepens facilè curetur cum non habeat stabilem sedem seu radicem. At verò morbi illi, qui irrepunt in vias, quæ connaturaliter circuli inter se cursum non observant, efficiunt, ut viæ & membra, quæ illos morbos recipiunt, cursum instituant, eo fine duntaxat, ut malo se exonerent, & ad alias vias tametsi contrarias remittant. E. g. si sit mor-

morbus in corde, cor illum morbum non mittit ad suum filium ad stomachum, (ignis enim filius est terra,) sed mittit ad pulmones, ignis videlicet ad metalla, & pulmones ad hepar; metalla, inquam, ad arbores, hepar ad stomachum h. e. arbores ad terram, stomachus ad vesicam, terra, inquam, ad aquam; & vesica denique ad cor, h. e. aqua ad ignem: Cor autem ut se exoneret malo iterum tentat remittere illud ad pulmones, sed illi scilicet respuunt, quia nullum membrum sinit se lædi duabus vicibus; atq; ideo mori hominem necesse est, aut certe periculum morbi maximè diuturni & periculosi subire. Atque ita ejusmodi morbi, cum sedem fixerint in membris, difficillimæ sunt curationis. Nota verò morbos illos priores vocari *cin* quod videlicet recipiunt spiritus *yâm kî* i. e. à calore, & ut supra diximus, qui quamvis oriantur in intestinis, nullum locum stabilem habent aut radicem fixam, & cum sursum deorsum sine ordine vagentur, mutantur facilè & sunt ad extra. At verò alios morbos vocari *Cye* i. e. aggregationis, quia scilicet aggregant *yn kî* i. e. spiritus humidi radicalis, & sunt in membris, in quibus, ut suâ sede, hærent & sunt ad intra e. g. morbus hepatis, quia hepar est in sinistra, morbus quoque in sinistro latere; si sit in pulmone, qui ad dextram est, morbus illius *Cye* i. e. aggregationis spirituum est in dextro latere.

Cor residet supra umbilicum, vesica infra, stomachus in horum medio, similiter & morbi illorum, qui non recedunt ab illis locis, ac proinde pulsus superiorum *feu* & *tum* i. e. natans & commovens indicat morbum esse extra, & inferiorum *Chin* & *tum* profundus & commovens indicat esse morbos intra.

Quæres quinque membrorum morbi *cie kî* i. e. aggregationis spirituum, quæ vocabula & loca habent & quo tempore contingunt? Res. Hepatis morbus *Sie* aggregationis spirituum vocatur, *feû kî* i. e. pinguedo spirituum. Assimilatur *feu poi* in verso calici, nascitur in sinistro latere & per multum temporis nequit mederi, creat tussim & frigido-calidum morbum, integro ferè anno perseverat, quia videlicet hepatis malum, puta arborum, recipit pulmo, i. e. metalla, quod malum remittit ad stomachum terreum, qui cum prædominetur suis qualitatibus 18. dierum spatio, debilitat & impingit quidem illud, sed tandem remittit ad hepar, qui illud recipit, & cum stomachus & venter vacui sint, ideo frigus & calorem die certo facit & tussim creat, & rursum cum hepar remittat ad pulmones, qui illud respuunt & illi generent ventum, ideo manet illa aggregatio spirituum seu *cie* morbus, ac ætatis tempore in cyclo sexagenario *Sio cin* interdum 25. & 26. incipit.

Cordis morbus *Cie Kî* vocatur *fo leam* i. e. trabis casus immobilis, est supra umbilicum, affligit cor & contristat, diu non curatur, contingit in au-

tumno inter diem 27. & 28. nam vesica morbum & malum remittit ad cor, hoc ad pulmones, pulmones autumnii tempore prædominantur suis qualitatibus, nec recipiunt malum, sed ad cor remittunt, cor autem ad vesicam, sed illud vesica respuit, inde fit malum *cie* aggregationis spirituum.

Morbus stomachi *cié kî* vocatur *poi kî* i. e. repletum vasculum spiritibus, & quia stomachus est in medio, malum illud in cavitate ventris residet, dominatur manibus & pedibus, nec recipit à stomacho colorem flavum, puta morbum ictericum, & cum stomachus recipiat humido-calida, atque cibus & potus non adgenerent carnes, ex quo gigni solet morbus flavus ictericus, pro illo oritur malum aggregationis *cié kî* spirituum stomachi, quod diu curari nequit.

Accidit vero in hyemis sexagenario cyclo inter diem *Chin* & *Kem* i. e. decimam nonam & vigesimam, nam hepar morbum dimittit ad stomachum, hic ad vesicam, quæ in hyeme prædominatur qualitatibus nec illud recipit, sed ad stomachum iterum remittit, qui hepatis illud communicat sed ab hoc respuitur, unde nascitur ille morbus *poi kî*. Pulmonum morbi *cié kî* vocabulum est *cié puen* residet infra latus dextrum, diu curari nequit, metum inducit & etiam in respiratione imperfectionem, Pulmones dominantur pelli & pilis, quæ duo indurescunt, tussis quoque advenit diuturna, nec facilis est respiratio. In veris sexagenario cyclo contingit inter diem primum & secundum, nam cor malum mittit ad pulmones, hi ad hepar quod in vere prædominatur qualitatibus, nec recipit malum, sed iterum remittit ad cor, cor verò nequit illud recipere, quare nascitur inde aggregatio *eye* morbi *cié puen*. Vesicæ morbi *Cieki* vocabulum est *puen tsy* morbus sicut infra residet & diu curari nequit, singultus facit; vesica est filius pulmonum ideò deplorat matris malum & paucitatem spirituum, dominatur ossibus, ideò causat morbum, qui impedit gressum ob debilitatem. Contingit in æstatis sexagenario cyclo inter diem *pim* & *tim* 3. & 4. siquidem malum stomachus mittit ad vesicam, hæc ad cor, quod in æstate prædominatur qualitatibus, & non recipit malum, sed illud remittit ad vesicam, hæc verò ad stomachum, qui illud respuit, unde nascitur *Cie Kî* i. e. aggregatio spirituum dicti morbi. Hæc de his quinque malis *cie* *ti* quinque membrorum & morborum diligenter notanda sunt.

Colligitur 2. quomodo prognostica sumenda sint, quando annuæ tempestates pro suis connaturalibus pulsibus contrarios habent. Veris tempestas trium mensium tempore dominatur, pulsus sibi debiti hoc tempore sunt hepatis, postea in secundo loco sequitur pulsus cordis, postea pulmonum, deinde vesicæ Isti sunt quatuor pulsus, qui quatuor anni tempestatibus vigent. Porro ubi ventum est ad sextam Lunam, terræ seu stomachi pulsus dominium appa-
rere

tere debet, quod si pro illo irreat vesicæ pulsus, qui est illi contrarius, indicat post 7. dies mortem; ideo enim contrariatur vesica stomacho, quia in ætate, quando dominatur ignis, cordis pulsus primò apparere debebat, postea in sequenti tempore pulmonum pulsus, & cum irrepserit vesicæ pulsus pro illo, dicitur idè vesica contraria fuisse stomacho, qui post pulmones mox sequebatur; unde quinta vel sexta Luna inter 23. & 24. diem, quibus *tu* terra dominatur, mors accidit.

Si pro pulsu hepatis appareat stomachi pulsus, post 13. dies mortem nuntiat; idè vero dicitur stomachus contrariari hepati, nam illius pulsus in vere primo apparere deberet, & cum pro illo stomachi pulsus irreat contrarius illi fuisse, censetur unde mortem prima vel secunda Luna *kai je* inter primam & secundam diem venire necesse est.

Si vesica contrarietur hepati, mortem venire post tres annos indicat, nam in vere debebat primò pulsus hepatis apparere, & pro illo irrepserit pulsus vesicæ, ideo vesica contraria fuisse hepati dicitur, ac proinde 7. Luna vel 8. mors venit inter diem *Kem Sin* 27. & 28.

Si vesica contrariatur cordi, post duos annos mortem expecta, nam in ætate cordis pulsus apparere debebat, & pro illo apparuit pulsus vesicæ, seu quod idem est apud Sinenses, viæ vesicæ, & idè dicitur cordi vesicæ contraria, ac mors sexta Lunâ inter *sin su* 25. & 26. contingit diem.

Colligitur 3. quomodo sciri potest destrui & mori membra aut intestina, & de horum destructione præcisci mortem?

Ægroti hominis si hepar destruitur, octavo die moritur, illius destructionem indicat facies cærulei coloris & oculi profundè introacti, per quos cum aspicit, non videt homines: sudor (alius liber habet lachrymæ,) adinstar aquæ prodit nec sistit, (alius liber ait, post unum aut alterum diem moritur.)

Si in ægrotto destruitur & emoritur fel, septimo die moritur, hoc indicant supercilia in profundum dejecta, deorsum defluentia.

Si in ægrotto nervi destruantur, nono die moritur; hoc indicat in manibus & pedum unguibus color plumbeus seu cæruleus, (liber alius habet post octo dies moritur.)

Si in ægrotto cor destruitur, post unum diem moritur, hoc indicat, si brachia à tergo æger conversus oculis suis videat, (alius liber habet post duos dies moritur.)

Si in ægrotto parva intestina destruantur, sexto die moritur: indicant hoc capilli instar stuppæ ficcæ erecti, nec facilè plicabiles & sudor ex se prodiens nec sistens.

Si in ægrotto stomachus destruitur, post 12. dies moritur; indicat hoc

oris frigus, pedum tumor, inflatorum lumborum calor & fluxus alvi, non sentiente ægroto, sine modo.

Si venter destruitur, post quinque dies moritur, indicat acutus renum dolor & gravitas interior ac impotentia ad se inclinandum: (alius Liber ait, post novem dies moritur.)

Si carnes destruuntur post sex dies moritur; indicant hoc aures arefactæ, lingua tumefacta, sanguinis debilitas, quem alvus egerit: (Liber alius ait, si adsit tumor pedum, post novem dies moritur.)

Si in ægroto pulmones destruuntur, post dies tres moritur; indicat hoc apertio oris, & aëris exspiratio egrediens nec regrediens: (alius Liber ait, nares & os habent brevem spiritum.)

Si magna intestina destruuntur, est morbus inmedicabilis; indicatur hoc ex alvi continuo fluxu, qui cum primum finit, mors venit.

Si vesica destruitur, quarto die venit mors; indicant hoc dentes arefacti, facies nigrescens, oculi in medio flavi coloris, & renes quasi abrupti, sudor per se ipsum manans instar aquæ: (alius Liber ait, post septem dies mors.)

Si ossa emoriantur post decem dies moritur; indicat hoc dentium flavus color, etsi omnes pulsus seu i. e. natantes non habeant radicem, in quocunque hoc reperitur, certò moritur.

CAPUT XIX.

Quomodo ex pulsibus varia symptomata & accidentia & morbi etiam colligi & etiam prædici possint.

IN qualibet manu tria loca pulsuum *Cum Quonã & Che* exploranda sunt, nam hæc indicant statum trium magnarum partium corporis, videlicet supremæ, mediæ & infimæ. Deinde necesse est singularis cujuslibet loci in superficie medio & profundo pulsuum indagare: nam in his tribus punctis irreperentes pulsus indicant morborum locum, si videlicet extra vel in medio, vel adhuc interius morbi resideant h. e. si in pelle & carnibus vel in sanguine & nervis, vel in ossibus sedes illorum sit. Tum vero indicia, quæ in magna parte corporis sunt, secundum ordinem incipiendo scrutaberis, quod si omnia bene se habere & invicem sibi respondere adverteris, & pulsus neque magnos neque parvos, neque longos neque breves &c. videas; idque in omnibus locis totum hominem bene habere judicabis: sed solummodo in uno loco hoc depre-

deprehenderis, illam tantum partem, quæ huic loco subjicitur, bonam habere constitutionem resolves.

Adverte hic per transfennam, quod ubi sermo est de pulsu chordæ tenisæ vel extensæ simili, non agatur de intensione, ut qualitas est, sed de intensione, ut quantitas est. Ut hoc intelligas & non turbetur conceptus, adverte quod sicut tria loca pulsum (seu dextræ seu sinistræ) habent tres partes magnas corporis cælum, homo, terra nuncupatas, in brachii extensione per suum ordinem, & etiam membrorum vias per ordinem regunt, videlicet primus cor & pulmones, secundus stomachum & ventrem, tertius vesicam & hepar (& his annexa intestina,) ita in quolibet loco unico in profunditate h. e. de extra ad intra procedendo, videlicet à superficie pellis ejusdem loci descendas ad carnem ac nervos ejusdem loci, & tandem ad ossa intima; tres partes etiam supremam, mediam & infimam, cælum, homo, terra vocatas, seu in punctis illis tribus similitudinem esse locorum trium cordis & pulmonum, stomachi & ventris, hepatis & vesicæ, non quod ibi reperias in profundum pulsus cordis & pulmonum, in superficie natantes, aut in medio reperias pulsus stomachi & ventris pulsus, sed quod illa puncta profunditatis ejusdem loci similia sunt locis, quæ sunt in extensione & membris, quæ in his locis pulsus habent. Præterea in quolibet puncto in profunditate assignato & pulsu illius, indicia hîc annotata examinabis v. g. in loco primo *Cum Keu* primum punctum habet seu pulsum cælum dictum, indicium illius est locus cornuum in capite, & sic de reliquis.

Locorum trium, in quæ pulsus irrepunt affectiones, eorumque indicia.

Primus pulsus *Cum Keu* supremam partem regens, si habet pulsum *hie* i. e. crebro-acutum, indicat morbum *Cye Ki*. Si pulsus ibi apparet *ki en kie* i. e. trahentis quasi & alligati; *hie* i. e. crebro-acutus indicat morbum dictum esse in ureteribus. Si in dicto loco primo pulsus *vi si nie* i. e. parvus, subtilis, debilis ac mollis appareat, indicat somni molestiam, præterea capitis dolorem, tussim & aërem contrariari superiorem inferiori, cor & pectus abundare calore, os siccare & sitire, & morbum à loco *Cum Keu* progredi sursum. Si in loco *Cum Keu* sit pulsus *Kim hien* sicut est chorda clavicymbali, indicat affligi lumbos & menstrua in mulieribus non fieri, in narum foraminibus producti pustulas, in viris dextrum & sinistrum latus habere variolas seu varices. Si idem locus non pervaditur à pulsibus, indicat affligi lumbos & nervos dolere; intestina murmur edere; si idem locus habet pulsum *Kiu vie* i. e. vacuum

cœum & debilem, indicat lædi spiritus, & illorum insufficientiam; si pulsus appareant magni ad instar perficorum malorum, indicant molestiam morbi *pi* in pedibus; si pulsus ibidem sit solidus & vacuitas illi adjuncta, aut si sit *feie kin* i. e. natans & vacuus, indicat alvi fluxum.

Quoan locus medius seu secundus si habeat pulsus *Kie* i. e. alligatum seu interruptum, indicat in medio ventriculi esse morbum *Cye cin*, qui si sedem habeat in ureteribus, utrumque latus calet vehementer; si idem locus habeat natantem, magnum, indicat ventum à ventre flare & venire ad intestina, quam ob causam ex siccitate cor subsultat, in ventre frigus dolorem, molestiam & fastidium ciborum affert: quod si comederis, cor dolet, ventris illa replentur, in pectoris parte superiori spiritus aggregantur, nervi inferius calent, frigus permixtum calore causat humidum rotis instar; pulsus transversum prodeunt & laterum spiritus in ureteribus indicant; morbus dextram adurit manum, qui si pervadit *Quoan* i. e. medium locum, ingreditur in medullium primi loci *Cum Ken*; pectus in medio non penetratur, & vox à guttore difficulter prodit.

Che hia tertius locus si habeat pulsus natantes valdè magnos, indicat ventris calorem cum vento æqualiter unitum, unde subinde dolor ad caput subit & ad renum partes posteriores; si ibidem sit pulsus parvus acuto-creber, indicat pedes calore repleri & affligi à contrario loco dicto *Can cin* quæ afflictio procedit ad guttur, est instar carnis putridæ lædentis stomachum, morbus residet in parvo ventriculo & infra genua, omnium ossium juncturas inferius frigefacit. Si ibidem appareant pulsus *Kie hie* i. e. celeres & instar chordæ extensæ, indicat nervos arcuè pedibus alligatos, & quatuor partes, pedes scilicet & manus gravedine laborant. A loco *Chè* malum ingreditur *yan min* magnorum intestinorum, est frigido-calidum: magni venti malignitas ingreditur viam *Xaa in* à corde: unde in mulieribus fluxus albo-ruber & in viis urina sanguinolenta. Nam *yn* i. e. humidi radicalis *guen* morbus, qui aufert ambulandi facultatem, ingrediens lumbos, exoritur *Kipe*, nobilissimus Medicus sic ait: novem locorum indicia & pulsus si sint profundo-subtiles & interrumpantur, cum pertineant ad *yn* i. e. humidum radicale & dominantur hyemi, mortem prænuntiant mediâ nocte, si sint solidi, pleni, adurentes, celeres & singultientes, pertinent ad *yan* i. e. calorem primigenium, dominantur æstati, atque ideò medio die mortem prænuntiant; si in morbo frigido-calido, manè mortem; si in tempestate æstuosa & morbo calido, per diem mortem; si in morbo venti, vesperi mortem; si in morbo ab aqua, mediâ nocte mortem; illi pulsus si modo frequentes percipiuntur, modo remissi, modo tardi, modo celeres, cum Lunæ quæ tum fuerit, tempus, quod quintæ tempestatibus dicitur

dicatur, advenerit mortem nuntiant; si pulsus sint pleni, solidi & subtiles, indicant spiritus non sufficere ad spirationem, ideoque mortem; si pulsus sint grossi & magni, pectus plurimis spiritibus oppletum, & ideo mortem; nam si illi iidem spiritus inter se sint bene colligati, vitam; si in morbo in tribus locis seu potius novem sibi ipsi non respondent, mortem; sursum deorsum dextræ & sinistrae pulsus sibi respondentes instar trium temporum veris, morbum difficilem; sursum deorsum dextram & sinistram discrepantes & non observantes numerum pulsuum, mortem.

Medius locus *Quoan* si recte habeat ipse, sed cum aliis locis membrorum valde discrepet, mortem; si loci *Quoan* indicia mutuò deficient, mortem; oculi intra cadentes, mortem. *Han* ti simpliciter ait: Pulsus *tai kuo* i. e. excedentes, ut *pu kie* i. e. deficientes sunt loci *Cum Keu*, qui si in medio manus sunt breves, indicant dolorem capitis; si longi, surarum in pedibus dolorem; si in medio manus sursum versi sunt & deficientes, indicant in humeris scapularum dolorem. In loco *Cum Keu* pulsus natans & solidus indicat morbum esse extra; profundus & durus, esse morbum in medio; profundus & debilis indicat frigus & ventriculi dolorem, capillorum defluxum; profundus & intensus, afflictiones cordis, inferius esse frigus, interdum dolorem & morbum *vie cum*; profundus tantum in pectoris medio breves spiritus; profundus & singultiens indicat frigus & calorem; plenus tantum indicat cordis defatigationem, intensus aut natans, supra umbilicum esse frigus indicat, & pulmones inferius habere spiritus aqueos; intensus & longus, qui transeat locum *Cum Keu*, indicat morbum invaluisse; intensus supra locum *Cum Keu* indicat intra ventum, & locum *sum seu* seu verticem capitis dolere, & etiam illum dolorem oriri ex maligna; extensa chordæ similis si superat *Cum Keu* locum, indicat cibum indigestum descendere, & capitis dolorem; si pulsus excedentes transeant locum *Cum Keu*, & ingrediantur locum *ju ci* excrementorum superesse reliquias; pulsus egredientes *ju ci* indicant spirationem singultientem; in loco *Cum Keu* pulsus similes jusculeo natantis pinguedinis, indicant caloris primigenii spiritus tenues, & si illi pulsus sint colligati instar telæ araneæ, indicant humidi radicalis spiritus debiles; si in loco *Cum Keu* pulsuum extremitates videantur ruptæ, indicant brachiorum extrema in manibus illius hominis quasi rupta, quæ nequeunt ulla arte curari.

In loco medio *Quoan* pulsus parvinatantes indicant morbi *Cie* calorem esse intra ventriculum, vomitum vermium, cordis destructionem; ibidem pulsus crebrò-acuti & parvi vel magni inæqualiter, indicant morbum, qui ad extra tentat egredi & non egreditur, unum alterumve post diem moritur, qui illum habet, multum appetit bibere, sed cum bibit fluxum habet; si fluxus cessat vivit; si continuat, moritur. Ibidem pulsus intensus & crebrò-acutus

f

indi-

indicat vermium motum; ibidem raro-obtusus & durus ac magnus atque etiam plenus, & si examinetur non deficiens, indicat vires robustas esse in medio magnâ corporis parte, ibidem pulsus plenus & cadens ac ligatus indicat stomachi & pulmonum pulsus oppletos; & si sit plenus & calidus, indicat idem esse in medio ventris; in eodem loco pulsus interdum veniens, interdum recedens, jam magnus, jam parvus, jam remissus jam frequens, in ventre calorem & frigus indicat, non appetit bibere, nec comedere, verum est morbus frigido-caldus.

Tertius locus *Chë* si habeat pulsûm natantem, indicat *jam* calorem primigenium hospitari in summa parte corporis; si subtilis parvus fluxum frigidî alvi; si ibi appareat pulsus debilis, indicat locum *Cum Ken* violentiam afferre ventriculi viis & harum pulsus cædere; si vacui & parvi, indicant surarum & ex morbo, qui impedit ambulare pedes, dolorem; si raro-obtusi, indicant sanguinis fluxum & alvi, multum sudorem; si crebro-acuti & celeres, indicant sanguinis exinanitionem. Si in loco dicto tertio *Chë* appareant pulsus profundi & crebro-acuti, indicant albos vermes articuli digitalis; si subtiles & celerissimi, indicant nervos mutari & morbum pedum, qui non sinit ambulare; si rari & ordinariè calidi, indicant calorem intra renes & lumborum dolorem, urinam rubro-caldam: si circumeant crebro-acuti & celeres, indicant faciem rubentem aceti instar & extra calorem, qui facit morbum. Et hæc quidem breviter de affectionibus, quæ ex pulsibus in locis tribus apparentibus colligi possunt & prædici. Nunc ex ipsis pulsibus & natura illorum, quæ Symptomata & accidentia colligantur, declarandum est.

Examen pulsuum, ex quibus affectiones colligi ac prædici possunt.

Pulsus *hié* i. e. crebro-acutus indicat plenitudinem, indicat descensum, indicat *jam* *ké* i. e. caloris primigenii spirituum debilitatem; si simul sit frequens, indicat vacuum, indicat calorem; si simul sit natans, indicat ventum, indicat vacui motum, dolorem, metum.

Pulsus *Chîn* i. e. profundus indicat aquam, indicat plenitudinem, etiam morbum animi; si simul sit debilis, indicat vacuum & metum.

Pulsus *Chi* i. e. tardus indicat frigus; si simul sit raro-obtusus indicat parum esse de sanguine, si sit simul remissus, indicat vacuum; si sit simul exundans indicat spiritus & calorem; si simul sit intensus indicat frigus; si chordæ sit extensæ similis & frequens, indicat morbum *nyo* frigido-caldum. Morbi frigido-caldi pulsus ex se chordæ extensæ similis si sit frequens, indicat mul-

multum calorem; si simul sit tardus multum frigus; si simul sit parvus vacuum; si simul sit pulsus, qui subsistit ac dispergitur, mortem; pulsus extensæ chordæ similis dolorem in morbo *pi* qui pedes impedit, indicat ventri morbum; si ad extremitates videatur pulsus extensæ chordæ, indicat voluntatem bibendi; si dupliciter hic pulsus chordæ extensæ, indicat laterum motum & dolorem; si idem sit rarus, indicat malum frigus.

Pulsus *tâ* i. e. magnus, indicat frigus & calorem esse in medio.

Pulsus *fô* i. e. cadens, indicat turbationem tempore somni; pulsus solido-plenus indicat auferri sanguinem.

Pulsus *hien* intensus indicat deperdi sudorem, intra pulmones frigus, positionem æquæ frigidæ, tussim, fluxum, alvi frigidum vacuum intra ventrem.

Pulsus natans & magnus indicat ventum intra capitis gravedinem, narium oppletionem.

Pulsus natans & remissus pellis & carniū duritiem & *fum hoan* ventum frigidum ingressum in carnes. Crebro-acutus & natans pulsus qui dispergitur, statim indicat molestiam ex remisso vento.

Pulsus acutus multum, animi morbum.

Pulsus *Cé* i. e. raro-obtusus & intensus morbum *pi* qui impedit ambulare.

Pulsus natans, exundans & longus *pé* i. e. morbum amentia.

Pulsus magnus, durus & celer item morbum amentia.

Pulsus chordæ extensæ similis sed obliquus indicat laterum dolorem, sicut fit, cum cultro pellis abstrahitur, est infra *fi* vermis, morbus iste magnum laborem adfert, sed non mortem.

Pulsus intensus & celerrimus indicat circumagitationem.

Pulsus exundans magnus indicat malignæ febris caloris morbum.

Pulsus natans crebro-acutus & celerrimus indicat cibos non digeri, & à stomacho cibos non malæ adinstar conteri.

Pulsus brevis & celerrimus atque crebro-acutus indicat lædere potum.

Pulsus tardus & raro-obtusus indicat intrasse frigus & morbum *Curi*

Kie.

Pulsus extensæ chordæ & celerrimus indicat parvi ventriculi dolorem & stomachi morbum.

Pulsus chordæ extensæ similis parvus frigoris dispersionem.

Pulsus profundus & chordæ extensæ ob potum intra dolorem.

Pulsus chordæ extensæ & frequens indicat frigidam potionem, in hyeme & æstate difficulter curatur.

Pulsus intensus & crebro-acutus indicat vomitus contrarietatem.

f 2

Pul.

Pulsus parvus debilis & raro-obtusus contrariatur ventri.

Pulsus tardus & remissus indicat frigus, parvus intensus item frigus.

Profundus & tardus ventriculum habere frigidum morbum; parvus & debilis habere frigus & paucos spiritus.

Plenus & intensus indicat intra ventrem esse frigus, & si non possis comedere ac interdum habeas fluxum vel vomitum, difficilis remedii est morbus.

Pulsus crebro-acutus frequens indicat intra cor aggregati caloris abundantiam.

Pulsus crebro-acutus, celer, indicat in ventre frigus; remissus & crebro-acutus indicat interius esse calorem.

Pulsus natans (alius liber legit etiam profundus,) si sit celer, indicat morbum malignæ febris.

Natans & interrumpens, indicat spiritus aëreos; rediens magnus & crebro-acutus indicat infra breves esse spiritus.

Natans brevis indicat lædi pulmones & omnes spiritus esse exiguos, nam finitur annus & moritur.

Natans & frequens indicat intra aquam, in hyeme per se sanatur.

Brevis & frequens indicat cordis dolorem & molestiam.

Chordæ extensæ similis & intensus, indicat laterum dolorem & morbum ex aggregatione sanguinis, quem frigus lædit.

Profundus & creber indicat descendere sanguinem & scapulas dolere.

Pulsus adveniens subtilis & creber- & si pertentus illum vacuus, quia celeriter innititur & recedit, indicat aliquem ex alto deorsum cecidisse, morbus est interius.

Pulsus parvus natans & in autumno *hie* alligatus, indicat hyeme morbum.

Pulsus parvus natans licet sit multus, non causat morbum, ideò non fit sollicitus.

Natans crebro-acutus, celer, intensus plurimis morbis conjungitur si sint diuturni, facilis sunt curationis.

Natans & exundans caloris primigenii malignitatem advenire indicat; profundus autem & subtilis humidi radicalis malignitatem.

Durus & plenus est ex potu aquæ & ex granorum orizæ, tritici &c. alimento.

Pulsus advenientes modo magni, modo parvi, modo longi, modo breves indicant radicatam esse malum.

Pulsus dupliciter profundi indicant pedes & manus esse duras & grave-
scere. Intensi

Intensi & frequentes indicant frigus & calorem simul exorta; si descendant, mederi poteris.

Pulsibus chordæ extensæ & tardis adhibe tepidam Medicinam.

Si extensæ chordæ pulsus sint similes & frequentes, procura sudorem.

*Examen Pulsuum, qui in tribus locis iisdem
reperiuntur.*

IN tribus locis pulsus iisdem temperati indicant vitæ bonam constitutionem. In iisdem pulsus defectuosi & inæquales mortem indicant.

In tribus locis pulsus vacuus, si ille homo morbum habet diuturnum, moritur; si appareat vacuus & rarò - obtusus & morbus sit diuturnus, moritur.

Si sit vacuus & creber, etiam moritur; si vacuus & remissus, etiam moritur.

Si sit vacuus & chordæ similis extensæ & celer, indicat amentiae morbum & mortem simul.

In tribus locis simul pulsus solidus, plenus & magnus, & morbus sit diuturnus, mortem; si solidus sit & crebro-acutus & morbus diuturnus, vitam; si pulsus sit solidus & remissus, vitam; si pleno-solidus & intensus, vitam, si sit plenus intensus & celer amentiae morbum, qui potest curari.

In tribus locis pulsus valdè violentus, qui dicitur malignus, indicat ægrotum statim mori.

In tribus locis pulsus subtilis & mollis, si hic sit in morbo diuturno, vitam; si subtilis & frequens etiam vitam; si parvus & intensus mortem.

In tribus locis pulsus magnus & frequens in morbo diuturno mortem; pulsus parvus & cadens in morbo diuturno mortem.

In tribus locis pulsus mollis (alius liber habet debilis & mollis:) in morbo diuturno curari nequit, sed ex se sanatur; si curare tentas, moritur.

In tribus locis pulsus natans & *Kié* alligatus seu ruptus in diuturno morbo mortem; natans & crebro-acutus in morbo diuturno mortem; natans & frequens in morbo diuturno vitam.

In tribus locis pulsus *Ken* seu in medio ruptus in morbo diuturno vitam; chordæ extensæ similis & frequens in diuturno morbo vitam; purus & frequens argenti instar indicat vermium venenosorum morbum & mortem; si sit frequens ac mollis venenosorum vermium morbum & vitam.

In tribus locis pulsus jusculi, ubi pinguedo bullit & natat, in diuturno morbo mortem; sed si morbus finitur vitam.

In tribus locis pulsus continuatus instar staminis araneæ in morbo longo mortem, & si morbus prius finiat, vitam.

In tribus locis pulsus sicut arcus valde extensus, si sit solus in tribus locis in morbo diuturno, mortem; similis funiculo seu coronæ unionum in morbo diuturno, mortem.

In tribus locis pulsus similis aquæ quiescentis & postea decurrentis in diuturno morbo non medearis, quia per se curatur; & si Medicinam contrariam adhibes, mors accidit vigesimo die; similis stillicidius domus in diuturno morbo post decem dies (Medicus *Sien Kina* ait: post quatuordecim dies) mors venit.

Pulsus per tria loca similis ictibus, quos excitant aves cum carpunt grana, in diuturno morbo post septem dies mortem; similis aquæ ferventi in lebetè, si hunc manè adverteris, mortem vesperi adfuturam prænuntia. Si mediâ nocte, medio die moriturum, & si medio die, mediâ nocte moriturum crede.

In omnibus morbis pulsus vitæ & mortis.

IN morbo *yâm tô* in quo calor primigenius habet malignitatem, omnia turbata in corpore sunt, tristitia dominatur, verba delirii & fluxus; morbus hic species malignæ febris.

In morbo *yân tô*, in quo humidi radicalis malignitas est, corpus torum gravescit, humeri violenter deprimuntur, carnes frigescent & ventriculus etiam dominatur; morbus hic est altera species malignæ febris.

In morbo *xam ham* malignæ febris *ge pin* morbo calido (quæ est tertia species malignæ febris,) si pulsus appareat *sum ta* i. e. exundans, magnus vitam; si *chiên cê* i. e. profundus & subtilis mortem.

In morbo *veu tum*, qui nomen habet à capitis dolore, si pulsus sit *feu hié* i. e. natans & crebro-acutus, vitam; si *tuôn cê* i. e. brevis & raro obtulus, mortem.

In morbo *fé chañ* i. e. ventriculi, iliorum, viscerum, si pulsus appareat *feu ta* i. e. natans magnus, vitam; si *kin siao* i. e. vacuus, parvus, mortem.

In loco *hia le* i. e. fluxus alvi si pulsus sit *vi siao* i. e. exilis & parvus, vitam; si *feu kum* i. e. natans & exundans, mortem.

In morbo *tien van* i. e. amentia & delirii, si pulsus sit *xe ta* i. e. plenus & magnus, vitam, si autem sit *Chin* profundus & subtilis, mortem.

In morbo *siao ko* i. e. maximæ sitis & ariditatis, si pulsus sit *sü tá* i. e. frequens & magnus, vitam; si autem *si, in siao* i. e. vacuus parvus, mortem.

CAPUT

CAPUT XX.

Quomodo ex coloribus, sonis, appetitu, somniis, morbi in membris & intestinis exorti, aut etiam mortis periculum, etiam pulsū non explorato indagari & prædici possunt?

ADverte primò, Organa sensuum, aures videlicet duas, oculos duos, os aut linguam atque duos nares, quæ sunt instar septem fenestrarum pertinere ad *yam seu* calorem primigenium; at verò vasa excernendi sordes & urinam ad *yñ* humidum radicale. Pulmones ac eorum via pertingunt ad nares & statum etiam illius indicant, percipiuntque odores & fœtores. Hepatis via & spiritus pertingunt ad oculos & discernunt colores; stomachi viæ spiritus pertingunt ad os & per illud alimenta recipit stomachus & sapes. Cordis via pertingit ad linguam, per quam discernit quinque sapes. Vesicæ via & spiritus pertingunt ad aures & per illos quinque voces seu sonos percipiunt. Si autem quinque membra sunt male disposita, aut impediti, etiam isti sensus impediuntur, quia videlicet replentur eorum meatus, ac proinde nares non olfaciunt, oculi non discernunt colores, aures non percipiunt quinque sonorum genera, os non percipit elementorum spiritus, nec lingua sapes. Idque ex eo fit, quod intestinorum calor primigenius non colligat spiritus suos cum illis, unde tam ad intra quam ad extra operationes suas non exercent: sic enim spiritus cum sint multi, diffluunt, & vitium est in humido radicali, quod reconditur in membris, ex quo sanguis infectus etiam diffluit, unde fit, ut spiritus cum illo non concordent; quare solidi efficiuntur pulsus humidi radicalis, & in loco suo consistere non valentes petunt calorem primigenium, quem cum pervadere nequeant, ipsi etiam impediti pervadere cursum non valent, & quamvis & humidi radicalis & caloris primigenii sint spiritus multi, non tamen unum intra aliud est, sed unumquodque separatum, & ideo fluxus continuus & simultaneus spirituum non decurrit; ac proinde infecta illo vitio membra destrui necesse est, & cum illorum destructione vitam finire. Nam viæ triplicis humidi radicalis à membris sunt, & viæ triplicis caloris primigenii ab intestinis, quæ, si ambo benè cohæreant, sanguinem & spiritus simul moveri circulariter & continuare cursum, & vitam resultare necesse est: si contra fiat contrarium evenit,

Ad-

Adverte 2. quod hepar & via illius dominatur quinque coloribus, cum enim subiciatur elemento arborum & veri, vernum autem tempus colores omnes in floribus, arborum foliis, ac fructibus explicet, ideo colores pertinere ad hepar ajunt.

Cordi dominatur ignis ac æstas, & ea propter rerum qualitatibus adustis, ideo quoque cor dominari saporibus ustibilibus volunt. Porro stomachum quinque saporibus, quod videlicet terræ subditus sit, & quintæ tempestati annuæ; ex terra enim omnia, quæ nascuntur, saporibus accipiunt. Pulmones etiam dominari sonis ac vocibus affirmant, quia nimirum pulmo per illos creditur subiectus esse elemento metalli atque autumnino, in quo vigent, ideo sonora ad pulmones pertinent. Denique vesica dominatur liquoribus quæ est subdita aquæ & igni, in qua humores apparent resoluti, ac proinde pulmonum ordinariæ statum nares annuntiant. Verum cum ad hos pertinere supra dixerimus sonos, quod sint metallicæ naturæ, potius videntur pertinere aures ad illos, qui sonos percipiunt, quam nares, qui odores discernunt. Similiter diximus vesicæ statum indicare aures & vesicam dominari aquæ & liquoribus. Utriusque ratio quæri possit, & respondetur: pulmones metallici autumnales ad occidentem pertinent, ubi etiam metallorum elementum Sinæ collocant, quia recipiunt qualitatem aëream, & cum ad austrum vicinum hoc idem elementum vergat, ubi ignis dominatur; ideo participant pulmones cordis igneam qualitatem & consequitur adustionem; mixtum verò ex humido aëreo & ustibili igneo gignit odores, qui ob dictam rationem ad metallicos pulmones pertineant, nares odores, discernentes pulmoni sunt attributæ, quorum & statum manifestant. Iidem autem pulmones dominantur quoque sonis qui aëreæ levitati attribuuntur, quam metalla habent, ut apparet in sonorum multa diversitate. Porro vesica aquæ subdita & boreæ, ad quæ à Sinis constituitur, liquoribus dominari dicitur, & cum ad occidentem vicinum metalla resideant, quæ dominantur pulmoni & sonis, participant ideo qualitatem sonorum aëream, atque etiam ob perspicuum, quod aqua habet, unde aures sonora percipientes vesicæ tributæ sunt cujus statum explicant.

Textus libri inquit. Qui videt colorem ægroti, & pulsus illi contrarius vincens appareat, mortem indicat; si autem pulsus sit ille, qui mutuo generatur, morbum qui curari potest.

Comment. Si color, quem vides, pulsui non respondet, v. g. si hepatis viæ calorem cæruleum in facie videas, & pulsus in loco illius contrarium *féu curum* i. e. natantem, rarum & brevem, clarè colligitur à pulmonum metallicorum viis vinci hepar aëreum, & esse vitium latrocini, ideoque necesse est, ægrum mori: si vero in loco viæ hepatis subintraret pulsus *Sin Ké* i. e. profundus,

du, creber, qui est à via vesicæ aqueæ, cum aqua generet arbores & vesica hepar, ac idèd pulsus illi se producant, morbus exortus curabilis facile est.

Textus. Sed quare cum pulsibus colores debent congruere? quia nimirum quinque membra habent quinque colores, unde advertas oportet ad faciei colorem, si videlicet pulsus in locis *Chuñ* & *Chë* i. e. primo & tertio respondeant v. g. color *Cum* cæruleus, pulsus sibi respondentem habet hepatis *hien* i. e. chordæ extensæ similem. Color *Xé* i. e. rubeus respondentem sibi pulsus habet *féu ta san* i. e. magnum natantem & qui dispergitur; cordis color *hoan* i. e. flavus respondentem habet pulsus *huon ta* i. e. remissum magnum. Stomachi color *pé* i. e. albus pulsus habet *féu ci tuon* i. e. natantem, brevem, rarum. Pulmonum color *hé* i. e. niger respondentem pulsus habet *Chin usn hie* profundum, debilem, mollem, crebrum. Isti sunt pulsus coloribus quinque respondentes.

Comment. Quinque membra quinque colores habent, hepar cæruleum, cor rubrum, stomachus flavum, pulmones album, nigrum vesica, ac proinde si aliquem colorem videas in facie, videre debes an in tribus locis manus *Cuñ Quoan*, *Chë* pulsus illis respondeant, v. g. si in facie sit cæruleus hepatis color, si ejusdem hepatis pulsus respondeat *hien hé* i. e. chordæ extensæ similis, celer, est illi debitus, & sic de reliquis.

Adverte similiter, si in *Chë* i. e. tertio loco manus pulsus sunt *hu* i. e. frequentes, necesse est, in ejusdem loci superficie, videlicet pelle & carnibus, esse eisdem pulsus frequentes, & si celeres vel remissi vel crebri &c. appareant, ejusmodi quoque in pelle ac superficie loci tertii *Chë* apparere debent.

Comment. Frequens pulsus est cordis, celer hepatis, remissus stomachi, creber vesicæ. Quare si v. g. frequentem cordis in carnis & pellis superficie reperias, plane eo modo, sicut intra seu in profundo, (intelligitur hoc de uno eodemque loco, in quo exploras pulsus,) quia illi sibi mutuo respondent in illo dicto pulsus, bene se habere illud, quod pulsus indicat, resolves. At si pulsus v. g. creber sit in superficie pellis & carni, in profundo verò seu intra contrarium habeat, manifestum est pellem & carnes cum interioribus ejusdem loci & profundo discrepare, idèd morbum indicant, & hoc de omnibus pulsibus, qui in uno eodemque loco explorantur, intellige.

Textus. Quinque membra habent quinque, sonos, colores, odores, saporos, liquores, & hæc omnia oportet habere, cum apparent, pulsus respondentes in tribus locis *Cuñ*, *Quoan*, *Chë*, si enim discrepare advertas, morbum colliges.

Comment. Hepatis pulsus *hien* i. e. chordæ extensæ similis connaturalis habet colorem cæruleum, tonum hominis gementis, odorem carnis, sapo-

sem acidum. Cordis pulsus *Kun* i. e. exundans habet colorem rubeum, sonum ridentis, odorem rei adustæ, saporem amarum. Stomachus habet pulsum *Suon* i. e. remissum, colorem flavum, sonum cantantis, odorem suavem, saporem dulcem. Pulmo habet pulsum *ci* i. e. rarum, colorem album, sonum flentis, odorem putridi, saporem adurentis rei seu mordentis. Vesica habet pulsum *Chin* i. e. profundum, colorem nigrum, sonum singultientis, odorem carnis fœtentis, saporem salis.

Ista sibi invicem respondent & congruunt v. g. in morbo hepatis color apparet albus, æger multum flet, gaudet odore carnis putridæ & sapore rei adurentis. Ista invicem discrepant & in vasum esse hepar à pulmonibus indicant, & vinci arbores à metallis; nam pulsus pulmonum in locum hepatis subintravit. Item si remissus pulsus subintrat in locum hepatis, & colorem, sonum, saporem &c. stomachi extra reperias, dices arbores à terra opprimi & morbum esse *vi sé* i. e. exiguïtatis intelliges, & sic de reliquis.

Quicumque igitur locorum *Cum* & *Chè* i. e. primi & tertii intra pulsus respondentes, & præterea, quomodo se mutuo vincant vel producant præterea quinque membrorum colores, sonos, odores, sapes & eorum morbos atque affectiones noverit, ipse dicitur à Medicis Sinensibus scire *Xam Kun*, *Chi hien hun*; novit mederi morborum novem partes ex decem partibus. Qui solum novit quinque membrorum colores, sonos, odores, sapes & trium locorum *Cun Quoañ Chè* pulsus sibi respondentes, & cognoscat, quomodo se vincant & generent, ille scit *Chun*; *cun, xe, cum pa* i. e. medium opus, quod est mederi ex decem partibus octo. Qui verò scit quinque membrorum solum colores &c. & non amplius, ille novit *hia, kün, xe, cuen, lo* i. e. infimum opus, mederi morbis ex decem partibus in sex.

Quodlibet membrum habet duo vincantia contraria, duoque producit pulsus in tertio loco *Chè* v. g. idem debet esse in pelle & carne interiore & respondere sonis, coloribus odoribus, saporibus ejusdem membri, cujus sunt pulsus. Alias si discrepant, non se producant sed vincunt vel inter se pugnant. Adverte nos docuisse supra, quare hepar dominetur coloribus, vesica liquoribus &c. item docuisse, quomodo hepar productor colorum per viam suam ingrediens in alia membra colores ad ea spectantes producit: & similiter vesica, effectrix liquorum, per viam suam ingrediens in alia membra producit pertinentes ad illa liquores, & sic de sonis, odoribus &c.

Supereft breviter dare rationem, quare videlicet talem colorem in tali membro, vel talem liquorem, saporem &c. in tali vel tali membro? & quidem de coloribus rationem dant, quia singula membra subsunt quinque elementis & singulis anni tempestatibus, in quibus colores hujusmodi apparent quales mem-

membris assignant; ut in vere cæruleus, quem hepatis attribuunt; in æstate ruber ob ignem, quem cordi tribuunt, & sic de reliquis.

Rursum diversitas sonorum in fistulis videlicet est, quæ in illis ex majori vel minori plenitudine, & majori vel minori vacuitate oritur, ac proinde cum spiritus viæ pulmonis, quibus dominantur, afficiant membra diversimodè, quarum aliqua magis, aliqua minus plena, ex eo sonorum differentiam in singulis membris à pulmonis via efficiunt. Idem proportionaliter dic de odoribus, saporibus & liquoribus, prout à suis membris, unde efficiuntur, de humido vel aqueo, aëreo ac terreo, alia membra plus participant.

Dico 1. ex auditu quinque sonorum, quibus gaudet æger, intelligere poteris morborum qualitatem, qui exoriuntur in quinque membris; hepar enim habet vocem *hū* i. e. gementis; cor ridentis; stomachus cantantis; pulmo flentis; vesica singultientis. Igitur si advertis in ægroto, quod flere gaudeat, collige illius morbum esse in pulmonibus, si cantare gaudeat, in stomacho, & sic de cæteris. Hinc fit etiam, ut non explorato pulsu morbum dignoscas.

Dico 2. ex saporibus quinque benè cognosces morbos quinque membrorum absque pulsus notitia. Hepati attribuitur *suon* i. e. sapor acidus; pulmonibus *stū* i. e. adurentis; cordi *ku* i. e. amarus; stomacho *kaū* i. e. dulcis, vesicæ *icū* i. e. salus seu salis. Quare si gaudeat æger iis, quæ urent & mordent, ex. gr. pipere, colligitur morbum esse in pulmonibus, & sic de reliquis. Item si vides ægrum gaudere frigidis cibis, signum est, habere calidum morbum, & contra.

Dico 3. ex liquoribus quinque membrorum quinque etiam colliges morbos; ad cor sudor spectat, ad hepar lachrymæ, ad vesicam urina, ad stomachum saliva oris, ad pulmones mucus narium. Quare si excessus sit v. g. lachrymarum, morbum colliges esse in hepate; si sudor nimius, colliges esse in corde & sic de reliquis.

Dico 4. ex somniis quoque colligi possunt morborum loca & causæ: si enim *yamū* i. e. caloris primigenii sint spiritus solidi, somnium venit ignis magni: Si *yā* *kī* i. e. humidi radicalis spiritus sint solidi, somnium venit magnæ aquæ: si utriusque tam coloris quam humidi spiritus sint pleni solidi, somnium venit bellorum, militum, præliorum & armorum &c. si inferior pars sit vacua, somnium est de volatu, avibus &c. si suprema sint vacua, somnium est de casu, & descensu ab alto. Si hepar habet plenos spiritus, somniat res ad iram provocantes: Si cordis sint pleni & solidi spiritus, somniat læta: Si pulmonis sint solidi & pleni spiritus, somniat odorifera. Si ventris spiritus hujusmodi sunt, tristitia & flebilia somniat. Rursum si hepatis pulsus sunt vacui, somniat herbas subtiles; si autem solidi sint, somniat montes & sylvas. Si cordis

dis pulsus sunt vacui, flammam ignis; si solidi, timenda. Si vesicæ pulsus sunt solidi, somniat renes gravari; si vacui, transvadare aquas. Si stomachi pulsus sint solidi somniat cantare & lætari; si vacui, rixari ob cibos. Si pulmonum sint solidi, arma & bella; si vacui, itagna & lacus.

Dico ꝑ. ex quinque coloribus posse quinque membrorum sciri morbos, imò & mortem. Si videas v. g. colorem cæruleum in facie & pulsus hepatis, illud ipsum membrum ægrotare colliges; sed si ægrotet in hepate quispiam & habeat faciem rubicundam, signum est, à corde opprimi hepar & morbo affici; si albedo sit in ore & naribus, scito à pulmonibus opprimi hepar h. e. arbores à metallis, unde mors imminet.

Facies flava, oculi rubri; item flava facies, oculi albi, item oculi nigri non indicant mortem, sed pulsus extravagantes. Si in omnibus istis coloribus advertis aliquid esse de flavo, cum hic color spectet ad stomachum, indicat adhuc adesse pulsus ventris & stomachi, unde colliges abesse mortem, verum si absit omnino color flavus & alii appareant, mortem scito advenire cum aliis coloribus prænantiam.

Facies cærulea, oculi rubri, vel albi, vel nigri; facies nigra, oculi albi; facies rubra, oculi cærulei mortem nuntiant, quia carent spiritibus ventris h. e. colore flavo: attamen si oculos ingreditur color flavus, post annum moritur, si color niger ex supercilio pervadat & circumeat oculos, post septem dies moritur.

Si cæruleus, instar acus, transversus infra oculos apparet, mortem minatur.

Si infra oculos videas quinque colores, morbos in nervis, & mortem indicant; si cæruleus transversus infra oculos ac etiam eodem colore inficiat aures, & nares, mortem.

Neceffe est, ut in oculo distinguas ea quæ sunt; nam sic reperies ea, quæ quinque membris respondent. *Tum gin* i. e. pupilla vesicæ subdita est, & arcus lignei coloris ei respondet. Nigrescens perspicuum subjicitur hepatis, & illi respondet *sum lum* i. e. circulus venti. Palpebra superior & inferior subjicitur stomacho, & illi reponet circulus carnis. Oculi albumen subjicitur pulmonibus, & illi respondet spirituum circulus. Hinc & inde in oculis rubor subjicitur cordi, & ei respondet circulus sanguinis; hinc & inde color flavus si adsit quia ignis generat terram, indicat à stomacho vitari cor. Si palpebræ concidant ad intra seu magis se recolligant, scito quinque membra destrui & hominem mori. *Só ven* auctor ait: Oculi intra demersi mortem nuntiant.

Aures, oculi, os, nares, coloris nigri ubicunque videris, ex decem unum evadere non posse mortem scito. Nigredo subdita est vesicæ, & lingua oris, igni

igni cordis, Si nigredo extra appareat in ore, auribus, oculis, naribus atque etiam in lingua, ignem vinci ab aqua certum est; & sicut numerus septenarius attribuitur ignis elemento, septimo die moriturum prædicat. Color in facie flavus, in oculis cæruleus, turbata omnia in corpore ex vino nimio indicat; unum enim calidum & humidum lædit stomachum & ventrem; quæ duo ob caloris copiam ventum gignunt, ideoque oculi cæruleum colorem habent, & turbato corpore morbum pigrum invehunt.

Facies nigra, oculi albi portam vitæ destrui indicant h. e. aquam, quæ nigredini dominatur, invadere portæ vitæ igneas qualitates, & albedinem seu metallicos pulmones destrui oculos, quibus dominatur hepar arboris, atque ideo cum attribuitur igni summo numerus septenarius, ubi hæc primo videris, mortem octavo die advenire cogita; si in facie cæruleum primo, dein advenire nigredinem videris, scito esse colorem hepatis; & illi vesicæ supervenire colorem, unde si perseveret nigredo, indicat spiritus abire, ex quo mors sequitur.

Si facies rubra, oculi albi, signum est, ab igne superari metalla, unde tristitia & contrarius respiracioni singultus venit. Porro metalla in sui productione (secundum ipsos) numerum nonum consecuta sunt, atque decimum terra, quæ potest producere metalla; sed tum non potest, ideo post decem dies mortem expecta. Flavus, niger, albus, mixti scilicet colores in facie si videntur, & modo in oculos ingressi, modo in os, modo in nares, morbum interius esse indicant periculosum.

Facies cærulea, & oculi flavi si fuerint, medio die moritur, quia ab hepate vincitur stomachus terreus, & cum venit ad meridiem, cui ignis dominatur atque arbores quoque in se ignem contineant, neque turbant metalla, quæ sunt à terra, ideo prævalent, & spiritus ventris terrei vincuntur, unde mors in meridie; quod si evadit illud tempus, post duos dies vitam amittet. Oculi non perfecte collucentes & radices dentium nigri indicant breves spiritus esse, ab his autem stomachum destrui.

Facies alba, oculi nigri indicant parum esse de sanguine, & vesicam evacuari & hæc quatuor in quo fuerint, non diu victurum.

Os ad instar piscis apertum, & quod sine violentia facile claudi nequit, (quia ignis superat pulmones:) edens magnum singultum, indicat mortem, quia pulmo destruitur.

Si humeri concidunt (signum est singultus advenire & ideo illos moveri) & sunt oculi oblique aspicientes, atque labia adusti coloris, indicant cordis nimium calorem, atque cum facies ad cor spectet & nigredo ad vesicam, signum est, cor destrui & postea hepar ac denique vitam.

Si in oculis pupilla sit cærulei coloris, quia hæc subijcitur stomacho, & color cæruleus hepatis, ab arboribus vincitur terra.

Si genæ faciei sint nimis rubicundæ, quia cordis igni subijciuntur, diurnum.

Os apertum & obliqua spiratio indicat stomachum & pulmones destrui: pedum & genuum tumor magnus, indicat stomachum & ventrem destrui: & cum terræ elementum ipsis dominetur, cui decimus numerus in sui productione attribuitur, decimo die mortem minatur.

Nervi si validè luxati sint, venarum destructionem quas regunt indicant.

Si in palma interius nullæ lineæ appareant, cor indicat destrui & mortem instare.

Si labia livida aut potius cærulea atque corpus frigidum, indicat spiritus destrui.

Manuum & pedum ungues cærulei & nigri, indicant ab aqua non posse produci arbores seu hepar, & octavo die, qui numerus attribuitur arborum elemento ob illorum productionem, mortem.

Corpus valde grave & fluxus urinæ non sistens, indicat aquam vinci à terra i. e. vesicam à stomacho, ideoque mortem sexto die, qui numerus aquæ in illius productione tribuitur.

Si capillos videas erectos instar stuppæ, intellige pulmones destrui & decimo die mortem.

Si facies tumeat & linguæ tumor sit cæruleus, (cor hepatis colorem habet:) & simul quatuor partes manus & pedes viribus destituantur, quia hepar non retinet sanguinem, per quem irrigantur & aluntur oculi & lachrymæ profuant incessanter, quod indicat hepar destrui; vincuntur enim à metallis arbores, ideo mors imminet die octavo, si numeros ab initio cycli sexagenarii.

Si facies flava vel nigra & palma tumescens sine lineis, cor destruitur & mors post unum diem adest; aqua enim post unum diem creditur producta à Sinis.

Si pedes tumeant flavo humore, & æger non sentiat fluxum alvi atque labia eversa habeat, post unum diem mors.

Oris & narium aër exiens neque rediens i. e. expiratio sine introspiratione, & eversum sit unum labium sursum, terra nequit producere metalla; si etiam adsit nigredo, qualis fit à carbonibus, quia metalla non producunt aquam, undè spiritus vesicæ non pervadunt, pellis & pili arefcunt, atque anima solvitur à corpore & siccantur ungues, tertio die mors venit, nam ternarius pertinet ad metalla.

Si

Si facies nigra, si obscurentur oculi, sudor instar aquæ decurrat, renes quasi abrum pantur, & pili siccantur, quarto die mors.

Sed videamus Aphorismos *pien kô hoá tó cham chum kim* Medici nobilissimi.

1. Aegroti hominis duo oculi si habeant flavum colorem, promittunt vitam, & morbum posse curari.

2. Etiam qui habet faciem flavam, & oculos cæruleos, non moritur; si sint cærulei sicut herba *ceú cú*, moritur.

3. Qui habet faciem flavam oculos rubeos, non moritur, sed si rubedo sit sanguinis corrupti moritur.

4. Si facies flava, oculi albi, non moritur; sed si albi sicut arida ossa alba moritur.

5. Si facies flava, & oculi nigri, non moritur; sed si nigredo sicut à carbone, moritur.

6. Si facies & oculi nigri simul, non moritur.

7. Si facies nigra & oculi cærulei, non moritur.

8. Si facies cærulea & oculi albicantes, moritur.

9. Si facies nigra, oculi albi, non moritur.

10. Si facies rubra, oculi cærulei, sexto die moritur.

11. Si facies flava, oculi cærulei, post novem dies moritur, quia viæ sunt perturbatae, & potus vini nimius causat malignitatem, quia ingreditur in ventris & fellis vias; unde spiritus dispersi, oculos faciunt cæruleos, quo fit, ut nullo modo possit vivere.

12. Facies rubens, oculi albi, post decem dies moritur, tristitia & sollicitudo interius circumligavit cor.

13. Alba facies, oculi albi, moritur; indicant tolli integritatem vitæ, & evacuari sanguinem venarum.

14. Facies nigrescens, oculi albi, post octo dies moritur; quia vesicæ spiritus interiores læduntur, unde morbus *Cye* i. e. aggregationis spirituum emanat.

15. Facies cærulea, oculi flavi, post quinque dies moritur.

16. Ager cadens in lectum, si cordis dolorem habeat & spiritus breves, stomachum intus indicant esse læsum.

17. Aegroti facies si non sit clara ordinariè, sed appareat instar terre coloris, indicat illum non recipere cibum & potum, & quarto die moriturum.

18. Si oculi non sint ordinariè clari, & dentes nigri, morbum indicant curari non posse.

19. Aegro-

19. Ægroti aures, oculi, nares, os si sint nigra & nigredo linguam inficiat, omnino moritur.
20. Aures, oculi, & genæ si rubeant, mors in quintæ diei medio.
21. Color niger prodiens in superficie frontis & infra nares & etiam in genis ambabus, mortem finito die & medio.
22. Si de morbo confurgas & modo colorem nigrum, modo album habeas, qui oculos intret nares & os, tertio die mortem.
23. Si repente nigrescit facies instar marmoris nigri, vel simul sit cærulea & nigra, mors.
24. Si nigrescat facies & oculi obliquum contueantur, malignitatem ventri & mortem indicant.
25. Ægroti facies nigra, labia cærulea, mortem.
26. Facies cærulea, labia nigra, mortem.
27. Facies nigra, latera repleta, ita ut te movere nequeas à tergo, mortem.
28. Oculi oblique in humeros quasi retroacti, post unum diem mortem.
29. Si humidum radicale sit repletum, ac motus ejus impeditus, & coloris primigenii defectus; oculorum perfectio tollitur & ob metus vehementiam mors.
30. Si oculorum retina introrsum acta fuerit, septimo die mors.
31. Si fuerit os, ut os piscis & spiritus multi egressi, mors.
32. Si absolutè os apertum, tertio die mortem.
33. Si labra habeant cæruleum colorem & repente arefcant ac siccentur, indicant non posse ægrotum curari.
34. Ungues cærulei, mortem.
35. Ungues manuum & pedum habentes intra carnem nigram, octavo die mortem.
36. Si motus sanguinis & spirituum sit destructus & in facie ejus natet tumor, mortem.
37. Si ægrotans habeat tumorem & facies ejus nigra appareat, mortem.
38. Ægrotantis palma tumefacta sine lineis, mortem.
39. Si umbilicus habeat tumorem & repente detumescat, mortem.
40. Si pulsus videas destrui, os hiare, pedes tumescere, post quintum diem mortem.
41. Ægroti labia tumida, dentes adustorum instar, mortem.
42. Ægroti dentes derepente nigrescentes, decimo tertio die mortem.
43. Lingua ægroti tumescens instar ovi, mortem.

44. Sudor, qui non decurrit, & linguæ tumor nigrescens, mortem.
45. Capilli capitis erecti in ægro, 15. die mortem.
46. Capilli sicut sicca stappa & si æger pronus sit in iram, mortem.
47. Pedum Suræ tumidæ & inflatæ & genua instar vasis cujusdam inflata, mortem.
48. Æger dormiendo excrementa, absque eo quod sentiat, excernens, mortem.
49. Ægroti corpus fœtorem cadaveris de se spirans nequit curari.
50. Ægroti ex hepate pellis nigra si fuerit, pulmonum die *kem' ciu'* in cyclo sexagenario 17. vel 18. moritur.
51. Ægri pedum suræ tumidæ & vomitus atque capitis dolor adveniens, mortem.
52. In cordis morbo si oculi sint nigri, vesicæ die *gin' hem'* 19. aut 20. moritur.
53. In morbo stomachi labia cærulea, in hepatis die primo vel secundo in cyclo sexagenario mortem.
54. In morbo pulmonum genæ rubentes, labia flava, die stomachi in cyclo inter 5. & 6. mortem.
55. Color supra requisitus cæruleus & cælorum obscurus, & non arculi rubentis; rubor debet esse minii & non Cinabari; albedo debet esse alarum avis *ta'* & non salis nigrescentis; nigredo debet *cyé* bituminis seu picis flavus sicut invenitur in alis avium, & non sicut color terræ.

Si videas in oculis rubedinem, morbum esse scito in corde; si albedinem, morbum in pulmonibus; si nigredinem, morbum in vesica; si flavum in stomacho; si cæruleum, in hepate, si videas colorem, cui nequeas attribuere aliquis ex dictis coloribus, scias morbum esse in pectore.

Locus *gé kio*, i. e. cornua Solis, si habeat in vere colorem cæruleum, cum illi dominetur hepar; si ille color similis sit avium alis cæruleis; vitam spondet; si autem sit azur vermellio, lædi à vento indicat, & spiritus esse frigidus; si flavum colorem, indicat hepar habere vitium vacui; si album, repletionis; vacuum proinde restaurare curabis.

In loco *qué kio* i. e. cornibus Lunæ, dominatur stomachus & tempus quintæ annuæ tempestatis, si ibi appareat flavus, indicat ventris spiritus turbatos; si tam flavus quam cæruleus, indicat colorem nimium ventris; si habeant colorem pavonis, indicat esse venenum in spiritibus & morbum *Sic Ki*.

Locus *heú chum* i. e. cœli medium seu media frons, dominatur tribus corporis partibus; si in illo appareat flavus color, indicat superiorem partem valdè calere; si pavonis, indicat mediæ partis corporis spiritus male habere;

h

si al-

si albus, indicat in infima parte corporis frigus; si cæruleus, indicat morbum esse interius in loco *tai yam* magni caloris primigenii infra oculos, qui dominatur parvis intestinis; si color sit niger indicat deficere spiritus & lædi à vento frigido; si ruber cor æstuarè; si flavus & albus, originem interiorè spirituum vacuam.

Locus *tai yā* dominatur pulmonibus, si ibi appareat cæruleus ruber, indicat lædi à vento & frigido; præterea tussim & præterea calorem pulmonum; si sit albedo alarum avium, vitam; si autem qualis est in ossibus porci, mortem.

In loco *Sin' Kuon'* (puta in genis) si appareat ruber, qualis in cristis gallinæ, vitam; si autem sit, sicut est sanguinis corrupti, cum parvis intestinis & cordi dominetur, indicat morbum calidum, inquietem, sitim, & pustulas in lingua, oportet igitur Medicinas frigido-calidas portæ vitæ adhibere. Si color niger, qualis est avium nigrarum, quæ in hyeme volant, vitam; si qualis est adustæ terræ, mortem; si flavus, indicat malignitatem in stomacho; si albus, eandem in pulmonibus; si parvus ægrotare vesicam; si tempore quintæ tempestatis rufus appareat, qualis videtur in vaccis, vitam: si qualis in terra cremata, mortem.

Locus *ti kuò* ad meatum, dominatur ureteribus & alvo; si habeat cæruleum & album, frigus indicat; si flavum & rubrum, calorem.

In loco *kan' mó* i. e. hepatis sepulchro, oportet videre cæruleum colorem, nam si albus appareat, septimâ vel 8. Luna periculum nuntiat; nam venit elementum, metalli, h. e. pulmones vincere arbores, i. e. hepar, (quod invadunt) ideò quamprimum curandum est malum.

In loco *guei mo* id est ventris sepulchro, naturalis & debitus color est flavus, proinde si ibi appareat cæruleus in vere, nullus debet esse morbus sed si adfit morbus, cum morte terminabit.

In loco *Sui mo* i. e. cordis sepulchro, debet esse color ruber; si autem vides cæruleum album, noli mederi, per se enim morbus solvetur; niger tamen si appareat in loco *quey' mo*, à vesica periculum est.

Si in loco *Koan' Sui* & ad oculos ipsos moveatur rubeus color, tertio mense mortem.

Si in quatuor istis locis *kan mo*, *kien*, *quey*, *sui* appareat niger in hyemali solstitio h. e. 10. vel 11. Lunâ, periculum.

Si in loco *fi' mó* videas flavum colorem ingredi nares, mors; Si in cæruleum mutatur, dolorem ob frigus & mortem in plerisque; si nigrum videas, indicat aquæ seu vesicæ morbum; si rubrum, indicat magnum & vehementem calorem; si album à sanguine morbum; si in locis corporis fellis & stomachi

fit

fit color niger, cum hepar dominetur oculorum morbis, & labiis dominetur stomachus, ideò color cæruleus seu subniger si appareat primâ Lunâ, indicat intra illam periculum.

In loco *Kuan Keü*, puta in loco supra labia seu extremo oris, si quinque colores, unum videlicet post alium, videas succedere, mortem; in prægnante autem tristitiam, & si sit solus color albus, intra 7. vel 5. dies mortem

In extremo superciliarum *Kuan mi* rubeus & niger & albus, si post medium annum eyadit mortem, aut post medium annum certo moritur, aut certe intra 3. vel 5. dies violenter seu crudeliter moritur. Sed oportet ut ille color albus in superciliis sit etiam in pelle & carnibus, nam pulmonum morbus est.

In loco *Kuan pi* i. e. narium superficie, si cæruleus color sit, indicat frigus redire & dolorum molestias; si niger sit, ab aqua morbum; si flavus intra umbilicum frigus maximum; si albus sanguinis illico fluxum & præterea mors supervenit; si rubeus, indicat ventris nimium & venenosum calorem; ideò cito medicari morbum oportet, ne superveniat profundus singultus.

In loco *Kuan nieü* i. e. in angulis duorum oculorum, si morbus aliquis sit, non cura illum, nam si sit ex flavo colore, vitam; si verò alii etiam appareant, periculum enuntiant.

In locis *quay qu' chin* h. e. in ipso corpore hominis si videas colorem rubrum, periculum; si mutatur rursus in rubrum vel hic in cæruleum, post diem mortem; si in genis sit rubor & nigredo, vitam servabis sed oportet te serves & occurras malis.

Si in loco *heü chin* ruborem habeas, indicat tristitiam vel afflictionem & post quinque vel septem dies morbi augmentum.

CAPUT ULTIMUM.

Explicantur succinctè maligna febris, delirii & fluxus alvi morbi, originales morborum aphorismi afferuntur.

Praxis tentandi pulsus & instructio brevis, qua ratione Medici Sinenses medicantur delectis morborum pulsibus.

MENS erat genera omnia morborum percurrere, sed tempus breve, uti & alia, quæ à Medicis Sinis afferuntur, nos coëgit hîc sîtere, & si Deus voluerit, in lucem postea proferam. Breviter hic quædam afferam ac imprimis de maligna febris.

h 2

§ 1. In

§. 1. In vere tepidi spiritus uniuntur; in æstate spiritus æstus, seu calidi; in autumno moderati inter calorem & frigus; in hyeme spiritus frigidi ac densi, ut qui congelare faciunt. Istæ sunt mutationes connaturales quatuor anni temporibus, nam v. g. si hyeme est multum frigus, omnia se recondere necesse est aut condensari, ne lædantur à frigore; at si hoc frigus in vere appareat & mutet veris tempus debitum, causat morbum: nam illud frigus suos spiritus inferit membris, carnibus & ossibus, estque morbus *ven* à tepido seu pestis. Quod si in æstate mutet tempus æstus, causat febris morbum multo priori gravio- rem, qui affligit & urit hominem, unde in vere & æstate pestem fieri contingit, quia videlicet tepidus ille morbus tempore æstatis vel veris à tempore hyemis irrepentè causam habet; nam cum verno tempori respondeat tepor seu tarditas & remissio, irrepit pro illo frigus, & cum æstati respondeat calor, irrepit pro illo autumnii tempus medium inter calorem & frigus, & contra in autumno pro tempore illi debito calor solus, in hyeme vero loco frigoris tepor. Ex dictis mutationibus intra annum morbi oriuntur & crescunt; nomenque *Xam han* maligna febris habet. Origo potissima illius est ex frigoris vento intra irrepentis atque spirituum pervadentis integritatem, quorum postquam aufert præfectionem, fit ut non permeent; unde hic morbus primo die apparet in narium foraminibus atque in medio pellis, & carniunt, causatque dolorem capitis & odium frigoris, renes & humeros aggravat. Morbi hujus maligni spiritus per corporis lotionem & sudorem curantur: cum autem maligna creverit ad tertium diem in superiori parte corporis pectus oppleri & tristitia affligi contingit hominem, Medicina hujus mali est vomitus. Porro ad quintum diem crescens spiritus aucti & quasi condensati sunt in intestinis, ideoque lumbi & renes gravefcunt & ossa affliguntur ac dolent; Medicina est purgare ægrotum. Secundum vero est malignam febrem quinduplicem esse.

1. *Chum fumi* morbum ab interiori vento, quod videlicet sudor à malignitate venti læsionem accipiat, & si sit in *yam* i. e. calore primigenio, pulsus apparet *feu hié* i. e. natans & creber, eò quod læsio sit in motu sanguinis & spirituum, unde calor sursum ascendit; si autem sit ab *yn* i. e. humido radicali, pulsus *cum je* i. e. mollis, subtilis & debilis illam malignitatem indicat.

Secundum genus febris dicitur *xam han* i. e. læsio à frigore, quia malignitas illius est causa, nec veniat sudor, unde fit, ut corpus dolore affligatur, & quia hic morbus nascitur ex humiditate caloris primigenii & humidi radicalis, ideo pulsus, qui illam indicat *ken ci ge* intensus rarus, calidus in locis *Cum* & *Ché* i. e. primo & tertio, læsio est in sanguine, & morbus curari potest per sudorem.

Tertium genus *ge pim* i. e. calida oritur ex *yam* i. e. calore primigenio,
&

& *yñ* i. e. humido radicali natantibus, ideoque in locis *Chè* i. e. tertio & *cunò* i. e. primo, ad levem attactum sentitur pulsus *feù hié* i. e. natans & creber, qui indicat cor à calore lædi, idem pulsus si fortius palpetur invenitur esse *Chin san ci* i. e. profundus rarus, & qui mox dispergitur.

Quartum morbi genus *ulú pui* i. e. pestis seu teporis, motus hujus morbi per omnes vias meat atque omnia tempora percurrit. Veris enim tempore quo *Veù* i. e. qualitas tepidi regnare deberet, mutatur in frigus. Æstatis tempore, cui calor est debitus, mutatur in medium tempus & remissum teporem. Autumni tempore, cui moderata caloris remissio debetur, mutatur in æstum. Hyemis tempore in quo frigus regnat, mutatur in teporem; inde fit ut qui dictum morbum habeat, pro multitudine spirituum longiori vel breviori tempore illum patiatur. Atque cum omnes vias pervadit, in omnibus reperitur, curatioque illi adhiberi poterit. Ex quo colligitur quod pestis omni tempore grassari possit.

Quintus morbus *xé veù* i. e. ab humido tepore, qui si est in calore primigenio, pulsus, qui indicant illum, sunt *ju*, *vie* i. e. molles ac debiles; si autem sit in humido radicali, pulsus sunt *ciá kiá* i. e. parvi, celeres, & pro copia spirituum intra annum brevior vel longior apparet, cum hic morbus est in calore primigenio exterior; cum autem in humido radicali est interior, malum ejus incipit in pelle & carnibus, causat calorem, estque extra; quare dicitur esse *yan hiú* i. e. vacuus calor primigenius; proinde oportet sudare ægrotum si curari volet, & si loco sudoris procreandi purgationem illi tribuis, moritur. Similiter si ad extra morbo non auferes malignos spiritus, fiet, ut communicentur interius, non quidem cum malignitate frigoris, sed cum contraria malignitate caloris, quæ causat afflictionem, inquietem, calorem, garrulitatem, unde malum illud est *yñ hiú* & *yan xin* i. e. humidum radicale vacuum & calor primigenius oppietus. Curatio hujus morbi est per purgationem, quod si loco purgationis procures sudorem, occides ægrotum. Breviter in compendio accipe Medicinam prædictorum. *Yan kiú* i. e. calor primigeni, vacuum si habet, sudore curatur: *yñ chim* humid. rad. plenum si purgas, moritur. Rursum si *yan chim* i. e. cal. primig. sit plenus & prodeat sudor, moritur: Si sit *yñ kiú* humid. rad. vacuum & purgas, curatur. Nota verò *Xam ham* i. e. malignam febrim similem habere pulsum cum aliis febris, quare si sit malignitas à *yan* i. e. cal. prim. ambarum manuum pulsus sint *feù hié* i. e. natantes, extensi & excrecunt in *cunò tá* i. e. exundantes & magnos, atque implent tria loca pulsuum pervaduntque ad locum *sum fu* in capite, ubi via est caloris magni primigenii, malignitas ad septem dies dilatatur, ideo oportet viis pedum mederi & bene explorare.

Secundum locum *Quoan* ut videas, si pulsus sint *vi chi*, *muon* i. e. parvi, tardi, languidi, pulsusque *fo* i. e. cadens valdè, quærendus erit, ut inveniat: verum quinque diebus ante advertes, pulsus esse modo tardos modò frequentes, modò exundantes, modò parvos & morbum modo gravem, modo levem. Porrò *xam han* i. e. maligna febris septem diebus explicat suas vias sequenti ratione.

Primò die dilatat malignitatem febris in *tai yam pam kuam* i. e. magno calore ureterum. Secundo die dilatat in *yam mim quey* i. e. lucidi caloris primigenii à ventre via. Tertio die dilatat in *xao yam tau* i. e. diminuti caloris à felle via, istæ viæ sunt caloris primig. ab intestinis ad pedes & ad extra, nec egrediuntur exteriora intestinorum; ideoque potest adhuc sudor venire & morbum solvere. Quarto die dilatat malignitatem in *tai yn pi kiúm* i. e. magni humidi radicalis viam à stomacho. Quinto die dilatat in *xao yn kien* i. e. diminuti humidi viam à vesica. Sexto die dilatat in *kiné yn kan* i. e. defectuosi humidi viam ab hepate. Istæ tres viæ sunt à membris & ab intra, & potest purgari æger vel per *ven* i. e. tepidorum usum, & illa malignitas extinguí; febris enim maligna solum dilatur in pedum, non autem in manuú viis, tribus videlicet viis caloris prim. & tribus viis humidi rad. lateralibus & non directis: quare motus sextus sanguinis, qui est ad intestina, repleti oportet; nam sic impedimentum auferitur, per quod prohibentur, ne obstructè & oppletè decurrant, ex quo fit, ut septimo die ex illa oppletione, qui malignâ laborat, moriatur. Etiam fit ut duobus motibus febris maligna moveatur, & uno die se dilatat in duabus viis, & interdum trium dierum spatio in tribus viis, unde fit ut intra diés tres vel sex mors accidat: cum vero dicta malignitas habet caput & caudam i. e. principium & finem, aut solum per unum diem in via se dilatat; fit ut alia genera febris malignæ diuturnioris & brevioris eveniant, quæ non refero.

In maligna febre & quacunque alia calida iidem fere pulsus sunt; nam ambo implent manum, penetrant *Quoan* i. e. secundum locum seu limitem, sunt exundantes seu celeres; excepto, quod in maligna febre pulsus transilientes limitem *Quoan* si parvi sint, magnum languorem habent; at vero in quacunque alia febre post palmam manus, licet languidi sint, statim disperguntur.

Morbi malum utrobique *fum mem* locum præterit, & si habeat magni caloris dominium, intra diem periculum auferitur. Porro si in maligna pulsus fiant *fo* i. e. cadentes, multo tempore perquirendi sunt; in febre ordinaria siccitas & defectus accidit. Quare in maligna si doleat caput, si urat sitis, si impertinentia loquatur, debet habere pulsus exundantem magnum; nam si illi contrarius appareat, scilicet parvus, subtilis & exiguus, in caloris primigenii locum

cum

cum irrepfit humid. rad. & mortem nuntiat. Rursum si post sudorem videas rediisse pulsum æqualem seu connaturalem, indicat morbum abiisse: at si contrarium, scilicet pulsum celerem, ardentem, affligi ægrum tristitia, loqui impertinentia, nec posse comedere, iste morbus vocatur *yñ yam kiao'* i. e. humid. rad. pervasisse cal. prim. & contra, & mortem nuntiat.

Adverte autem in maligna feбри duas species reperiri malignitatis, unde & duo morbi, alteram ab *yam* cal. prim. alteram ab *yñ* humid. rad. ac proinde si videas in corpore turbari omnia, quatuor partes scilicet manus & pedes affligi nec quiescere, in facie ruborem & flores, & prodire maculas seu puncta, quas *petó' ché* vocant, si loqui impertinentia quasi si videat spiritus, si fluxum & respirationem non quiescere, si sudorem prodire ad extrema corporis respondentis ficcitati, si instar piscis os apertum, malignitas febris est ex *yam* calor. primig. malum hoc Medicina non tollit, sed illud potest minuere; quod si æger in illo septem dies transeat, poterit sanari & quiescere.

In sex locis manuum pulsus *kum* i. e. exundantes sunt à *yam* i. e. calore primigenio, malignâ feбри sic dictâ, & si sudorem habere non potes, palam est, malum esse dilatatum atque in membra intrasse, congeriem quoque sanguinis & calorem esse ad intra. Unde turbatio & inquietas, in facie rubor & puncta depicta seu maculæ, & loquacitas delirans, fluxus sanguinis & os piscis instar apertum; si æger septem diebus supervivit, malum superatur. At verò si videas frigere corpus & gravescere, opprimi humeros & oculos dolere, nec dolorem sustinere posse ægrotum, lumbos & ventriculum motu celeri vexari, os cæruleum vel nigrum, venenosos spiritus cor agitare, quatuor partes i. e. manus & pedes frigere, appetere vomitum nec deglutire guttur & pulsum esse subtili-profundum, est malum à feбри malignâ *yñ* i. e. humid. rad. cui oportet cito mederi, infra umbilicum purgare morbum, quod si sextum diem superat æger, vivere potest. In hac feбри sex pulsus in sex locis manuum sunt subtiles, profundi, celeres sive magni, cum corpus nequit moveri nec oculi; & si in locum *Quoan* i. e. medium redeant spiritus humidi rad. esse nocivos, unde si æger sex dies vivat, quia tunc in *kie'* summum humidum rad. producit calorem, evadit mortem.

Aphorismi de Febribus.

P Estilentialis morbus, in quo sudor, calor & pulsus celer atque ardens non debilitantur, accedente etiam delirio & fastidio, significant calorem primig. cum humido rad. in se mutuo transversum fieri, ex quo mors sequitur & licet convalescat, mortem tamen non evadit. Morbus calidus si habet sudorem & pulsus

pulsus post illum maneat solidus, plenus, sic ut antea, mors; si post sudorem redeat pulsus æqualis & connaturalis, vivet; si cum pulsu solido pleno nequit sudare, qui est pulsus *yam' kie* i. e. magni caloris moritur, si in illo pulsu potest habere sudorem, pulsus adhuc urens maneat, & post singultus redeat calor & multiplicetur, moritur æger.

In feбри calida post afflictionem & quietem sudor si adveniat & post illum quies, vivet; in eadem si calor primig. ingreditur & humid. rad. egreditur, & caput tantum fudet, mors; si etiam renes & lumbi usque ad pedes tantum sudent mors; si humid. rad. & calor primig. ingrediantur & sudor adsit atque calor, ut prius, duret, mors: si humidum & calor verò egrediantur & sudor adsit & frigus non cesset, præterea nares & os aërem frigidum spirant, mors. Item in calido morbo si adsit sudor & fluxus, qui medetur morbo, vocatur puteus humidi, vitam promittit. Item si adsit sudor & adhuc pulsus pleno-solidus, urens, vel si calor magnus, & absit sudor, nares tamen sanguinem emittant, vita sperari potest, vocatur puteus caloris. Item si morbus sit à *xáo yñ* i. e. humido modico radicali sex vel septem diebus & æger ab alto videatur ducere suspiria, mors. Si idem æger habeat pulsus parvos, subtiles & profundos & velit dormire, sudorque veniat non inquietans atque cupiat vomere, deinde quinto vel sexto die fluxus iterum, inquietus, & sudor redeat & nequeat dormire, mors.

In morbo *Xáo' yñ* i. e. medio humido radicali fluxus si sistatur & frigus pedes obtineant, & postea manus ac pedes tepeant, curari potest. Item idem morbus si pedes habeat frigidos & interdum inquietem, ac velit ambulare & se vestire, potest curari. In maligna feбри si calor magnus adsit sine fluxu & nunquam cesset, mors sex vel septem diebus, & urina sit calida, vitam promittit. Item si prodeat sudor & fluxus non cesset, mortem; similiter si non habeat calorem sed solum humidum. Item in maligna feברי tussis & pulsus, qui statim dispergitur, mortem. Item si fluxus sit decem diebus & pulsus mutetur in plenum, mortem. In calida feברי septem vel octo diebus pulsus parvus, sanguinis fluxus, oris siccitas, post unum diem & medium mors; si pulsus sit *tay'* i. e. subsistens, post unum diem. Item post septem vel octo dies pulsus adurens & singultus frequentes, tertio die mortem. Si in medio morbi habet sudorem, & post tres dies habet sudorem, quarto die moritur.

In calido morbo corpus & facies absolute flava & tumens, cor calens, os siccum, linguæ tumor, & si corpus foeteat stuppam, indicium est venenum incidisse in pulmones, quod illos & stomachum lædit, unde mors. In eodem morbo si sudor non veniat, & si cum venerit, non pertingat ad pedes, & si

& si spumet salivam, meticulosus fit, nec possit dormire, malum infecit hepar, quod & lædit, unde mors. Hæc pauca de febribus sufficiant.

De Delirio.

Distinguunt Sinenses delirium ab amentia, illud *Vam* hoc *thien* vocant: *yñ* & *yâm* i. e. humid. rad. & calor primig. unita sibi debite æqualitatem & sanitatem; sed si unum aliud superet, morbum efficiunt. *Yñ* i. e. humid. rad. malignitas interior facit, ut extra egrediatur, unde vocatur *Chun* *yâm* i. e. gravitas caloris, quæ facit delirare & per calorem commovet ægrotum & per *yñ* i. e. humid. rad. quietem reddit, ideò delirans parum dormit, & quia malum solidum est & intra plenum, non esurit, verum se ipsum laudat, gloriatur Dominum se omnium constituit, neminem metuit, cantat, fidet, lætatur, concinnatur, ambulat, vociferatur &c. Sed cum malum est ab *yñ* i. e. humid. rad. plenitudine & redundantia, in furiam erumpit, vocatur *Chun* *yñ* i. e. gravitas humid. rad. estque id, unde fit amentia; & quia *yñ* i. e. humid. rad. deorsum est & eò se recolligit atque residet, ideò amens non loquitur, non lætatur, mortui instar obliquè torquet oculos, faciem obvertit & demittit. In delirio pulsus trium locorum est *yâm* i. e. caloris primigenii, in amentia est *yñ* i. e. humid. rad. verbo: Delirius habet pulsus *Chun* *yâm*, parum dormit, non famet, & morbus est in commotione, Amens habet pulsus *Chun* *yñ* morbus est in stupore, quiete, silentio.

Amentia porro sunt quinque genera. *Sun* *yâm* *thien* i. e. à calore amentia, per illam redditur homo quasi mortuus, egerit stercus, & non nisi cum dorsum suum mordet ac comedit, restituitur. Secundum *yñ* *thien* i. e. ab humido rad. cum incipit nascuntur in umbilico pustulæ, multi sanari non possunt; acquiritur hoc malum, cum quis se lavat. Tertium *thien* *fum* i. e. amentia morbus ex vento, oculi in amente volubiles sunt; omnia lustrat, quasi cum quis trahit aliquid aut sequitur aliquem, balat instar ovis, cum dorsum suum rodit, redit ad se. Quartum vocatur *ven* *thien* i. e. ex tepore amentia, facit caput deorsum pendere, inducit corporis gravitatem, oritur, cum aliquem æstus invasit & corpus ac præcipuè cerebrum humiditate opplentur, cum dorsum suum rodit, redit ad se. Quintum *má* *thien* i. e. e tui amentia, hæc per intervalla venit & manibus ac pedibus reptare facit hominem.

Amentiarum relatarum pulsus est plenus, trahentis, creber, magnus *kien* *xé tá hié*, & huic morbo atque pulsui potest adhiberi medela. Verum si pulsus sit *chin* *ci vi ciao vi* i. e. profundus, subtilis, parvus, exilis, tardus, huic pulsui ac morbo nulla medela est; solet etiam dici: si pulsus sit in dictis amentis

Kien

Kien hé bien xe i. e. trahentis, celer, intensus, plenus, quod vitam promittant; verum si amentes statim dormiant, in terram projecti salivam egerant nescienter & violenter erigi cogantur, atque erecti stercus faciant, difficile possunt curari.

De fluxu alvi.

FLuxus alvi fiunt in æstatis Luna, cum à stomacho & ventre æstuante recipitur frigus: nam color & frigus se mutuo dilatantia causant fluxum, & si sit tam ex frigore quam calore, fluxus ille ruber & albus apparet; quod si tunc adfit pulsus *feú tum* i. e. exundans & natans, indicat in cordis via intercideret & mergi calorem, morbus proinde iste difficilis curatu est. Si videatur pulsus *Chin sí* i. e. profundus & subtilis, indicat in cordis via leviter intercideret calorem & ideò facile curari posse. Nota autem, fluxus esse quinduplices, unde & nomina diversa habent. 1. *quey xi* i. e. fluxus à ventre; stomachus dominatur carniùm calori & cavitati liquidorum, ubi segregantur subtile & grossum seu fœculentum, & prius quidem est materia spirituum in stomacho, qui illos ad sex membra & sex intestina spargit, posterius verò devolvitur ad sex maria, puta sex intestina. Porro spiritus ventris cum sunt debiles, recipiunt frigoris malignitatem, & cum carnes nequeunt calefacere cavitatem liquidorum, fit ut dilatentur ad *tá cham* i. e. magna intestina & inficiantur flavo colore cavitatis, unde indigesti egeruntur. Vocatur ille fluxus *quey xi* uno verbo; ventris fluxus oritur ex cibo & potu indigestis, estque coloris flavi. Rursus licet venter à carniùm calore cavitatem liquidorum faciat caleferi, cum videlicet purum segregatur à fœculento, stomachus tamen vacuus cum recipiat malignitatem, fit ut nequeat dispergere ventris superioris spiritus in quinque membra & intestina, unde remanent in medio ventris quem etiam replent; ideò ea quæ comeduntur cum descendunt, statim evomuntur & turbantur spiritus illi, ac cum fœcibus minguntur; quare redeuntes fœces ad magna intestina, causant stomachi fluxum secundi generis *pi xi* dictum. Rursus cum cibus abit in locum *kinm pé* i. e. magna intestina, quæ pertinent ad pulmonum membrum, & cum hæc intestina sint alba, & cum sint vacua, exorto in illis motu murmura cient; malignitatis hujus sunt causa frigidi spiritus, unde fit, ut nec dum absolutâ comestione stercus in fluxum erumpat, quod est caloris albi, & ex murmure atque motu dolorem creet. Vocatur hic *ta cham xi* i. e. magnorum intestinorum fluxus. Verbo uno: fluxus stomachi fit ex eo, quod repleatur fœcibus, quibus cibus obviat, unde per vomitum illum egeri faciunt; at verò fluxus intestinorum magnorum oritur ex eo, quod vacua sint, unde illud residuum, quod in illis reperitur, rubedine tingunt, atque ex motu

&c

& murmure dolor generatur. Rursum *Siao Châm* parva intestina pertinent ad cor, Dominum sanguinis, ideò qui laborant fluxu urinæ, habent fluxum purulenti sanguinis ex alvo; nam parva intestina à ventriculo recipiunt malignitatem & motum, & ex eo nascitur quartus fluxus *Siao chàm ci* i. e. parvorum intestinorum. Verbo uno; alvus cum dolore ventriculi ejicit sanguinem purulentum. Rursum fluxus, qui est ex retentionis defectu; nam liquida & cibi deferuntur usque ad magna intestina & ad os intestinorum amplissimorum seu ureteres, ubi Chylus fit, & aqua atque liquor digeritur; & cum illa magna intestina malignitatis frigus habeant, coguntur egerere fœces ad ureteres habentes calidos spiritus, qui fœcibus oppleti gravescunt, unde licet illas alvus excernere celeriter cupiat, tamen fœces nequeunt exire ex intestino vacuæ portæ, unde magna intestina recipiunt morbum & proximè ad ureteres venientes liquores, qui profluunt ex meandris, illos etiam obstruunt, ex quo fit dolor, vocaturque *ta hia xi* fluxus, quem si velis egerere, nequeas, uno verbo: *Hia xi* est fluxus qui intrat celerrimus & ob obstructionem impeditus, alvus illum etiam cum dolore & nisu sæpe frustrato excernere vix aut non potest. Memineris autem album colorem in fluxu & rubeum distinguere; nam rubeus est à calore, albus à frigore, quod scilicet magna intestina recipiant malignitatem nimiam, & cum spectent ad pulmones, ideo ex illis albæ sunt fœces; at verò magna intestina recipiunt calidorum spirituum nimietatem, & cum calori ignis dominetur, colorem ex eo rubeum fœces habent; quod si verò maligni frigoris & coloris spiritus uniantur, fœces simul albæ & rubræ, frigus, & calorem interiorem intestinorum indicant.

Aphorismi morborum mortis & vitæ.

Pulsus veniens sicut cum turmatim aves aut equi veniunt, moritur æger. Pulsus similis stillicidio domus veniens & interdum sistens nec continuus, etsi homo non ægrotarit antea, moritur. Pulsus qui movet manum ad instar parvorum orizæ granorum, mortem. Pulsus si solum fit in superficie ad extra, & idem non appareat intra, mortem. Si æger ocludat oculos nec velit videre homines, debet habere pulsus viæ hepatis chordæ extensæ similem, celerem & longum; quod si pro illo pulsus apparent pulmonum *feú tuon ci* i. e. natans, brevis, rarus, moritur. Si æger habet oculos apertos, & pulsus viæ vesicæ profundum, celerem, parvum, moritur. Æger ex naribus sanguinem mittens pulsus habere debet profundum subtilem; si sit *feú ta kien*, i. e. natans, magnus & trahentis, moritur. Æger delirans debet habere corpus calidum & pulsus exundantem, magnum: Si frigus habeant pedes & manus, &

pulsus sit profundus, subtilis, parvus, moritur. Æger ventriculi debet habere pulsum subtilem, parvum; si pro illo sit intensus, magnus, celer, moritur. Si cum morbo pulsus non congruat v. g. caput & oculi doleant & pulsus sit brevis & rarus, moritur; similiter si ventriculus doleat & pulsus sit contrarius *fen-tá xan* i. e. natans, magnus & longus, moritur. Si sinistra habeat morbum & dextra dolorem, vel contra; similiter si in infima parte sit morbus & in dextra dolor vel contra, moritur. Si veniat parvus, subtilis & interrumpatur, moritur; si sit profundus, mollis & debilis, celer & semper natans, moritur. Si homo sit æger, sed pulsus sint sani, vivit; si non sit æger & pulsum habeat ægroti, moritur; si pulsus deberet esse magnus & apparet parvus, moritur. Pinguis hominis pulsus parvus, subtilis, sicut fili serici si interrumpitur, moritur. Obesus si habet pulsum adurentem, moritur. Agilis corpore si habeat raram; & tardus si habeat celerem, moritur. *Chě* i. e. loci tertii pulsus si non respondeat loco *Cum* i. e. primo, aut si sit valde tardus, post medium diem moritur. Si in eodem pulsus sit & stomachi & hepatis, indicat non digeri cibos, & si multum sit de pulsu hepatis, moritur. Si in eodem loco sit pulsus pulmonum & hepatis indicat hydropisim, pedum & manuum tumorem, si vero multum sit de pulsu pulmonum, mortem. Si simul videatur pulsus cordis & vesicæ, indicat difficultatem loquendi. Illi qui hoc patiuntur, novem sensuum officinas non peragere suos cursus, pedes item ac manus destitui potissimum percipiunt; & si sit de pulsu vesicæ multum, moriuntur. Si in eodem pulsu videas vesicæ & stomachi simul pulsum, quinque membra destituuntur, & si multum habeat de stomacho moritur. Si habeat pulsum simul hepatis & cordis, indicat morbum magni caloris & sudoris & spem tolli: si habeat pulsum simul hepatis, & vesicæ, morbum in ventriculo & in muliere menstrua deesse; si hepar plenum & repleat pulmones plene, indicant tumorem pulmonum & surarum in pedibus, & dormientem expavescere nec posse urinare; cordis pulsus repletus & magnus indicat morbum ex nervorum contractione, idem indicat hepatis pulsus parvus & celer. Vesicæ pulsus profundus & natans ventum aqueum, & si simul sit vacuus mortem, & si sit chordæ extensæ, timorem. Vesicæ pulsus celer, profundus hepatis pulsus magnus, celer & profundus indicat morbum pustularum seu variolarum & à siccitate. Pulmonum pulsus profundus indicat extra defluere sanguinem, corpus calere & mortem. Si pulsus cordis & hepatis sit profundus & rarus, indicat sanguinem deorsum agi, corpus calere, & mortem septimo die. Ventris pulsus profundus & rarus indicat ventum extra. Cordis pulsus parvus, vesicæ celer, indicant humeros & quæ supra umbilicum sunt, areferi, & quidem in viris ad sinistram, in mulieribus ad dextram. Si sit in lingua morbus, hic potest curari, estque

mor-

morbus amissæ loquelæ, potest adhuc vivere duobus annis, sed ante tres annos nondum completos 20. diebus ante moritur. Pulsus veniens instar suspensi unci & natans indicat calorem. Pulsus instar singultientis indicat deficere spiritus, nec ad loquelam sufficere. Si videas pulsum ut ignem recentè accensum, intellige perfectionem à corde auferri, qui illum habet, cum herba arefcit, illo tempore moritur. Pulsus similis foliis dispersis indicat hepatis spiritus vacuari, cum ex arboribus decidunt folia, moritur. Si videas pulsum quasi obsessum, coarctatum, obstructum, ægrum, violenter moveri, intellige spiritus vesicæ non sufficere, cum ex arbore fructus *Caó* (qui sunt similes prunis) folia cadent, morietur. Si pulsum videas similem pilulis ex luto, indicant ventris integritatem amitti, cum arboris *ja can* decidunt folia, morietur æger. Si pulsus transversum veniant, indicant fellis spiritus non sufficere, cum oriza maturefcit, morietur. Pulsus sicut fascia extensa aut chorda, indicat involucris cordis amitti perfectionem, indicat loquacitatem, cum pruina cadet, morietur. Pulsus instar *Sie* (est gummi quo liniuntur vasa,) in dextræ & sinistrae manus lateribus, si parvus sit, post decem dies mortem. Pulsus instar furentis fontis natans & ad carnes usque movens, indicat magni caloris primig. spiritus deficere & mortem. Si pulsus sit instar terrei globuli, indicat in carne deficere spiritus, & si succedant color albus, niger caruleus, mortem. Si pulsus idem sit creber & oblique in manu appareat & dispareat, indicat *yam* calorem primig. deficere, & cum fructus *Caó* nascitur, mortem. Pulsus instar clavæ indicat ægrum irasci libenter, nec habere sonum & parvorum intestinorum spiritus non sufficere. Si est hic morbus in autumnii tertii anni tempestate, moritur æger.

Praxis pulsus accipiendi.

Primò oportet Medicum & sanum, & liberum à curis, jejunum quoque & manè venire ad ægrum; deinde scire ægroti sexum an vir sit an mulier, (nam hæc in primo loco *Cui* & in tertio loco *Chè* alium à viro pulsum habet:) item an puer, nam hic in una spiratione naturales habet pulsum ictus octo, deinde an brevis staturæ, an proceræ, pinguis an macer, obesus an gracilis.

Secundo, recordari debet in dextra trium locorum & in sinistra totidem: item quibus locis membrorum & intestinorum destinata sint illa loca.

Tertio, qui illis viis debiti sint pulsus connaturales.

Quarto, quæ tunc regnat annua tempestat vel mutatio anni vel mensis, & qui ea propter locis supra memoratis atque viis debiti sint pulsus connaturales.

Quinto recordari debet pulsum extrinsecorum, qui sunt septem, intrinsecorum qui sunt octo, præterea pulsum à viis extraordinariorū; item pulsum novem viarum; denique sedecim pulsum monstrosorum sive mortalium.

Sexto debet recordari, quas affectiones & symptomata loca illa tria cum pulsibus supra dictis indicent, & similiter cujus sint naturæ pulsus ipsi per se sumti, & quæ qualitates ad illos consequantur.

Septimo debet nosse prognostica ex pulsum irreptione in annuis tempestatibus ex ipsa annua tempestate.

Octavo debet nosse indicia ex sensibus, sonis, liquoribus, saporibus, coloribus &c.

Nono debet scire, quomodo loco viarum, membrorum, & intestinorum cum magnis tribus partibus corporis (supremâ, mediâ, infimâ) congruant, & quæ ad quam pertineant.

Decimo necesse est, sciat in uno loco pulsus examinare in ipsa profunditate manus vel brachii, tria puncta sciat distinguere, videlicet superficiem pellis & carniū (quæ cælo, cordi, ac pulmonum membro similis est) in qua pulsus natat; deinde medium ad sanguinem & nervos (quod secundum punctum homini, stomacho & ventri simile est,) ubi pulsus medius est: denique infimum ad ossa ipsa (quod punctum tertium & ultimum simile est terræ ac hepatis & vesicæ) ubi est profundus pulsus, & sic postea ad secundum ac tertium locum utriusque manus procedendo noveris investigare pulsus.

Undecimo debet notare quod pulsus in primo quidem loco partis supremæ, in secundo mediæ, in tertio infimæ constitutionem indicant; deinde verò cujuslibet partis magnæ partes tres alias secundum puncta tria prædicta in profundum examinare.

Duodecimo dictorum punctorum trium indicia annexa, quæ solent accidere, in promptu habeat.

Decimo tertio advertat, an pulsus sint in primo loco & non in tertio, vel tantum sint in medio loco *Quomodo*, & prout occurrunt illa, quæ supra diximus, prædicere.

Decimo quarto diligentissimè mensuram adhibere temporis & secum tacitus examinare, an videlicet in mora integræ spirationis quinque vel quatuor pulsum ictus percipiat, hi enim sunt connaturales pulsus hominis sani; quod si deficient & sint pauciores, vel excedant & sint plures, prout occurrunt, morbos pericula & ipsam mortem prædicere.

Decimo quinto an pulsus subsistant & ubi diligentissimè notet; in singulis enim sex locis per spatium novem spirationum pulsus explorabis, qui si quadraginta novem vicibus ictus continuos habeant, nec alicubi subsistant,
bꝑnc

bene habere loca & vias in illis assignatas, resolves; si vero in aliquo loco subsistunt, & si præterea in numero ictuum illa interruptio variet, secundum illam ipsam variationem prognostica temporis de morte longioris vel brevioris statures.

Decimo sexto observato numero ictuum 49. in quolibet loco pulsuum debes videre, si ibi naturales, & tempori congruentes sint omnes illi pulsus, an vero aliquis extraneus & connaturalis & præternaturalis irrepit inter illos; & hoc in quoto numero pulsuum: nam inde mox intelliges ex quo loco & cujus naturæ sit irrepens ille pulsus, aut à qua via membri & intestini invadatur hic, cujus pulsuum exploras.

Decimo septimo notabis quoque, irrepens pulsus ecquod punctum ex tribus in profunditate brachii occupet, & quam gravitatem vel levitatem habeat; inde enim sedem morbi colligere poteris, an sit in sanguine an ossibus, an in pelle, nervis, carnibus; an interior morbus, an exterior, & denique in quota parte subdivisa minori magnæ partis corporis. Ad extremum ex qualitate pulsuum qualitatem morbi divinabis. Declarandæ rei gratiâ accipe exemplum:

Præparatus ita Medicus accedens ad ægrotum manu illius in pulvinari posita, sic ut palma cælum spectet, tum verò tribus digitis sinistræ in dextra ægroti tria loca continget, primo ante omnia medium suum digitum infra os *Kai kò* i. e. eminens brachii figet, indicem verò in primo loco *Cun Keu*, & quartum digitum, qui est proximus à medio in loco tertio *Chè*. Revocabit vero sibi in memoriam, quod locus *Cun Keu* i. e. primus, ubi *yâm* i. e. cal. primig. residet, nascitur ab *yn* i. e. humid. rad. & humidum rad. quod in *Chè* i. e. tertio loco residet, nascitur in loco primo *Cun* à calore primig. Sed *yâm* i. e. cal. primig. ascendit sursum ad locum primum *Cun* in quo regnat; *yn* verò i. e. humid. rad. descendit deorsum ad tertium locum *Chè* ubi regnat. Porro in quolibet loco (retento pulsu debito tempestati annuæ in memoria,) primo leviter pulsuum ad *Kiò* i. e. pellem & superficiem carnis admovebis; postea *nyâm* i. e. pressius ad carnes & sanguinem apprimes, & examinabis pulsuum, (si idem sit, qui in superficie quoad naturam & qualitates, & si concordet cum natura loci in quo pulsus sunt nec ne) denique apprimes fortius ad nervos & ossa; & siquidem in his tribus punctis unius ejusdemque loci versus profunditatem respondeat mutuo pulsus in illa magna parte corporis, quæ pertinet ad dictum locum, tres subdivisas partes minores bene habere pronuntiabis, & etiam indicia annexa illis tribus partibus examinabis & colliges; & similiter procedes ad secundum & tertium locum; nam ex hoc colligere poteris, si locus ille illis pulsibus, & illi loco illi pulsus congruant, ac resolvere, ut dixi,

dixi, an in sanguine, an in spiritibus &c. morbi sint. Ad hoc totum bene percipiendum sex verba Sinenses notare jubent.

1. *Xam*, *hiá* sursum, deorsum, h. e. in tribus locis ille pulsus repertus an à *Chě* tertio loco ascendat ad primum locum *Cun* *Keú* (nam in humido radicali dominatur *Chě* ubi generat *yám* i. e. calorem primig. qui ascendit ad primum locum *Cun*) an verò à primo loco *Cun* (ubi dominatur *yám* i. e. calor primig. & humid. rad. generat descendens ad *Chě*) descendat; vel si unius pulsus in alterius locum irreat, vel propius evagetur extra suum locum.

2. *Tai kin* venire & abire, quomodo videlicet pulsus ab ossibus & carnibus veniat ad superficiem pellis, (spiritus enim sunt qui faciunt subire pulsus) vel abeat & recedat à pelle ad carnem & ossa aut sanguinem.

3. *Chi chi* cum videlicet pulsus adveniens tangit manum & recedens quodammodo quiescit. His bene consideratis atque aliis, quæ supra diximus, morbum resolvere ejusque affectiones prædicere poteris. In primis verò annotabis diligenter, qualis ille pulsus est, & ad quod genus refertur, & quomodo vocatur, qui in locum pro ejus connaturali pulsu irrepit, ut Medicinam illi congruam & morbo, quem pulsus causat, possis adhibere, & etiam pugnam inter se, quam pulsus ob qualitatem elementorum, quibus subditur, rationem habent, meminisse te oportet.

De modo medicandi morbis à Medicis Sinensibus usitato.

SCiendum est primo, Sinensibus non esse usum mittendi sanguinis; naturaliter enim ab homicidio & ab omni violenta sanguinis emissionem abhorrent, tum quia dicunt sanguinis calorem nimium aut vim subtractione ejusdem non temperari magis, quam bullientis aquæ fervor temperari solet, si partem subtraxeris, & non potius injecta frigida aut tepida vim illam temperaris & fregeris; tum ex eo, quod sanguinis emissio minuat potius morbum, quam sanet, hoc est, vires ipsius mali debilitando, quod corpus ex abundantia immixta sanguini opprimat, ut ita cum sanguinis deminutione deminutum malum invalescere nequeat. Jam verò Medici artem consistere & in extinctione mali, quæ fit in purgatione sanguinis & spirituum congruentium attemperatione. Neque Medici Sinenses urinam servari curant, ut ex illa morbos colligant aut prædicent, quod nihil certi se ab illis habere absque aliarum rerum adminiculo existiment. Chymicam item artem, quæ nobilissimas invenit Medicinas, ignorant, quamvis illius alteram partem ad investigandum lapidem philosophicum, ad aurum & argentum conficiendum ad insaniam aliqui pro-

sequantur; tamen nonnulli sunt, qui compositiones Medicamentorum quorundam se nosse gloriantur, per quos ad immortalitatem venire inepte praesumunt. Caeterum etiam compositiones Medicamentorum, quibus Europaei utimur, ab Hippocrate, Galeno, Avicenna, aliisque sicut & artem Graecis & Europaeis usitatam nesciunt. Ad Chirurgiam quod attinet, habet Sina hujus artis peritos inprimis, quos *Vay kó* appellant, qui vulneribus per emplastra medentur ac pulveres, doloribus item pro lotiones & unctiones. Duo potissimum genera curationis habent, evacuare videlicet vel restaurare, quae duo maxime naturae videntur consentanea; utrumque faciunt vel per simplicem herbarum ac Medicinarum, quas habent, in aqua decoctionem (videlicet in certa mensura commiscendo Medicinas usque ad determinatam mensuram diminutionis aquae:) vel per compositionem pilularum aut pulveris, quam in vino vel aqua calidis vel tepidis sumendam offerunt. Clysteres, cucurbitas, epithemata, unctiones oleorum non adhibent, quia cum extra sunt, minus efficiunt. Atque ut nobilissimum artis inventum uno verbo explicemus, atque qua ratione morbis medeantur & ad naturalem reducant constitutionem, dico Medicos Sineses pulsibus tantum mederi: quapropter in sex locis manuum, seu omnibus, seu ex illis aliquo invento pulsa contranaturali in regula (ab antiquo composita simul cum ipsa arte à diluvii penè temporibus) medicandi Medicinam vulgo receptam quaerunt, inventam praeparant, (ipsi enim Medici sunt simul Apothecarii) & aegroto dant. Si v. g. invenit Medicus Sina in primo loco *Cui Keú* pulsus indebitum v. g. *Keú* in extremis plenum & in medio ruptum, praedicat morbum à sanguinis copia defluente exortum; & si ille inventus pulsus sit in loco primo sinistrae, dicit pectus aegroti laborare aggregatione sanguinis nimii, si autem sit in dextrae, idem pectus laborare crudelissimo dolore. Si in secundo loco sinistrae sit pulsus *Keú* praedicat oculorum obscuritatem & vomitum sanguinis; si in dextrae secundo loco, praedicat intestinorum tumorem. Si in tertio loco seu dextrae seu sinistrae, praedicat aegrotum laborare urinam purulentam & sanguineam &c. quae iste pulsus secum trahit, explanat, absque eo, quod quaerat ab aliquo, quid aegro contigerit aut habeat, imò an aegrotus sit ne interrogat quidem. Igitur reperto dicto pulsu *Keú*, ut illi in primo loco *Cui Keú* medeatur, si non recordatur Medicinarum, recurrit ad regulam medicandi, in qua notatae sunt Medicinae vulgo receptae, (quem etiam adungere animus est, si tempus & occupationes majoris momenti ferant,) & invenit Medicinam seu receptam sub titulo pulsus *Keú* qua uti potest, & praeparatam exhibere aegroto, in quocumque loco reperiat pulsus praedictum *Keú* seu dextrae seu sinistrae: quod si verò quam exactissime velit mederi, tum si reperit pulsus *Keú* in primo loco *Cui*, (seu dextrae seu sinistrae, non id parum refert,) recur-

k

rit

rit ad librum & invenit receptam sub titulo locus primus *Cun' pulsus Keu'*, & illam præparat, v. g. ex *Si Kio'* rhinocerotis cornu & Medicina *ti hoan'* terræ faciet potionem, (quæ supremæ parti ubi sanguis est medetur) recepta hujus potionis est sequens. Recipe medicinae *Semi* pondus duorum scutorum, Medicinae *hoam ti* pondus unius scuti & medii, Medicinae *Koan' hen'* pondus unius scuti, *Kio' si* ex cornu rhinocerotis sex Julios; ex *tay hoan'* rhabarbaro quinque Julios; supra relata bene contundes, comminues & permiscebis, atque ex illa tota Medicinarum mole accipies pondus unius scuti, & in aqua duorum calicum bonorum injicies & coques usque quo per ignem unus aquæ calix absumatur, colabis postea & fœcibus ejectis potionem præbebis ægro post cibum sumendam.

Quod si pulsus eundem reperias in eodem loco primo manus, eandem adhibeas Medicinam, aut si pulsus mutatum advertes in alium qui non est connaturalis illi primo loco, secundum urentem annuam tempestatem, similiter procedes, uti in superiori pulsû, usque ad quo restitit sibi & redire connaturalem pulsus animadvertas; hinc quis facile colliget quomodo Sinae per Medicinas pulsibus medeantur, ut illos ad statum naturalem & vias suas à quibus sunt, reducant, & restituant, & consequenter morbos seu pulsus, qui illos indicant, eliminent.

Adverte verò rationem victus diversissimam esse ab Europæa, quam ægrotos Medici Sinae volunt observare, nam parsimoniam cum Medicina sic maxime rigidam præscribunt, sæpe orizæ in aqua coctæ pulmentum tantum vel quoddam simile, quod sit levissimæ digestionis, sufficere dicunt; quod ideò faciunt, ne illæ decoctiones ex herbis, quæ non habent tantam vim movendi, quantam Europæa medicamenta quæ violenter operantur, à cibus suffocentur. Præterea observanda diligenter, quæ præcipit Medicus, & cavendum ab illis quæ prohibet, alias vel mors oritur vel morbus redit. Medicinae illorum vel potiones sunt, sive pulveres, sive pilulæ, facilè & sine nausea possunt sumi, non uti Europæorum, quæ fastidium & horrorem generant. Ad extremum nota: per dictas Medicinas solvi morbos & hoc vel per sudorem, vel vomitum, vel evacuationem, vel per tepidi inductionem vel per restitutionem spirituum, & qualitatum ignis, aquæ &c.

F I N I S.

EXCERPTA
L I T E R I S
ERUDITI EUROPÆI
IN
CHINA.

k 2

Excerpta Literis d. 12. Febr. 1669. ex Canton.

Praxis explorandi pulsus à Sinensibus, per quatuor mille & amplius annos usitata.

r.

Volunt Medicum & sanum & liberum à curis, jejunum quoque & matutino tempore, quoad fieri potest, venire ad ægrum; dein scire ægroti sexum; (nam masculi in quibus prædominatur calor primigenius in loco primo utriusque manus naturaliter semper habent pulsus validiorem, & in tertio loco utriusque manus debiliorem; contra femina in quibus prædominatur humidum radicale, quas in primo loco convenit habere pulsus debiliorem, in tertio loco validiorem;) in viris etiam ordinarie pulsus sinistræ majores sunt quam dextræ, secus in feminis; item an puer cujus pulsus connaturalis celerior est; sic proceri corporis homo pulsus habet longiorem, quam qui pusilli corporis; agrestis & grossus grossiorem, delicatus delicatum, macilentus tenuem, pinguis magnum, robustus exundantem, latus vacuum, tristis plenum, excitatus velocem, tardus remissum &c. reflectere item volunt Medicum ad locum seu clima, in quo natus & educatus, an in Septentrione, an in Austro, an in Oriente vel Occidente.

2. Recordari debet Medicus trium locorum in sinistra & trium dextræ manu, quorum locorum pulsus sint explorandi.

3. Noverit quibus membris & intestinis respondeant tria dicta loca manus utriusque; ubi universim notandum:

Primo, Sinenses vitam hominis constituere in calore primig. & humid. rad. caloris pulsus sunt ascendentes, advenientes, frequentes, magni, pleni, solidi, fortes, intensi, celeres, longi, crebri-acuti, natantes, chordæ extensæ similes, exundantes &c. ad humidum radicale spectant pulsus descendentes, abeuntes profundi, cadentes, sistentes, vacui, remissi, languidi, tardi, rati, obtusi, parvi-breves, tenues, subriles, molles, coarctati colligati, &c. Pulsus verò

ad

ad sex universim reducuntur; natantem, frequentem, crebrò-acutum, qui tres spectant ad calorem; profundum, tardum, raro-obtusum, qui spectant ad humidum radicale. Cum vero calor naturalis ascendat, idè primus locus pulsuum utriusque manus calori subjacet, & vice versa, cum humidum naturaliter descendat, tertius locus manus utriusque subjacet humido radicali: Secundus autem seu medius pulsuum locus est, qui de utroque æqualiter participat, sive quodammodo sibi unit calorem & humidum æquali quadam temperie tam in viris quam in feminis.

Notandum secundo, ordinem pulsuum respondere ordini partium corporis humani; quod in tres partes distribuitur juxta Sinas: prima seu suprema pars (cui respondet primus pulsus utriusque manus) est ea, quæ à capite usque ad orificium stomachi pertingit, continetque & cor & pulmones & cordis involucrium.

Secunda seu media pars mediis seu secundis pulsibus respondens, ea dicitur quæ à pectore ad umbilici os pertingit, continetque hepar, fel, & stomachum, seu ventriculum. Tertia pars tertio pulsui respondens ab umbilico ad plantas pedum pertingit, continetque renes seu loca, ubi seminales spiritus resident, vesicam licet improprie vocemus, item ureteres, majora & minora intestina. Igitur juxta communem sententiam primus sinistrae locus, quem primum explorant Medici, designat constitutionem cordis & parvorum intestinorum, quæ volunt cum corde habere aliquam affinitatem seu connexionem, et si ad infimam corporis partem spectent. Secundus pulsus sinistrae designat hepatis, cui fel annectunt, constitutionem. Tertius vero designat renum & ureterum constitutionem. Dextrae locus seu pulsus primus pulmones & magna intestina denotat. Pulsus secundus stomachum & ventriculum. Tertius pulsus portam vitæ, (quam inter cor & renes supra ureteres aliqui constituunt) & tertiam partem corporis. Portam vitæ plerique esse dicunt, alterum renum, qui est ad dextram. Aliam porro & nonnihil diversam recentiores Medici rationem statuunt, seu membrorum pulsibus correspondentium ordinem, quam ex textu *ny kim* libro primæ auctoritatis & vetustissimæ (quippe annis ante Christum ferè bis mille sexcentis edito) probare non immerito contendunt. Volunt autem primum sinistrae pulsuum indicare cordis duntaxat & hujus involucri seu pericardii constitutionem. Secundum pulsuum hepatis, fellis, diaphragmatis. Tertium pulsuum vesicæ seu alterius renum, qui à sinistris est, ureterum & parvorum intestinorum constitutionem. Primum autem dextrae pulsuum indicare pulmonum & medii pectoris; secundum ventriculi seu stomachi; tertium alterius renum, qui à dextris est, seu vesicæ & magnorum intestinorum constitutionem. Atque hi sunt sex pulsus, qui indicant sex membrorum

rum præcipuorum, & sex item, quæ illis annectunt, membrorum minorum seu intestinorum constitutionem, naturam & qualitates. Vocant autem duodecim origines, à quibus 12. viæ partim humidi rad. partim calid. primig. dimanant; sex quidem à manibus & totidem à pedibus. Cum autem diversæ naturæ & temperamenti sint 12. origines, consequens est, ut 12. viæ ab his dimanantes diversam quoque naturam temperamentumque fortiantur; nam secus ac rivi fontium suorum terrarumque (torrentiumque) per quas meant, naturam affectusque participant ac secum vehunt. Hinc tres proprietates assignant humidi rad. videlicet magni, diminuti, defectuosi. Tres item caloris primigenii, videlicet magni, diminuti, lucido-puri, quarum proprietatum aliquam singulis membris & intestinis attribuunt. Horum autem sex origines, à manibus, sex à pedibus initium ducunt, & ita in loca pulsuum utriusque manus vias suas (quæ 12. sunt) terminant & absolvunt. Quarto nosse debet, quinam membris illis cum intestinis debiti sint pulsus connaturales quovis tempore, quinam contrarii. Ad sinistram ita cordis pulsus naturalis est exundans magnus; & qui dispergitur contrarius, profundus. Hepatis pulsus est chordæ extensæ similis, contrarius autem natans, rarò-obtusus. Vesicæ seu renibus profundus tribuitur, cui repugnat remissus languidus. Ad dextram pulmonibus debetur pulsus natans seu exundans & rarò-obtusus, indebitus est exundans magnus. Stomacho remissus, languidus, cui contrarius est chordæ extensæ similis, frequens, Portæ vitæ &c. profundus congruit, non item remissus languidus.

Quinto debet meminisse, sub qua anni (qui lunaris, est, incipitque circa Februarium nostrum,) tempestate exploret pulsus. Nam singula membra præter pulsum naturalem & ordinarium modò memoratum habent pulsus qualitatem aliquam omnibus membris communem, in singulis anni tempestatibus diversam. Sic in vere quo hepar præcipuè dominatur omnes pulsus omnium membrorum præter ordinarium suum de pulsu hepatis habent, & sunt etiam chordæ extensæ similes. In æstate quando cor dominatur, nonnihil exundantes sunt & magni. In autumno quo pulmones dominantur, natantes. In hyeme, quando renes seu vesica dominatur, profundi. In fine autem singularum anni tempestatum, seu postremis 18. diebus singularum tempestatum, ut puta 3. 6. 9. 12. lunari mense omnes pulsus sunt nonnihil remissi & languidi seu participant de pulsu stomachi, qui illis temporibus præcipuè dominatur, sive effectus suos exerit.

Sexto reflectunt Medici ad indicia, quæ per animi passiones aut per sensus innotescunt ex coloribus, sonis, saporibus, liquoribus, odoribus, somniis &c. ad quæ explicanda singularis tractatus requiritur, erunt haud dubiè cum nostris Medicorum indicia communia. Ita ad cor dicunt referri odores; ad pulmo-

mones, voces; ad stomachum sapores; ad hepar colores: ad renes seu vesicam liquores, etsi deinde singulis membris proprium, quem produunt, colorem, vocem, sapores, odores, liquores attribuunt.

Septimò. Singularis cujuslibet loci pulsus indagant in superficie, medio, & profundo, unde & mensuram gravitatis & levitatis pulsibus assignant, profundiori gravitatem majorem, superficiei minorem cum sua proportione attribuentes. Volunt ex hoc etiam Medicum colligere, an morbus sit extra, an in medio, an in interiori; admovent igitur v. g. in primo sinistra loco leniter digitum (indicem) ad cutis superficiem; si forte malum duntaxat ab extrinseca causa ortum sit in cute aut carnibus: deinde pressius digitum eundem admovent dicto pulsui, si forte malum sit in sanguine & nervis: tandem fortius apprimunt digitum ad ipsa ossa, si forte malum sit radicum & à spiritibus malignioribus læsum: & eadem ratione reliquos pulsus explorant; unde sequitur novem pulsus in sinistra & totidem in dextra explorandos, sive tres pulsus singulos tripliciter h. e. in superficie, medio & profundo.

Octavò. Diligenter observari volunt Medici mensuram temporis in pulsum numero: ut hoc intelligatur sciendum: Sinenses supponere circula-rem motum vitæ humanæ cœlesti esse quam simillimum, & quemadmodum spatio 24. horarum diei & noctis integra fit cœlorum per 50. diem (uti vo- cant) conversio: ita volunt circulationem sanguinis & spirituum & in his ca-loris primig. & humid. rad. absolvi. Sanguinem in medio venarum ponunt, spiritus circum in superficie sanguinis; mensuram verò temporis hujus circu-lationis desumunt ab eo, quod est principium & finis vitæ. Scilicet à spira-tionibus hominis sani, quæ per totum illum circuitum 24. horarum numeran-tur 13500. Singulis autem spirationibus juxta illos, calor & humidum medi-antibus spiritibus & calore & sanguine seu humido promoventur in corpore humano ad spatium sex articulorum digitalium; unde concludunt, quod eo spatio, quo 13500. spirationes fiunt, sanguinis & spirituum circuitus spatium 810. mensurarum (*Châm*) quarum singulæ respondent duabus nostris Or-gyis, conficiat & absolvat in homine sano. Uti verò spatio unius spirationis (quæ constat expiratione & introspiratione seu Systole & Diastole,) spiritus & sanguis ad sex digitos promoventur: ita dicunt eodem illo unice spirationis tempore, in quovis homine sano (puerulos excipiant) quatuor tantum aut quinque pulsus in venis existere. Cur autem quinque etiam pulsus assignent tempori unius spirationis, ex eo fit, quod uti intra tertium circiter annum da-tur annus bisextilis seu intercalaris; ita spirationem quoque extensio-rem seu productiorem intercedere autumant, quod in ægris facile est deprehendere, ubi vel pausa vel aliis subinde spiratio quodammodo revocatur, & vocatur

18

et h. e. magna spiratio. Itaque uti spatium 24. horarum spirationes in homine sano tantum 13500. ita pulsus non plures sunt 67500. nec pauciores 54000. & sic adæquari dicunt inter se pulsum motum cum motu cœlorum ac circuitu. Quod si pulsum circuitus & numerus aut deficit à supradicto regulari numero aut illum excedit i. e. si tardi & pauciores sint vel celeriores & plures numero assignato, malè habere homines affirmant, utpote cujus motus seu circulatio cum calorum motu non commensuratur seu irregularitèr sese habet. Itaque explorans pulsum diligenter exploret mensuram temporis h. e. examinet, an in mora unius suæ spirationis 4. vel 5. pulsum ictus in ægro percipiat; hi enim sano homini sunt naturales. Unde si per spatium 9. spirationum in singulis pulsum locis exploret ictus 49. aut 50. continuatos seu non interruptos, bene se habere hominem colliget; observato dein numero illo pulsum, videndum si sint connaturales & tempori & singulorum membrorum naturæ & qualitati elementari; an sint pulsus irreptitii in locum sibi non debitum, in quem locum & à quo irrepant, & qui irrepere solent in quatuor vel quinque anni tempestatibus, quos morbos indicent, quo vitio laborent, an vacui, an repletionis an defectu vel excessu humidi vel caloris &c. ut scilicet per evacuationem, quæ fit per sudorem; vel vomitum; vel per restorationem, quæ fit per tepidi inductionem vel spirituum restorationem, medeantur pulsibus, sive eos ad naturalem suum statum reducant; ad quod equidem (ut hoc obiter addam) plerumque parsimoniam rigidam præscribunt, sæpe orizam in aqua decoctam, pulmentum tantum vel quid simile facillimæ digestionis, ne videlicet decoctiones ex herbis simplicibus ab aliis cibis suffocentur; quod autem plerumque non utantur Medicinis, quæ vim faciunt naturæ, idcirco faciunt, quod censeant naturam ad sui conservationem semper laborare, quam proinde levioribus Medicamentis, ut sunt herbæ simplices &c. sufficiat adjuvare.

His benè præcognitis post morulam vel quietem aliquam accedens ad ægrum Medicus, manu illius sinistra in pulvinari repositâ in silentio tribus digitis dextræ tria ægroti loca leniter contingit, & ante omnia medium digitum infra ossis eminentiam ad secundum locum applicat, ad primum locum dein applicat indicem, ad tertium annularem; dein ad dextræ similiter tria loca investiganda sinistra suæ digitos applicat: quod idem in sui ipsius pulsibus explorandis observandum.

Dixi supra observandum, an pulsus sint connaturales membrorum singulorum naturæ & qualitati elementari: ubi bene notandum: Sinenses ab omni ævo docuisse, dari quinque elementa (an propriè dicantur elementa nec ne, hîc non disputo:) videlicet aquam, ignem, terram, metalla, arbores seu plan-

plantas. Ordinem verò productionis singulorum sic statuunt, ut dicant ab aqua nasci arbores, ab his ignem, ab hoc terram, à terra metalla, à metallis aquam.

Horum autem elementorum proprietatem aliquam attribuunt membris humanis. Ita à sinistris cordi & parvis intestinis ignis naturam attribuunt eò, quod cor sit coloris rubei, saporis amaricantis & in æstate plus exerat vires suas. Hepati & felli naturam arborum ventorumque ob colorem cæruleum & saporem subacidum, & quod in verè maximè se prodat. Renibus & ureteribus naturam frigidæ aquæ, quod in iis sapor falfuginosus, nec non ater color, & quod in hyeme maxime se prodat. A dextris pulmonibus (quibus saporem adusti & colorem albicantem tribuunt) nec non magnis intestinis sicci metalli naturam & qualitates adscribunt, in autumno præcipuè se manifestantes: stomacho & ventriculo ob saporem dulcem, colorem flavum, humidæ terræ naturam attribuunt.

Portæ vitæ & tertiz corporis parti naturam ignis ab extrinseco advenientis nec non aquæ adscribunt. Igitur uti certo ordine modò diximus produci elementa, ita in microcosmo aquei, v. g. renes seu vesica communicat qualitates suas hepati arboreo (ut cum ipsis crasse loquamur,) hepar cordis igni, cor terreo stomacho &c. Rursus ubi juxta ipsos à metallis destruuntur arbores, ab his terra, ab hac aqua, ab aqua ignis, ab igne metalla: Uti rursus lædi quidem possunt, sed non vinci nec destrui, ab arboribus metalla, neque à terra arbores, nec ab aqua tellus, nec ab igni aqua, nec à metallis ignis; ita dicunt se habere ad invicem membra in producendo, destruendo &c. quod per pulsus innotescit, res exemplo clarior fiet. Proponamus in exemplum viam cordis, quæ in sinistra manus primo loco detegitur. Si in cordis viæ loco, in quo pulsus connaturalis exundans esse debet, si inquam, in locum illius pulsus hepatis arborei, cum arbores generent ignem, h. e. via hepatis viam cordis dicitur subintrasse vitium vacui, quia per arborum copiam evacuat ignis & à matre damnum patitur filius; unde dicunt cor lædi à vento; si vero pulsus subintraret remissus & lentus stomachi terrei in locum cordis, quia ignis generat terram, seu via cordis viam stomachi, pulsus ille indicat vitium repletionis vel à cibo vel defatigatione, & filius invasit matrem terreis qualitatibus opprimendo cor. Quod si ex contrario loco profundus pulsus subintraret in cordis locum, quia aqua est inimica igni & via renium viæ cordis, indicat vitium latrocinii, & cor invadi ac vinci à renibus, adeoque morbum indicat ex humore & frigore mortalem aut certe periculosissimum; quod si viæ pulmonum pulsus subintraret in locum cordis, indicat vitium exiguitatis ex frigore ortum

I

&

& hunc pulsum superare potest pulsus cordis, sicut metallum superatur ab igne. Si denique ipsius viæ cordis pulsus connaturalis per intensiōnis excessum vel remissionis defectum laboret, conservando tamen suam substantiam, indicat vitium rectitudinis, quia à medio recedit, & hic morbus ex vitio rectitudinis ortus à se ipso curatur absque alio remedio. De aliis membris eodem modo conclude, & in hoc postremo præcipua Medicorum cura est & industria.

Cum infantium morbi ex manuum pulsibus dignosci nequeant, Medici Sinici illos imprimis attendunt ad vultus apparentiam & colores. Si vultus rubens, indicat cordis indispositionem. Flavus stomachi; cæruleus hepatis; albus pulmonum; subniger vesicæ seu renum indicat. Ad hæc attendunt ad infantuli statum seu complexionem, an macilentus & delicatus, an pinguius &c. item ad matris ipsius complexionem; item an infantem peperit nono à conceptu mense an decimo, nam hic in Sinis est ordinarius partus & censetur perfectus; imperfectus autem, qui nono à conceptu mense prodiit. Ad infantulos igitur semestres & infra, quod attinet, eorum explorant dispositionem applicando ad frontem tres digitos indicem, medium, annularem. Si caput infantuli ad sinistram sit, applicant dextræ manus digitos, si ad dextram sit, applicant sinistræ manus digitos, sic ut index supremum locum teneat. Si tres digiti ex contactu calorem sentiant, signum est à maligno vento infantulum lædi, hinc & nares obtusæ sunt & à tussi & calore vexatur. Quod si tres digiti applicati frigescent, signum est exterius à frigore, interius autem ab alimento lædi: Hinc vomitus & solutio alvi nec non calor extra pullulans. Si duo digiti index nimirum & medius duntaxat calefant, signum est, supra prædominari calorem infra frigus. Si digitus annularis & medius calefant, signum est à timore & pavore quopiam commotum infantulum. Si index digitus duntaxat calescat, denotat in pectoris medio oppletionem quandam & indigestionem alimenti. Hæc de verbo ad verbum Sinensis Auctor circa infantulos semestres & infra: ad infantulum verò unius, duorum, trium quatuor & quinque annorum cognoscendos morbos aliam prorsus adhibent praxin. Oculis enim indagant tria loca seu tres articulos potius digiti indicis, & ex coloribus, qui per lineamenta se produnt, de infantis recta pravaque constitutione judicant. In masculis igitur explorant digitum sinistræ manus, in femellis dextræ manus; arreptum igitur pueri digitum, (qui index dicitur) nonnihil fricant, ut clariùs appareant venulæ & lineamenta & colores. Si color sit violaceus, est à calore; si ruber, à frigore; si cæruleus à timore panico & vento; si albus à defectu sanguinis; si niger, signum est malignitatem

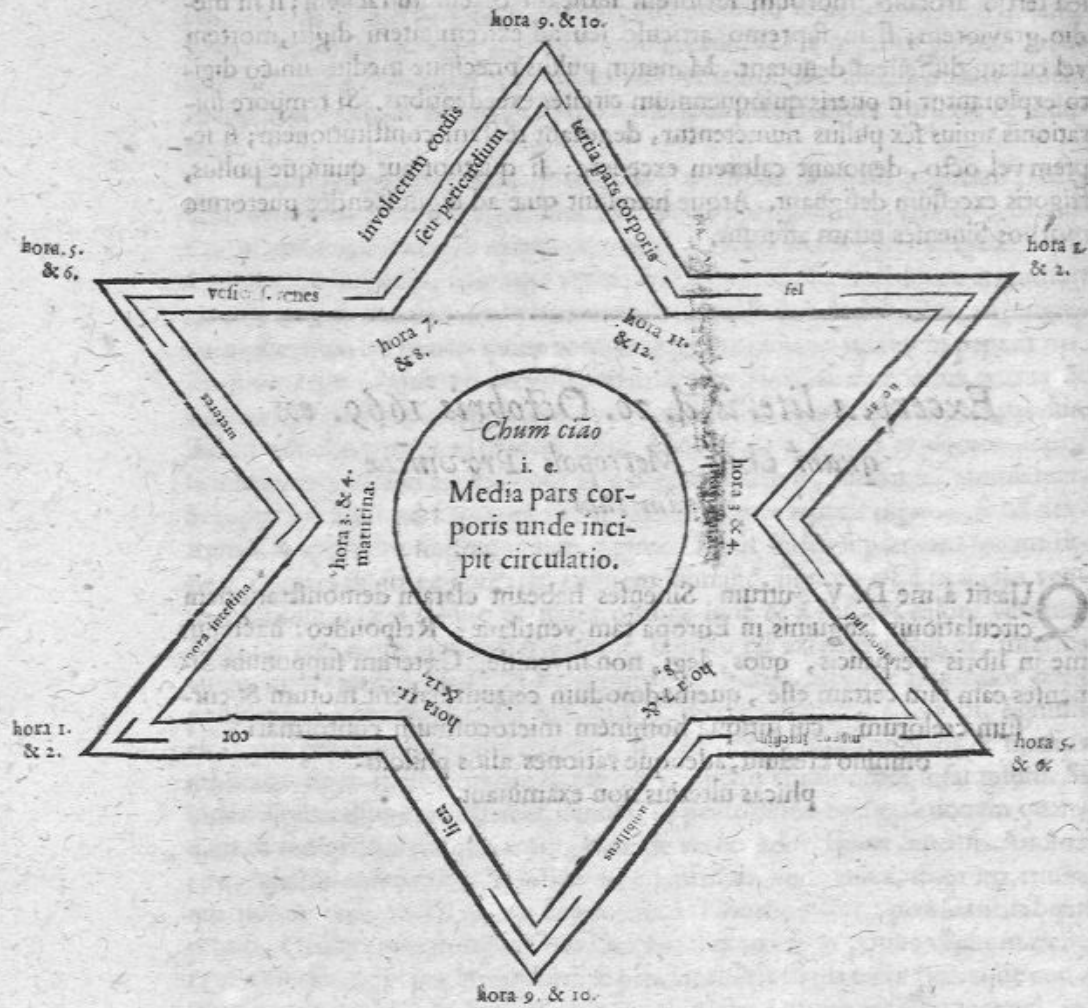

tem in medio esse; si flavus à stomacho. Si dicti colores appareant in infimo seu tertio articulo, morbum leviorem indicant & curatu facilem; si in medio, graviolem; si in supremo articulo seu ad extremitatem digiti, mortem vel curatu difficilem denotant. Manuum pulsus præcipue medius unico digito explorantur in pueris quinquennium circiter excedentibus. Si tempore spirationis unius sex pulsus numerentur, denotant rectam constitutionem; si septem vel octo, denotant calorem excedere; si quatuor aut quinque pulsus, frigoris excessum designant. Atque hæc sunt quæ ad dignoscendos puerorum morbos Sinenses etiam afferunt.

*Excerpta literis d. 20. Octobris 1669. ex
quam' Cheu' Metropoli Provincie
quam tum.*

Quærit à me D. V. utrum Sinenses habeant claram demonstrationem circulationis sanguinis in Europa tam ventilatæ? Respondeo: hætenus me in libris perpaucis, quos, legi, non invenisse. Cæterum supponunt Sinenses eam tam certam esse, quemadmodum certum habent motum & cursum cælorum, cui utique hominem microcosmum conformari omnino credunt, adeoque rationes alios philosophicas ulterius non examinant.

Paradigma Sinicæ circulationis hîc appono, quæ mihi quidem ridicula, si non monstro-
fa videtur, sed neque hujus rationem & modum, quo eam intelligi volunt, hæcenus indagavi.

NB. 12. horarum seu 24. hora um Europæarum circuitus sanguinis, (qui per mediam
lineolam designatur) nec non spirituum (qui extremis lineis designatur) per venas & vias 12. ori-
ginum, sex inquam membrorum & sex intestinorum perficitur.

Quæ

Quæ dico de circulatione, eadem cenſeo de tribus pulſibus utriusque manus, quos rationibus & argumentis philoſophicis, aut ex anatomia à qua ſemper abhorruit China, probare non laborant, & tametſi hominem, ut in hac arte perfectus evadat, requirant ſubtilis & limpidiſſimi ingenii & acuti judicii, nihilominus exiſtimo, veteres Sinaſ longo uſu & experientia tot ſeculorum hanc de pulſibus ſcientiam aſſecutos, ut nihil dicam de medico codice antiquiſſimo *nuy kim*, cui tanquam oraculo tota Sinarum poſteritas per quatuor annorum millia fidem indubitanter tribuit, e. g. Sinenſes corpus in tres partes ſeu regiones diſtribuunt, ſupremam, mediam, infimam; Supremæ regioni ſupremum utriusque manus pulſum reſpondere volunt, ac per eum indicari ſtatum morborum qui in illa regione ſunt. Mediæ regioni, medium pulſum. Infimæ infimum ſeu tertium pulſum attribuunt. Rurſus membra quæ locum ſiniſtrum obtinent vel reſpiciunt, per ſiniſtræ quoque manus pulſum dicto ordine connotant, & ſic de reliquis. Ad hæc, diuturno uſu compererunt ſigna exteriora quæ in vultu præcipuè ſe produnt & ſenſibus, cum dictis pulſibus non diſſentire; applicuerunt Medicinas, morbis ita detectis appoſitas, reſpondet eventus optatus, reducto videlicet ad ſtatum ſuum naturalem morbido pulſu; benè habet, nil plus interrogant, nec argumentis à priori deſumptis laborant probare, quam exercent, artem. Quid multa capiat experimentum D. T. & quod cœpit cum patientia & longanimitate in hac Sinicæ artis palæſtra ſe exerceat, & ſpero fore, ut cum gaudio meo intelligam, ſe tandem theſaurum illum reconditum palpantibus digitis inveniſſe.

Excerpta Literis d. 5. Novembris 1670.

ex quam tum.

Operæ pretium duxi breviter & ad verbum tranſcribere quædam ex ipſo fonte, h. e. librorum primo & antiquiſſimo *nuy kim*, quæ de quinque membrorum principalium productione, naturâ, qualitate &c. rudi & craſſâ Minervâ philoſophati ſunt priſci Sinae, tametſi non ignorem, ea ab Interpretibus Medicis ſano ſenſu ſuo quodammodo exponi, uti à me D. T. à biennio perſcripta ſunt; quæ hic autem parentheſi includuntur mea ſunt aut potius Interpretum; reliqua ad verbum ſunt codicis *nuy kim*, ſic igitur inquit:

1. Ex regione orientali naſcitur ventus, ex vento lignum (ſeu plantæ,) è ligno acor (ſeu ſapor acidus) ab hoc hepar, ab hepate nervi, ab his cor, (ſeu ex ligno ignis uti ab hepate cor,) hepar, uti alio loco dicitur, naſcitur ordine tertium, perficitur ordine octavum. Hepatis ſpiritus prout in cœlo, ſeu prout relationem ducunt ad cœlum (h. e. aërem) eſt ventus, prout in terra eſt lignum,

1 3

prout

prout in substantia (humani corporis) sunt nervi, prout in membris est hepar, quoad calorem cæruleum est, prout agit & movet nervorum usus & activitas est. Ejus foramina seu fenestræ sunt oculi, ejus sapor est acidus, ejus passio seu affectio est iracundia; iracundia lædit hepar, (at) tristitia & miseratio vincit iracundiam, (quia tristitia pulmonis est passio, pulmo autem hostis est hepatis;) ventus lædit nervos, (at) siccitas (quæ est pulmonis qualitas) vincit ventum. Acor (seu sapor acidus) lædit nervos, (at) acrimonia (seu sapor acris pulmonis proprius) vincit acorem; (seu metallum vincit lignum.)

2. Ex regione meridionali nascitur calor, ex calore ignis, ex igne amarities; (seu saporis amari res quæpiam:) ab hac nascitur cor, ab hac nascitur sanguis, à sanguine nascitur lien, (seu ex igne terra,) cor dominatur linguæ, prout in cælo est, est calor, prout in terra, ignis; prout in substantia (corporis humani) est pulsus, prout in membris est cor, hujus color ruber, vox ridentis, vicissitudo & motus est tristitia: (si cor plenum est ridet, si vacuum tristatur:) ejus fenestra est lingua, sapor est amarities, ejus passio est lætitia, lætitia (nimia) lædit cor, (at) merus (qui est passio hostilium renum) vincit lætitiã; calor lædit spiritus, (at) frigus vincit calorem; amarities lædit spiritus, (at) falsedo (renum) vincit amaritiem, (seu aqua vincit ignem:) cor nascitur ordine secundum, perficitur ordine septimum.

3. E media (inter quatuor) regione nascitur humiditas, ex hac terra: è terra dulcedo, (seu sapor dulcis) à dulcedine nascitur lien, (nisi credamus intelligi etiam stomachum) ex liene nascitur caro, ex carne nascitur pulmo: (seu ex terra metallum) lien dominatur ori; prout in cælo est, est humiditas, prout in terra, est terra, prout in substantia (seu corpore) est caro, prout in membris est lien. Hujus color est flavus, vox cantillantis, fenestra est os, sapor est dulcedo, passio est multa cogitatio (seu meditatio,) cogitatio lædit lienem, (at) iracundia, (passio hepatis hostilis) vincit cogitationem; humiditas lædit carnem, (at) ventus vincit humiditatem; dulcedo lædit carnem, (at) acor vincit dulcorem (verbo:) lignum vincit terram seu hepar lienem vel stomachum, lien nascitur ordine quintus, perficitur ordine decimus.

4. E regione occidentali nascitur siccitas, ab hac nascitur metallum, à metallo acrimonia (seu sapor acris) ab hac nascitur pulmo, à pulmone nascitur cutis & pili, à cute & pilis nascuntur renes (seu à metallo aqua) pulmo dominatur naribus, prout in cælo est (seu aërem respicit) est siccitas, prout in terra est metallum, prout in substantia (seu corpore) est cutis & pili; prout in membris est pulmo, Hujus color est albicans, vox flentis, fenestra sunt nares, sapor est acrimonia, passio est tristitia, tristitia lædit pulmonem, (at) lætitia (cordis hostilis passio) vincit tristitiã; calor lædit cutem & pilos, (at) frigus

frigus (renum) vincit calorem; acrimonia (seu res acris saporis) lædit cutem & pilos, (at) amarities (cordis) vincit acrimoniam. Pulmo nascitur ordine quartus, perficitur ordine nonus.

5. E regione boreali nascitur frigus, ex frigore aqua, ex hac falsedo, à falsedine renes, à rebus ossium medulla, ab hac nascitur hepar (seu ab aqua lignum seu plantæ) renes dominantur auribus, prout cœlum respiciunt est frigus, prout terram est aqua, prout in substantia (humana) sunt ossa, prout in membris sunt renes. Horum color est nigricans, vox (& sonus) singultientis, (ejus) fenestræ sunt aures, sapor est falsedo, passio est timor & metus: metus lædit renes, (at) meditatio seu cogitatio (quæ est hostilis lienis & stomachi passio) vincit metum, frigus lædit sanguinem, (at) siccitas (pulmonis) vincit frigus; falsedo lædit sanguinem, (at) dulcedo (stomachi) vincit falsedinem. Renes nascuntur ordine primî, perficiuntur ordine sexti.

Atque hæc est quinque principalium membrorum cum quinque elementis relatio in mutua productione & destructione juxta Sinarum Philosophiam, quæ risum fortè plus movebit Europæo, quam plausum, quandoquidem in eodem libro *nuy kim* tanta & tam crebra indicetur, sympathia & connexio quædam cum corde & parvis intestinis, pulmonis cum majoribus intestinis, mirandum non est, Sinenses Medicos à mille circiter abhinc annis longo usu & experientiâ adductos ita statuisse, ut eorum membrorum affectio bona vel prava in primo loco manuum explorentur prout D. T. alias exposui, etsi addiderim quem ordinem codex *nuy kim* affert; quare D. T. & Europæorum peritis ingeniis & longæ experientiæ relinquatur, quæ in hoc pars & sententia potissimum sequenda. Mitto D. T. paradigmata nitidius à me scripta, si fortè ea, quæ alias mihi, obscura essent, emendatis iis, quæ erant emendanda. Mitto item brevem Elenchum pulsuum vitæ & mortis in singulis morbis, quos si minus novero, Sinicâ phrasi, ut possum, explico. Atque hæc, ut puto, sufficient hoc anno donec clariorem aliquam notitiam nactus fuero & donec intellexero, quo pacto hæc arrideant D. T. & an aliquod hujus studii pretium & fructus resultet. Expecto à D. T. quid circa circulationem hanc sibi videatur, an ex Vesalii aliorumque recentiorum anatomia compererit, an fundamentum aliquod hujus tam antiquæ circulationis Sinæ habuerint, an verò merè fuerit imaginaria; quod si non sit imaginaria, optarem ejus habere claram delineationem & demonstrationem, ut ipsis Sinensibus cum ipsorum voluntate exhibeam.

Pulsus

*Pulsus benè & malè ominati, seu vitæ & mortis
in variis morbis.*

IN morbo *yâm tō*, seu in quo calor primigenius habet malignitatem & venenum, omnia perturbata sunt in corpore, tristitia oboritur, delirat, fluxum alvi patitur, & hic morbus species est malignæ febris.

In morbo *yâm tō*, seu in quo humidum radicale continet malignitatem & venenum, corpus totum gravescit, humeri violenter quodammodo deprimuntur, carnes frigescent & ventriculus, & hæc est altera species malignæ febris.

In morbo calido *xâm hân* i. e. malignæ febris, (tertia quædam species est pro varia anni tempestate varia est malignæ febris species) antequam sudat, convenit, habet pulsum caloris; quod si habeat pulsum humidi seu frigidi radicalis, mors sequitur. Post sudorem convenit habere pulsum humidi, nam pulsus caloris tum mortalis est.

In eodem morbo pulsus *hâm tá* i. e. exundans magnus, bene ominatus est; pulsus profundus & subtilis male ominatus.

In morbo *seu cum* à capitis dolore sic dicto pulsus natans & crebro-acutus benè ominatus est; brevis & raro-obtusus malè ominatus.

In morbo *fō charò* ventriculi & viscerum, pulsus natans magnus bene ominatus est; vacuus & parvus male ominatus.

In morbo *hiá lí* fluxus alvi pulsus profundus, subtilis, & parvus benè ominatus est; natans, magnus & exundans malè ominatus.

In morbo *tien quam* amentix & delirii pulsus plenus, solidus & magnus bonus est & vitam spondet; profundus & subtilis malus est seu mortem nuntiat.

In morbo *en hiæ* vomitus sanguinis si pulsus sit profundus & parvus bonus est; si solidus & magnus, malus est.

In morbo *Siaō cō* maximæ sitis & ariditatis si pulsus frequens & magnus, bonus est; si vacuus, debilis & parvus, malus est.

In morbo *xie ké* (aliter *xiu chum*,) aqueorum spirituum seu tumorum, si pulsus natans & magnus, bonus est, si profundus & subtilis, malus est.

In morbo *hō luón* perturbationis supra & infra, ut cum fluxu alvi & vomitu laborat, si pulsus sit natans & exundans, bonus est, si tenuis seu parvus & tardus, malus est.

In morbo *yâ men* seu fluxu sanguinis è naribus, si pulsus sit profundus & subtilis, bonus est; si natans & magnus, malus est.

In morbo *Sin tum* si pulsus sit natans & crebro-acutus bonus est; si brevis & raro-obtusus, malus est.

In

In morbo *Chum fum* interiorum penetratorum ventorum, si pulsus sit natans, tardus, bonus est, si celer & solidus, malus est.

In morbo *Chuen kie* singultus celerrimi, si pulsus sit natans, crebro-acutus, bonus est; si brevis, raro-obtusus, malus est.

In morbo *no hie* corrupti sanguinis descendens, si pulsus sit profundus, subtilis seu debilis, bonus est; si natans, magnus seu plenus malus est.

In morbo *seu chum* natantis tumoris si pulsus sit natans & crebro-acutus bonus est; si parvus, tenuis & subtilis, malus est.

In morbo *Chun nyo* interioris malignitatis si pulsus sit intensus, subtilis, bonus est; si natans magnus, malus est.

In morbo *Chum ro* interioris veneni, si pulsus exundans, magnus, bonus est; si parvus, subtilis, malus est.

In morbo *ke* seu tussis si pulsus sit natans, mollis seu debilis, bonus est; si profundus & cadens, malus est.

In morbo *kieu sie* diurni fluxus alvi si pulsus sit parvus, subtilis, bonus est; si natans, exundans, malus est.

In morbo *pam cie* laterum doloris, si pulsus sit natans & crebro-acutus, bonus est; si intensus & magnus, malus est.

In morbo *Cie ke* congestorum spirituum, si pulsus sit trahentis instar & intensus, bonus est; si vacuus & debilis, malus est.

In morbo *to han* nimii sudoris, si pulsus sit vacuus, parvus, bonus est; si intensus, frequens, malus est.

In morbo *kieu tu* vomituum si pulsus sit vacuus & subtilis, bonus est; si plenus solidus & magnus, malus est.

In morbo *Sin Chan* novi partus si pulsus sit remissus, profundus, crebro-acutus, bonus est, si autem chordæ tensæ similis & celer, malus est.

In morbo *Chan heu ge pim* seu caloris post partum si pulsus sit remissus, crebro-acutus, bonus est; si autem chordæ tensæ similis & celer, malus est.

In morbo *xe hie*, in quo omnia deperdunt sanguinem, si pulsus sit profundus, subtilis, debilis, bonus est; si natans, exundans, solidus & plenus malus est.

In morbo *ny bu* interioris vacuitatis si pulsus sit profundus, subtilis bonus est; si natans, magnus, malus est.

In morbo *ny xe* interioris oppletionis seu oppilationis, si pulsus sit exundans, plenus seu solidus, bonus est, si profundus, subtilis, malus est.

In morbo *ny nas hie* interioris & exterioris vacuitatis si pulsus sit plenus seu solidus & crebro-acutus, bonus est; si profundus & rarus, malus est.

In morbo *tō xam* læsionis ex lapsu quodam si pulsus sit fortis & intensus, bonus est : si parvus & debilis, malus est.

In morbo *yim em* purulento ex ulceribus orto, si pulsus sit parvus & remissus, vitam spondet; si frequens & crebro-acutus, malus eventus est.

Excerpta Literis d. 15. Novemb. 1670.

ex Canton.

A Biennio scripsi, quomodo mensura pulsuum apud Sinas desumatur à mensura spirationum sani hominis, sic ut si tempore unius spirationis, (quæ constat systole & diastole,) sunt quatuor aut etiam quinque pulsus, indicent hi bonam hominis constitutionem; si excedant aut deficient ab illo numero, indicent malè habere. Si, inquit, tempore introspirationis unius unicum tantum pulsus, & tempore expirationis item unicum adverterit, (seu tempore integræ spirationis duos tantum pulsus:) signum est, deficere spiritus & calorem primigenium; si tempore integræ spirationis sint sex pulsus, à calore nimio id oritur; si sint octo & ultra, mortem indicant.

Codex ait : per diem unam & noctem 50. sunt circumvolutiones seu circulationes (sanguinis & spirituum à singulis membris) si deficit ab illo numero jam vitæ cursus extra regulam fertur, adeoque deficit à sibi debito naturæ ordine. Si 50. pulsus sint sine ulla interruptione, indicant quinque membra præcipua, puta, cor, pulmonem, hepar, lienem, renes recipere sibi condebitos spiritus; quod si post 40. pulsus sit interruptio seu pulsus sistens, denotat unum membrorum carere spiritibus, (rationem dant istam,) introspiratio seu attractio aëris spectat ad humidum seu refrigerans, (sicuti exspiratio seu ejectio aëris spectat ad calidum,) ingrediturque omnia membra usque ad renes & infra: jam autem cum est interruptio seu sistens pulsus post 40. pulsus æquabiles, indicatur aëris attractionem non pervenisse ad renes & ultimum locum, sed tantum usque ad hepar, adeoque renes carere spiritibus & eodem modo loquuntur de reliquis. Si post 30. pulsus est interruptio seu sistens pulsus, indicat duo membra, (puta renes & hepar,) & carere spiritibus. Si post 20. pulsus sit interruptio indicat tria membra, (puta renes, hepar & lienem,) carere spiritibus; si post 10. pulsus sit interruptio seu consistentia pulsus; indicat quinque membra (renes, hepar, lienem, cor, pulmonem) carere spiritibus. Hactenus codex, qui, quæ affert, non probat, nec video, quo pacto probent Interpretes.

Quod autem spectat ad pulsuum interpolationem, hæc habent Sinenses Medici: Post unicum pulsus semel sistens indicat mortem altera die; post duos

ictus

ictus sistens indicat tertio die mortem; post tres sistens quarto die mortem; post quatuor sistens sexto die moritur; post quinque ictus sistens, quinto & interdum septimo die mortem; post sex sistens, octavo die mortem; post septem ictus sistens, nono die mortem; post octo sistens, decimo die mortem; post novem sistens, decimo vel undecimo mortem; post decem sistens initio æstatis vel veris mortem; post undecim sistens initio hyemis vel autumnus mortem, post 12. vel 13. ictus sistens post annum mortem initio autumnus, post 14. vel 15. sistens initio æstatis vel hyemis mortem; post 20. ictus sistens post annum mortem initio autumnus; post 21. sistens, post duos annos mortem; post 25. sistens post unum vel duos annos mortem initio hyemis; post 30. sistens, post duos vel tres annos mortem; post 35. sistens, post tertium annum mortem; post 40. sistens, post quatuor annos mortem, post 50. sistens post quinque annos mortem indicat. Pulsus accedentes & recedentes absque interpolatione & quiete seu mora seu interruptione ostendunt omnia membra tam principalia quam minus principalia habere spiritus, adeoque se rectè habere.

Prædicta quâ certitudine nitantur, usus & experientia certius docebit: cæterum juvat hîc addere, quod à paucis mensibus à Medicis didici: Ægrotabat gravi feбри sociorum unus, acciti diversis temporibus tres Medici pulsum exploraturi, cum urgerentur, ut candidè quod sentirent effarentur; dixerunt, actum esse de vita; quippe pulsum carere radice, & ita contigit, nam post sex dies obdormivit in Domino. Consului supra ea re libros Medicos, quod & quomodo intelligeretur, pulsum carere radice, inveni duplicem modum, quo id explicant: Ex tribus pulsibus inquirunt, utriusque manus, tertius pulsus est radix, proximus seu medius est veluti truncus, primus & supremus sunt rami & folia. Si tertius pulsus caret spiritibus, seu non apparet, jam caret radice adeoque mors citò sequitur. Alter modus est: Singuli, inquirunt, pulsum habent item triplicem differentiam; exploratus pulsum superficietenus & ad cutem est instar rami & foliorum; pulsum pressiori digito exploratus ad carnem & nervos, est veluti truncus, exploratus ad ossa, est radice instar. Si ad ossa exploratus pulsum non apparet nec correspondeat, signum est mortis infallibiliter consecuturæ.

Notandum item quod dicant, pulsum omnes debere habere pro fundamento spiritus stomachi; cum enim stomachi media regio sit inter superiorem regionem cordis & pulmonis, (quorum aded pulsum sunt natantes seu undantes,) ut regionem inferiorem hepatis & renum, (quorum pulsum sunt profundi,) pulsum stomachi remissus & moderatus sit oportet, seu nec profundus nec natans, sed medium quid & temperatum inter illa duo, quâ certè moderatione suâ remissioneque attemperare dicitur reliquos pulsum omnes, uti etiam sto-

m 2

machi

machi pulsus recipit qualitatem pulsuum, quam diversa anni tempestas in diversis membris causat, e. g. in vere, cui subjacet hepar, cujus pulsus naturalis est tensæ chordæ similis, in vere, inquam, stomachi pulsus si sit remisse seu nonnihil intensus, censetur esse condebitus & connaturalis; si multum habeat intensiōnis & parum de stomachi remissione, dicitur morbo hepar laborare; quod si solummodò sit intensus sine ulla stomachi remissione seu attemperatiōne, dicitur mori. Sic de æstate, cui cor subjacet; de autumno, cui pulmo; & de hyeme, cui renes subjacent, uniformiter loquuntur.

Duos præterea pulsus notant in pedibus, qui, si non apparent, certo mortem indicant; unus dicitur *Chum yam*, estque pertinens ad stomachum & ad pedis superficiem intra pedis pollicem & exploratur altius ascendendo ad ipsum os. Alter dicitur *tsi ho*, pertinet ad renes, estque circa os extans ad latera, fertur interius supra calcaneum. Hi pulsus in gravi morbo explorari possunt, quod si alteruter vel uterque non apparet, indicant actum esse de vita. Atque hæc pauca pro brevitate temporis occurrere scribebant, si forte D. T. aliquid ex his elicere poterit. De morbis, de signis externis, de aphorismis medicandi generalibus & aliis hujusmodi, qui in libris scitu digna reperero, paulatim, ut potero, transcribam.

Notari quoque volunt accuratè locum pulsus in dextra, qui est immediatè, seu, ut ajunt, una parte ex decem ante secundum seu medium locum qui spectat ad lienem, vocantque *ki ken* seu os spirituum, stomachi scilicet, quos spiritus communicatos volunt omnibus membris principalibus (uti supra dictum) ab ipso stomacho. Similiter notari volunt locum pulsus in sinistra, qui est immediatè ante secundum locum scilicet hepatis, seu quasi inter primum locum & secundum, vocatur *gin ym* i. e. obviantis hominis, seu viarum humidi & calidi occursum, spectatque ad fellis folliculum & ad calorem, (uti stomachus ad humidum,) & ut loquuntur, dominatur seu regit morbos ab extrinseco advenientes, uti regit stomachus morbos è medio advenientes seu ab intrinseco.

Quæret quispiam, cum singuli pulsus seu manuum sex loca denotent constitutionem membri principalis & minus principalis, cui sociatur, unde conjici potest an malum resideat in membro principali potius, quam in minus principali, & contra? Respondent Medici: pulsus in superficie, seu qui exploratur ad cutem, indicare statum membri minus principalis, cui prædominatur calor primig, seu cujus via devehit calorem; eundem autem pulsus exploratum in ima parte ad ossa indicare statum membri principalis, cujus via devehit humidum; pulsus verò eundem medium inter superficiale & imam, qui temper benè observandus, indicare stomachi spiritus, qui sese insinuant omni-
bus

bus membris. Hinc stomachum vocant liquidorum & solidorum ciborum mare, & consequenter omnium spirituum materiam ac qualitates, ceu alimentum, ubique suppeditat. Volunt itaque Medici in ægroto quovis tempore explorari pulsus ejusdem duo præcipuè loca, videlicet medium & supremum, vel medium ac infimum an videlicet membra contineant spiritus stomachi nec ne? (cum dico stomachi intelligi volo ventriculum, nam scio possim accipi stomachum pro ore ventriculi, qui impropiè dicitur stomachus.)

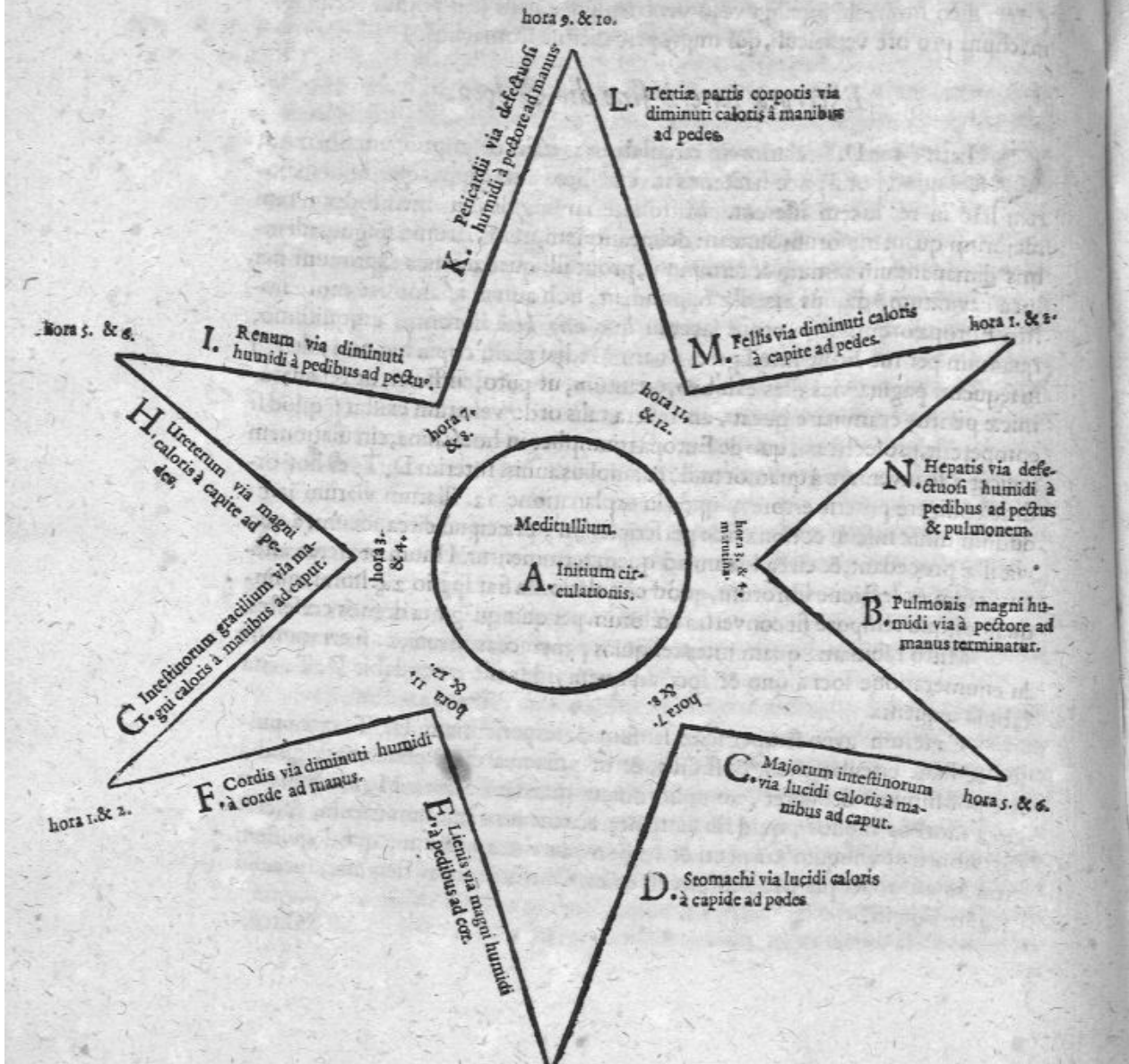
Excerpta Literis sine die & loco.

Quærit à me D. T. clariorem circulationis vitalis descriptionem sibi mitti; feci quod potui; nec hætenus inveni libros aut mappas quæ mihi majorem hæc in re lucem afferent. Mitto interim singulorum membrorum tam majorum quam minorum Sinicam delineationem, item viarum à singulis membris dimanantium initium & terminum, prout illi quadantenus expriment per loca cavitationum, quibus viæ illæ respondent, non autem anatomicè more nostro Europæorum. Ego prout jacet in ipso *núy kim* librorum antiquissimo, quantum per me licuit intelligere, (nam Medici periti copia hic non adest,) in sequenti pagina vias illas exhibeo, quantum, ut puto, sufficiet, ut rei anatomicæ peritus examinare queat, an revera talis ordo venarum existat; quod si compererit, profecto erit quo de Europa triumphet in hoc China, circulationem scilicet à se inventam à quatuor mille & amplius annis. Interim D. T. ex hoc ordine colligere poterit errores, quos in explanatione 12. illarum viarum jamdudum missa inscius & bona fide perscripseram, præcipuè circa locum, à quo viæ illæ procedant, & circa locum ad quem terminentur. Unum præterea affectus sum ex lectione librorum, quod circulatio illa fiat spatio 24. horar. quinquagies, quo tempore fit conversio cælorum per quinquaginta domos cælestes.

Mitto tabulam, quam inter reliquias papyraceas inveni, & si erratum sit in enumeratione loci à quo & loci ad quem, id facile emendabit D. T. visâ tabulâ sequenti.

Cæterum aveo semper scire sensum & experientiam D. T. circa pulsus & hanc circulationem & similia, & ut præterea clarè perscribat, quid à me potissimum desideret, an aphorismata quædam Sinica Medicorum, an circa morbos aliquos, quid illi sentiant; acuent hæc animum meum, & calcet subjicient alioquin torpenti & frigido, ut me applicem, quod quidem intra Sinas, ubi copia Medicorum est etiam Christianorum, fieri cum successu meliori poterit,

**Circuitus sanguinis & Spirituum devehentium humidum radi-
cale & calorem primigenium per venas & vias duodecim membrorum spatio viginti
quatuor horarum, quo tempore quinquagies circumvolvuntur, secundum coelo-
rum per quinquaginta domos conversionem. (Literarum maju-
scularum ordo indicat ordinem circuitus
seu circulationis.)**

A. Meditullium corporis, (verum an imaginarium,) à quo initium fieri volunt circulationis versus pulmonem : donec terminetur in hepate, à quo rursus versus pulmonem repetitur circulatio.

B. Pulmonis magni humidi radicalis viâ per semitam fertur ad magna intestina, (cum quibus habet relationem,) unde redit ad os stomachi, subit ad diaphragma & ad propriam sibi viam, inde à pulmonibus collo transversim descendit ad locum, ubi humeri cum brachio junguntur, & interius deinde fertur ante ipsum pericardium, inde rursus descendit interius ad juncturam brachii cum humeris, inde ad locum circiter primum pulsus, ac dein ad locum inter indicem ac pollicem, donec in extremo pollicis desinat. Hujus ramus à junctura, quæ est manum inter & brachium, fertur ad extremitatem indicis, ubi excipitur à via sequenti intestinorum majorum.

C. Majorum intestinorum lucidi caloris via initium ducit, ab extremitate indicis digiti fertur ad flexum, qui est inter indicem & pollicem, inde ascendit inter duos nervos ad eximiam partem brachii usque ad cubitum, inde ad extremitatem dorsi & spinæ dorsi initium, & tandem ad capitis radicem, ubi sex species caloris primig. congregantur in via *to me*, de qua infra; unde egrediens descendit ad juncturam gutturis seu colli cum humeris & per semitam, descendit ad pulmonem, inde ad diaphragma, & tandem in propriam intestinorum majorum viam. At verò ramus ejus à loco seu prædicta junctura gutturis cum humeris ascendit ad genas, inter dentes, inde ad os & locum infra nares seu labium superius & narium latera, ubi excipitur à via sequenti stomachi.

D. Stomachi via lucidi initium ducit circa nares, ad latus intrat magni caloris pulsus propè oculos, unde ad superiorum dentium medium, inde ad os & labia fertur, inde ad genarum partem inferiorem versus guttur, unde rursus ad aurium anteriorem partem pergit, & fere, ubi finiunt capilli: at ejus ramus à loco superiori versus guttur descendit, circuiens guttur, intratque ad juncturam gutturis cum humeris, inde ad diaphragma & ad propriam stomachi viam & per semitam ad lienem sibi affinem; at recta ejus via à loco dicto juncturæ gutturis cum humeris descendit ad mammillas, inde circa umbilicum & paulo infra: ramus autem ejusdem incipiens ab ore inferiori stomachi seu ventriculi, intrat viscera & ventrem & locum infra umbilicum, seu ubi nexus est ventris cum femore, ubi hic ramus cum trunco suo conjungitur, inde descendit ad coxendicem, ac tandem ingreditur pedis convexum, & deinde intra medium pedis digitum se recipit; at ejus ramus in convexo pedis separatur ferturque ad digiti majoris seu pollicis pedalis extremitatem, ubi tandem excipitur à via sequenti lienis.

E. Lie-

E. Lienis via magni humidi initium ducit ab extremitate pollicis pedalis, intrat ad latus articuli secundi, inde progrediens sursum ascendit, per juncturam femoris cum ventre ad ipsum ventrem, & dein ad viam suam lienis & per semitam ad stomachum affinem, hinc ascendit ad diaphragma, pectus & latera & ibidem dissipatur: at ejus ramus jam inde à stomacho separatus à tunco suo ascendit item ad diaphragma, & demum ad cordis medium, ubi excipitur à via sequenti cordis.

F. Cordis via diminuti humidi initium ducit ab ipso corde, egreditur per ejusdem collum seu appendentiam ad diaphragma, & per semitam ad intestina gracilia, quibuscum habet relationem. Ejus ramus ab ipso cordis collo supra tendit ad oculum, rectâ verò viâ cordis rursus ab eodem collo tendit ad pulmonem, & mox reflectit ad latera circa juncturam brachii cum humero, dein post pericardium reflectens tandem intrat brachium ad os extans inferius, ubi junctura manus est cum brachio, inde intrat palmam manus, ac tandem deficit in extremitate parvi digiti, ubi excipitur à via sequenti gracilium intestinorum.

G. Gracilium intestinorum via magni caloris initium ducit à digiti manuum parvi extremitate, inde rectâ ad os extans inferius inter duos nervos ascendit ad locum, ubi cum humero scapula necitur, inde ad dorsum ipsum, & post mazandros tandem intrat locum, ubi guttur cum humero seu pectore ad latera jungitur, & per semita ad cor affinem suum divertit, postea per guttur reflectit ad diaphragma & stomachum, ac tandem ad viam propriam gracilium intestinorum: ramus autem ejus ex eo ipso loco, ubi guttur cum humero necitur, ascendit ad genas oculos intra auresque, unde per alterum ramum flectitur ad genas, nares & intra oculos, ubi excipitur à via sequenti ureterum.

H. Ureterum via magni caloris initium ducit ab ipsis oculis ad frontem & per ramum ad ipsum verticem, à quo descendit circa aurium supremam partem; at rectâ viâ à vertice fertur ad cerebrum, unde egrediens redit ad frontem, descendens ad collum & humeros & ipsos lumbos, per semitam divertit ad renes affines sibi, ac dein intrat viâ propriâ ureteres. Ejus ramus ab ipsis lumbis ad nares; alter verò ramus ab ipsis humeris descendens propè spinam dorsû per lienem ad nares unitur cum priori ramo, ac tandem ad latus pedis & digiti parvi terminatur & hinc excipitur à via sequenti renum.

I. Renum via diminuti humidi initium ducit à digiti parvi pedalis parte inferiore, inde ad solum pedis fertur, & tandem lateraliter intrat calcaneum, inde subit interius propè spinam ad renes & per semitam ad ureteres sibi affines, à renibus rectâ pergît ad hepar, diaphragma & intrat pulmonem,

gut.

guttur & linguam. At ejus ramus à pulmone intrat per semitam ad cor & tandem ad pectoris medium ubi excipitur à via sequenti pericardii seu cordis involucri, ut vocant.

K. Pericardii via defectuosi humidi initium ducit à pectoris medio ad viam suam pericardii, hinc descendit ad diaphragma & per semitam ad tres corporis partes seu regiones. Hujus ramus per mæandros juxta pectus fertur ad latera costarum propè mammillas, inde ad brachium inter duos nervos descendit, intratque palmam manus, ac dein terminat in extremo digiti medii. Alter ramus à palma manus fertur ad parvi digiti, & dein digiti annularis extremitatem ubi excipitur à via sequenti, quæ dicitur tertiæ seu infimæ partis corporis.

L. Tertiæ partis corporis via diminuti caloris initium ducit à digito parvo & annulari seu loco medio inter utrumque, deinde circumflectens ad juncturam manus inter duo ossa ascendit ad cubitum & extra fertur usque ad scapulas ferè, inde ingreditur ad flexum seu juncturam gutturis cum humero, inde ad pericardium, diaphragma, & tandem ad viam suam tertiæ partis corporis propriam. Ramus hujus à pericardio sursum pergit, ad colli juncturam cum humeris & inde ad aurium posteriorem partem & genus & caput. At alter ramus ex loco aurium posteriori jam dicto intrat ipsam aurem & prodit ad partem aurium anteriorem, & præteriens aliam viam diminuti caloris fertur ad ipsos oculos, ubi excipitur à via sequenti fellis.

M. Fellis via diminuti caloris initium ducit ab oculis sursum ad caput ascendens, inde descendens post aures ad guttur & humeros; ramus ejus post aures prodiens aures intrat, ferturque ad partem anteriorem & ad oculorum locum posteriorem pergit; inde alius ramus descendit ad gutturis initium, inde ad pectoris medium, diaphragma, & per semitam ad hepar suum affine; tandem ad ipsam suam fellis viam, inde flectitur ad latera inferius & circa nates. Hujus verò via recta fertur à gutturis flexu versus pectus & latera & femora, tandemque ad convexum pedis, donec ad locum inter parvum digitum & annularem terminet: at hujus ramus à convexo pedis manans ad pollicem pedis fertur, ibi circumflectitur & post mæandros seu flexus aliquot terminatur circa articulum secundum ipsius pollicis, quem *Saõ mão i.* e tres pilos vocant, hic excipitur à via sequenti hepatis.

N. Hepatis via defectuosi humidi initium ducit à pollicis pedalis articulo secundo seu loco trium pilorum, inde ad pedis convexum fertur, inde ad tibias & femur & ad pubem, tandem ad ventrem & viscera & stomachum, & tandem ad propriam hepatis viam per semitam dessectens ad fel affine suum, inde fertur ad diaphragma, & extenditur ad latera costarum, inde rursus

n

ad

ad guttur, faciem & propè oculos, supra deinde prodit se ad frontem & verticem, ubi communicat cum via extraordinaria *tō mē* dicta. Hujus ramus ab oculis intrat genas & flectit ad labia interius: Alius autem ramus jam inde ab ipso hepate ascendens ad diaphragma tandem cursum suum dirigit ad pulmonem. Atque hic est terminus circulationis, quæ rursus à pulmone orditur cursum suum.

Notandum primo ex sex viis quinque membrorum magis principalium, quibus addunt pericardium, devehit humidum rad. magis aut minus intensum; à sex autem viis membrorum minus principalium devehit calorem primig. magis aut minus intensum.

2. Viarum humidum devehentium tres ab ipsis membris, ut corde ac pectore ad manus, & totidem à pedibus ad membra derivari seu terminari. Viarum verò calorem devehentium tres à capite ad pedes & totidem à manibus ad caput derivari.

3. Vias humidi introrsum plerumque magis ferri & ad partem corporis anteriorem ut pectus, ventrem &c. Contra verò vias caloris extrorsum magis ferri & ad partem corporis posteriorem, ut dorsum &c.

4. Singulis duodecim viarum assignari semitam quandam, quâ fertur quodque membrum ad aliud, quo cum habet connexionem seu relationem. Lienem autem assignant duas semitas majorem unam, minorem alteram; ad hæc dantur octo viæ extraordinariæ, quæ à 12. viis habent communicationem, & circulationem intrant.

De octo viis extraordinariis ex eodem Codice

Nuy Kim.

AD circulationem spectant quoque octo viæ extraordinariæ *kí kum* dictæ, quæ transversaliter quodammodo recipiunt in se 12. viarum seu fontium exundantiam quandam, dicuntque esse veluti lacunas aut rivulos, in quos derivantur fontium aquæ. Duo inter octo præcipuum locum tenent scilicet *tō mē* & *gin mē*: quarum delineatio adjecta est 12. viis, uti videre est.

1. Igitur via extraordinaria dicitur *tō mē*, oritur infra spinam dorsii, inde ascendit ad occiput & verticem, ingreditur cerebrum & terminat versus superiores dentes; vocatur hæc via congregatio caloris primig. & alio nomine mare pulsuum caloris.

2. *Giñ mē* oritur ex opposita seu anteriore parte, infra deflectit circa ventrem & viscera interius, ascendit ad guttur & caput, circa oculos terminat; dicitur esse congregatio humid. rad. dicitur item mare pulsuum humidum, ad-
eoque,

eoque, ut opinor, sex pulsus seu viæ humidi etiam hanc penetrant; uti sex pulsus seu viæ caloris penetrant præcedentem *10° mē* dictam.

3. *Chum mē* oritur propè pubem infra umbilicum dextrorsum & sinistrorsum ascendit ad stomachum & pectus & ibi dissipatur; dicitur radix 12. viarum; item mare pulsum & viarum, item sanguinis & spirituum mare.

4. *Tui mē* oritur ad latera infra, semel circumcingit corpus cinguli ad instar, cingit & includit omnia pulsum vias.

5. *Jam kiaò mē* oritur ex medio calcanei pedis, inde extra fertur, ascenditque lateraliter usque ad os & infra aures; regere dicitur calorem à dextris & sinistris; dicunt esse pulsum seu viam, unde oritur motus pedis.

6. *In kiaò mē* etiam oritur ex calcanei medio, & ascendit usque ad pectus & guttur, & ut aliqui, etiam ipsos oculos; regere dicitur à dextra & leva humidum interiùs.

7. *Jam guei mē* oritur ex loco, ubi congregatur quodammodo seu concurrat omnis calor seu caloris viæ, à calcaneo ascendit ad ventriculum, lienem caput & aures.

8. *In guei mē* oritur è loco, ubi concursus viarum humidi ab interiori calcaneo ascendit ad ventrem lateraliter, deinde ad pectus & tandem ad verticis partem anteriorem.

Horum octo viarum nondum comperi exactam descriptionem, cæterum & earum pravam aut bonam constitutionem, indicant quoque manuum certi pulsus & certi corporis morbi, quibus referendis nunc superledeo. Quod maxime desidero est ut discam à D. T. an & quod sit fundamentum circulationis Sinensis: si revera sit, animabor ut quæram & suppeditem D. T. quæ in Codice *Nuy' kim* de Criteriis, de morbis &c. continentur.

Atque hæc est brevis & obscura etiamnum circulationis Sinicæ descriptio; quod hæcenus accuratior non sit, ignorantia meæ, non bonæ voluntati attribuat D. T. Multa & peregrina verba hîc me latent, adeoque quædam à me omissa; ad hæc careo idoneo & perito Medico, quem consulere queam. Si quid interim majoris lucis reperero, non desinam indicare. Cæterum defectum meum, ut spero, supplebit ingenium & studiosa D. T. industria, cui sufficiet nosse terminum ad quem & à quo singularum viarum, ut deinde ex anatomicis libris disquirat, quo fundamento hæc circulatio à Sinensibus inventa sit, quanquam non putem eos accepisse eam suoapte ingenio ac studio, sed potius per traditionem à posteris Noëmi, circa quorum tempora hæc cum arte illa nova pulsum explorandorum conscripta sunt,

si Annalibus eorum fides habenda sit.

Paradigma circuitus jam & yñ, i.e. caloris primig. & humidū rad. in sanguine & spiritibus.

Horæ Europæ	& regularium Spirationum,	contingunt in sano homine pulsus non plures	nec pauciores,	cum interea per flexus venarum peraguntur certæ menturæ,	in viis infra assignatis,	quæ viæ deprehenduntur in manuum locis,	ad tempus clepſydræ centum quadrantium,	& motum orbicularum co-munium celestium,					
Spirationes.	pulsus non plures.	pulsus non pauciores.	Menſuræ	Menſuræ	via à fontib. vitæ seu membris magis & minus principibus devehentes calorem primig. & humidū radicale, feſtant.	in manibus loca pulſurum, qui conſtitutionem viarum manifeſtant.	Quadrantium ex horologio aqueo.	Domus celesſtes seu gradus.					
			châm chēcum				quadr. † min.	quadr. min.					
3 iñ	3	5562½	2812	2250	33	7	5	Pulmonis via magni humidū à pectore ad manus.	In manūs dextræ primo loco	4	10	2	5
	4	1125	2625	4500	67	5	0		<i>Cui Keñ</i>	7	12	4	10
4 rao	5	1687½	8437	6750	101	2	5	Majorum intestinorum via lucidi caloris à manibus ad caput.	Ibidem.	12	30	6	17
	6	2250	11250	9000	135	0	0			16	40	8	20
5 Xin	7	2812½	14062	11250	168	7	5	Stomachi via lucidi caloris à capite ad pedes.	In manūs dextræ secundo loco quoniam.	20	50	10	25
	8	3375	16875	13500	202	5	0			25		12	30
6 Xin	9	3937½	19687	15750	236	2	5	Lienis via magni humidū à pedibus ad cor.	Ibidem.	29	10	14	35
	10	4500	22500	18000	270	0	0			33	20	16	40
7 ú	11	5062½	25312	20250	303	7	5	Cordis via diminuti humidū ab ipſo corde ad manus.	In manūs ſiniſtræ primo loco	37	50	18	45
	12	5625	28125	22500	337		0		<i>Cui Keñ</i>	41	40	20	50
8 Vi	1	6187½	30937	24750	371	2	5	Gracilium intestinorum via magni caloris à manibus ad caput	Ibidem.	46	50	22	55
	2	6750	33750	27000	405	0	0			50		25	
9 Xin	3	7312½	36562	29250	438	7	5	Uterum via magni caloris à capite ad pedes.	In manūs ſiniſtræ tertio loco	54	10	27	51
	4	7875	39375	31500	472	5	0		<i>Chē hiá</i>	58	20	29	10
10 Yin	5	8437½	42187	33950	506	2	5	Renum via diminuti humidū à pedibus ad pectus.	Ibidem.	62	30	31	15
	6	9000	45000	36000	540	0	0			66	40	33	20
11 Sin	7	9562½	47812	38250	573	7	5	Pericardii via diminuti humidū à pectore ad manus.	In manūs dextræ tertio loco	70	50	35	25
	8	10125	50625	40500	607	5	0		<i>Chē hiá</i>	7		37	30
12 Hui	9	10687½	53437	42750	641	2	5	Tertia partis corporis via dimin. caloris à manibus ad caput.	Ibidem.	79	10	39	35
	10	11250	56250	45000	675	0	0			83	20	41	40
I Cui	11	11812½	59062	47250	708	7	5	Fellis via diminuti caloris à capite ad pedes.	In manūs ſiniſtræ secundo loco	87	30	43	45
	12	12375	61875	49500	742	5	0		<i>Quoan</i>	91	40	45	50
2 Cui	1	12937½	64687	51750	776	2	5	Hepatis via diminuti humidū à pedibus ad pulmonem.	Ibidem.	95	50	47	55
	2	13500	67500	54000	810	0	0			100		50	

Paradigmata omnium pulsuum.

Paradigma I. pulsuum manus dextra & eorum, quae huc pertinent.

Primus locus Cui dicitur respicit
pulmonum membrum.

Elementi metallici ficcitas, color albus, gaudet oryza & carne equina, odit frigus, recondit corpus, dominatur aëreis spiritibus, nascitur in ordine quartum, perfitur in ordine nonum, & operari incipit.

Subjicitur occidenti & caeli parti kinen dictæ, liquores digerit in mucum, nares sunt ejus fenestæ, pulsus natans, brevis, rarus, est ei connaturalis: pulsus exundans, magnus & contrarius.

Habet humidi radicalis viam ad manus à pectore; dicitur regere ea, quæ digeruntur & diffunduntur per corpus.

Si pulmones pleni, somniat arma & bella, si vacui somniat aquea rura & campos, si calidi etiam pellis calet; si frigidi etiam pellis friget, pulmones destructos indicant ariditas corporis & pellis, defluxus capillorum vel erectio, os apertum, spiratio egrediens nec regrediens.

Magnum intestinum est illis ad-
junctum.

Habetque lucidi caloris primigenii viam à manibus ad caput, ejus destructio est immedicabilis, indicat hanc fluxus alvi continuus.

Secundus locus Quoan respicit Lie-
nis membrum.

Elementi terre tepor, sapor dulcis, color flavus, odit tepida, gaudet tritico & bovina carne, recondit animos, dominatur carnibus, nascitur quintum, perfitur decimum, & operari incipit.

Subjicitur civitatis, ut loquuntur medio, & parti caeli keû dictæ, liquores digerit in saliyam, os est illius fenestra, pulsus remissus, languidus est ei connaturalis; pulsus chordæ tensæ similis frequens est contrarius.

Habet magni humidi radicalis viam à pedibus ad cor, regit horreum.

Si plenus sit stomachus, somniat cantum & læta, si vacuus cibum ac potum, rixas ob cibum; si calidus mox pinguescit, si frigidus, indicat parum cibi habere. Si in ægrotato lien destruitur, post 12. dies moritur, indicat id oris frigus, pedum tumor, lumborum calor & fluxus alvi (non percipiēte ægro) absq; cessatione.

Ejus intestinum dicitur stomachus.

Habetque puri ac lucidi caloris primigenii viam à capite ad pedes, naturæ item terræ, dominatur terræ & aquæ, si venter destruitur post 5. vel 9. dies moritur, indicio sunt acutus renum dolor, interior gravedo, impotentia ad se inclinandum labiorum reortio seu obliqua contortio.

Tertius locus Chè respicit por-
tam vitæ.

Hæc igni cordis suppetias fert, & concurrat in ordine ad gignendam terram: subjicitur igni qui ab extrinseco advenit, aut per accidens aut violentè ab extrinseca causa: non autem subjicitur igni naturali, cui cor subjicitur, naturam tamen habet aqueam.

In matculo conservat integritatem; in fœmina est membranarum involucrum, eundem cum renum sinistro pulsus habet, & quatenus est in dextra idem cum renibus nomen obtinet.

Simul cum tertia parte corporis perfectorum spirituum est domus, est & locus originalium spirituum intra & extra.

Sicut tertia pars corporis non habet figuram intestini; ita porta vitæ non habet figuram membri. Hinc fit ut Sineses libri subindè tantum quinque membra principalia recenseant, & quinque minus principalia.

Tertia pars corporis Sañ ciao dicta est ei loco intestini.

Habetque diminuti caloris primigenii viam naturæ igneæ à manibus ad caput, regere dicitur ea, quæ intro recipiuntur.

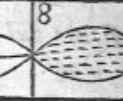
Paradigma II. *pulsuum manus sinistrae & eorum, quae huc pertinent.*

<i>Primus locus Cui dictus respicit Cordis membrum.</i>	<i>Secundus locus Quoan respicit Hepatis membrum.</i>	<i>Tertius locus Chæ respicit Renum membrum.</i>
Elementi ignei calor, sapor amarulentus, color ruber, gaudet milio & carne ovinâ, odit calorem, recondit spiritus, dominatur sanguini, nascitur secundum, perficitur septimum.	Elementi arborum ventus, sapor acidus, cæruleus, gaudet semine lini & carne gallinarum, odit ventum, recondit animam, dominatur sanguini & nervis, nascitur tertium, perficitur octavum.	Aquæ frigus, sapor salus, color niger, gaudet fabis & carne suilla, odit siccitatem, recondit generosos spiritus, dominatur ossibus, nascitur primum, perficitur sextum.
Subjicitur austro & parti cœli <i>Lis</i> dictæ, liquorem digerit in sudorem, lingua est ejus index, pulsus illius naturalis est, exundans, contrarius est profundus.	Subjicitur orienti & parti cœli <i>Xim</i> dictæ, liquorem digerit in lacrymas, oculi sunt ejus fenestræ, pulsus naturalis est chordæ tensæ similis, contrarius est natans, brevis.	Subjicitur Septentrioni & parti cœli <i>kién</i> dictæ, liquores digerit in urinam, aures sunt fenestræ. Pulsus illi naturalis est, profundus & crebro-acutus: contrarius est remissus, languidus.
Habet diminuti humid, rad. viam ad manus à corde: cum est plenum somniat timenda & monstrosa; cum vacuum, somniat flammæ, ignes, luces, cum calet, pulsus est solidus, cum friget, subtilis.	Habet defectuosi humid, rad. viam naturæ aëreæ s. ligneæ à pedibus ad pulmonem; cum plenum, somniat sylvas & montes; cum vacuum, subtiles herbas & gramina, cum calet, tristitiam gignit, cum friget, laborat inopiâ spirituum.	Habet diminuti humid rad. viam naturæ aqueæ à pedibus ad pectus; cum plena est, somniat renes grave-scere; cum vacua, somniat se transnatare aquas cum metu, cum calet, alvi fœces & urinæ spissæ sunt & veluti obstructæ; cum friget, evacuantur.
Si cor destruitur, post unum alterumve diem moritur: indicium est, si brachia à tergo æger conversus, oculis suis videat.	Si hepar destruitur, octava die mors, indicat hoc facies cærulea seu livida, oculi profunde introacti, per quos cum aspicit, non videt homines, sudor instar aquæ prodiens nec cessans.	Si vesica destruitur, quarto vel septimo die mors, indicant hoc dentes arefacti, facies nigrescens, in medio oculi flavus color, renes quasi evulli, sudor ex se manans instar aquæ.
Parva intestina sunt ejus intestinum seu adjunctum.	Fel est ejus intestinum seu membrum minus principale ei adjunctam.	Ureteres sunt ejus adjunctum.
Habentque à manibus ad caput magni caloris primigenii viam naturæ igneæ. Si ea destruuntur, sexto die moritur: indicant hoc capilli instar stuppæ siccae erecti & facile plucatiles, sudor manans nec sistens.	Habetq; à manib ⁹ ad caput diminuti caloris primigenii viam, naturæ item arboreæ seu ligneæ. Si fel destruitur, septimo die mors: hoc indicant supercilia in profundum dejecta & dorsum defluentia.	Habentque à capite ad pedes magni caloris primigenii viam naturæ aqueæ.

Paradigma IV. intrinsecorum octo pulsuum in tribus locis manus utriusque morbos indicantium; intrinseci dicuntur, quia causati vel ab adustarum rerum vel humidarum qualitate, vel ab astu magno.

Figura pulsuum.	1	2	3	4	5	6	7	8			
											
	Pulsus Chi i. e. i. e. parvus, ictus ejus est, qui cum queritur abit, & venit modo, videtur esse, modo non prorsus ita se habet, ac si filum fericum palpes.	Pulsus Fo i. e. profundus deorium videtur percipi, sed ubi elevatur non, apparet, prope ossa deprehenditur instar mollis gossypii.	Pulsus Huo i. e. remissus ex magno & tardus componitur, tardus & lentus est ictus, ad digitum cum accedit, abscedit.	Pulsus Cy i. e. obtusior, esse infra videtur, sed ubi elevatur non percipitur, initio vacuus in fine plenus similis, videtur ac si quis cultro superficiem arundinis saepius rodit.	Pulsus Chi i. e. tardus, digitus non nisi fortiter applicatus illum reperit, nam est occultior: tardus dicitur, quia unica spiratio, ne tres ictus tantum habet.	Pulsus Fo i. e. cadens diligenter est perquirendus, ad ossum fortem tactum reperitur, est ictus instar demetse rei & mox emergentis rei.	Pulsus Yu i. e. mollis subtilissimus & debilissimus est, cum reperis, mox abiisse videtur & elabenti similis, repente fallit, plane est ac si tangeres gossypium intra aquam.	Pulsus Nie i. e. debilis digitus ab illo sicut à lana levissimo tactu afficitur, ad pellem & carnes, mollissimus, forti facti impressione evanescit.			
	Subjicitur terræ, indicat morbum ortum ex sanguinis corrupti defluxu, item ob excessum humidi tristitiam.	Subjicitur aquæ, indicat morbum ortum ex frigidorum spirituum copia.	Subjicitur terræ, indicat calorem & putridum temporem stomachi.	Subjicitur metallis, indicat morbum ex sanguinis defectu & corruptione.	Subjicitur terræ, indicat ex frigore generatos spiritus aëreos.	Subjicitur ligno, indicat venenorum spirituum congregationem.	Subjicitur aquæ, indicat infimam corporis partem valde frigere.	Subjicitur metallis, indicat morbum ortum ex vento cum spiritibus colligato.			
Hi pulsus omnes subjecti sunt humido radicali: in dextra præcipue apparent, irrepunt in sinistram.											
Reperti in manus utriusque locis indicant, quod sit v. g.											
Primo loco Cui dicto.	Sinist. Dext. cordis frigus vacuum, debilitas.	Sinist. Dext. cordis dolor spirituum angustia.	Sinist. Dext. Humerorum concussio & dolor.	Sinist. Dext. Cordis & pulmonum vacuitas & debilitas.	Sinist. Dext. Supremæ partis frigus & vacuitas.	Sinist. Dext. Congeries spirituum in pectore.	Sinist. Dext. Vacuitas & debilitas tollens sudorem.	Sinist. Dext. Spirituum caloris primigenii vacuitas & defectus.			
Secundo loco Quomodo dicto.	Oculi videtur & vengigne re flores.	Cor & venticulus opulentur dolore.	Morbus congregationis & spirituum & cibi indigesti.	Spirituum angustia & corporis dolor.	Spirituum congeries & alligatio laborum ac ventriculi dolor.	In iactibus ac visceribus non opletio.	Aqua in ventre ob cibos non digestos.	In media parte corporis dolor ex frigore.	In intestinis congeries spirituum, oculorum obscuratu.	Spirituum debilitas & tristis ira dispersio.	Nervi impediti, adeoque ambulatorio angusta spirituum.
Tertio loco Cui dicto.	Impeditur sudor sublat.	Fluxus alvi.	Urina subtilis, renum gravado.	In vesica vacuitas, in auribus tinnitus.	Fluxus alvi ex frigore.	Ex frigore in intestinis murmur.	Infimæ partis corporis frigus magnum.	Cibi indigesti.	Fluxus alvi.	Ex malignitate frigoris in ossibus tarditas seu stupor.	In pelle dolor & defectus spirituum.

Paradigma V. novem viarum Pulsuum, seu extraordinariorum, per annum subinde regnantium.

Figura pulsuum.

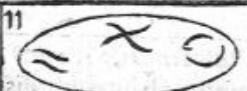
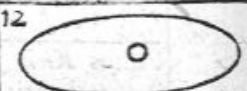

Nota novem hos pulsus (juxta aliquos videri potius novas qualitates prioribus extrinsecis seu intrinsecis pulsibus superaddere, quam novos pulsus constitueri.

1 	2 	3 	4 	5 	6
Pulsus Chan i. e. longus à calore primigenio. etiam proprio loco egreditur similis hastæ vibratæ.	Pulsus noni i. e. brevis ab humido radicali deficiens nec pertingens ad locum proprium similis grano oryzæ.	Pulsus Hi i. e. vacuus ab humido radicali cum elevatur non pertingit, similis est filicæ ferici globo.	Pulsus o i. e. celer, à calore primigenio.	Pulsus Kie i. e. alligatus ab humido radicali est creber & cumulatim veniens & sistens, dein rediens.	Pulsus tay i. e. vicarius, ab humido radicali nititur se elevare, sed non potest, violenter se subinde elevat.
Indicat corpus æstuans, turbatum, inquietum & obrepentem somnum.	Indicat trium partium corporis spiritus obstructos & cibos indigestos.	Indicat cordis metum, virium defectum, difficilem respirationem.	Indicat in membris & intestinis congestos spiritus, adeoque motuum obstructionem.	Indicat in stomachi latere spiritus congregatos, peccus oppletum & acri affectum molestia	Indicat spiritus dissipari, membra destrui, mortem vicinam.
7 	8 	9 	Sequætes duas pulsuum figuras addit antiquus codex.		11
Pulsus Kien i. e. trahentis ab humido radicali non invenitur nisi valdè premas.	Pulsus tumi i. e. motus, ab humido radicali cum elevatur, evanescit.	Pulsus Sy i. e. subtilis ab humido radicali recedit & venit valdè parvus, videtur ac si gossypii tagas.			Pulsus hu i. e. frequens à calore primigenio.
Indicat dolorem ossium & spirituum sursum dispersionem, item aquæ & ignis misturam.	Indicat omnia membra manus & pedes affligi, interiora destrui & sanguinem defluere.	Indicat vesicam carere alimento, in medullis frigus, defectum virium defluere & cruciari interiora.			Indicat morbum diffusum ad interiora, calorem primigenium duplicatum & delirium.
				Indicat morbum diffusum ad interiora, calorem primigenium duplicatum & delirium.	Indicat cordis calorem, vomitum, sitim, inquietem.

Paradigma VI. sedecim monstroforum, seu mortalium Pulsuum ex anti-
 quis & modernis Codicibus.

Figura
 pulsu-
 um.

1 	2 	3 	4
Pulsus <i>Hià yerè mē</i> i.e. ranæ saltantis pulsus.	Pulsus <i>yá yá</i> i.e. piscis caudæ imotæ pulsus, qui movet digitum ut piscis natans movet caput immotâ caudâ, redit, deinde sistit.	Pulsus <i>yeñ taō</i> i.e. absconditi gladii.	Pulsus <i>feñ lieñ</i> i.e. versis floris pulsus, <i>lieñ</i> est flos in aquâ crescens, Lusitanicè dicitur <i>golfaon</i> .
Spatio unius spirationis nunquam integer apparet, semel tantum pulsar.		Unica spiratione duos ictus tantum dat, apparet & disparat celeriter uti gladius, qui subito vibratur & mox evanescit.	Unica spiratione semel tantum pulsar, initio parvus, postea obliquè descendit.
Indicat febrem malignam & tertio die mortem.	Indicat vesicam destrui post 2. aut 3. dies mortem.	Indicat morbum pulmonum emittentium sanguinem	
5 	6 	7 	8
Pulsus <i>Kem Xam fi</i> i.e. jusculi natantis pinguedo, seu sicuti jusculum pingue sursum ebulliens.	Pulsus <i>Chám Keñ</i> i.e. calicis orificium.	Pulsus <i>ciō chui</i> i.e. avis vel gallinæ rostro carpentis grana.	Pulsus <i>Uō teñ</i> i.e. domus stillicidium cadens à tecto.
Unica spiratione 12. ictus dat, dein sistit, initio parvus, dein magnus, semper tamen debilis.	Unica spiratione 8. vel 9. ictus dat, duo capita seu labia, seu extrema tantum attingit, in medio vacuus.	Unica spiratione interdum 3. vel 8. vel 9. ictus dat, cum veniunt, sunt celeres & digitum pungunt.	Unica spiratione 3. ictus habet & cursum abrumpit, cum adveniunt pleni sunt, cum abeunt debilissimi.
9 	10 	11 	12
Pulsus <i>tam xē</i> i.e. projecti lapidis, seu ictus, quem facit lapis projectus.	Pulsus <i>Kiai sō</i> i.e. lutæ chordæ.	Pulsus <i>Siē Kieñ</i> i.e. herbarum sic dictarum pulsus.	Pulsus <i>tū uōñ</i> i.e. terrea globulis similis.
Unica spiratione vel duabus unicum tantum dat ictum.	Multispirationibus unum dat ictum.	Unâ spiratione 9. v. 10. dat ictus, deficere competitur & cum elevatur, impleri.	Unâ spiratione 9. à 10. dat ictus, pulsus percipitur plenus & magnus, nec principium habet nec terminum.
13 	14 	15 	16
Pulsus <i>fañ pá</i> i.e. everrens ac destruens. Similis duabus fabis in aqua natantibus.	Pulsus <i>tá kie</i> i.e. poli pulsus.	Pulsus <i>Kiai tō</i> i.e. dissolventis lumbos, similis motui complicantis aliquid.	Pulsus <i>tō xi</i> i.e. aufelrens cadaver. similis clavicymbalo, aut chordæ perfonantis ictus intenso.
Unâ spiratione 7. vel 8. habet ictus, cum venit, est plenus, cum abit, est tardus, post horam moritur in delitio febris.	Unâ spiratione dat duos ictus, cum venit est magnus, cum abit est plenus.	Unâ spiratione dat 10. ictus, dein sistit, parvus siue capite, nec potest redire.	Unica spiratione dat unum ictum vel tres, nec sistunt, vel 8. & deinde sistunt, cum veniunt creberrimi, cum abeunt, minores celeres sunt.

*Paradigma VII. quo describuntur Pulsus connaturales duodecim viis,
(membris inquam & intestinis,) in qualibet anni
tempestate.*

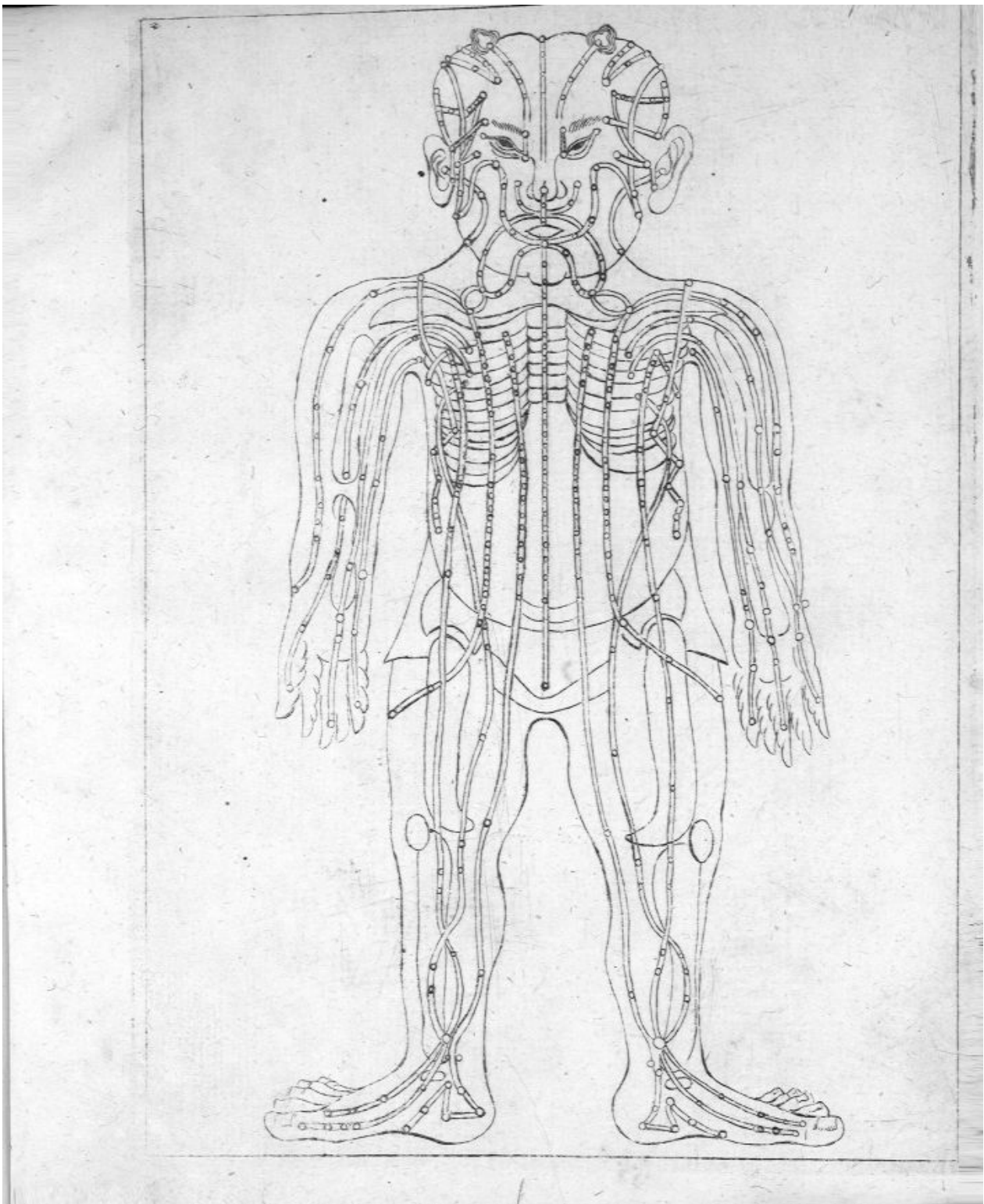
In quinque anni temporibus.	Pulsus cordis.	Hepatis.	Vesicæ & portæ vitæ.	Pulmonum.	Stomachi.
In vere quando regnat elementum arborum & aëris item hepar.	Chordæ tensæ similis-exundans & natans.	Chordæ tensæ similis & longus.	Chordæ tensæ similis, profundus & crebro-acutus.	Chordæ tensæ similis, natans & obtuso-rarus.	Chordæ tensæ similis & remissus.
In ætate quando ignis regnat & cor.	Exundans, magnus & qui mox dispergitur.	Exundans chordæ tensæ similis & longus.	Exundans, profundus & crebro-acutus.	Exundans, natans & obtuso-rarus.	Exundans tardus & remissus.
Sub finem cuiuslibet annuæ tempestatis, quando terra regnat & stomachus.	Remissus & exundans.	Remissus & chordæ tensæ similis.	Remissus profundus, subtilis & debilis.	Remissus, natans obtuso-rarus.	Remissus magnus & languidus.
In autumno quando metallicum elementum regnat & pulmones.	Natans & exundans.	Natans chordæ tensæ similis & subtilis.	Natans parvus & crebro-acutus.	Natans brevis obtuso-rarus.	Natans remissus, magnus.
In hyeme, quando aqua regnat in vesica.	Profundus & exundans.	Profundus & chordæ tensæ similis.	Profundus & crebro-acutus.	Profundus obtuso-rarus.	Profundus remissus.

Paradigma VIII. pulsum sani, ægroti & moribundi in quatuor
anni temporibus.

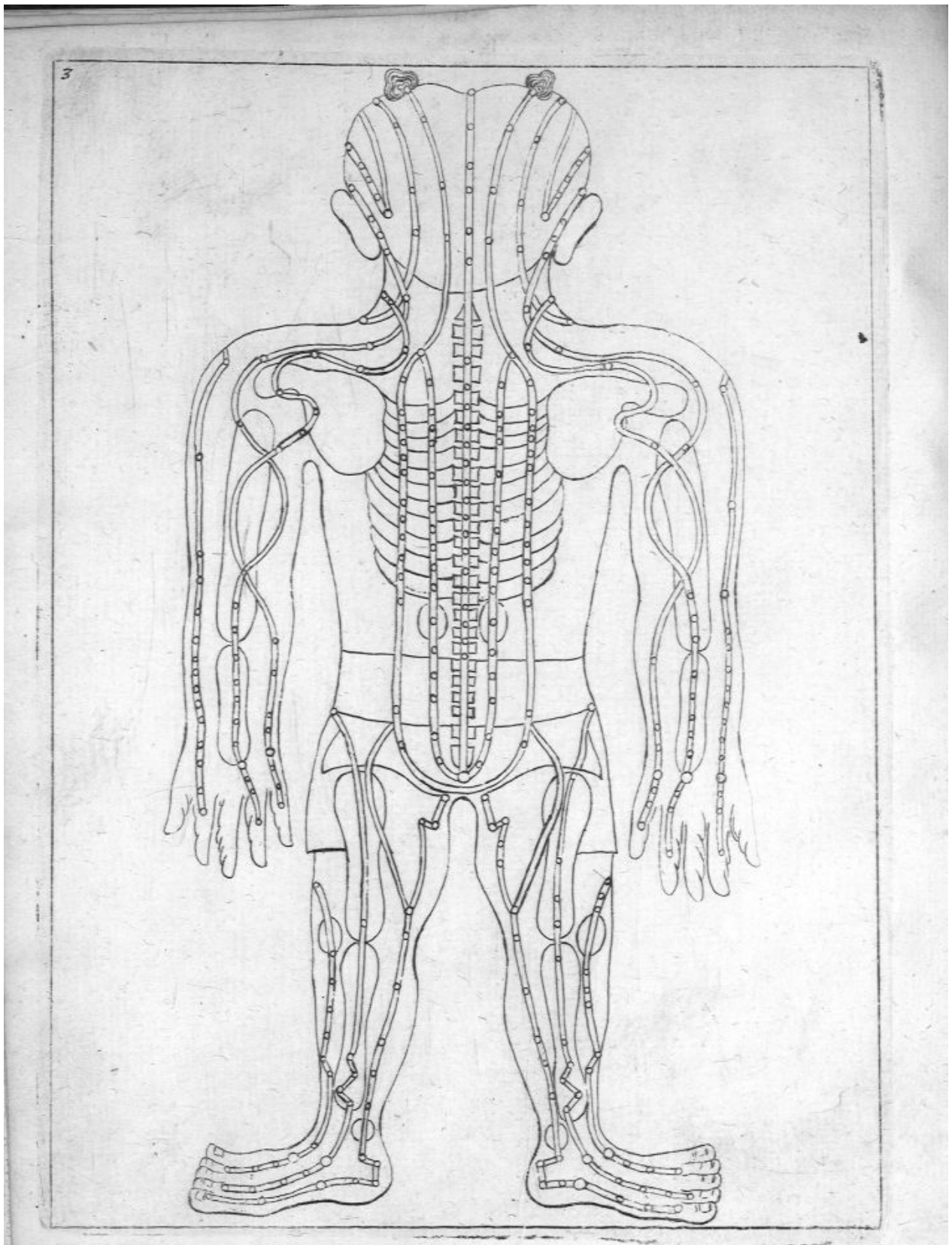
	Sani,	ægroti,	moribundi.
<i>Pulsus in vere.</i>	Chordæ tensæ similis, moderatus, qualis solet esse motus foliorum arboris.	Si multum de spiritibus & parum de intensione participat, vel contra, instar lanceæ vibratæ apparet, excedens, deficiens est.	Sola intensio sine spiritibus celerrima chordæ similis cum de novo intenditur.
<i>In æstate.</i>	Obliquus vel exundans, moderatus, uti cum rotundus uno rediens movetur.	Si multum obliqui aut exundantis habet, & parum de spiritibus stomachi participat (uti cum gallina incedens pedibus pulsat solùm:) excedens est. Si multum de spiritibus & parum de exundanti, deficiens est.	Si solummodo exundans sine spiritibus stomachi sit vel obliquus sit, ac deinde sistens.
<i>In autu- umno.</i>	Plumæ natanti similis, moderatus, ad instar veli, quo currus operitur.	Si multum de pluma, & parum de spiritibus ventris (ut cum gallus excutit alas:) excedens pulsus est. Si multum de spiritibus & parum de pluma in superficie natante participat, est deficiens.	Si nil de spiritibus habet, & solum quasi plumæ natanti aut fasciæ volanti similis sit.
<i>In hye- me.</i>	Profundus, moderatus, sursum magnus, deorsum crebro-acutus, debilis instar gallinæ sine interruptione carpentis grana.	Si multum de profundo, & parum de spiritibus ventris, est excedens; si contra, est deficiens pulsus.	Si nil habeat spirituum sed pulsus sit similis projecto lapidi, qui redit, vel domus stillicidiis, vel gallinæ carpentis grana ictibus non continuatis, sed interruptis.

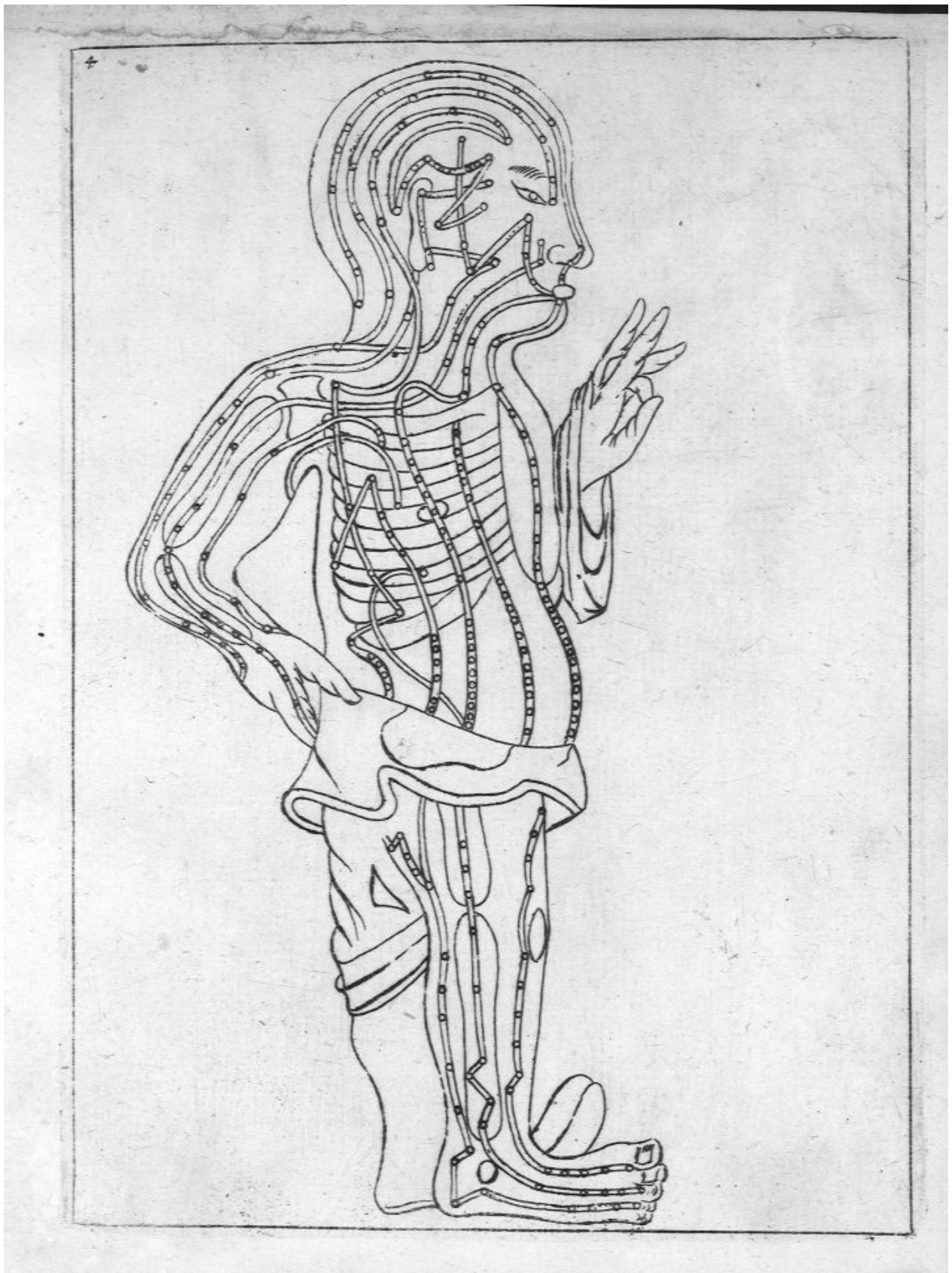

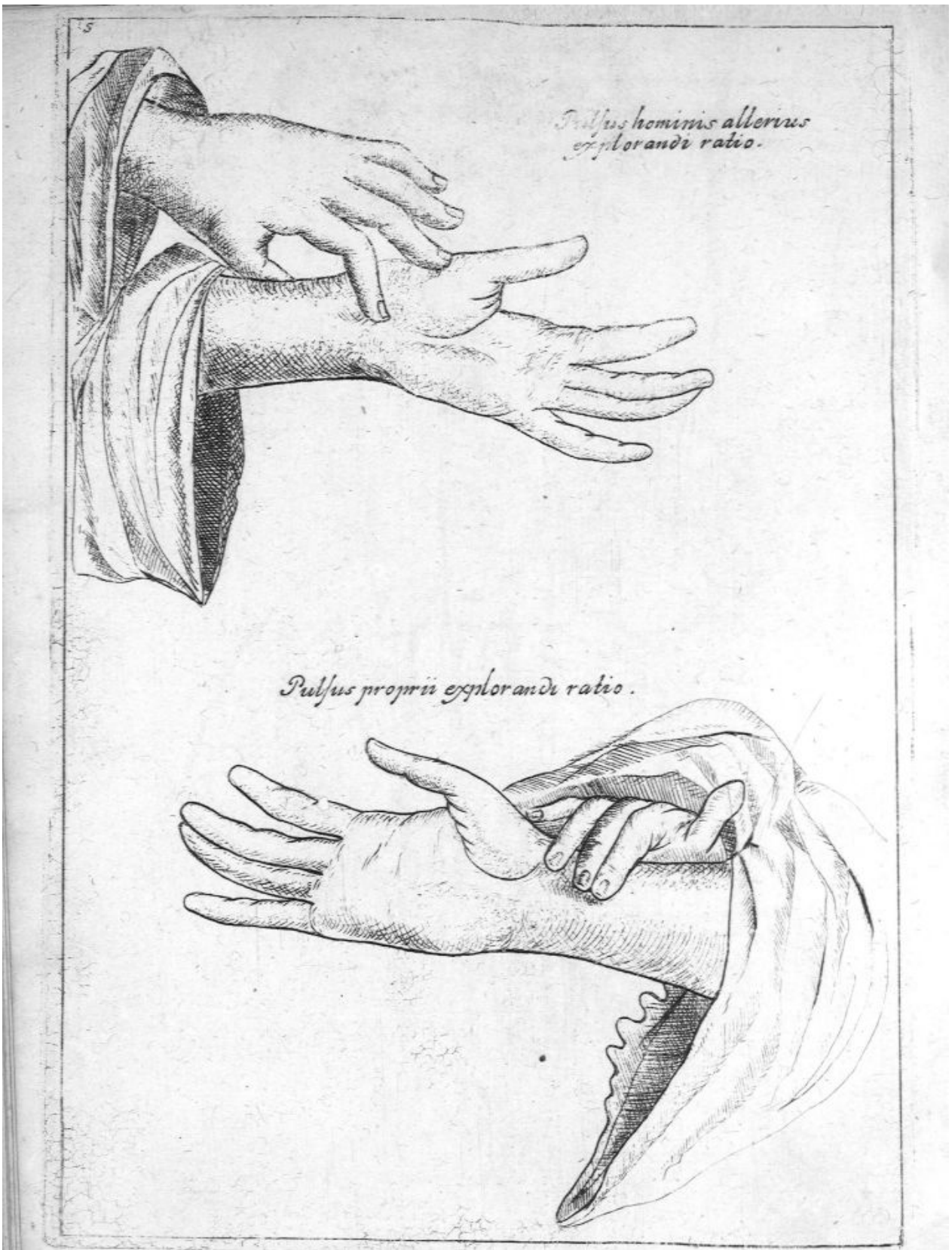

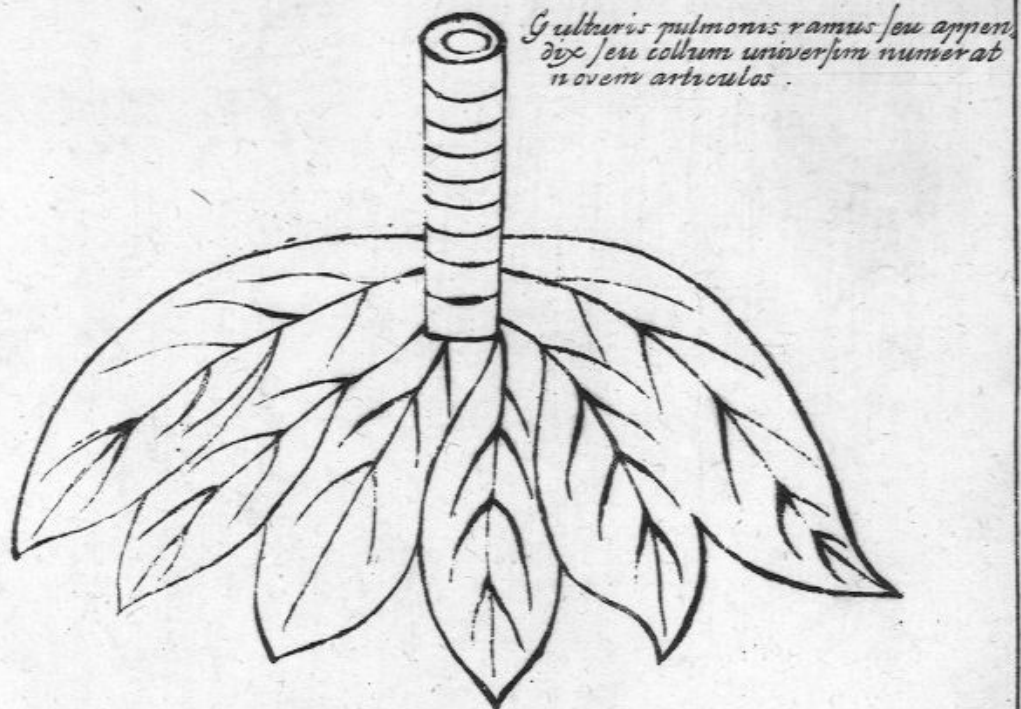

Pulmonis Imago.

*Pulmo pondus habet trium librarum et totidem Unciarum, sex folia
duas auriculas, unversim octo folia adjacentia spina dorfi tertio articulo.*

*Gutturis pulmonis ramus seu appen-
dix seu collum unversim numerat
in ovem articulos.*

Pulmo nascitur ordine quartus perficitur ordine nonus.

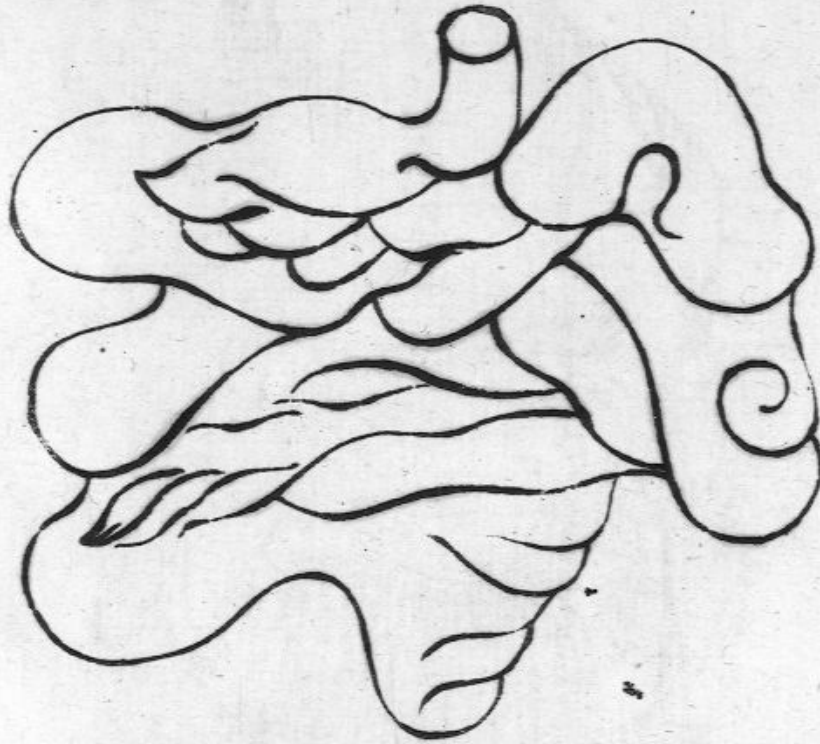

*Pulmonis via magnam humidum vehens terminatur ad manus
initium humens à media regione corporis.*

*Ad laevam et ad dextram una
versum z cavitationum loca, si ad
laevam, quibus totidem ad dextram
cori correspondent.*

8
Intestinorum majorum Imago.
Majus intestinum portus habet 2 librarum et 12 unciarum longum & Or-
gyas finis: et unum cubitum latum. †.

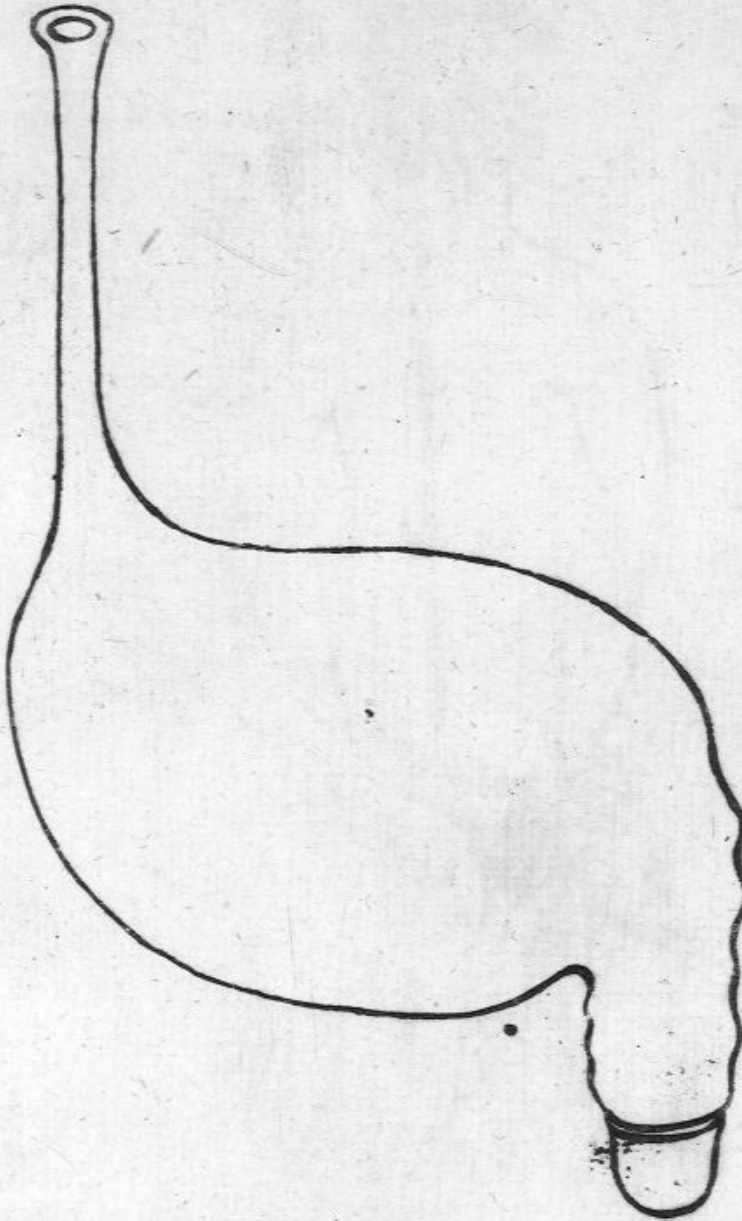

Majorum Intestino in Visceribus coloris à manibus ad caput .

Loca Cavitationum utriusq[ue] 48 .

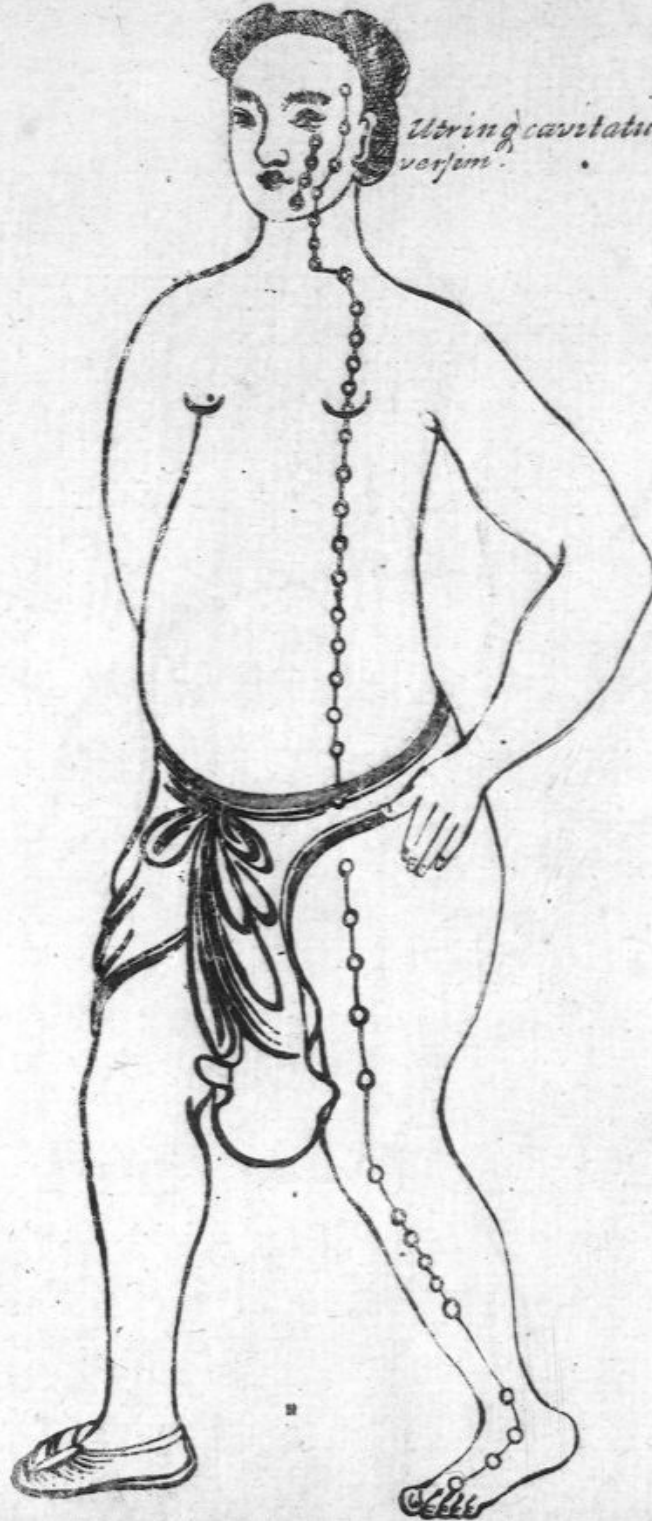
Stomachi Imago.

*Stomachus (aut ut aly lionis) nascitur ordine quintum, perficitur,
ordine decimum.*

Stomachi ... lucidi caloros à capite ad pedes.

Uterin^g cavitationum loca gouni-
versem.

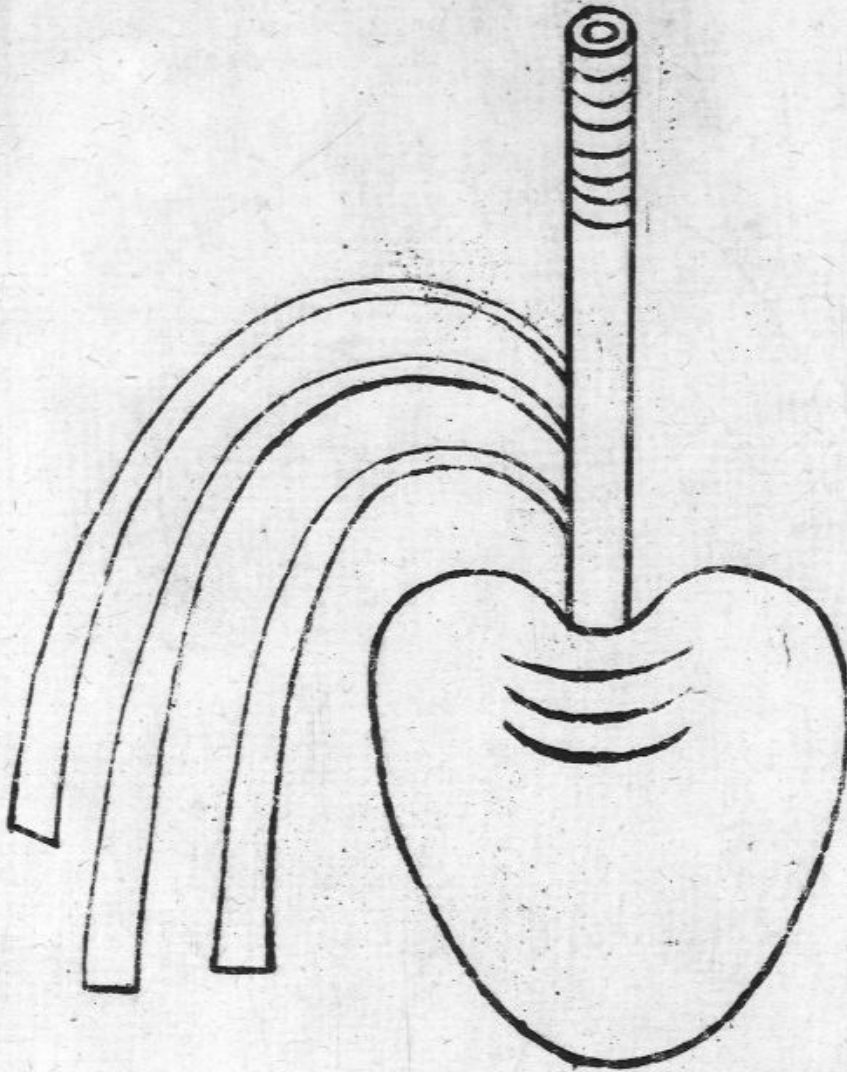

73 *Lienis via magis humidi à pedibus terminatur ad cor.*

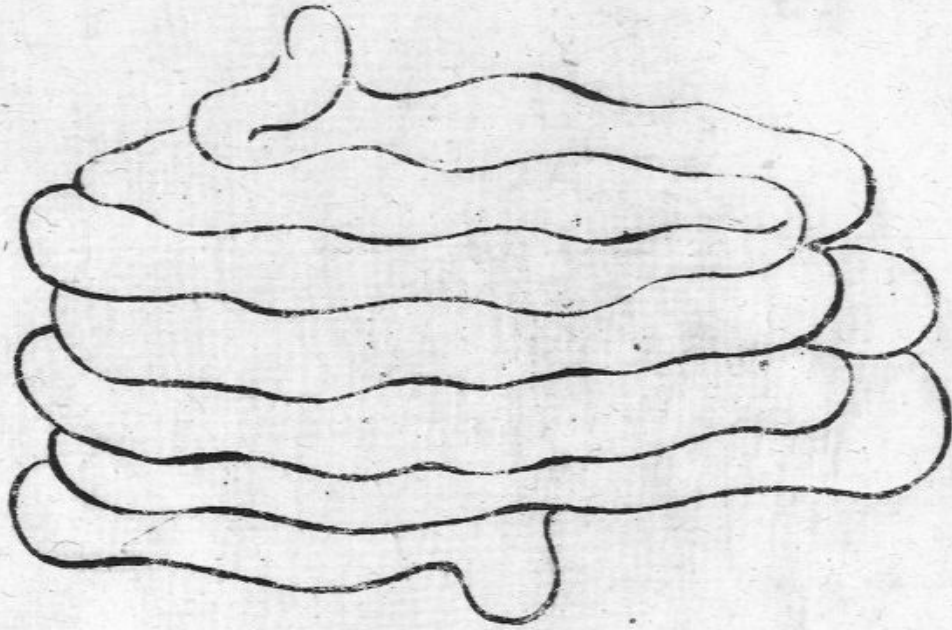
Cavitatum loca utring 12.

Quing membra sunt dependentia à corde, cui subjacent. Cor nascitur ordine
secundum, perficitur ordine septimum.

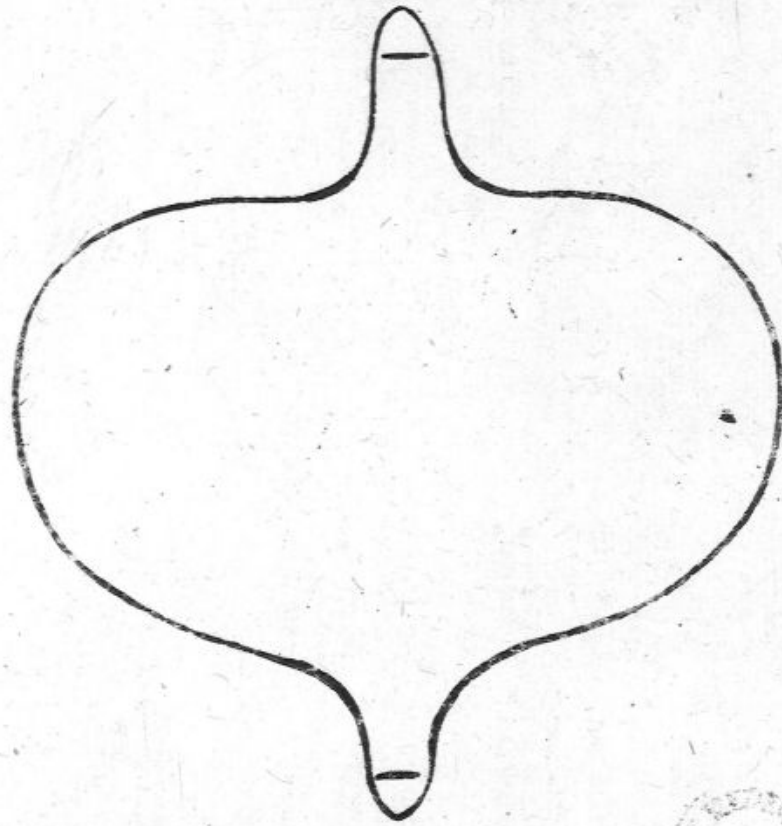

¹⁷ *Minorum Intestinorum via magni caloris à manibus ad caput.*

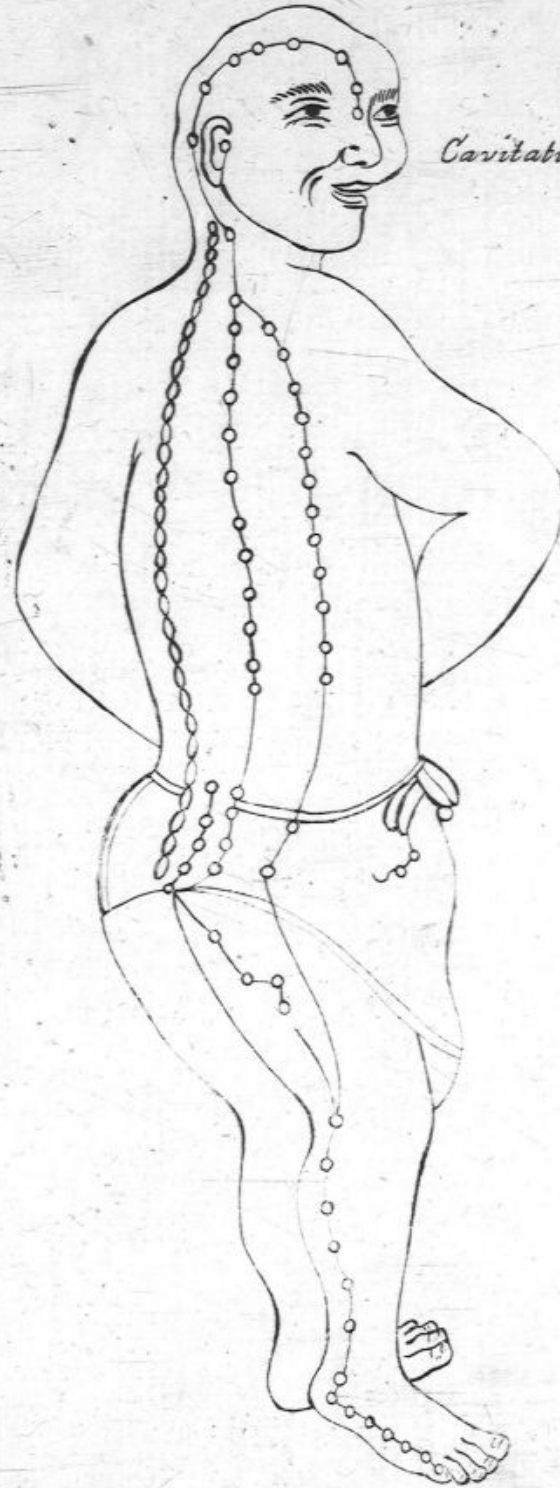

Cavitatum loca 38. utrinq.

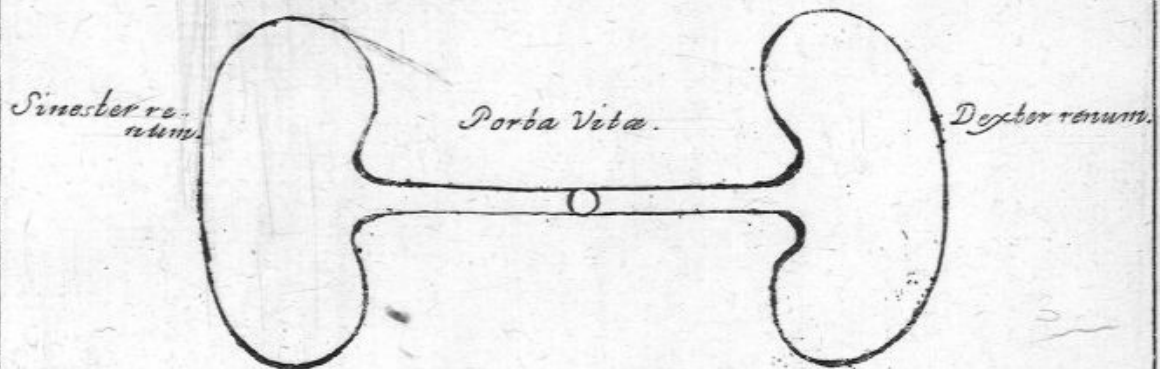

19 Ureterum via magni caloris à capite ad pedes.

Cavitatum loca 16. utriusq.

*Alij renum dextrum nominant portam
vita.*

Porta vita cum renibus nascitur ordine prima, perficitur ordine tertia.

Renū ^{humidi} via diminiuti, à pedibus ad pectoris medium.

Cavitatūm locas + ūring.

32

Pericardij seu cordis involucri via devehens defectuosum humidum à pectore medio terminat ad manus.

Cavitatum loca 10. utriusq.

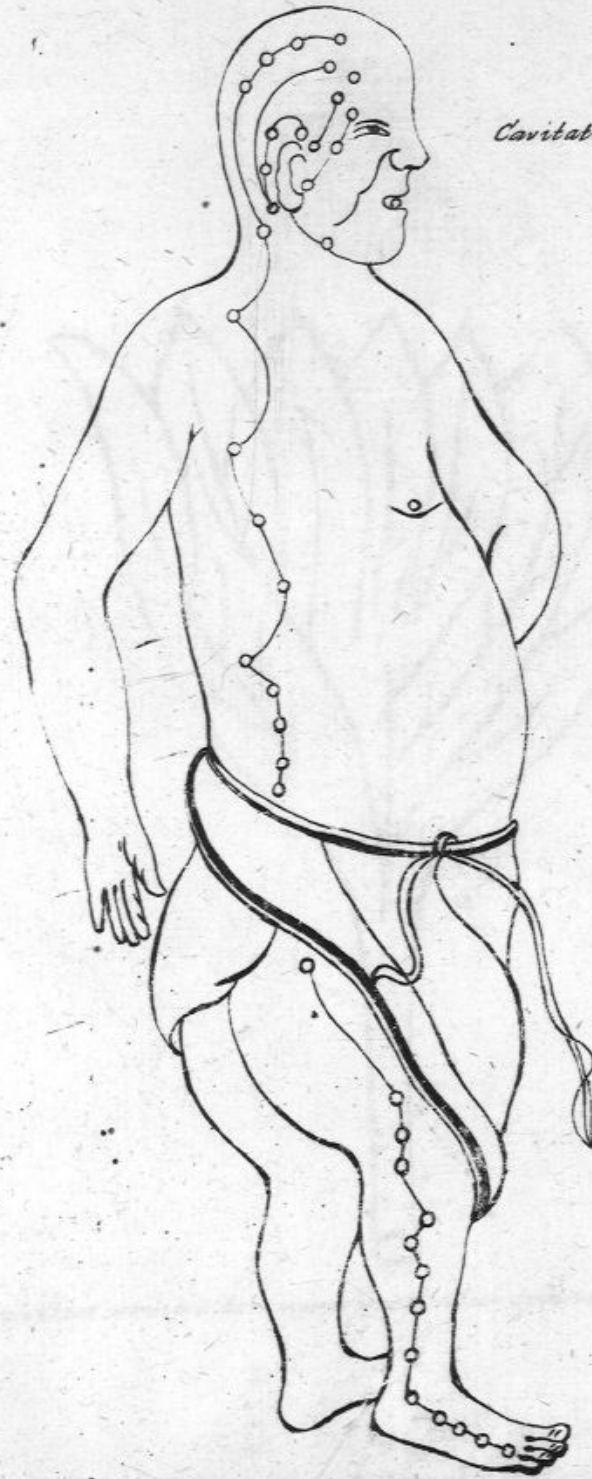
33 Tertia pars seu infima corporis, quae imagine caret, via dimittit caloris
à manibus ad caput.

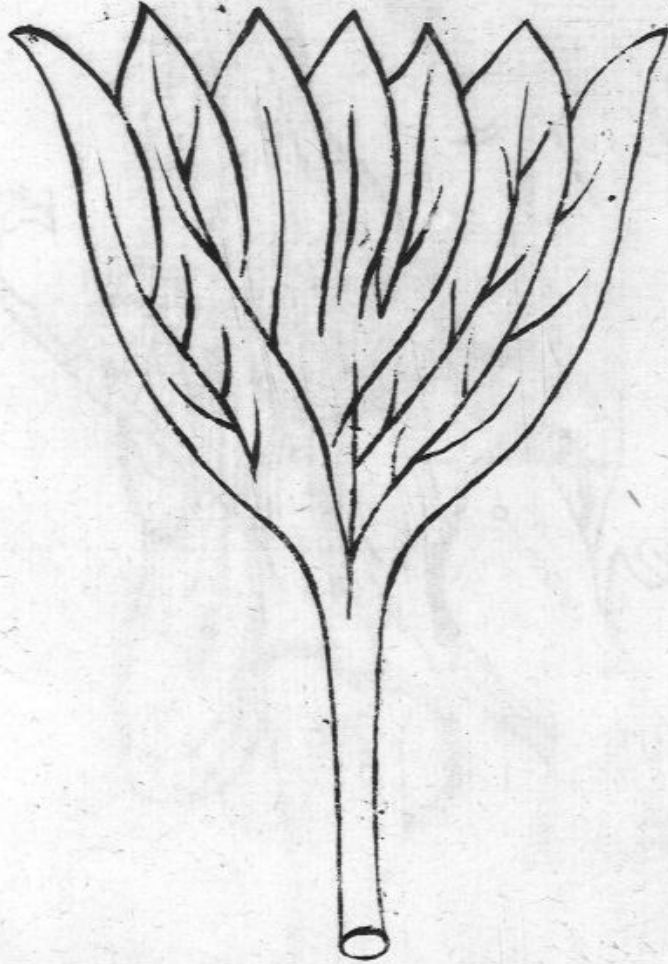

2^s Follis via diminuti caloris à capite ad pedes terminat.

Cavitatum loca 16. utriusq.

Hepar nascitur ordine tertium, perficitur ordine octavum.

37
Hepatis via defectuqi humidu à pedibus terminat ad pulmonem.

Cavitatum loca 28 utriusq.

Præter 12 vias supra dictas assignant præterea octo extraordinarias, quæ itidem servant cursum et circulationem suam cum dictis vijs: duas præcipue his duabus imaginibus expressas habes:

Tō mē seu Td pulsus via extraordinaria.

Cavitatum loca 28. universim.

Gen nē seu quo gulfus via exira mōna a.

Castanoni. 22 20 unversim.

Delineatio cavitatum vel locorum pulsatum et tritu sine partium corporis.

FWM ju .i. e. ventorum urbs locus in occipite parte ima ubi extrema capilli statum pulmonis indicant.

FEU po .i. e. natans albedo locus in occipite infra aures.

KI MWEN .i. e. extremorum porta locus infra mammillam prodest originem intortini magni

KI KEW .i. e. spirituum os in dextra ante locum Quocan

KI HAI .i. e. spirituum maro usq. et dimidio infra umbilicum digito distans locus

QUAN YUEN .i. e. lemas originum infra umbilicum tribus et dimidio digiti articulo perfectorum spirituum recepta culum prodest originem ad vesicam.

CHIMYAM .i. e. pene tratio visarum caloris primigenij in pedum superiore parte ab imo et extremo ossa tribus digiti articulo distans prodest originem ad vesicam

IAKI .i. e. magna lacuna ad latera pedum supra tahum sunt illi pulvis.

XAM CIAD .i. e. suprema pars corporis a vertice usq. ad os supremum stomachi infra cor et pectus.

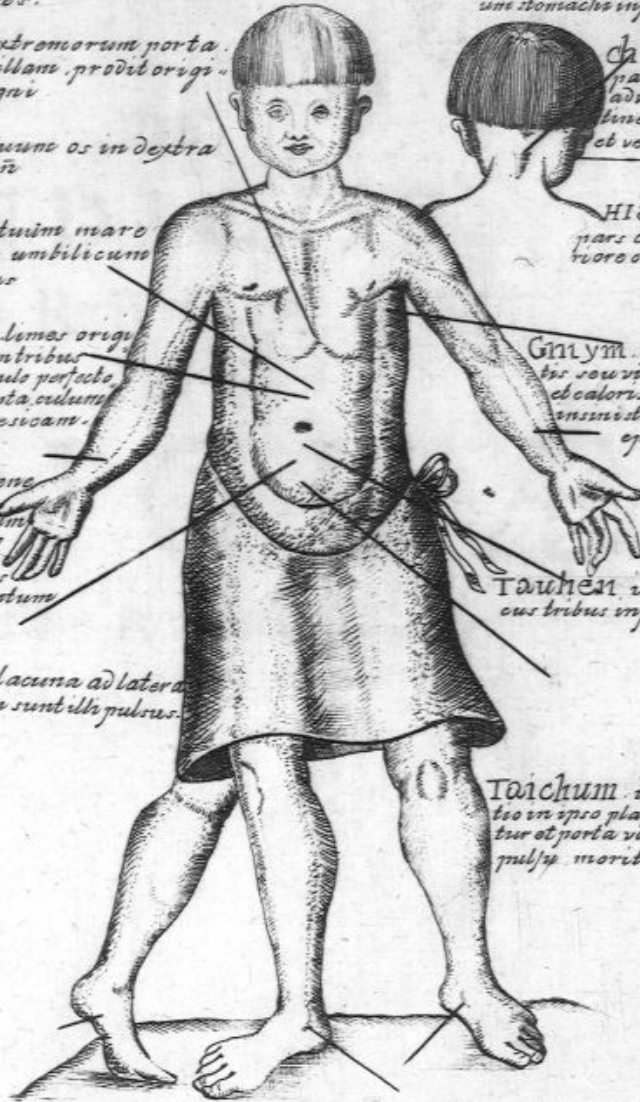
CHUM CIAD .i. e. media pars corporis a stomacho ad ventres medium coisument fel hepatis stomachum et ventrem

HIAD CIAD .i. e. infima pars corporis a ventre infimo ore ad plantas pedum

GIM YU .i. e. hominis obvisantur visus visus humidi radicalis et calor primigenij occurrit sensu intra prodest originem epatis et felle.

TAUHEN .i. e. rubens ager locus tribus infra umbilicum digiti.

TAICHUM .i. e. magna pene lacuna in ipso planta pedis medio dicitur et porta vitæ quia cessante illa pulvis moritur ager.

DE
INDICIIS
MORBORUM
Ex
LINGUÆ
Coloribus & Affectionibus.

*De indiciis morborum ex lingua Coloribus
& Affectionibus.*

TRactatus hic excerptus est ex libro cujusdam Mandarinum Medicorum Christiani, (Mandarinum titulo insigniuntur hic præcipuæ notæ Medici,) qui assererat, non semel sese, non explorato ullo pulsu, ex solis indiciis, quæ in lingua se produunt, dignoscere posse morborum præcipuè verò malignæ febris, vim ac qualitates.

Ad clariorem sequentium intelligentiam supponendum, quod Sinenses Medici docent, quinque colores subjici quinque membris & totidem elementis. Cordis index, ut ajunt, est lingua, quæ & corpus gubernat; ad cor pertinet, seu cordi subjicitur color ruber, pulmonibus albus, hepatis cæruleus, stomacho seu ventriculo flavus, vesicæ seu renibus niger. Rubra lingua, inquiunt, respondet australi parti & igni cordis, idè connaturalis ejus color est rubeus; si cor malignitatem recipit pro quatuor temporum varietate variatur color; lingua non habet *tai* (apud Sinas *tai* dicitur illa materia viscosa seu spuma albicans, plerumque quæ linguæ superficiem tegit & manè potissimum deprehenditur, ac instrumento quopiam, radula dicto, abraditur, viscus hoc loco vocabitur:) sicca est & quasi adusta, quia spiritus maligni sunt exterius; si malignitas sit interior, sputum est alligatum, lingua lævis, spiritus calidi paulatim descendunt ad inferiora; si linguæ *tai* seu viscus sit adusto similis & asper, oritur ex eo, quod calor congregatur in stomacho, unde linguæ viscus tunc flavescit.

Albicans lingua respondet occidentali parti & metallicæ pulmonum naturæ, oritur ex frigore & aqua, quæ abundat, pulsus magnus est. Codex ait: in lingua si sit viscus rubeus, ager i. e. locus infra umbilicum habet calorem; in stomachi medio est frigus, unde frigidi spiritus incipiunt se diffundere & ingredi interiora.

Flava lingua respondet terreo lieni & ventri; si calor, cum sit magnus aquæ frigus, intro se recipit ad stomachum, colorem efficit subflavum; si stomachus incalescit, magnum intestinum frigescit; si lingua per totum omnino flavescat, signum est stomachi duri & solidi & magni intestini sicci.

Subcærulea lingua respondet orienti & hepatis, seu elemento lignorum, oritur ab igne nimio, si color ille est à frigore, morbus est diminuti humiditatis. lingua sicca & os velut adustum à siccitate, sputum non pervenit ad guttur, erumpit calor, ager non fert frigus.

Nigra lingua respondet parti boreali & vesicæ aqueæ seu renibus potius; si lingua nigrescit, signum est caloris intro recepti, & morbum solidum seu ve-

rum indicat. Codex ait: Omnis morbus calidus & simul lingua nigrescens & os siccum, mortem denuntiant. Quia aqua vesicæ seu renum superat cordis ignem, pulsus caloris primigenii & humidi radicalis sunt intensi, ex ore prodit aër calidus seu spiritus caloris, labia sicca sunt & velut adusta, è naribus mucus defluit, pedes frigescent, si viscus lævis linguæ insidet, medicabilis est morbus; si septem aut octo diebus modicum caloris foras prodit & manus pedesque tepidi sunt, spes est dissolvi posse; si septem aut octo diebus consequentibus magnus calor rursus erumpat, difficilis curatu morbus est.

Lingua subflava indicat febris mutationem, malignitas propè ingreditur interiora; multum garriger, non sudat, non cogitat de cibo & potu, pectus tantum oppletum. Convenit laxare ventrem & dissipare malignitates.

Lingua alba absque visco & in extremitate flava indicat stomachi & lienis vacuitatem & debilitationem, ortam ex frequenti & diuturna ventris solutione. Stomachus aptis cibis pristino vigori restituendus.

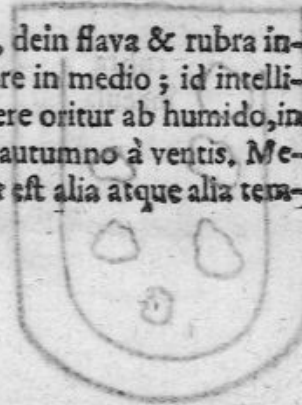
Lingua

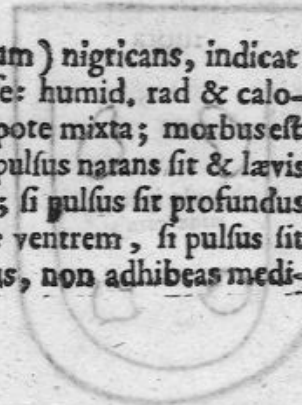
Lingua omnino nigra est ab aqua, quatuor partes corporis (manus pedesque) vigescunt, dentes firmiter coarctatos tenet; nil sibi rerum attrahit, aqua vincit ignem, ex decem vix unus evadit; si lingua sit mollior, occurti potest morbo per lotiones, si post lotiones rubescat, sanatur; sin minus, immedicabilis morbus est.

Lingua cum visco albo, dein flava & rubra indicat morbum ortum à frigore in medio; id intellige tempore hyemis, nam in vere oritur ab humido, in estate ab aestu seu calore, in autumnò à ventis. Medicina sit oportet alia, prout est alia atque alia tempestas anni.

Linguae cor (seu medium) nigricans, indicat aquam ad summum pervenisse: humid, rad & calorem primig. non distingui utpote mixta; morbus est profundus & periculosus; si pulsus nanans sit & laevis convenit sudare, ut medearis; si pulsus sit profundus solidus, convenit expurgare ventrem, si pulsus sit profundus subtilis sine viribus, non adhibeas medicinam.

(a) 3

Lingua

Lingua cinerei albi coloris cum punctis velut florum pictorum & filis nigris, indicat venenum caloris tentare ingredi renes & vesicam. Tertia pars corporis vincit calorem, spiritus prædominantes vagantur. In oculis videtur æger scintillas ignis percipere; paulatim incipit loqui absona & de spectris, oritur ex eo, quod malum sit alligatum; pulsus est frequens & natans. Lotionibus opus est.

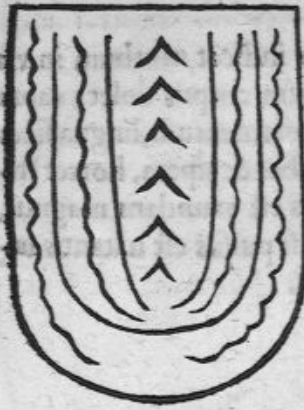

Lingua quæ versus radicem habet frustum seu maculam valde rubram, & maculas quasi putridæ carnis seu vermium instar, indicat morbum, cui aqua & ignis nequeunt succurrere. Pectus occlusum & oppletum diu noctuque non quiescit, pulsus est solidus & lævis.

Lingua valde rubra cum maculis, veluti putridæ carnis, indicat à via cordis vinci calorem subintrantem, os & labia instar ignis rubicunda & instar unionum rotunda. Ignis stomachi fursum ascendit, guttur inflatum dolet, conyenit expellere calorem lotionibus aquæ limpida.

Lingua

Lingua cum lineis nigris indicat diminuti humid. rad. viæ morbum, septimo circiter die labia subnigrescunt, quatuor partes corporis h. e. manus pedesque frigent; sudor humidus rad. se prodit, intestina vacua, primi & tertii loci pulsus valdè subtiles & remissi.

Linguae cor seu medium mortuo-rubrum & cuspidis subnigra, indicant diminutum humidum radicale prædominari igni. Cor & renes seu vesica se mutuo oppugnant, aqua vincit ignem; febris malignæ calor sub vesperam ingravescit, videtur febris quartana at non est, non sistit, lingua non est sicca, pulsus est frequens & chordæ extensæ similis.

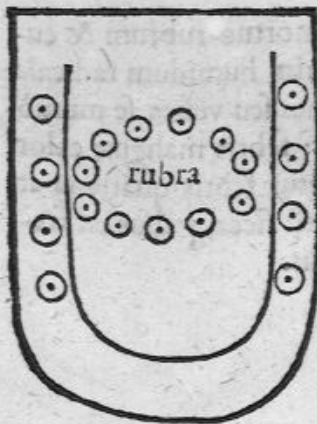
Linguae cor seu medium si sit nigrum, & extremitas rubea, indicat malignitatem alligatam esse in anteriori ejus, dolet ex calore guttur, tertia pars corporis vincit cordis ignem; si spatium decem & amplius dierum non dissipatur per medicinas, calor malignus facit, ut multum garriat, pectus dolet.

Lingua

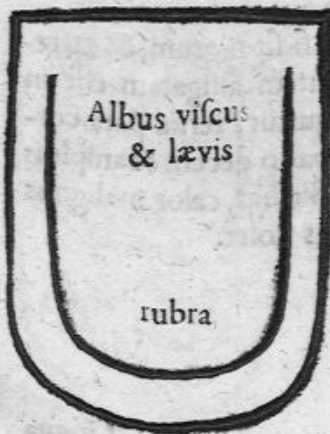

Lingua omninò rubea indicat morbum in via magni caloris primigenii, totum corpus dolet, caput turbatur, oculi rotantur, os amarulentum, lingua sicca calor est in interiori, urina rubea & aspera, horret frigus, gaudet calore: si pulsus est exundans magnus, morbus dominatur interiori; si pulsus est natantis inftar, calor dominatur exteriori.

Rubea lingua cum pustulis seu maculis indicat febrem malignam habere magnum calorem, humidum radicale & calorem primigenium inter se mixta confundi, æger horret frigus, dolet capite; pulsus est profundus & cadens.

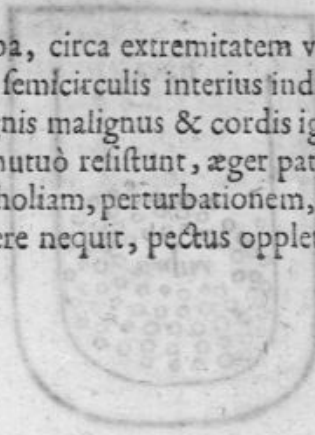

Lingua alba cum visco lævi indicat malignitatem ingredi interiora, rubeus ager (qui est locus paulo infra umbilicum) habet calorem. In medio pectoris est frigus; dicuntur frigidi spiritus incipere diffundere se & ingredi interiora.

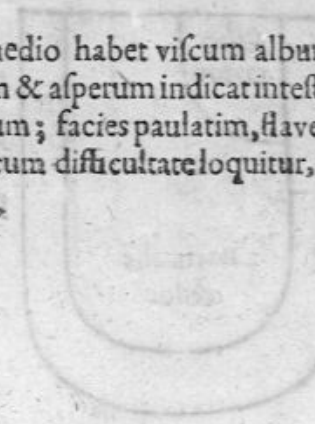
Lingua

Lingua in radice alba, circa extremitatem vero subrubra cum lineis seu semicirculis interius indicat venenum intrasse cor; ignis malignus & cordis ignis inter se certant, & sibi mutuo resistunt, æger patitur caloris molestias, melancholiam, perturbationem, unde impatiens efficitur, flere nequit, pectus oppletum sentit excrementa sicca.

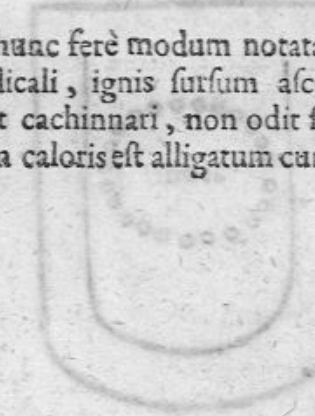
Lingua quæ in medio habet viscum album & lævem & ad latera flavum & asperum indicat intestinorum alligatorum morbum; facies paulatim, flavescit; lingua intumescit; ideo cum difficultate loquitur, venter oppletus & tumidus.

Lingua lienis in huac ferè modum notata est à diminuto humido radicali, ignis sursum ascendit, multum garrit, gaudet cachinnari, non odit frigus, odit calorem, venenum caloris est alligatum cum ipso igne.

(b)

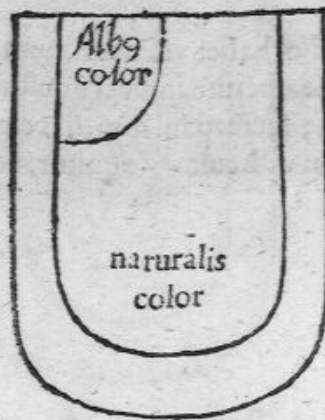
Lingua

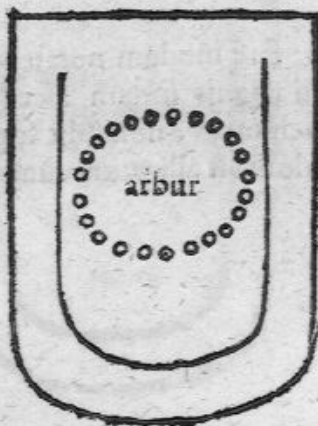

Lingua flavescens cum punctis rubeis in extremitate imitar unionum, indicat venenum caloris intrasse intestina, calor quia magnus efficit, ut æger loquatur absona, totum corpus dolet, caput instar montis gravatum, fitit, cor oppletum molestia.

Lingua cum ad latus dextrum habet albam colorem, denotat malum ortum ex frigido vento; frigus regit vomitum, tussim; frigidum phlegma alligatum est in pectore, morbus intra carnes est, aqua & phlegma exundant.

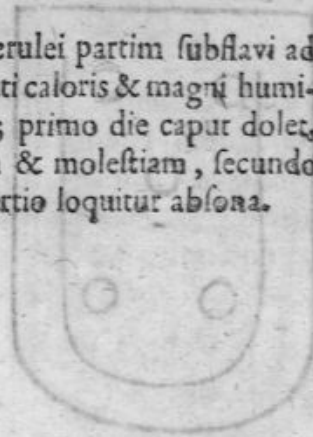

Lingua rubra in medio veluti stillæ rubræ indicat diminutum humidum radicale prædominari igni; calor magnus invalescit magis, pectus oppletum videtur, fitit, in latere dolor.

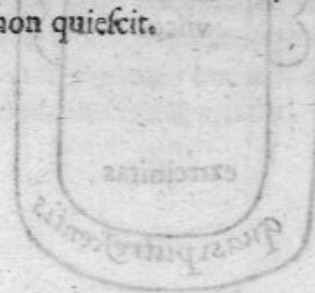
Lingua

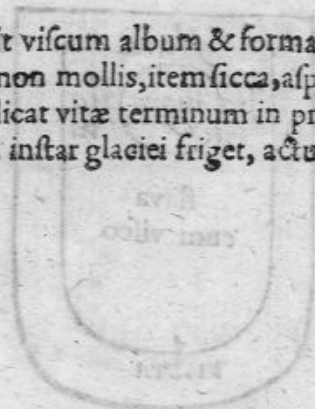
Lingua partim sub cærulei partim subflavi ad latera coloris indicat diminuti caloris & magni humidi radicalis inter se pugnam; primo die caput dolet, corpus æstuat; patitur sitim & molestiam, secundo die ignis ingreditur nares, tertio loquitur absõna.

Lingua subrubra in medio & in extremitate nigra indicat aquæ vacuitatem & ignis prædominantis soliditatem, via vesicæ seu renum vincit calorem, spiritum siccum, oris sitis, cordis molestia & tædium, cupit vomere, nocte dieque non quiescit.

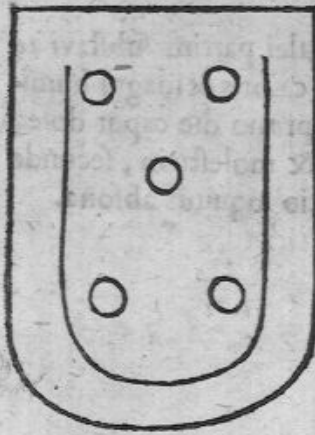
Lingua cum producit viscum album & formam ferræ & præterea est dura non mollis, item sicca, aspecta absque ullo humore indicat vitæ terminum in proximo esse, si linguæ cor ad instar glaciæ friget, actum de vita.

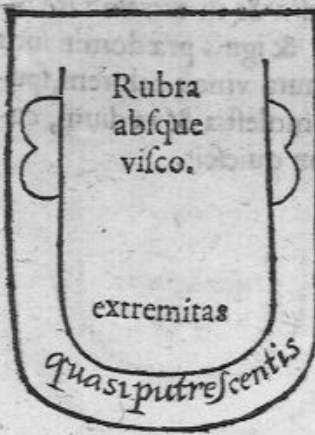
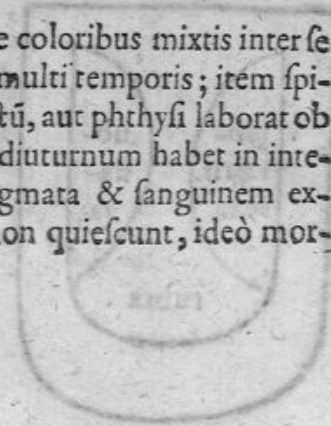
(b) 2

Lingua

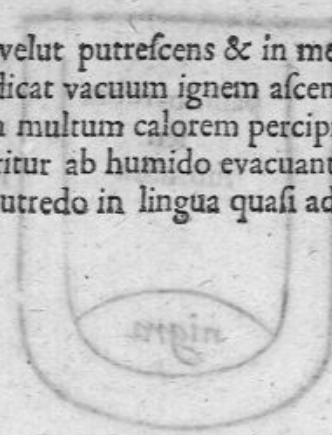

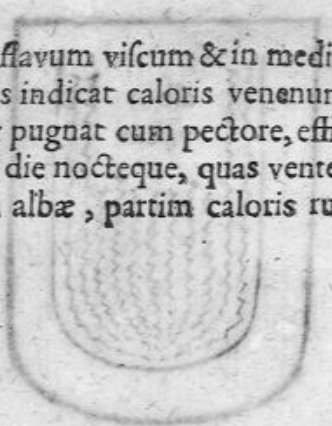
Lingua cum quinque coloribus mixtis inter se indicat morbum tenacem multi temporis ; item spiritus & sanguinem destructū, aut phthysi laborat ob phlegmata , aut morbum diuturnum habet in intestinis, die nocteque phlegmata & sanguinem excreat, quinque intestina non quiescunt, ideo morbus periculosus.

Lingua in cuspide velut putrescens & in medio rubra sine visco indicat vacuum ignem ascendisse superiora, intra non multum calorem percipit æger, sed molestiam, oritur ab humido evacuante magnum ignem, ideo putredo in lingua quasi adnascitur.

Lingua producens flavum viscum & in medio lineas nigras quasi pictas indicat caloris venenum occupare intestina, calor pugnat cum pectore, efficitque magnos cruciatus die nocteque, quas venter egerit fæces, sunt partim albæ, partim caloris rubæ.

Lingua

Linguae mutatio in caeruleum, subrubeum, nigrum colorem indicat defectuosi humidi radicalis viae morbū; æger loqui non potest, lingua est quasi involuta, aures surdastræ, nil rerum novit; quatuor partes corporis manus pedesque frigore obrigescunt, originalis seu primigenius calor destructus est, ideò curari non potest hic morbus, tribus infra umbilicum digitis adhibetur à Sinensibus Ustio.

Lingua in radice nigra in extremitate rubra indicat aquam ad summum quo potest pervenisse locum; morbus dominatur in magno calore, aqua vincit ignem si post 8, vel 9, dies non est mutatio, signum est mali non terminandi, ventris meatus occlusi; sitit æger; cor tædio angitur, modicum urinæ emittit.

Lingua cum ad latus sinistrum habet colorem album, indicat spiritus habere defectum virium, ex ore sputum semper exit, humidi sudor per se prodit, oritur non rarò ex nimia defatigatione & labore indiscreto.

(b) 3

Lingua

Lingua lucido-flava indicat stomachum durum & solidum, ventris meatum occlusum, magnum intestinum siccum, urinam egerit rubram asperamque, morbus exterius non potest clarè cognosci.

Lingua omnino alba absque visco indicat morbum immedicabilem, lingua non potest extendi ultra labia, os & lingua acuminata sunt & subtilia gallinæ instar, item lingua dura est & curta sese recolligens, ex decem vix unus evadit.

Lingua *Sem̄ mào* producens veluti capillos seu spinas, indicat venenum coloris maligni admodum esse profundum, æger nil sibi rerum attrahit, dentes inter se coarctatos tenet, loquitur absona, meatus inferiores occlusi sunt, si post septem vel octo dies calor non expellitur nec cogitat de cibo ac potu, adhibe lotiones; si pulsus sit natans magnus & habet vires, spes est vitæ, si pulsus non habet vires moritur.

Lingua

Lingua partim alba, partim flava & rubra, indicat ignem magnum, adeoque aquam destructam seu dissipatam, morbus est intra carnes, die nocteq; æger patitur æstum caloris, si illicò non occurris malo & ejicis calorem, hic intrans interiora efficit magnam sitim & urinam rubram & asperam; si pulsus sit natans, exundans, promittit fausta; si pulsus sit profundus, subtilis, infausta, adhibe lotiones ex melle.

Lingua cum macula obscuro-rubea & punctis hinc inde dispersis indicat venenum transisse ad intestina, hepar recepit morbum, hepatis ignis per se magnus sursum vagatur, rubet vultus, cor molestia afficitur, sitit, lingua aspera, auris surdastra; loquitur flebiliter, pori sunt interclusi, respiratio difficilis, pectus oppletum.

Lingua in medio flava, circum alba, indicat morbum frigoris in medio, dominatur vomitui, æger tussit, caput gravatur, renes dolent, phlegma alligatum est.

Lingua

Lingua subcærulea indicat viam ^{rum de} vesicæ recepisse morbum ortum ex nimia det^{rum} tione, post lautas epulas habet cordis molestiam, vix cogitat de cibo & potu, frigidus sudor per se manat, est morbus mensium æstivorum.

Nota I. Tractatulus hic ad verbum è Sinico est translatus, adeoque ratio tersi & politi sermonis non habenda, neque placuit apponere, quàm Medicus Sinensis habet ad singula linguæ vitia seu signa appositam medicinam & remedium, quia constant herbis aliisque rebus in Europa non cognitis. Cæterum longo usu & experientia potiùs, quam his regulis regere se debet Medicus Europæus.

II. Per stomachum in hoc tractatu intelligi debet non superior pars sive os ventriculi, quod propriè vox illa significat, sed ipse ventriculus in quo fit concoctio.

III. Per vesicam intelligi debet non tam vesica, quâ urinâ reconditur, quàm renes, fortassis etiam quicquid cum renibus proximè conjunctum est, cujusmodi sunt meatus spermatici &c. imo quodvis humoris vel aquei vel seminalis receptaculum, quamvis verbum Sinicum *Xin* per vesicam hîc expositum sit.

